"समृद्धि लमहीको आधारः शिक्षा,कृषि, पर्यटन र पूर्वाधार"

लमही नगरपालिका

आवधिक योजना

(आ.व.२०७८/७९ - २०८२/८३)

(अन्तिम प्रतिवेदन)

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

दाङ

लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

तयार गर्ने

लमही नगरपालिका

सहयोगी संस्था

आज भोलि मिडिया प्रा.लि.

काठमाडौं ।

प्रकाशक :

सर्वाधिकार : प्रकाशकमा

प्रकाशन वर्ष : २०७८

मुद्रक :

प्राक्कथन

नगरकार्यपालिकाको कार्यालय

मन्तब्य

....

नगरप्रमुख

दुई शब्द

....

उपप्रमुख

मेरो भनाई

....

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विषय सूचि

परिच्छेद – एक	पेज
परिचय	१
१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ नगरपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण	२
१.३ पालिकाका समृद्धिका आधारहरु	८
१.४ आवधिक योजना तर्जुमाका उद्देश्यहरु	८
१.५ आवधिक योजना तर्जुमाको कार्यक्षेत्र	९
१.६ आवधिक योजना तर्जुमाका कानूनी तथा नीतिगत आधारहरु	१०
१.७ आवधिक योजना तयारीका मूल्य र मान्यता	११
१.८ आवधिक योजना पूर्वतयारी कृयाकलाप तथा चरण	१२
१.९ सिमा, जोखिम तथा पूर्वानूमान	१४
परिच्छेद २	
विगतका योजनाको क्षेत्रगत समिक्षा र स्थिति विश्लेषण	
२.१ आर्थिक क्षेत्र	१७
२.२ सामाजिक क्षेत्र	१८
२.३ पूर्वाधार विकास	१८
२.४ वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन	१९
२.५ संस्थागत विकास र सुशासन	१९
परिच्छेद – तीन	२०
समष्ट्रिगत दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य उद्देश्य तथा रणनीति	२०
३.१ पृष्ठभूमि	२०
३.२ समस्या	२०
३.३ चुनौती तथा अवसर	२०
३.४ दीगो विकास, राष्ट्रिय र प्रदेश लक्ष्यसँग आवधिक योजनाको तादाम्यता	२१
३.५ राष्ट्रिय पन्ध्रौ योजनाको सोच	२२
३.६ प्रादेशिक प्रथम योजनाको सोच र लक्ष्य	२२
३.७ नगर नगरपालिकाको दीर्घकालिन सोच	२३
३.८ लक्ष्य	२३
३.९ उद्देश्य	२३
३.१०प्राथमिकता क्षेत्र	२३
३.११ परिमाणात्मक लक्ष्य	२४
३.१२ रणनीति	२८
३.१३ प्रमुख कार्यक्रम	३०
३.१४ नतिजा खाका ३.१५ अपेक्षित उपलब्धि	३३
परिच्छेद–चार	३६
आर्थिक क्षेत्र	३६
४.१ कृषि तथा पशुपालन	३६

४.१.१ विद्यमान अवस्था	३६
४.१.२ चुनौती तथा अवसर	३६
४.१.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य	३६
४.१.४ रणनीति तथा कार्यनीति	३७
४.१.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	३७
४.२ पर्यटन	४६
४.२.१ विद्यमान अवस्था	४६
४.२.२ चुनौती तथा अवसर	४६
४.२.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य	४६
४.२.४ रणनीति तथा कार्यनीति	४६
४.२.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	४७
४.३ घरेलु तथा साना उद्योग	५३
४.३.१ विद्यमान अवस्था	५३
४.३.२ चुनौती तथा अवसर	५३
४.३.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य	५३
४.३.४ रणनीति तथा कार्यनीति	५३
४.३.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	५४
४.४ वैंक सहकारी तथा वित्तिय संस्था	६३
४.४.१ विद्यमान अवस्था	६३
४.४.२ चुनौती तथा अवसर	६३
४.४.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य	६३
४.४.४ रणनीति तथा कार्यनीति	६४
४.४.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	६४
परिच्छेद पाँच	७०
सामाजिक क्षेत्र	७०
५.१ शिक्षा	**७०**
५.१.१ विद्यमान अवस्था	७०
५.१.२ चुनौती तथा अवसर	७०
५.१.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य	७०
५.१.४ रणनीति तथा कार्यनीति	७१
५.१.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	७२
५.२ स्वास्थ्य तथा पोषण	**७७**
५.२.१ विद्यमान अवस्था	**७७**
५.२.२ चुनौती तथा अवसर	**७७**
५.२.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य	**७७**
५.२.४ रणनीति तथा कार्यनीति	**७७**
५.२.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	७९
५.३ खानेपानी तथा सरसफाई	**८६**
५.३.१ विद्यमान अवस्था	**८६**
५.३.२ चुनौती र अवसर	**८६**
५.३.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य	**८६**
५.३.४ रणनीति तथा कार्यनीति	८७
५.३.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	८७
५.४ लैङ्गिग समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	**९६**

५.४.१ विद्यमान अवस्था	**९६**
५.४.२ चुनौती र अवसर	**९६**
५.४.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य	**९६**
५.४.४ रणनीति तथा कार्यनीति	**९६**
५.४.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	९७
५.५ युवा तथा खेलकुद	**१०४**
५.५.१ विद्यमान अवस्था	**१०४**
५.५.२ चुनौती र अवसर	**१०४**
५.५.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य	**१०४**
५.५.४ रणनीति तथा कार्यनीति	१०५
५.५.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	१०५
५.६ कला भाषा साहित्य	**११२**
५.६.१ विद्यमान अवस्था	**११२**
५.६.२ चुनौती र अवसर	**११२**
५.६.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य	**११२**
५.६.४ रणनीति तथा कार्यनीति	**११२**
५.६.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	११३
परिच्छेद – छ	११७
पूर्वाधार विकास	११७
६.१ सडक तथा पुल	११७
६.१.१ विद्यमान अवस्था	११७
६.१.२ चुनौती र अवसर	११७
६.१.३ दीर्धकालिन सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्य	११७
६.१.४ रणनीति तथा कार्यनीति	११९
६.१.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	
६.२ आवास तथा वस्ती विकास	१२४
६.२.१ बिद्यमान अवस्था	१२४
६.२.२ चुनौती र अवसर	१२४
६.२.३ दीर्धकालिन सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्य	१२४
६.२.४ रणनीति तथा कार्यनीति	१२५
६.२.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	१२६
६.३ विद्युत तथा वैकल्पिक उजा	१२९
६.३.१ विद्यमान अवस्था	१२९
६.३.२ चुनौती तथा अवसर	१२९
६.३.३ दीर्घकालिन सोच लक्ष्य उद्देश्य	१२९
६.३.४ रणनीति तथा कार्यनीति	१३०
६.३.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	१३१
६.४ सुचना तथा सञ्चार प्रविधि	**१३५**
६.४.१ विद्यमान अवस्था	**१३५**
६.४.२ चुनौती तथा अवसर	**१३५**
६.४.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य	**१३५**
६.४.४ रणनीति तथा कार्यनीति	१३६
६.४.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	१३७
६.५ सिंचाई	**१४१**
६.५.१ विद्यमान अवस्था	

६.५.२ चुनौती तथा अवसर	
६.५.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य	
६.५.४ रणनीति तथा कार्यनीति	
६.५.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	
परिच्छेद – सात	१४७
वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन	१४७
७.१ वन विकास तथा विपद् व्यवस्थापन	१४७
७.१.१ विद्यमान अवस्था	१४७
७.१.२ चुनौती तथा अवसर	१४७
७.१.३ दीर्धकालिन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य,	१४७
७.१.४ रणनीति तथा कार्यनीति	१४८
७.१.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	१४९
परिच्छेद – सात	१६०
संस्थागत विकास तथा सुशासन	१६०
८.१ संस्थागत विकास तथा सुशासन	१६०
८.१.१ विद्यमान अवस्था	१६०
८.१.२ चुनौती तथा अवसर	१६०
८.१.३ दीर्धकालिन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य	१६१
८.१.४ रणनीति तथा कार्यनीति	१६१
८.१.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	१६२
परिच्छेद – नौ **स्रोत परिचालन तथा कार्यक्रम व्यवस्थापन**	१७२
९.१ स्रोत व्यवस्थापन	१७२
९.२ रणनीतिक कार्यक्रम तथा क्षेत्रगत वजेट विनियोजन	१७४
९.३ नगर गौरवका आयोजना	१८४
९.४ भू उपयोग योजना	१८५
९.५ क्षेत्रगत वजेट विनियोजन	१८६
परिच्छेद– दश **मध्यमकालिन खर्च संरचना**	१८८
१०.१ पृष्ठभूमि	१८८
१०.२ दीर्घकालीन सोच र समष्टिगत लक्ष्य	१८८
१०.३ विषयक्षेत्रगत उद्देश्य, रणनीति तथा लक्ष्य परिमाण	१८८
१०.४ मध्यकालिन खर्च संरचनाको खाका	१८८
१०.४.१ विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य	१८९
१०.४.२ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान	१९२
१०.४.३ कार्यक्रम तथा योजनाको संक्षिप्त विवरण	१९३
१०.४.४ कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, सांकेतिकीकरण, तथा त्रिवर्षिय खर्च अनुमान	१९७
१०.५ कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्राथमिकता क्रम बमोजिम तीन आ. वको वजेट अनुमान तथा प्रक्षेत्रपण	२००
१०.६ दीगो विकास लक्ष्यका आधारमा तीन आर्थिक वर्षको वजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु हजारमा)	२००
परिच्छेद एघार **अनुगमन तथा मूल्याङ्कन**	२०२
११.१ अवसर र चुनौती	२०२
११.२ उद्देश्य / असर	२०३

११.३ रणनीति	२०३
११.४ अनुगमन मुल्याङ्कन खाका	२०३
अनुसूचि	**२०५**
अनुसूची- १	
मुख्य आयोजनाहरु	
अनुसूची- २	
नगरपालिकाको जिआईएस नक्शा	
अनुसूची- ३	
आवधिक विकास योजना तर्जुमा मूल-समिति आवधिक विकास योजना तर्जुमा विषयक्षेत्रगत समिति	
अनुसूची- ४	
आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठीका सहभागीहरुको विवरण:	

तालिका सूचि

तालिका विवरण	पेज नं.
तालिका १ : नगरपालिकाको प्रशासनिक बिभाजन	२
तालिका २ : भू उपयोग सम्वन्धि विवरण	२
तालिका ३ : वडागत जनसंख्या तथा घरधुरी सम्बन्धि विवरण	३
तालिका ४ : वडागत जनसंख्या तथा घरधुरी सम्बन्धि विवरण (२०७७ वि.स)	३
तालिका ४ उमेर समूहका आधारमा जनसंख्या विवरण	३
तालिका ५ : १५ देखि ५९ वर्ष समुहका जनसंख्या	४
तालिका ६ : वडागत जनसंख्याको साक्षरता स्थिती	६
तालिका ७ : सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको विवरण	८
तालिका ८ दीगो विकास लक्ष्य तथा सुचक	२१
तालिका १० दीर्घकालिन प्रदेश लक्ष्य तथा सुचक	२२
तालिका ११ राष्ट्रिय तथा लुम्बिनी प्रदेशको लक्ष्य	२४
तालिका १२ लमही नगरपालिकाको परिमाणत्मक लक्ष्य	२६
तालिका १३ आ व ०७८/७९ को अनुमानित वजेट	१७२
तालिका १४ राजश्व प्रक्षेपण	१९
तालिका १५: रणनीतिक कार्यक्रम खाका	२१
तालिका १६ आवधिक नगरविकास योजनाको अनुमगन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रिया	२३

शब्द संक्षेप

अ.मु.	:	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
अ/गैसस	:	अन्तराष्ट्रिय/गैर सरकारी संस्था
आ.व.	:	आर्थिक वर्ष
आ.वि.	:	आधारभुत विद्यालय
मा.वि		माद्यमिक विद्यालय
उ.स.	:	उपभोक्ता समिति
कि.मि.	:	किलोमिटर
न पा	:	नगरपालिका
गा पा	:	गाउँ पालिका
प्रा.वि.	:	प्राथमिक विद्यालय
मा.वि.	:	माध्यमिक विद्यालय
मे टन	:	मेट्रिक टन
रायोआ	:	राष्ट्रिय योजना आयोग
रु.	:	रुपैंयाँ
लि	:	लिटर
व. नं.	:	वडा नम्वर
दिविल	:	दिगो विकास लक्ष
दिराल	:	दिगो राष्ट्रिय लक्ष्य
प्रसस	:	प्रदेश समृद्धि संकेत
स.सं	:	सहकारी संस्था
सा.सं	:	सामुदायिक संस्था
हे.	:	हेक्टर
NA	:	Not Available

परिच्छेद - एक १

परिचय १

१.१ पृष्ठभूमि १

१.२ नगरपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण २

१.२.१ भौगोलिक तथा प्रशासनिक अवस्था २

१.२.२ भू उपयोग सम्बन्धि विवरण २

१.२.३ वडागत जनसंख्या तथा घरधुरी सम्बन्धि विवरण ३

१.२.४ उमेर समुहको आधारमा जनसंख्याको विवरण ४

१.२.५ आर्थिक अवस्था ४

१.२.५.१ कृषि तथा पशुपालन ५

१.२.५.२ उद्योग तथा व्यापार ५

१.२.५.३ पर्यटन ५

१.२.५.४ वैंक, वित्तिय संस्था तथा सहकारी ५

१.२.५ समाजिक अवस्था ६

१.२.५.१ शिक्षा ६

१.२.५.२ स्वास्थ्य ६

१.२.५.३ सामाजिक समावेशीता ६

१.२.५.४ खानेपानी तथा सरसफाई ६

१.२.६ पूर्वाधार विकास ७

१.२.६.१ सडक तथा पुल ७

१.२.६.२ विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा ७

१.२.६.३ सुचना तथा सञ्चार ७

१.२.७ वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन ८

१.२.७.१ वन तथा जैविक विविधता ८

१.२.७.२ सामुदायिक वन ८

१.३ पालिकाका समृद्धिका आधारहरु ९

१.३.१ कृषि तथा पशुपालन ९

१.३.२ पर्यटन १०

१.३.३ शिक्षा १०

१.४ आवधिक योजना तर्जुमाका उद्देश्यहरु १०

१.५ आवधिक योजना तर्जुमाको कार्यक्षेत्र १०

१.६ आवधिक योजना तर्जुमाका कानूनी तथा नीतिगत आधारहरु ११

१.७ आवधिक योजना तयारीका मूल्य र मान्यता १२

१.८ आवधिक योजना पूर्वतयारी कृयाकलाप तथा चरण १४

१.८.१ सन्दर्भ सामग्रीको अध्ययन १४

१.८.२ वहुसरोकारवालाहरुसँगको प्रारम्भिक छलफल तथा अभिमुखीकरण १४

१.८.३ तथ्याङ्क संकलन तथा वस्तुस्थिती विश्लेषण १४

१.८.४ वडा स्तरीय परामर्श भेला १४

१.८.५ आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला १४

१.८.६ तथ्याङ्कको प्रशोधन, विश्लेषण तथा मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी १५

१.८.७ प्रमाणीकरण कार्यशाला १५

१.८.८ अन्तिम प्रतिवेदन पेश १५

१.९ सिमा, जोखिम तथा पूर्वानूमान १५

परिच्छेद २ १७

विगतका योजनाको क्षेत्रगत समिक्षा र स्थिति विश्लेषण १७

२.१ आर्थिक क्षेत्र १७

२.२ सामाजिक क्षेत्र १८

२.३ पूर्वाधार विकास १८

२.४ वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन १९

२.५ संस्थागत विकास र सुशासन १९

परिच्छेद-तीन २१

योजना खाका २१

३.१ पृष्ठभूमि २१

३.२ समस्या २१

३.३ चुनौती तथा अवसर २१

३.४ दीगो विकास, राष्ट्रिय र प्रदेश लक्ष्यसँग आवधिक योजनाको तादाम्यता २२

३.५ राष्ट्रिय पन्ध्रौ योजनाको सोच २३

३.६ प्रादेशिक प्रथम योजनाको सोच र लक्ष्य २३

३.७ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य तथा रणनीति २४

३.७.१ दीर्घकालिन सोच २४

३.७.२ लक्ष्य २४

३.७.३ उद्देश्य २४

३.७.४ प्राथमिकता क्षेत्र २४

३.७.५ परिमाणात्मक लक्ष्य २५

३.७.६ रणनीति ३०

३.७.८ कार्यनीति तथा मुख्य कार्यक्रम ३०

३.८ नतिजा खाका ३१

परिच्छेद–चार ३५

आर्थिक क्षेत्र ३५

४.१ कृषि तथा पशुपालन ३५

४.१.१ विद्यमान अवस्था ३५

४.१.२ चुनौती तथा अवसर ३५

४.१.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य ३६

४.१.४ रणनीति तथा कार्यनीति ३६

४.१.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका ३८

४.२ पर्यटन ५०

४.२.१ विद्यमान अवस्था ५०

४.२.२ चुनौती ५०

४.२.३ अवसर ५०

४.२.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य ५०

४.२.५ रणनीति तथा कार्यनीति ५१

४.२.६ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका ५२

४.३ उद्योग तथा साना उद्योग ५७

४.३.१ विद्यमान अवस्था ५७

४.३.४ रणनीति तथा कार्यनीति ५८

४.३.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका ५९

४.४ वैंक सहकारी तथा वित्तिय संस्था ६७

४.४.१ विद्यमान अवस्था ६७

४.४.२ चुनौती तथा अवसर ६७

४.४.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य ६७

४.४.४ रणनीति तथा कार्यनीति ६८

४.४.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका ६९

परिच्छेद–पाँच ७४

सामाजिक क्षेत्र ७४

५.१ शिक्षा ७४

५.१.१ विद्यमान अवस्था ७४

५.१.२ चुनौती तथा अवसर ७४

५.१.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य ७५

५.१.४ रणनीति तथा कार्यनीति ७५

४.१.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका ७६

५.२ स्वास्थ्य तथा पोषण ८१

५.२.१ विद्यमान अवस्था ८१

५.२.२ चुनौती र अवसर ८१

५.२.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य ८१

५.२.४ रणनीति तथा कार्यनीति ८२

५.२.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका ८३

५.३ खानेपानी तथा सरसफाई ९०

५.३.१ विद्यमान अवस्था ९०

५.३.२ चुनौती र अवसर ९०

५.३.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य ९०

५.३.४ रणनीति तथा कार्यनीति ९२

५.३.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका ९३

५.४ लैङ्गिग समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण १०१

५.४.१ विद्यमान अवस्था १०१

५.४.२ चुनौती तथा अवसर १०१

५.४.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य १०२

५.४.४ रणनीति तथा कार्यनीति १०२

५.४.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका १०३

५.५ युवा तथा खेलकुद १०९

५.५.१ विद्यमान अवस्था १०९

५.५.२ चुनौती तथा अवसर १०९

५.५.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य १०९

५.५.४ रणनीति तथा कार्यनीति ११०

५.५.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका १११

५.६ कला भाषा, साहित्य तथा सँस्कृति ११६

५.६.१ विद्यमान अवस्था ११६

५.६.२ चुनौती तथा अवसर ११६

५.६.३ दीर्धकालिन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति तथा मुख्य कार्यक्रम ११६

५.६.३ रणनीति तथा कार्यनीति ११७

५.६.४ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका ११८

परिच्छेद – छ १२१

पूर्वाधार विकास १२१

६.१ सडक तथा पुल १२१

६.१.१ विद्यमान अवस्था १२१

६.१.२ चुनौती र अवसर १२१

६.१.३ दीर्धकालिन सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्य १२१

६.१.४ रणनीति तथा कार्यनीति १२२

६.१.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका १२३

६.२. आवास तथा वस्ती विकास	१२८
६.२.१ विद्यमान अवस्था	१२८
६.२.२ चुनौती तथा अवसर	१२८
६.२.३ दीर्घकालिन सोच लक्ष्य उद्देश्य	१२८
६.२.४ रणनीति तथा कार्यनीति	१२९
६.२.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	१३०
६.३ विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा	१३३
६.३.१ विद्यमान अवस्था	१३३
६.३.२ चुनौती तथा अवसर	१३३
६.३.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य	१३३
६.३.४ रणनीति तथा कार्यनीति	१३४
६.३.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	१३५
६.४ सुचना तथा प्रविधि	१३९
६.४.१ विद्यमान अवस्था	१३९
६.४.२ चुनौती तथा अवसर	१३९
६.४.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य	१४०
६.४.४ रणनीति तथा कार्यनीति	१४१
६.४.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका	१४२
६.५ सिंचाई	१४५
६.५.१ समस्या	१४५
६.५.२ चुनौती र अवसर	१४५
६.५.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य उद्देश्य	१४५
६.५.४ रणनीति तथा कार्यनीति	१४६

६.५.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका १४७

परिच्छेद – सात १५१

वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन १५१

७.१ वन तथा जैविक विविधता १५१

७.१.१ विद्यमान अवस्था १५१

७.१.२ चुनौती तथा अवसर १५१

७.१.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य १५२

७.१.४ रणनीति तथा कार्यनीति १५२

७.१.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका १५४

परिच्छेद – आठ १६४

संस्थागत विकास तथा सुशासन १६४

८.१ संस्थागत विकास तथा सुशासन १६४

८.१.१ विद्यमान अवस्था १६४

८.१.२ चुनौती तथा अवसर १६४

८.१.३ दीर्घकालिन सोच लक्ष्य तथा उद्देश्य १६५

८.१.४ रणनीति तथा कार्यनीति १६५

८.१.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नजिता खाका १६७

परिच्छेद – नौ १७६

स्रोत परिचालन तथा कार्यक्रम व्यवस्थापन १७६

९.१ स्रोत व्यवस्थापन १७६

९.२ रणनीतिक कार्यक्रम तथा क्षेत्रगत वजेट विनियोजन १७८

९.३ नगर गौरवका आयोजना १८९

९.४ भूउपयोग योजना १८९

९.५ क्षेत्रगत वजेट विनियोजन १९०

परिच्छेद – दश १९२

मध्यमकालिन खर्च संरचना १९२

१०.१ दीर्घकालीन सोच र समष्टिगत लक्ष्य १९२

१०.२ विषयक्षेत्रगत उद्देश्य, रणनीति तथा लक्ष्य परिमाण १९२

१०.३ मध्यकालिन खर्च संरचनाको खाका १९२

१०.४.१ विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य १९३

१०.४.२ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान १९६

१०.४.३ कार्यक्रम तथा योजनाको संक्षिप्त विवरण १९७

१०.४.४ कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, सांकेतिकीकरण, तथा त्रिवर्षिय खर्च अनुमान २०१

१०.५ कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्राथमिकता क्रम बमोजिम तीन आ. वको वजेट अुनमान तथा प्रक्षेत्रपण २०४

१०.६ दीगो विकास लक्ष्यका आधारमा तीन आर्थिक वर्षको वजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु लाख मा) २०४

परिच्छेद– एघार २०६

अनुगमन तथा मूल्याङ्कन २०६

११.१ अवसर र चुनौती २०६

११.२ उद्देश्य / असर २०७

११.३ रणनीति २०७

११.४ अनुगमन मुल्याङ्कन खाका २०७

अनुसूचि २०९

अनुसूची- १ आयोजना वैंक २०९

अनुसूची- २ नगरपालिकाको जिआईएस नक्शा २०९

अनुसूची- ३ आवधिक विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धि माईन्यूटस २०९

अनुसूची- ४ फोटोहरु २०९

अनुसुची- ५ मध्यमकालिन खर्च संरचनाका आयोजनाका प्राथमीकिरण सुचकहरु २०९

तालिकाहरुको सूची

तालिका १: नगरपालिकाको प्रशासनिक विभाजन २

तालिका २ : भू उपयोग सम्वन्धि विवरण २

तालिका ३ : वडागत जनसंख्या तथा घरधुरी सम्बन्धि विवरण (२०६८ वि.स.) ३

तालिका ४ : वडागत जनसंख्या तथा घरधुरी सम्बन्धि विवरण (२०७७ वि.स) ३

तालिका ५ : १५ देखि ५९ वर्ष समुहका जनसंख्या ४

तालिका ६ : वडागत जनसंख्याको साक्षरता स्थिती ६

तालिका ७ : सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको विवरण ८

तालिका ८ दीगो विकास लक्ष्य तथा सुचक २२

तालिका ९ दीर्घकालिन राष्ट्रिय लक्ष्य तथा सुचक २२

तालिका १० दीर्घकालिन प्रदेश लक्ष्य तथा सुचक २३

तालिका ११ राष्ट्रिय तथा लुम्बिनी प्रदेशको लक्ष्य २५

तालिका १२ लमही नगरपालिकाको परिमाणत्मक लक्ष्य २७

तालिका १३ आ व ०७८/७९ को अनुमानित वजेट १७६

तालिका १४ राजश्व प्रक्षेपण १७७

तालिका १५: रणनीतिक कार्यक्रम खाका १७८

तालिका १६ आवधिक नगरविकास योजनाको अनुमगन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रिया २०८

चित्रहरुको सूची

चित्र १ लमहीको प्रशासनिक नक्सा २

चित्र २ आवधिक योजना तयारीका मूल्य र मान्यता १२

शब्द संक्षेप

अ.मु.	:	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
अ/गैसस	:	अन्तराष्ट्रिय/गैर सरकारी संस्था
आ.व.	:	आर्थिक वर्ष
आ.वि.	:	आधारभुत विद्यालय
मा.वि		माद्यमिक विद्यालय
उ.स.	:	उपभोक्ता समिति
कि.मि.	:	किलोमिटर
न पा	:	नगरपालिका
गा पा	:	गाउँ पालिका
प्रा.वि.	:	प्राथमिक विद्यालय
मा.वि.	:	माध्यमिक विद्यालय
मे टन	:	मेट्रिक टन
रायोआ	:	राष्ट्रिय योजना आयोग
रु.	:	रुपैंयाँ
लि	:	लिटर
व. नं.	:	वडा नम्वर
दिविल	:	दिगो विकास लक्ष
दिराल	:	दिगो राष्ट्रिय लक्ष्य
प्रसस	:	प्रदेश समृद्धि संकेत
स.सं	:	सहकारी संस्था
सा.सं	:	सामुदायिक संस्था
हे.	:	हेक्टर

परिच्छेद - एक

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

आर्थिक समानता, समृद्धि, सामाजिक न्याय तथा सहभागितामुलक विकासको जगमा टेकेर समुन्नत समाजको निर्माण गर्ने अभिप्रायबाट निर्देशित वर्तमान संविधानले सार्वजनिक, नीजि र सहकारी क्षेत्रको सहभागिता तथा विकास मार्फत उपलव्ध साधन र स्रोतको अधिकतम परिचालनद्वारा तीव्र आर्थिक बृद्धि हासिल गर्दै दीगो आर्थिक विकास गर्ने तथा प्राप्त लक्ष्यहरुको न्यायोचित वितरण गरि आर्थिक असमानताको अन्त्य गर्दै शोषण रहित समाजको निर्माण गर्न राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई आत्मनिर्भर, स्वतन्त्र तथा उन्नतशील बनाउदै समाजवाद उन्मुख स्वतन्त्र र समृद्ध अर्थतन्त्रको विकास गर्ने उद्देश्य लिएको छ[१] ।

संविधानले लिएको उक्त उद्देश्य पुरा गर्न आधारस्तम्भका रुपमा स्थानीय सरकारहरुले योगदान गरिरहेका हुन्छन । दीगो अर्थतन्त्र निर्माणका लागि संविधानको अनुसूची ८ र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको दफा २४ वमोजिम स्थानीय सरकारहरुले आवश्यक पर्ने वार्षिक, दीर्घकालीन, तथा रणनीतिक योजनाहरु निर्माण गरि लागु गर्न सक्ने कुरा उल्लेख छ । त्यसै गरी अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४ ले सार्वजनिक खर्चको अनुमानित विवरण तयार गर्ने, मध्यकालिन खर्च संरचना तयार गर्ने, आवश्यकताको प्रक्षेपण गर्ने, राजश्वको प्रक्षेपण तयार गर्ने तथा वित्तिय अनुशासन कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था उल्लेख गरेको छ । स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा वजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ दफा ५.५.३ ले वार्षिक वजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा (क) स्थानीय तहको आवधिक योजनाको सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति र (ख) स्थानीय तहको खर्च संरचनालाई आधार वनाउनु पर्ने कुरा उल्लेख छ ।

संघीय सरकारले जारी गरेका ऐन तथा दिग्दर्शनहरुले स्थानीय सरकारले बनाउने वार्षिक योजनाहरु मध्यकालिन खर्च संरचना र दीर्घकालिन रुपमा निर्माण गरिएका योजनाहरु भाग (अंश) को रुपमा रहनुपर्ने नीतिगत व्यवस्था गरेको छ । तसर्थ स्थानीय सरकारले मध्यकालिन खर्च संरचना लगायतका व्यवस्थाहरुको अन्तरवस्तुलाई सम्बोधन गर्नका लागि आवधिक विकास योजना वनाउन आवश्यक देखिन्छ ।

अर्कोतर्फ संयुक्त राष्ट्र संघले घोषणा गरेको दीगो विकासका लक्ष्य, राष्ट्रिय लक्ष्य तथा प्रादेशिक लक्ष्यहरुलाई व्यवहारिक रुपमा सम्बोधन गर्ने प्रमुख जिम्मेवारी स्थानीय सरकारको हुने भएकाले स्थानीय तहले एकीकृत विकास योजना निर्माण गर्नुपर्ने अपरिहार्यता रहेको छ । यसै सन्दर्भमा लमही नगरपालिकाले प्रचलित कानून र राष्ट्रिय अन्तराष्ट्रिय अभ्यासहरुको आधारमा नगरपालिकाको वस्तुस्थिती तथा साधन श्रोतको विश्लेषण गरी स्थानीय सरकारको मूल्य मान्यता तथा स्थानीय आवश्यकताका आधारमा विकासको खाका कोर्ने उद्देश्यले लमही नगरपालिकाको प्रथम पञ्च बर्षीय आवधिक विकास योजना तर्जुमा गरि कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

---

१ नेपालको संविधान, २०७२, भाग ४ राज्यका निर्देशक सिद्धान्त

१.२ नगरपालिकाको वस्तुस्थिति विवरण

१.२.१ भौगोलिक तथा प्रशासनिक अवस्था

प्रदेश नं. ५, दाङ्ग जिल्लामा अवस्थित लमही नगरपालिका पूर्वमा ८२.६३ पूर्वी देशान्तर देखी पश्चिममा ८२.१९° पश्चिसम्म र उत्तरमा २८.०३ ° उत्तरी अक्षांस देखि २७.८३ ° दक्षिण सम्म फैलिएको छ । यस नगरपालिकामा औषत वर्षा ४६८.९ मिलिमिटर हुने गरेको छ । समुद्रि सतहबाट २४६ मि.को उचाई र कुल क्षेत्रफल ३२६.६६ वर्ग.कि.मी. रहेको यस नगरपालिकाको पूर्वमा राप्ती गाउँपालिका, उत्तरमा घोराही तथा तुलसीपुर उपहानगरपालिका, पश्चिममा राजपुर गाउँपालिका र बाँके जिल्ला तथा दक्षिणमा राजपुर र गढवा गाउँपालिका रहेका छन । साविक लमही र सतवरियालाई समेटी गठन गरिएको यो नगरपालिका ९ वटा वडामा विभाजित छ ।

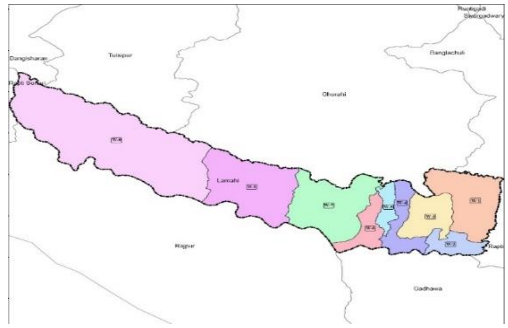

चित्र १ लमहीको प्रशासनिक नक्सा

तालिका १: नगरपालिकाको प्रशासनिक विभाजन

वडा नं.	समावेश भएका साविक गा.वि.स	साविक वडा नं.	हाल (वर्ग कि. मि.)
१	लमही	१,३	३६.७७
२	लमही	२,४	११.४
३	लमही	५,६	१९.९८
४	लमही	७,८	१५.६१
५	लमही	११	७.४४
६	लमही	९, १०	१३.२
७	सतवरिया	१-३	४५.०९
८	सतवरिया	४-७	५१.२३
९	सतवरिया	८,९	१२५.९५
जम्मा			३२६.६७

स्रोत: लमही नगरपालिका, पार्श्वचित्र, २०७७

१.२.२ भू उपयोग सम्बन्धि विवरण

नगरपालिकाको कुल ३२६.६७ वर्ग कि.मि क्षेत्रफल मध्ये खेती योग्य भूमि १७.३७ प्रतिशत, ७४.३७ प्रतिशत वन क्षेत्र तथा फलफुल, बगैंचा ०.०४ प्रतिशत रहेको छ । त्यसैगरी ०.५४ प्रतिशत आवासीय क्षेत्र, ३.७६ प्रतिशत जल क्षेत्र, ०.०७ वालुवा, ०.२३ प्रतिशत कुलो, नहर, २.५५ प्रतिशत बाँजो जमिन र ०.१४ प्रतिशत पोखरी, ताल रहेको छ । उर्वर खेती योग्य जमिन भएका कारणले लमही नगरपालिकाले कृषि तथा पशुपालनलाई विकासको मुख्य आधार मान्न सक्ने देखिन्छ । त्यसै गरी वन, वालुवा तथा जल क्षेत्रलाई पर्यापर्यटनको रुपमा विकास गरी रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना गर्न सक्ने देखिन्छ । नगरपालिकाको समग्र भू—उपयोगको वर्तमान अवस्थालाई तालिका २ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २ : भू उपयोग सम्वन्धि विवरण		
विवरण	**क्षेत्रफल**	**प्रतिशत**
खेती योग्य जमिन	५६.७७	१७.३७
वन जंगल	२४२.९९	७४.३७
फलफुल, बगैंचा	०.१२	०.०४
आवास	१.७८	०.५४
जल क्षेत्र	१२.२८	३.७६
वालुवा	०.२४	०.०७
कुलो, नहर	०.७६	०.२३
बाँजो जमिन	८.३४	२.५५
बाटो	३.००	०.९२
पोखरी, ताल	०.४७	०.१४
जम्मा	**३२६.६७**	**१००**

स्रोत : लमही नगरपालिका, पार्श्वचित्र, २०७७

१.२.३ वडागत जनसंख्या तथा घरधुरी सम्बन्धि विवरण

	तालिका ३ : वडागत जनसंख्या तथा घरधुरी सम्बन्धि विवरण (२०६८ वि.स.)						
वडा	जनसंख्या			परिवार संख्या	क्षेत्रफल	जनघनत्व	लैंगिक अनुपात
	पुरुष	महिला	जम्मा				
१	२,१२८	२,४३५	४,५६३	९८४	३६.७७	१२४.१०	८७.३९
२	२,९२२	२,९५८	५,८८०	१,०३२	११.४	५१५.७९	९८.७८
३	३,१९१	३,४२९	६,६२०	१,२५७	१९.९८	३३१.३३	९३.०६
४	२,४१७	२,६१८	५,०३५	९९१	१५.६१	३२२.५५	९२.३२
५	३,४१७	३,७५६	७,१७३	१,६४४	७.४४	९६४.११	९०.९७
६	२,३७०	२,६४४	५,०१४	१,०२३	१३.२	३७९.८५	८९.६४
७	२,३२३	२,४५१	४,७७४	९२७	४५.०९	१०५.८८	९४.७८
८	२,४६४	२,६४४	५,१०८	८८२	५१.२३	९९.७१	९३.१९
९	१,६६६	१,८२२	३,४८८	६९२	१२५.९५	२७.६९	९१.४४
जम्मा	**२२,८९८**	**२४,७५७**	**४७,६५५**	**९,४३२**	**३२६.६७**	**१४५.८८**	**९२.४९**
स्रोत : लमही नगरपालिका, पार्श्वचित्र, २०७४							

२०६८ सालमा गरिएको घरधुरी सर्वेक्षणको आधारमा लमही नगरपालिकाको कुल जनसंख्या ४७,६५५ मध्ये पुरुषको संख्या २२,८९८ र महिलाको संख्या २४७५७ रहेका थियो । कुल ९४३२ परिवार संख्या रहेको यस पाालिकाको औषत जनघनत्व १४५.८८ रहेको थिय । कुल ९ वटा वडा मध्ये सवै भन्दा बढी जनघनत्व क्रमश वडा नं ५ र २ देखिन्छ भने सबैभन्दा कम वडा नं. ९ र ८ मा छ । जनसंख्याको हिसाबले सवै भन्दा ठूलो वडा नं. ५ र सवै भन्दा सानो वडा नं. ९ रहेको थियो । त्यसैगरी क्षेत्रफलका हिसावले सवैभन्दा ठुलो वडा नं. ९ हो भने वडा नं. २ सवै भन्दा सानो वडा हो ।

तालिका ४ : वडागत जनसंख्या तथा घरधुरी सम्बन्धि विवरण (२०७७ वि.स)							
वडा	परिवार संख्या	पुरुष	महिला	तेस्रो लिङ्गि	जम्मा जनसँख्या	लैङ्गिक अनुपात	औषत घरपरिवार
१	१,२०६	३,०८४	२,९५०	१	६,०३४	१.०४	५.००
२	१,०६२	३,०६०	२,९७४	१	६,०३४	१.०२	५.६८
३	१,८३६	४,२९८	४,१२८	१	८,४२६	१.०४	४.५९
४	१,२४१	३,३८५	३,१४७	०	६,५३२	१.०७	५.२६
५	१,९५६	४,३९२	४,४९८	०	८,८९०	०.९८	४.५४
६	१,१३१	२,७१०	२,६६०	०	५,३७०	१.०१	४.७४
७	१,०९५	२,६५९	२,७८७	०	५,४४६	०.९५	४.९७
८	९६१	२,७६०	२,६४४	०	५,४०४	१.०४	५.६२
९	८२१	२,१५२	२,१३५	०	४,२८७	१.००	५.२२
जम्मा	**११,३०९**	**२८,५००**	**२७,९२३**	**३**	**५६,४२३**	**१.०२**	**४.९९**

स्रोत लमही नगरपालिका, पार्श्वचित्र, २०७७

२०७७ सालमा गरिएको घरधुरी सर्वेक्षणको आधारमा लमही नगरपालिकाको कुल जनसंख्या ५६,४२३ रहेको छ। करिब १० वर्षको अन्तरालमा १८.३९ प्रतिशतको जनसख्याँ वृद्धि भएको अध्ययनले देखाएको छ। ५६,४२३ कुल जनसंख्या मध्ये पुरुषको संख्या २८,५०० र महिलाको संख्या २७,९२३ रहेका छ। कुल ९४३२ परिवार संख्याबाट वृद्धि भएर ११,३०९ रहेको छ। जनसंख्याको हिसाबले सवै भन्दा ठूलो वडा नं. ५ र सवै भन्दा सानो वडा नं. ९ रहेको छ । सबैभन्दा बढी लैङ्गिक अनुपात वडा ४ मा रहेको छ भने सबैभन्दा बढी औषत परिवार सँख्या भएको वडा २ मा रहेको छ।

१.२.४ उमेर समुहको आधारमा जनसंख्याको विवरण

तालिका ५ : १५ देखि ५९ वर्ष समुहका जनसंख्या

कुल जनसंख्या	१५ देखि ५९ वर्ष समुह बाहेकका आर्थिक रुपले सकृय नभएका जनसंख्या		१५ देखि ५९ वर्ष समुहका आर्थिक रुपले सकृय जनसंख्या	
	जम्मा	प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत
५६४२३	२०,७३९	३६.७५	३५६८४	६३.२४
स्रोत लमही नगरपालिका, पार्श्वचित्र, २०७७				

२०७७ सालमा गरिएको घरधुरी सर्वेक्षणको अनुसार लमही नगरपालिकामा रहेका कूल ५६४२३ जनसंख्यामध्ये ९ देखि १४ वर्ष ९.८९ प्रतिशत, २० देखि २४ वर्ष उमेर समूहका १०.८६ प्रतिशत र १५ देखि १९ वर्ष उमेर समूहका १०.२८ प्रतिशत रहेका छन । नगरपालिकामा १५ वर्षदेखि ५९ वर्षसम्मका आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्या ३५६८४ (६३.२४ प्रतिशत) रहेका छन् र आर्थिक रुपमा आश्रित जसंख्या २०,७३९ (३६.७५ प्रतिशत) रहेका छन् ।

१.२.५ आर्थिक अवस्था

लमही नगरपालिकाको आर्थिक विकासको मुल आधार नै कृषि तथा पशुपालन हो । यस नगरपालिकाका अधिकांस वासिन्दाहरु कृषि क्षेत्रमा निर्भर छन्। समथल र सिंचाई सुविधा पुगेका स्थानहरुमा कृषकहरु कृषि क्षेत्रवाटै राम्रो आम्दानी गरिरहेका छन् भने पहाडी र दुर्गम ग्रामिण ईलाकाका वासिन्दाहरु अझै पनि निर्वाह मुखी खेतीमै भर पर्नुपरेको छ। कृषि पशुपालन बाहेक वैदेशिक रोजगार, व्यापार व्यवसाय र सीपमूलक कामहरुमा पनि यहाँका बासिन्दा संलग्न रहेका छन्।

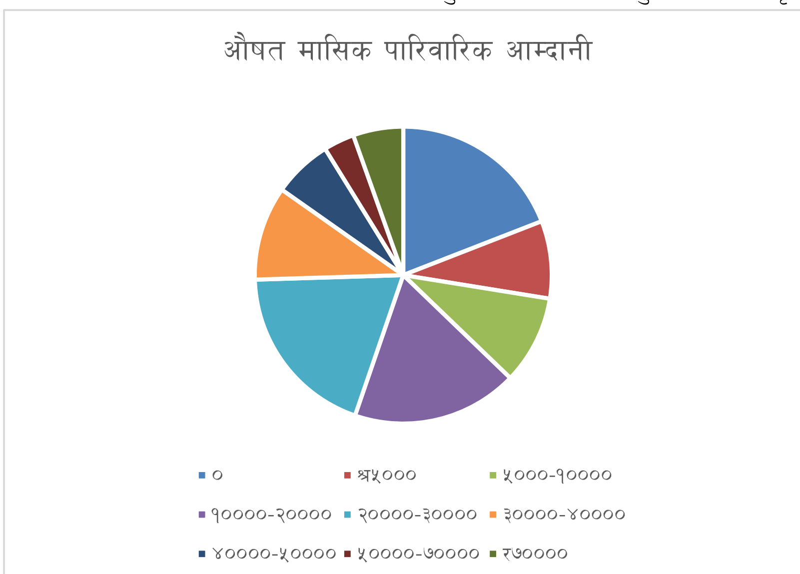

लमही नगरपालिकाका मानिसहरुको प्रति महिना औषत आम्दानी रु ५००० भन्दा कम कमाउने परिवार प्रतिशत ८.४५, ५००० देखि १०००० सम्म कमाउने परिवार प्रतिशत ९.६४, १०००० देखि २०००० सम्म कमाउने परिवार प्रतिशत १८.०७ , २०००० देखि ३०००० सम्म कमाउने परिवार प्रतिशत १९.२५, ३०००० देखि ४०००० सम्म कमाउने परिवार प्रतिशत १०.२४, ४०००० देखि ५०००० सम्म कमाउने परिवार

प्रतिशत ६.४१, ५०००० देखि ७०००० सम्म कमाउने परिवार प्रतिशत ३.३३ र ७०००० भन्दा माथि कमाउने परिवार प्रतिशत ५.४६ रहेको छ। औषत मासिक आय ० भएका परिवार प्रतिशत १९.०९ रहेका छन् ।

१.२.५.१ कृषि तथा पशुपालन

लमही नगरपालिकामा खेती योग्य जमिन १७. ५७ प्रतिशत रहेको छ । यस नगरपालिकाको हावापानी र वातावरण पनि सुन्दर र रमणीय रहेको छ । राप्ती नदी तथा अर्जुन खोला वाट नहर निर्माण गरी सिंचाई गरिने भएकोले यहाँको जमिन समथर र उर्वर रहेको छ । यस नगरपालिकाका अधिकांश वासिन्दाहरुको मुख्य पेशा कृषि हो । परम्परागत रुपमा धान, मकै, गहुँ, भटमास, मास, रहर, तेलहन तथा दलहन आदी को खेती प्रमुख रुपमा यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र गरिन्छ । आलु, प्याज, गोलभेडा, लसुन, भन्टा, चम्सुर, रायो, सिमी वोडी, बन्दा, काउली, भिण्डी, परवर आदी मुख्य तरकारी वालीको खेती साथै केरा, मेवा, आपँ जस्ता फलफुलको खेती यस क्षेत्र भित्र गरिन्छ । पशुपालनमा धेरै जस्तो गाई, भैसीँ, गोरु, बाखा, भेडा, कुखुरा, आदि पाल्ने गरेका छन् । उर्वर भूमि भएतापनि बढ्दो जनसंख्या वृद्धि सगैं मासिँदै आएको स्थितिमा छ ।

१.२.५.२ उद्योग तथा व्यापार

बजार क्षेत्र र राजमार्ग वरपरका केही व्यक्तिहरु व्यापार व्यवसायमा पनि लागेका छन् । केही व्यक्तिहरु साना तथा घरेलु उद्योग संचालन गरी नगर क्षेत्रमा केही रोजगारी समेत सिर्जना समेत गरेको देख्न सकिन्छ । यस्ता उद्योगहरुमा मिनरल वाटर उद्योग, पोल्टी उधोग, सावुन, दालमोठ र फर्निचर उद्योगहरु रहेका छन् । लमही नगरपालिकाका प्रमुख बजार केन्द्रहरुमा सतवरिया, सुनडब्री, नर्ती आदि रहेका छन् । नगरपालिकाको अभिलेख र नगरपालिका क्षेत्रमा संचालित भएका स—साना उद्योग व्यवसाय को अवस्था हेर्दा सवै पेशा व्यवसायहरु नगरपालिकामा दर्ता भएको पाईएन । नगरक्षेत्रमा संचालन भएका सवै पसल तथा उद्योगहरुलाई कार्यालयको दायरामा ल्याउन सके राजस्व वृद्धि हुनुका साथै अभिलेख प्रणालीमा पनि सुधार हुने देखिन्छ ।

१.२.५.३ पर्यटन

लमही नगरपालिका विशेष गरी पर्यावरणीय, धार्मिक तथा सांस्कृतिक पर्यटनका लागि उपयुक्त छ । रिहार, बगरबाबा, जखेरा ताल आदि यहाँका प्रमुख ऐतिहासिक एवम् धार्मिक पर्यटकिय स्थलहरु रहेका छन् । थारुजातिको मौलिक संस्कृति, संस्कार र परिकारले यस क्षेत्रको विशिष्ट साँस्कृतिक पहिचान बोकेको छ । लमही नगरपालिकाको चुरे पहाडी भुभागमा पैदलमार्ग निर्माण गरी पर्यटन क्षेत्रको विकास गर्न सकिन्छ । वडा नं. ९ मा अवस्थित रिहार मन्दिर यस नगरपालिकाको प्रमुख साँस्कृतिक धरोहरका रुपमा रहेको छ । यसका साथै अन्य मन्दिर, मस्जित तथा ताल तलैयाले लमही नगर भरिपूर्ण छ ।

१.२.५.४ वैंक, वित्तिय संस्था तथा सहकारी

यस लमही नगरपालिकामा हाल १६ वटा बैंकहरु सञ्चालनमा रहेका छन् । यस पालिकामा ८ वटा विकास बैंक, १ वटा माइक्रो फाइनान्स, ७ वटा लघुवित्त र ४२ वटा सहकारी संस्थाहरु हाल सञ्चालनमा छन् ।

१.२.५ समाजिक अवस्था

१.२.५.१ शिक्षा

लमही नगरपालिकामा हाल १ वटा क्याम्पस, १२ वटा माध्यामिक विद्यालय, २६ वटा आधारभूत तह, २९ वटा बालविकास केन्द्र रहेका छन् । नगरपालिकामा जम्मा ३२ वटा सामुदायिक विद्यालयहरू र ३५ वटा संस्थागत विद्यालयहरु र सामुदायिक सिकाई केन्द्र सञ्चालनमा रहेका छन । जनगणना वि.स २०६८ अनुसार नगरपालिकाको कुल साक्षरता दर ७०.३३ रहेको थियो भने घरधुरी सर्वेक्षण २०७६ अनुसार कुल साक्षरता दर ८३.८८ प्रतिशत रहेको छ ।

तलको तालिका अनुसार नगरपालिकामा ९ वटा वडा मध्ये सबै भन्दा उच्च साक्षरता दर रहेको वडा ६ रहेको छ भने सबै भन्दा कम साक्षरता दर रहेको वडा ९ रहेको छ । नगरपालिकाका विद्यालयहरु मध्ये इन्टरनेटको सुविधा भएको २६ वटा, प्रयोगशाला भएको १४ वटा, पुस्तकालय भएको २० वटा रहेका छन् । चर्पीको व्यवस्था भएका शत प्रतिशत छन् भने खानेपानीको व्यवस्था ४ वटा विद्यालयमा पुगेको छैन ।

तालिका ६ : वडागत जनसंख्याको साक्षरता स्थिती

वडा नं.	साक्षरता जनसंख्या	जम्मा जनसंख्या	प्रतिशत
१	४९९१	६,०३४	८२.७१
२	४१४८	६,०३४	६८.७४
३	६५८६	८,४२६	७८.१६
४	५,८८५	६,५३२	९०.०९
५	७,९९५	८,८९०	८९.९३
६	४,९७५	५,३७०	९३.८७
७	४,६५५	५,४४६	८५.४८
८	४,७९१	५,४०४	८८.६६
९	३,३०६	४,२८७	७७.१२
जम्मा	४७,३३२	५६,४२३	८३.८८

स्रोत लमही नगरपालिका, पार्श्वचित्र, २०७७

१.२.५.२ स्वास्थ्य

नगरपालिकामा हालमा १ वटा अस्पताल, २ वटा स्वास्थ्य चौकी, ४ वटा नगर स्वास्थ्य केन्द्र, ३ वटा फार्मेसी, ४ वटा क्लिनिक र २ वटा बर्थिङ्ग सेन्टर हाल सञ्चालनमा रहेको छ । जसमध्ये प्रसुति सेवा भएको ३ वटा, ल्याव भएको १ वटा, एक्स.रे. को सुविधा भएको १ वटा परिवार नियोजनको सुविधा भएको सत प्रतिशत, परामर्श सेवा भएको सत प्रतिशत, सुरक्षित मातृत्व भएको सत प्रतिशत रहेका छन् । नगरपालिकामा रक्त संचार केन्द्र एउटा पनि छैन ।

१.२.५.३ सामाजिक समावेशीता

नगरपालिकामा ६० वर्ष भन्दा माथिका जेष्ठनागरिकको संख्या ३९१९ (६.९ प्रतिशत) रहेको छ भने अपाङ्गता भएका व्यक्तिको संख्या ४८३ (०.८ प्रतिशत) रहेका छन । लगभग ११ वटा विद्यालयमा अपाङ्गता भएका व्यक्ति अध्ययनरत छन् । त्यसैगरी थारु समुदायका बाहुल्यता (५०.५२%) भएको नगरपालिकामा अल्पसंख्यक दलित समुदायहरु पनि छन । निर्णय प्रकृयामा अल्पसंख्यक समुदाय, महिला तथा लक्षित वर्गका अर्थ पुर्ण सहभागिताका लागि नगरपालिकाले पहल गरिरहेको अवस्था छ ।

१.२.५.४ खानेपानी तथा सरसफाई

यस नगरपालिकामा रहेका ११,३०९ घरधुरीहरू मध्ये व्यक्तिगत धारा/पाइप मार्फत आपूर्ति गरिएको पानी पिउनको बाहुल्यता (५९.५७ प्रतिशत) रहेको छ । सामुदायिक धाराको पानी पिउने घरधुरी २.०८ प्रतिशत, सार्वजनिक धाराको पानी पिउने घरधुरि ६.०३ प्रतिशत र छिमेकीको धाराको पानी पिउनेको घरधुरि ३.४ प्रतिशत रहेको छ । २४.०६ प्रतिशत घर परिवारहरूले ढाकिएको कुवाँ र ईनारबाट पानीको आपूर्ति गरेका छन् भने १.९८ प्रतिशत घर परिवारहरूले नदी, खोला र मुहानबाट पिउने गरेका छन् ।

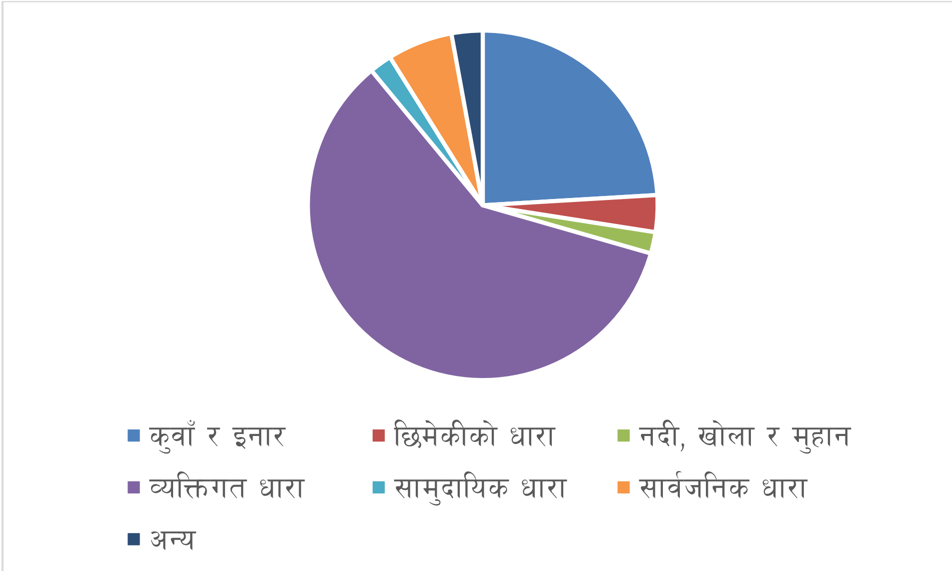

स्रोत लमही नगरपालिका, पार्श्वचित्र, २०७७

अर्को तर्फ नगरपालिकामा रहेका कूल घरधुरी मध्ये १०,६४२ संख्या (९४.१० प्रतिशत) का घरपरिवारले शौचालय प्रयोग गरेको पाइयो भने ६३१ घरधुरीमा शौचालय नरहेको देखिएको छ ।

१.२.६ पूर्वाधार विकास

१.२.६.१ सडक तथा पुल

पूर्व पश्चिम महेन्द्र राजमार्गको करिव ५२ किलोमिटर क्षेत्र यस नगरपालिका भित्र पर्दछ । लमही नगरपालिकामा करिब १९२ कि. मि. जम्मा सडक रहेका छन् भने १६० कि.मि प्रस्तावित कच्ची सडक रहेको छ । यस नगरपालिकामा २२ किलोमिटर कालोपत्रे सडकहरु निर्माणाधिन अवस्थामा रहेका छन् भने २० कि.मि ग्रावेल सडक विस्तार भएको छ । नगरका लगभग सवै गाउँहरुमा सडक सुविधा पुगेको छ ।

नगर क्षेत्र भरमा करिव १५०/१५० मिटरमा ३ वटा झोलुङ्गे पुल रहेका छन् जसले ग्रामिण जनतालाई केही राहत दिएका छन् भने सवै वडामा गरी २८ स्थानमा साधारण काठेपुल रहेका छन् । त्यस्तै नगरपालिकाको अर्जुनखोला देखि अमिलिया सम्म राजमार्ग क्षेत्रमा १८ वटा पक्की पुलहरु रहेका छन् ।

१.२.६.२ विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा

नगरपालिकाका कूल घरधुरीहरू मध्ये १०,७५३ (९५.०८ प्रतिशत) घरधुरीमा विद्युतको सेवा उपलब्ध छ । ५५६ (४.९२ प्रतिशत) घरधुरीमा भने बासिन्दाले अन्य साधनबाट विद्युतको आपुर्ति गरेको अवस्था रहेको छ ।

त्यसैगरी जम्मा ११,३०९ परिवार मध्ये करिव ६० प्रतिशत परिवारले खाना पकाउन एल. पि ग्यासको प्रयोग गर्ने गरेका छन् । खाना पकाउन काठ, दाउरा प्रयोग गर्ने ३१.३५ प्रतिशत रहेको छ भने गोवरग्याँस बाल्ने ८.५७ प्रतिशत र अन्य साधनको प्रयोग गर्ने परिवार १.१२ प्रतिशत रहेको छ ।

१.२.६.३ सुचना तथा सञ्चार

लमही नगरपालिका क्षेत्रमा आधुनिक संचार माध्यमको रुपमा ल्याण्डलाईन टेलिफोन, मोवाईल फोन र ईन्टरनेट सेवाको प्रयोग दिनप्रतिदिन बढिरहेको छ । ल्याण्डलाईन टेलिफोनमा नेपाल टेलिकम र मोवाईल सेवामा मा नेपाल टेलिकम र एनसेल कम्पनीले सुविधा दिईरहेका छन् । युवापुस्तामा मोवाईल ईन्टरनेटको प्रयोग पनि बढ्दो छ । संचार माध्यममै रुपमा हुलाक कार्यालयहरु पनि यस क्षेत्रमा रहेका छन् । नगर क्षेत्रमा जम्मा २ ईलाका हुलाक कार्यालय रहेका छन् ।

१.२.७ वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

१.२.७.१ वन तथा जैविक विविधता

लमही नगरपालिकाको सबै भन्दा बढी क्षेत्रफल वन क्षेत्रले ओगटेको छ। लगभग तीन चौथाई भाग वन जंगलले ढाकेको नगरपालिकामा ५३ वटा सामुदायिक वनहरु रहेका छन्। उष्ण प्रदेशीय जलवायु भएको कारण यस नगरपालिकामा पाइने प्रमुख वनस्पतिका प्रजातिहरूमा, साल, सिसौं, सिमल, जामुन, कदम, खयर, करम, पिठारी, छतिवन, वोहरी, खमारी, वोटधँगेरो, बकाईनो, इप्पील, टिक, वर, पीपल, बेल, अमला, निम, पलाँस, आँप, डुम्री, कटहर, लिची, नरिवल आदि पर्दछन।

यसै गरी घिस्रने जन्तुहरूमा गोमन, गनग्वाली, हरहरे, करेत, सिरिसे, धामन, हरेउ, ढोडिया, सुनगोहोरो, छेपारो, अजिंगर, भित्ती, सर्प, आदि र चराचुरुङ्गीहरूमा कोइली, मैना, सुगा, ढुकुर, लुइँचे, गौथली, काग, भँगेरा, मयुर, हुटिट्याउँ, हुचिल, जुरेली, भद्रायो, चिल, बाज, कोटेरा आदि प्रजातिका स्थानीय र आप्रवासी चराचुरुङ्गीहरू पाइन्छन्। त्यसैगरी जडिबुटीहरूमा पिपला, चानमडुवा, रुदिलो, तितेपाती, असुरो, चावो, गुर्जो, आँक, वलुभ्कार, कुरीलो आदि पाईन्छ।

१.२.७.२ सामुदायिक वन

लमही नगरपालिकाको भू—क्षेत्र तराई र चुरे क्षेत्रहरु मिलेर बनेको छ। यस्तो भूवनोटले गर्दा यस क्षेत्रमा प्राकृतिक स्रोतको आधारमा ठूलो विविधता पाईन्छ। नगर क्षेत्रमा वनजंगल प्रचुर मात्रमा उपलव्ध छ। विविध प्रकारका वनस्पति तथा वन्यजन्तु पाईने यी वनजंगलहरु घाँस, दाउरा र काठका मुख्य स्रोतहरु हुन। वनस्पतिका विविध प्रजातिहरु यी वन जंगलमा पाईन्छन। साल, साज, सिसौ खयर, जामुन, रोईनी, धौति आदि विभिन्न प्रजातिका काठजन्य वनस्पति यस क्षेत्रका वनजंगलहरुमा प्रशस्तै पाईन्छन्। विभिन्न किसिमका गैह्र काष्ठ बन पैदावार, औषधिय जडिबुटी तथा फलफूल समेत यी जंगलमा भेटिन्छन्। प्रायः सवै वडाहरुमा सामुदायिक वनहरु रहेका छन् भने सरकारी वन तथा धार्मिक वनहरु पनि यस क्षेत्रमा रहेका छन्। नगर क्षेत्रमा रहेका सामुदायिक वनहरुको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७ : सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको विवरण

वडा	सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको विवरण	क्षेत्रफल	लाभान्वित घरधुरी
१	बकेन सा.व., नर्ति	४९९.८८	६७०
	भवानी सा.व., नर्ति	१३.६	२२३
	सुनडबरी सा.व., सुनडबरी	२६२.९५	२९३
	जनता सा.व., सुनडबरी	२६४.२६	३१५
	बराह सा.व., रातामाटा	८७.१३	१०४
	देविस्थान सा.व., सित्लापुर	१९६.६९	१२१
	गाबुखोला सा.व., बौराहा	१९५.०६	१७३
	कुन्टेपानी सा.व., बौराहा	१९९.७८	१४८
	बराह सा.व., कौडिया	२६५.२७	३०७
३	टिकुलीगढ सा.व., टिकुलीगढ	२५९.२१	१९६
	जखेरा सा.व., श्रीगाउँ	३०८.६४	३३४
	त्रिशक्ति अर्नवा सा.व., फल्कापुर	१२३.३६	२१५
	नारायणेश्वर सा.व., नारायणपुर	४५१.९५	५४४
	बनगाउँ सा.व., बनगाउँ	४४९.३३	५३४
४	घुम्ना सा.व., घुम्ना	१५.५	२३२
	चपरखोला सा.व., अर्नवा	४३७.८७	२५१

५	मिलन महिला सा.व., कुलमोहर	३.२१	३७
	अजम्बरी सा.व. लमही	५५०	५५१
६	दुमदुमा सा.व., मध्यनगर	४०.४	११६
	मनकामना सा.व., खैरी	१८	७६
	सिसौबगर सा.व., देउपुर	४८	३२
७	श्री नवशान्ती सावउस	२५०	१५०
	हस्नापुर सावउस	१७	११२
	स्वर्गद्वारी सावउस	२०१	१६०
	अर्जुन महिला सावउस	२९	१११
	हस्नापुर महिला सावउस		११७
	करि सावउस	४७१	२४०
	उचानिम्बु सावउस	६४६	२१७
८	चित्रकोट सावउस	२६०	११४
	शिवशक्ति बाख्रा बि सावउस	४४७	१३०
	लक्ष्मी सावउस	४५७	२०१
	जुरपानी सावउस	३९७	११३
	उपकार सावउस	२७७	१५७
	भद्रकुण्डा सावउस	४९५	९०
	सिम्पानी सावउस	२४५	६०
९	श्री वगारबाबा सावउस	८४६	१३७
	तेलिया हरियाली सावउस	१०२१	१४९
	अमेल्चीबास महिला सावउस		९१
	हरियाली सावउस	५३५	६५
	आमखोली सावउस	४८६	१५
	मूलखोला सावउस	२७०	८८
	गुप्ती सावउस	३४१	७६
	भिमबाधँ सावउस		४६
	कालीखोला सावउस	४९५	११०

स्रोत : लमही नगरपालिका, पार्श्वचित्र, २०७४

१.३ पालिकाका समृद्धिका आधारहरु

नगरपालिकाका सरोकारवालाहरुसँगको छलफल तथा अन्तकृयाका आधारमा नगरपालिकाको द्रुतगतिमा अगाडि बढाउन सहयोग गर्ने समृद्धिका मुख्य संवाहकहरु देहाय बमोजिमका छन ।

१.३.१ कृषि तथा पशुपालन

कृषि तथा पशुपालनको व्यवसायिक विकास, यान्त्रिकरण तथा बजारीकरणलाई नगरपालिकाले प्राथमिकताका साथ अगाडि वढाउने छ । त्यसैगरी कृषि तथा पशुजन्य उत्पादनको वजारीकरणका लागि मुल्यश्रृङखलामा आधारित विकासलाई प्राथमिकता दिईने छ ।

१.३.२ पर्यटन

पर्यटन विकासका सन्दर्भमा लमही नगरपालिका प्रारम्भिक चरणमै भएपनि भविश्यमा पर्यटकिय हव वन्ने सम्भावना राख्छ । थारु संस्कृति, संस्कृति, कृषि पर्यटन, जल पर्यटन तथा पर्यापर्यटनका विकासलाई नगरपाालिकाले प्रमुख प्राथमिकताका साथ उठान गर्ने छ ।

१.३.३ शिक्षा

लमही नगरपालिकालाई शिक्षाको केन्द्रको रुपमा विकास गर्न व्यवसायिक तथा प्राविधिक शिक्षालाई विस्तार गरी पालिकाका सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालयलाई नमुना महाविद्यालयको रुपमा विकास गर्नेछ ।

१.४ आवधिक योजना तर्जुमाका उद्देश्यहरु

- नगरपालिकाको वस्तुस्थिती तथा साधन श्रोतको पहिचान र विश्लेषण गरी स्थानीय सरकारको मूल्य मान्यता तथा स्थानीय आवश्यकताका आधारमा नगरपालिकाको विकासको खाका कोर्ने,
- पन्ध्रौ पञ्चबर्षीय योजनाको आधारपत्र तथा संयुक्त राष्ट्रसंघका दीगो विकासका लक्ष्यहरु प्राप्तिका लागि योगदान पुऱ्याउने,
- नगरपालिकाको दीर्घकालीन सोच, निर्देशक सिद्धान्त, लक्ष्य, रणनीति र प्राथमिकता निर्धारण गर्ने,
- आवधिक योजनाको कार्यान्वयनकालागि मध्यकालीन तथा वार्षिक कार्यान्वयन कार्ययोजना, अनुगमन र समिक्षा सूचकहरुको खाका तयार पार्ने,
- भविष्यमा विषय क्षेत्रगत रणनीतिक योजना (Sectoral Plan) तथा विकास प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्न मार्ग निर्देशित गर्ने,
- समष्टिगत र विषय क्षेत्रगत रुपमा प्राथमिकता प्राप्त योजना र क्रियाकलापमा लगानी सुरक्षित गर्न मध्यकालीन खर्च संरचना (Medium Term Expenditure Framework- MTEF) तयार गर्न र विकास साझेदार तथा निजी क्षेत्रको लगानी प्रर्वद्धनका लागि मार्ग प्रशस्त गर्ने ।
- नगरपालिकाले अंगिकार गरेको नीति तथा कार्यक्रम, दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य तथा क्षेत्रगत उद्देश्यलाई मुर्तरुप दिनसक्ने कार्यनीति तथा प्रमुख कार्यक्रमहरू तय गर्ने ।

१.५ आवधिक योजना तर्जुमाको कार्यक्षेत्र

- नगरपालिकाको वस्तुगत अवस्था (जनसंख्या वितरण, धरातलीय अवस्था, आर्थिक, सामाजिक, पुर्वाधार, वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन र सुशासन तथा वित्तिय व्यवस्था) को विश्लेषण गर्ने,
- नगरपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार, वन वातावरण तथा संस्थागत विकासका सम्भावना तथा अवसरको पहिचान गर्ने,
- नगरपालिकाको क्षेत्रगत लक्ष्य, उद्देश्य, परिणाम तथा कार्यक्रमको विश्लेषण गर्ने,
- नगरपालिकाको क्षेत्रगत दीर्घकालीन योजनाको खाका तयार गर्ने,
- संघ, प्रदेश, अन्तरपालिका सम्बन्धका साथै सार्वजनिक, निजी, र सहकारी साझेदारी सम्बन्धको विश्लेषण गर्ने,
- नगरपालिकाका अन्तरसम्वन्धित विषयहरुको विश्लेषण गर्ने,
- आवधिक योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, र अनुगमन तथा मुल्यांकनको खाका तयार गर्ने,

१.६ आवधिक योजना तर्जुमाका कानूनी तथा नीतिगत आधारहरु

लमही नगरपालिकाले तर्जुमा गरेको आवधिक योजना संघ तथा प्रदेशका योजनाहरुसँगमात्र नभई दीगो विकास लक्ष्यसँग पनि उत्तिकै सम्बन्धित छन । तसर्थ प्रस्तुत आवधिक योजनाले संघ तथा प्रदेश सरकारले तय गरेका कानुनी आधारहरुलाई पनि सम्वोधन गर्नु पर्ने हुन्छ। नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदनमा आवधिक योजना, बार्षिक योजना तथा बजेट स्वीकृती सम्बन्धी कार्यलाई स्थानीय तहको कार्यसूचीमा सूचीकृत गरेको छ । स्थानीय शासन सञ्चालन सम्बन्धी संघीय कानून, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को परिच्छेद ६ को दफा २४ को उपदफा १ अनुसार नगरपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्रभित्रका विषयमा स्थानीयस्तरको विकासका लागि बार्षिक, विषय क्षेत्रगत, मध्यकालीन तथा दीर्घकालीन विकास योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । यस प्रकार योजना बनाउँदा नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको नीति, लक्ष्य, उद्देश्य, समयसीमा प्रक्रियासँग अनुकुल हुने गरी सुशासन, वातावरण, बालमैत्री, वातावरण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन, विपद् व्यवस्थापन, लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण जस्ता अन्तरसम्बन्धित विषयहरूलाई पनि ध्यान दिनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ ।

यसका अतिरिक्त स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले तथा नगरपालिकाले योजना बनाउँदा देहायअनुसार गर्नुपर्ने समेत व्यवस्था गरेको छ ।

- योजना बनाउँदा मध्यम तथा दीर्घकालीन प्रकृतिका आयोजनाहरुको सूचीसमेत तयार गर्नुपर्ने,
- योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय बुद्धिजिवी, विषयविज्ञ, अनुभवी, पेशाविद्, सीमान्तकृत तथा लोपोन्मुख समुदाय, महिला, बालबालिका, दलित, युवा, अल्पसंख्यक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक लगायतका सरोकारवालाको अधिकतम सहभागिता गराउनु पर्ने,
- योजना तर्जुमा गर्दा आयोजनाहरुको सम्भाव्यता अध्ययनको आधारमा स्रोत साधनको पूर्वानुमान, आयोजनाको प्राथमिकता निर्धारण, योजना कार्यान्वयन तालिका र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन योजना समेत तयार गर्नुपर्ने,
- नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारले विशेष कार्यक्रमका लागि अनुदान प्रदान गरी कार्यान्वयन प्रक्रिया निर्धारण गरेकोमा नगरपालिकाले सोही प्रक्रिया बमोजिम सो कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नुपर्ने,
- नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारको संयुक्त लगानी वा सार्वजनिक निजी साझेदारीमा संभाव्य आयोजना सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने
- संघीय र प्रदेशस्तरको आयोजना कार्यान्वयनमा समन्वय, सहजीकरण र सहयोग गर्नुपर्ने
- स्थानीयस्तरका विकास आयोजनाहरुको आवश्यक अध्ययन, अनुसन्धान तथा प्रभाव मूल्याङ्कनको कार्य गर्ने
- गैर सरकारी संस्था, उपभोक्ता समिति, सहकारी संस्था र सामुदायिक संस्थाले स्थानीय सरकारसँग समन्वयमा रही कार्य गर्नुपर्ने र आफ्नो बार्षिक योजना, कार्यक्रम तथा बजेट स्थानीय सरकारको बार्षिक बजेट तथा कार्यक्रममा समावेश गराउनु पर्ने एवं स्थानीय तहले तोकेको संयुक्त अनुगमन तथा प्रगति प्रतिवेदन प्रणाली अपनाउनु पर्ने,
- नेपाल सरकारको पूर्व स्वीकृति लिएर मात्र कुनै पनि अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाले स्थानीय तहसँग समन्वयमा कार्य गर्नुपर्ने,

संवैधानिक दायित्व तथा स्थानीय सरकार सञ्चालनसम्बन्धी संघीय कानूनका अतिरिक्त स्थानीय तहको आवधिक योजनातर्जुमा प्रक्रियामा देहायअनुसार कानूनी तथा नीतिगत दस्तावेजहरुलाई आधार लिइएको छ :

- संयुक्त राष्ट्र संघका दीगो विकास लक्ष्यहरु

- राष्ट्रिय भूउपयोग नीति, २०६९
- विषयगत ऐन तथा नीतिहरू
- नेपाल पक्ष भएका सन्धी सम्झौताहरु
- राष्ट्रिय योजना आयोगबाट जारी राष्ट्रिय अनुगमन तथा मूल्याङ्कन निर्देशिका
- राष्ट्रिय, प्रादेशिक तथा जिल्लास्तरीय विषयगत गुरुयोजनाहरू

१.७ आवधिक योजना तयारीका मूल्य र मान्यता

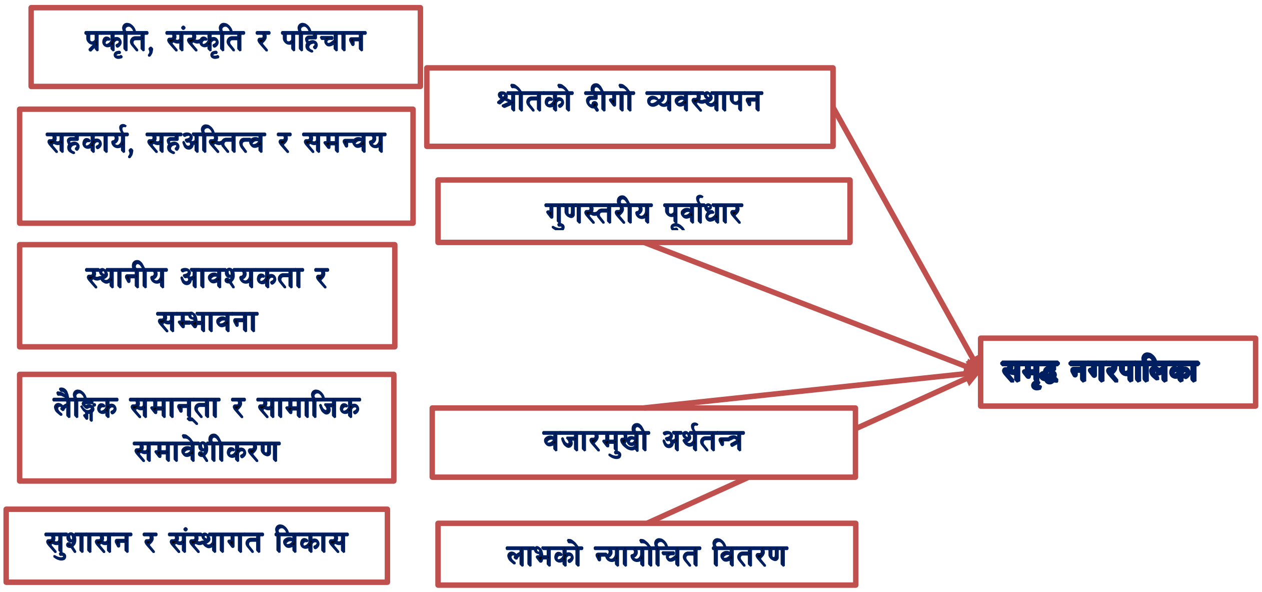

चित्र २ आवधिक योजना तयारीका मूल्य र मान्यता

क) प्रकृति, संस्कृति र पहिचान

प्रकृति प्रदत्त स्रोत तथा साधनको पहिचान र उच्चतम तथा सन्तुलित प्रयोगले दीगो विकासलाई सुनिश्चित गर्छ। त्यसै गरी सामाजिक पूजीकोरुपमा स्थापित संस्कृति र पहिचानको उच्चतम प्रयोगले विकास प्रति सम्बन्धित समुदायमा अपनत्व भाव पैदा गराउछ जसले अन्तत्वगत्वा दीगो विकासमा योगदान पुऱ्याउछ। तसर्थ प्रस्तुत आवधिक योजनाले लमही नगरपालिकाको पाँचवटा विकासका मूल्य मान्यता मध्ये प्रकृति, संस्कृति र पहिचानलाई एउटा खम्बाको रुपमा अंगिकार गरेको छ। लमही नगरपालिका प्रमुख जलाधार क्षेत्र अन्तर्गत पर्ने भएकाले कृषिजन्य वस्तुको उत्पादनको विस्तार गर्न सकिने सम्भावना रहेको छ भने खनिज पदार्थको उपलब्धता पनि रहेको देखिन्छ।

अर्को तर्फ थारु समुदायको वाहुल्यता रहेको यस पालिकामा वाहुन, क्षेत्री, दलित लगायतका जाति पनि रहने गरेका छन। ती समुदायमा अर्न्तनिहीत सामाजिक पूजीकारुपमा रहेका साँस्कृतिक पहिचानलाई पालिकाको विकासमा रुपान्तरण गर्न सकिने अवसर पनि देखिन्छ। तसर्थ प्रस्तुत आवधिक योजनाले नगरपालिकाको योजनाको आधारका रुपमा प्रकृति, संस्कृति र पहिचानलाई अंगिकार गरेको छ।

ख) सहकार्य, सहअस्तित्व र समन्वय

नेपालको संविधानले तीन तहका सरकारहरुवीच सहकार्य, सहअस्तित्व र समन्वयको सम्बन्ध स्थापित गराएको छ। संविधानको धारा २०६ (१) (ट) मा संघ, प्रदेश, र स्थानीय तहलाई संघिय इकाई भनी परिभाषित गरेको छ भने राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग ऐन २०७४ ले राजश्व र अनुदान सिफारिस र प्राकृतिक स्रोतको परिचालन गर्दा लिईने

अधिकार र हिस्साको निर्धारण गर्ने व्यवस्था गरेको छ । त्यसैगरी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले प्रदेश समन्वय परिषदको व्यवस्था गरी प्रदेश र स्थानीय तहले गर्ने काममा नीतिगत समाञ्जस्यता, योजना व्यवस्थापनमा रणनीतिक साझेदारी, साझा अधिकारको प्रयोग तथा प्राकृतिक स्रोतको उपयोग तथा बाँडफाँड सम्बन्धि व्यवस्था गरेको छ । यसर्थ लमही नगरपालिकाको आवधिक योजनाले विकासको खाका कोर्दा उल्लिखित संवैधानिक व्यवस्थाको मर्मलाई अंगिकार गरेर अघि बढ्नु पर्ने भएकाले संघीय तथा प्रदेश सरकार सहित नीजि क्षेत्र, गैरसरकारी संस्था, सामुदायिक संस्था, कृषक समूह, महिला तथा विपन्न बर्ग आदिसँगको सहकार्य, सहअस्तित्व र समन्वयलाई नगरपालिकाको विकासको खम्बाको रुपमा लिईने छ ।

ग) स्थानीय आवश्यकता

स्थानीय सरकारको मुख्य जिम्मेवारी समन्यायिक, समतामुलक तथा कल्याणकारी समाजको विकासमा योगदान पुऱ्याउनु हो जसले समाजका सवै तह, तप्का र वर्गक्षेत्रका नागरिकको आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्न सक्छ । सहभागितामुलक, समावेशीमुलक तथा उत्प्रेरणात्मक विकास प्रकृयाले मात्र महिला, पछाडि पारिएका वर्ग, आदिवासी जनजाती, दलित, मुस्लिम लगायतका समुदायको आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्ने भएकाले लमही नगरपालिकाले अंगिकार गर्ने विकास प्रकृयाले ती स्थानीय सम्भावनाहरुको पहिचानमा ध्यान पुऱ्याउनेछ ।

घ) लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण

लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्थाको सुन्दर पक्ष भनेकै समाजका सवै तह र तप्काका नागरिकको राज्यमा समान र सहज पहुँच सहितको सहभागितामुलक शासकीय व्यवस्थापन गर्नु हो । तसर्थ प्रस्तुत आवधिक योजनाले नगरपालिकाको योजनावद्ध विकासका लागि लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणका सवै आयामलाई समावेश गर्ने छ ।

ङ) शुसासन तथा संस्थागत विकास

संघीय लोकतान्त्रिक राज्य प्रणालीमा वर्तमान राजनीतिक व्यवस्था रुपान्तरित भैसकेको अवस्थामा स्थानीय तहको संरचनालाई मजबूत बनाउनु आवश्यक छ । तसर्थ प्रस्तुत आवधिक योजनाले नगरपालिकाको संस्थागत संरचनालाई प्रभावकारी र चुस्त वनाउन अपनाउनु पर्ने कार्यनीति तर्फ ध्यान केन्द्रित गर्नेछ ।

च) स्रोतको दीगो व्यवस्थापन

संविधानले स्थानीय तहलाई अधिकार सम्पन्न सरकारको रुपमा परिकल्पना गरेको परिप्रेक्षमा नगरपालिकाले आफ्ना नागरिकमा सरकारको प्रत्याभूति दिन सक्नेगरी काम गर्नुपर्ने आवश्यकता भएकाले प्रस्तुत आवधिक योजनाले नगरपालिकालाई दीगो श्रोतको व्यवस्थापनको योजनाबद्ध खाका प्रस्तुत गर्ने छ ।

छ) गुणस्तरीय पूर्वाधार

विकासको आधार नै गुणस्तरीय पूर्वाधार भएकाले प्रस्तुत आवधिकयोजनाले गुणस्तरीय पूर्वाधार निर्माणको योजनावद्ध व्यवस्थापनलाई ध्यान दिने छ ।

ज) वजार अर्थतन्त्रसँगको सम्बन्ध

उदारीकण, नीजिकरण र बजार प्रतिस्पर्धामा आधारित आजको विश्व, अनि त्यसैबाट निर्देशित नेपाल सरकारको नीतिबाट लमही नगरपालिका अछुतो रहने कुरै भएन । तसर्थ नगरपालिकाको विकास क्षेत्रिय, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय बजार अर्थतन्त्रको विकास, उत्पादन, उद्यमशीलता, तथा रोजगारी जस्ता जोडिन सक्नु पर्छ । त्यसकालागि नगरपालिकाको उत्पादित वस्तु तथा सेवामा गुणस्तरीयता कायम हुन आवश्यक हुन्छ भने स्थानीय उद्यमीमा वित्तिय पहुँचको सहजता पनि उत्तिकै आवश्यक हुन्छ । तसर्थ प्रस्तुत आवधिक योजनाले नगरपालिकालाई त्यस दिशातर्फ उन्मुख गराउने छ ।

झ) लाभको न्यायोचित वितरण

स्थानीय सरकारको मुख्य कर्तव्य नागरिकको सन्तुष्टीको स्तरलाई उच्च बनाउनु भएकाले प्रस्तुत आवधिक योजनाले नगरपालिकाका त्यस्ता पक्षहरुको विकास र प्रवर्द्धनमा जोड दिने छ जसले लाभको न्यायोचित वितरणलाई टेवा पुऱ्याउने छ ।

माथि उल्लेखित सैद्धान्तिक अवधारणाका आधारमा यस नगरपालिकाको आवधिक योजना निर्माण गरिएको छ ।

१.८ आवधिक योजना पूर्वतयारी कृयाकलाप तथा चरण

१.८.१ सन्दर्भ सामग्रीको अध्ययन

आवधिक योजना तर्जुमाका लागि लमही नगरपालिकासँग सम्बन्धित अभिलेख तथा उपलब्ध लेख रचना तथा सम्बन्धित साहित्यहरुको डेस्क अध्ययन गरी नगरपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, भौगोलिक, प्राकृतिक लगायतका सम्भावनाका विविध पक्षको समीक्षा गरियो । यसका अतिरिक्त लमही नगरपालिकाको समग्र सम्भावना तथा चुनौतीका क्षेत्रको विश्लेषणका साथै नेपालको संबिधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्तिय आयोग अन्तर्गतका ऐन, कानून तथा निर्देशिका, प्रदेश सरकारका नीति तथा कार्यक्रम, लमही नगरपालिकासँग सिमाना जोडिएका स्थानीय सरकारका नीति तथा कार्यक्रम, राष्ट्रिय योजना आयोग अन्तर्गतका आवधिक योजना तर्जुमा निर्देशिका तथा अन्य सम्बन्धित स्रोत सामग्रीको अध्ययन गरियो । उल्लिखित अध्ययनहरुको आधारमा लमही नगरपालिकाले अंगिकार गर्नुपर्ने नीति तथा कार्यक्रमहरुको विश्लेषण गरियो ।

१.८.२ वहुसरोकारवालाहरुसँगको प्रारम्भिक छलफल तथा अभिमुखीकरण

प्रारम्भिक चरणमा नगरपालिका कार्यालयको सहयोगमा नगरपालिका स्थित बहुसरोकारवालाहरुसँग योजना निर्माणको सैद्धन्तिक पक्षलाई समेटेर नगरपालिकाका सरोकारवाला (राजनीतिक दलका प्रतिनिधि, स्थानीय जानकार, संस्थाका प्रतिनिधि, शिक्षक, कृषक समुह, महिला तथा आमा समुह, लक्षित वर्गका प्रतिनिधि आदि) को सहभागितामा भएको उक्त छलफलमा संघिय संरचना अन्तरगत स्थापित स्थानीय सरकारहरुले अवलम्बन गर्नुपर्ने योजनाबद्ध विकासको आवश्यकताको बारेमा अन्तरकृया भयो । वहुसरोकारवालाहरुसँगको प्रारम्भिक छलफल तथा अभिमुखीकरण मिति **२०७८ जेष्ठ १८** मा करिव २५ जनाको सहभागितामा भएको थियो ।

१.८.३ तथ्याङ्क संकलन तथा वस्तुस्थिती विश्लेषण

आवधिक योजना तर्जुमा पूर्व नगरपालिकाको जनसांखिक, आर्थिक, समाजिक, पूर्वाधार, वन वातावरण तथा संस्थागत विकास सम्बन्धि आधारभूत तथ्याङ्क संकलनका लागि संस्थागत सर्वेक्षण गरियो । तथ्यमा आधारित योजनाले मात्र नगरपालिकाको सोंच र लक्ष्यलाई दिशाबोध गर्न सक्ने भएकाले तथ्याङ्कका आधारमा नगरपालिकाको वस्तुस्थिती विश्लेषणको कार्यलाई पनि अघि बढाईयो । वस्तुस्थिती विश्लेषणको मुख्य उद्देश्य नगरपालिकाको विविध क्षेत्रको धरातलीय यथार्थको जानकारी लिनु थियो ।

१.८.४ वडा स्तरीय परामर्श भेला

लमही नगरपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, सास्कृतिक, पुरातात्विक, ऐतिहासिक, प्राविधिक, भौगोलिक, मानविय र प्राकृतिक श्रोतको वर्तमान अवस्थाको आँकलन गर्दै आवधिक योजना तर्जुमा कार्यका लागि वडा वडाको वस्तुस्थिति बिश्लेषणका लागि **२०७८ जेष्ठ १९ देखि २१** गते गतेसम्म प्रत्येक वडासँग सम्वन्धित राजनीतिक दलका प्रतिनिधि, निर्वाचित जनप्रतिनिधि, स्थानीय जानकार, विभिन्न संघ संस्थाका प्रतिनिधि, नीजि क्षेत्र, उद्यमी, आमा/महिला समुह प्रतिनिधि, कृषक समुह आदिको उपस्थितीमा वडास्तरीय परामर्श भेला आयोजना गरिएको थियो ।

१.८.५ आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला

लमही नगरपालिकाका आर्थिक, सामाजिक, सास्कृतिक, पुरातात्विक, ऐतिहासिक, प्राविधिक, भौगोलिक, मानविय र प्राकृतिक श्रोतको वर्तमान अवस्थाको वस्तुपरक बिश्लेषण, सोको आधारमा दिर्घकालिन सोंच, आवधिक लक्ष्य, विषयक्षेत्रगत उद्देश्य, रणनीति, समष्टिगत लक्ष्य सहित कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्ने उद्देश्यले **२०७८ असार १५** गते राजनीतिक दलका प्रतिनिधि, नगरपालिका, कार्यपालिका, स्थानीय जानकार, विभिन्न संघ संस्थाका प्रतिनिधि, नीजि क्षेत्र,

उद्यमी, आमा/महिला समुह प्रतिनिधि, कृषक समुह आदिको उपस्थितीमा तीन दिवसीय योजना तर्जुमा कार्याशालाको आयोजना गरिएको थियो ।

१.८.६ तथ्याङ्कको प्रशोधन, विश्लेषण तथा मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी

पालिका स्तरीय कार्यशालाले निर्धारण गरेको दुरदृष्टी, लक्ष्यलाई दृष्टिगत गरि बिषयगत क्षेत्रहरुका अवसर र चुनौतीको विश्लेषणका आधारमा समुहबाट आएका विषयगत उद्देश्य, रणनीति र प्रमुख कार्यक्रमहरु, उपलब्ध मापनका सुचकहरुलाई प्लेनरी छलफल गरि अन्तिम रुप दिईयो । यसको अलावा अन्तरपालिका, प्रदेश तथा संघीय सरकारसँग सरोकार राख्ने योजनाहरु, पालिकाले सेवाग्राहीलाई सेवा प्रदान गर्न आवश्यक पर्न जाने पालिकाको प्रशासनिक भौतिक पूर्वाधार, संस्थागत विकास र मानव श्रोत संसाधनको विकास र व्यवस्थापनलाई पनि छलफल गरिएको थियो । यसको साथै आवधिक योजनाको लागि आवश्यक पर्ने जिआईएस नक्साहरु सर्भे विभागवाट आवश्यक तथ्यांकको संकलन मार्फत तयार गरिएको छ । अन्तमा, नगरपालिकाको पार्श्वचित्र तथा कार्यशालाबाट निर्माण गरिएका दस्ताबेजको सहयोगमा नगरपालिकाको पाँचबर्षे (२०७७/०७८-२०८२/०८३) मस्यौदा योजना तयार गरियो ।

१.८.७ प्रमाणीकरण कार्यशाला

माथि उल्लिखित अध्ययनका सम्पूर्ण क्रियाकलापहरु पुरागरी आवधिक योजना सम्बन्धि प्रारम्भिक खाका तयार पारियो । तयार पारिएको प्रारम्भिक खाकाको प्रमाणीकरणका लागि लमही नगरपालिकाका सम्वन्धित सरोकारवालाहरुको सहभागितामा प्रतिवेदन प्रमाणीकरण गोष्ठीको आयोजना गरिने छ । प्रमाणीकरण गोष्ठीमा नगरपालिकाको आवधिक योजनामा समाबेश हुने सम्पुर्ण विषयवस्तु तथा अध्ययनको सम्पूर्ण प्रारुप प्रस्तुत गरि सरोकारवालाबाट प्राप्त सुभावलाई सँग्रहित गरियो ।

१.८.८ अन्तिम प्रतिवेदन पेश

प्रतिवेदनको मस्यौदा खाकामा भएको छलफल तथा सुझावहरुको सम्बोधन गरी अन्तिम प्रतिवेदन तयार पारी नगरपालिकाको कार्यालयमा पेश गरियो ।

१.९ सिमा, जोखिम तथा पूर्वानूमान

- आवधिक योजना तर्जुमाका क्रममा प्रयोग गरिएका परिमाणात्मक लक्ष्य, नतिजा खाका विश्लेषण, राजश्व प्रक्षेपण, विषयक्षेत्रगत वजेट अनुमान प्रस्तावित हुन जसले यथार्थ अवस्थाको प्रतिनिधित्व नगर्न पनि सक्छन् ।

- पार्श्वचित्रमा प्रस्तुत कतिपय तथ्याङ्क द्वितिय स्रोत (शाखा, नगरपालिका योजना पुस्तिका) बाट लिइएको हुनाले यसले वर्तमान अवस्थाको चित्रण नगर्न पनि सक्छ ।

- आवधिक योजनामा प्रस्तुत दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा कार्यनीतिको सहज प्रतिफल संघीय व्यवस्थाको प्रभावकारी कार्यान्वयन, स्थीर सरकार तथा अन्य कुनै प्राकृतिक तथा अकल्पनिय घटना नघटेको अवस्थामा मात्र प्राप्त हुनेछ ।

- कोरोना महामारीका कारण योजना तर्जुका सम्पुर्ण प्रकृया पुरा गर्न प्राविधिक कठीनाई उत्पन्न भएकाले कतिपय परिच्छेदका उप शिर्षकहरु प्रदेश सरकारले उपलब्ध गराएको योजना निर्माण खाका अनुसार तयार गर्न सकिएको छैन ।

- **आवधिक योजना को सफल कार्यान्वयनका निमित्त देहायका अवस्थाहरुको सहयोग अपरिहार्य हुनेछ :**
  - ➢ संघीयताका मर्म बमोजिम संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको संरचनात्मक विकास भएको हुनेछ ।
  - ➢ संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका आवश्यक कानुनहरुको निर्माण भएको हुनेछ ।

- स्थानीय सरकारले संवैधानिक रुपमा प्रदत्त अधिकारको प्रयोग गर्न पाउनेछन् ।
- स्थानीय आवश्यकताका आधारमा कानून निर्माण भएको हुनेछ ।
- सरकारी, सहकारी, गैरसरकारी र निजी क्षेत्रको लगानी र कार्यक्रममा बृद्धि हुनेछ ।
- पालिकाले रणनीतिक कार्यक्रमको कार्यान्वयन लाभ लागत विश्लेषणका आधारमा गर्नेछ ।
- जलवायु परिवर्तन वा अन्य कुनै प्रकारले हुने प्राकृतिक विपदको अवस्था सामना गर्नु पर्ने छैन ।

परिच्छेद २

विगतका योजनाको क्षेत्रगत समिक्षा र स्थिति विश्लेषण

मुलुक संघीय व्यवस्थामा रुपान्तरण भईसकेपछि संवैधानिक रुपमा सरकारको दर्जा पाएका स्थानीय तहले जनतालाई सिंहदरवार आँगनमा आएको महसुस गराउने चुनौतीको सामना गरेका थिए । लमही नगरपालिका स्थानीय सरकारको हैसियतले उक्त चुनौतीलाई सामना गर्ने अठोटका साथ अगाडि वढेको नगरपालिका हो । नगरपालिकाको पहिलो निर्वाचन पछिको वर्तमान नेतृत्वले विगत चार वर्षमा जनतालाई विकास र परिवर्तनको आभास गराउन विकासको आधारस्तम्भ निर्माण गर्न आर्थिक, सामाजिक, पुर्वाधार लगायतका क्षेत्रमा लगानी विस्तार गरेको छ । स्थानीय सेवाग्राहीको आकांक्षा पुरा गर्न नगरपालिकाले विषय क्षेत्रगत रुपमा नगरपालिकाले विगत ४ वर्षमा गरेका कामहरुलाई तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

२.१ आर्थिक क्षेत्र

कृषि

कृषि क्षेत्रको विकासलाई नगरपालिकाले मुख्य प्राथमिकतामा राखेको छ । यसका लागि नगरपालिकाले वडा नं. २ लाई कृषि पकेट क्षेत्रका रुपमा विकास गर्ने गरी कार्यक्रम अगाडि वढाएको अवस्था छ । साथै कृषि क्षेत्रको यान्त्रिकरणका लागि स्प्रेयर, व्रस कटर, पम्प सेट, वाटर पम्प, पावर टेलर, मकै तथा तरकारी रोप्ने मेशिन जस्ता प्रविधिको विस्तारमा जोड दिएको छ । त्यसै गरी कृषि क्षेत्रको व्यवसायिकरणका लागि उन्नत जातका विउ वितरण, विभिन्न प्रकारका रोग, किरा तथा ढुसी नासक विषादीको वितरणको व्यवस्था पनि नगरपालिकाले मिलाएको छ ।

युवा वर्गलाई व्यवसायिक कृषिमा आकर्षण गर्न युवा लक्षित कृषि तथा साना सिंचाई कार्यक्रमहरु पनि सञ्चालन गरिएको छ भने मौरी पालक कृषकलाई तालिम र मौरीघार वितरणलाई नगरपालिकाले निरन्तरता दिएको छ । अर्को तर्फ आँप, लिची, अनार, कागती, केरा लगायतका फलफुलको विरुवा अनुदानमा वितरण गरी नगरपालिकाले कृषकलाई फलफुल खेती तर्फ पनि आकर्षण गरेको छ ।

पशुपालन

पशुपालन क्षेत्रलाई व्यवसायिक तथा उच्च प्रतिफल दिने क्षेत्रका रुपमा विकास गर्न नगरपालिकाले वडा नं. ७, ८, ९ पशुपालन पकेट क्षेत्रका रुपमा विकास गर्ने योजना वनाएको छ । पशुपालनलाई सुरक्षित वनाउन नगरपालिकाले पशु चिकित्सकबाट सेवा प्रवाह हुने गरी पशु ल्याव सञ्चालनमा ल्याएको छ भने पशु आहारा, पशु खोप सेवा कार्यक्रम मार्फत पशुपालनलाई टेवा दिने काम भएको छ ।

नगरपालिकाले साना किसानलाई लक्षित गरी वोयर जातका बोका, निशुल्क बर्षिम घाँस तथा जै घाँस वितरण लगायतका कार्यक्रम सञ्चालन गरेको छ भने ५० प्रतिशत सहकार्यमा पोखरी निर्माण गर्ने कार्यलाई पनि नगरपालिकाले प्राथमिकता दिएको छ ।

लघु उद्यम विकास कार्यक्रम

नगरपालिकाको लघु उद्यम विकास शाखाले साना उद्यमीहरुलाई लक्षित गरी मध्यम तथा छोटो अवधिका तालिम सञ्चालन गरि शिप प्रदान गर्ने कार्य गरेको छ । आ.व २०७७/०७८ मा उद्यमशिलता तालिम, सिप विकास तालिम, प्रविधि हस्तान्तरण, वजारीकरण जस्ता तालिमबाट नगरपालिकाका ३१७ जना लाभान्वित भएका छन ।

कोभिड विशेष आर्थिक कार्यक्रम

विश्वव्यापी महामारीको रुपमा फैलिएको कोभिडलाई लक्षित गरी नगरपालिकाले प्रदेश सरकारको सहयोगमा साना किसान औजार तथा यन्त्र उपकरणमा अनुदान कार्यक्रम, कोभिड प्रभावित भई गाउँ फर्केका कृषकहरुलाई उत्पादन सामग्रीमा अुनदान तथा एक स्थानीय तह एक उत्पादन कार्यक्रम पनि सञ्चालन गरेको छ ।

२.२ सामाजिक क्षेत्र

शिक्षा

शिक्षा क्षेत्रको गुणस्तरीयता कायम गर्दै नगरपालिकालाई शैक्षिक केन्द्रका रुपमा विकास गर्ने प्रयोजनका लागि नगरपालिकाले महाविद्यालयको अवधारणालाई अगाडि सारेको छ भने विद्यमान शैक्षिक भौतिक पूर्वाधारहरुलाई छात्रा, अपाङ्ग तथा वाल मैत्री संरचनामा रुपमान्तरण गर्ने कार्यलाई पनि नगरपालिकाले विशेष प्राथमिकतामा राखेको पाईन्छ । त्यसको अलावा छात्राहरुलाई निशुल्क स्यानीटरी प्याड, विपन्न विद्यार्थीलाई स्टेशनरी सामाग्री, विद्यालय तथा उच्च शिक्षाका लागि छात्रबृत्ति जस्ता कार्यक्रमहरु पनि नगरपालिकाले सञ्चालन गर्ने गरेको छ । त्यसैगरी शिक्षक दरवन्दि मिलान कार्य सम्पन्न गरी राष्ट्रिय मापदण्ड बमोजिम शिक्षक विद्यार्थी अनुपात मिलाई शैक्षिक सुधारको कार्यलाई नगरपालिकाले विशेष प्राथमिकता दिएको छ भने शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरण एवम् कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदान तथा राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत तोकिएका विद्यालयमा भौतिक तथा शैक्षिक पुर्वाधार विकासका लागि अनुदानको व्यवस्था पनि नगरपालिकाले गरेको छ ।

खानेपानी तथा सरसफाई

खानेपानीको पहुँचलाई प्रभावकारी वनाउन नगरपालिका खानेपानी आयोजनाहरुको निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिएको छ । आ. व २०७४ सम्म करिव १५ प्रतिशत घरधुरीले पाईपको माध्यमवाट प्राप्त खानेपानीको प्रयोग गर्ने गरेका थिए भने आ व २०७७/७८ सम्ममा करिव ५९ प्रतिशत घरधुरीमा नीजि धारा जडान भएको छ । त्यसै गरी ६८२ घरधुरीले सार्वजनिक घारा र २७२१ (२४.६ प्रतिशत)ले इनारको पानी प्रयोग गर्ने गरेका छन ।

नगरपालिका भित्र हाल लमही खानेपानी आयोजनाले वडा नं. ३,४,५,६ र ७ नं. वडालाई खानेपानी उपलब्ध गराएको छ भने नर्ती खानेपानी उपभोक्ता समितिले वडा नं. १, कान्तिपुर र फाल्कापुरले वडा नं. ३, सतरवरीया र भटरकण्डा ले वडा नं. २, अमिलिया खानेपानीले वडा नं. ८ र ९, त्यसै गरी वनगाई खानेपानीले वडा नं. ७ मा खानेपानी उपलब्ध गराईरहेको अवस्था छ ।

सामाजिक समावेशीकरण

नगरपालिकाले नगरक्षेत्र भित्रका महिला, वालवालिका, जेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका नागरिकको तथ्याङ्कलाई अद्यावधिक गर्ने कामलाई प्राथमिकतामा राखेको छ । सवै वडामा वाल तथा अपाङ्गता सञ्जाल तथा ती सञ्जालहरुलाई जोडेर नगर सञ्जालको निर्माण गरिएको छ । त्यसैगरी अपाङ्गता भएका नागरिकलाई अपाङ्गता परिचय पत्र वितरण गरिएको छ भने लैङ्गिक हिंसामा परेका महिला तथा बालबालिकाका लागि अल्पकालिन सेवा केन्द्र र मनोसामाजिक विमर्शको व्यवस्था पनि नगरपालिकाले गरेको छ ।

२.३ पूर्वाधार विकास

पुर्वाधार क्षेत्रको विकासकालागि नगरपालिकाले उल्लेखनीय कार्य गरेको छ । आ व २०७७/७८ सम्ममा ४० किमी सडक कालोपत्रे, १७५ किमि सडक ग्राभेल र ४४६ किमि कच्ची सडक नगर क्षेत्रमा निर्माण भएको छ भने ६ वटा पुल, १६८ वटा कल्भर्ट र ११० किमी सडक नालीको निर्माण गरिएकोछ ।

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम

आर्थिक रुपमा विपन्न नागरिकहरुलाई लक्षित गरी १०० दिनको रोजगारी प्रदान गर्ने अवधारणामा आधारित प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम आन्तर्गत करीव ६ किमी घोरेटो वाटो, ३.५ किमी नयाँ कृषि सडक, २.५ किमी नयाँ वाटो निर्माण, १.५ किमी सडक मर्मत, पालिकाको वजेट सहकार्यमा १६५ मी पक्की नाला निर्माण, ४७ मी. पर्खाल निर्माण जस्ता कार्यहरु आ व २०७७/७८ मा सम्पन्न भएका छन ।

नेपाल शहरी शासकीय तथा पुर्वाधार आयोजना

नेपाल शहरी शासकीय तथा पुर्वाधार आयोजना अन्तर्गत आ. व २०७७/७८ मा १२ वटा आयोजनाहरु सञ्चालन गरिएका थिए । आयोजना अन्तर्गत सडक, कल्भर्ट, नाली निर्माण तथा जखेरा तालमा पार्क निर्माण गर्ने कार्य भएको थियो यस कार्यक्रमबाट ९२० जनाले रोजगार प्राप्त गरेका थिए ।

मुख्य मन्त्री ग्रामिण विकास कार्यक्रम

नगरपालिकामा मुख्य मन्त्री ग्रामिण विकास कार्यक्रम अन्तर्गत ११ वटा कार्यक्रम सञ्चालन भएका छन । यो कार्यक्रम अन्तर्गत मोटरसाईकल तालिममा १० पुरुष, प्लम्विङ तालिममा १८ पुरुष, कुश खेति प्रवर्द्धन तालिममा ३४ महिला, मौरीपालन तालिममा १५ पुरुष लाभान्वित भएका थिए । त्यसैगरी बाल विकास कक्षा व्यवस्थापनका लागि ३ वटा विद्यालयमा शैक्षिक सामाग्री वितरण गरिएको छ भने विपन्न तथा मुक्त कमलरी परिवारका ५ जना विद्यार्थीलाई प्राविधिक शिक्षामा छात्रबृत्ति प्रदान गरिएको छ ।

भूमि सम्वन्धि समस्या समाधान इकाइ

नगरपालिकाले भूमिहीन तथा सुकुम्वासीहरुलाई लक्षित गरी भूमि सम्वन्धि समस्या समाधान ईकाइ मार्फत ७७६८ घरधुरीको लगत संकलन गरी निस्सा वितरण गर्ने कार्य सम्पन्न गरेको छ । जग्गा नाप तथा नक्शाका लागि DGPS को प्रयोग गरी वडा नं. ८ र ९ मा ३८ वटा control point स्थापना गरिएको छ भने वाँकी वडामा field visit को कार्य भईरहेको अवस्था छ ।

सुचना प्रविधि

नगरपालिकालाको प्रशासनिक सेवा लागयतका सेवाहरुलाई प्रविधिमैत्री वनाउन नगरपालिका क्षेत्रमा सिसिटिभि तथा नगर क्षेत्रमा डिजिटल भिडियो वोर्ड जडान गरिएको छ भने लमही नगरपालिका भित्रका पर्यटकीय स्थलहरुको भिडियो डकुमेन्ट्रि निर्माण, नगरपालिका र मातहतका सवै कार्यालयहरुमा इन्टरनेट पहुँच सुनिश्चित गर्ने कार्यलाई पनि नगरपालिकाले प्राथमिकता दिएको छ ।

२.४ वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

नगरपालिकाको वातावरण स्वच्छता तथा विपद्व्यवस्थापन शाखाले गत आ व २०७७/७८ मा दिशाजन्य लेदोको सुरक्षित, वैज्ञानिक, सुलभ तथा गुणस्तरीय व्यवस्थापनका लागि प्रशोधन सम्वन्धि उचित व्यवस्था गर्न Treatment Plant निर्माण कार्यको शुरुवात गरेको छ । त्यसैगरी विपद् पुनर्स्थापनाका लागि २६ परिवारलाई रु ३ लाख ५ हजार र जिन्सी सामग्रीहरु राहत स्वरुप वितरण गरेको छ ।

अर्को तर्फ वातावरण स्वच्छताका लागि नगरपालिकाले टोल विकास संस्थाहरुलाई सामग्री सहयोग तथा सरसफाई सम्बन्धि तालिम, सरसफाई कर्मीहरुको सुरक्षा सम्वन्धि तालिम तथा अग्नि नियन्त्रण तालिम सञ्चालन गरेको छ ।

२.५ संस्थागत विकास र सुशासन

सामाजिक न्याय

नगरपालिकाको न्यायिक समितिले समुदाय स्तरका मुद्दाहरु दर्ता गर्ने तथा मुद्दाको प्रकृतिहेरी फरफारक गर्ने गरेको छ । आ.व २०७७/७८ मा दर्ता भएका कुल ५७ मुद्दा मध्ये २१ वटा मुद्दा मेलमिलापमा टुङ्गिएका थिए भने २१ वटा मुद्दा खारेज, एउटा निवेदन फिर्ता गरिएको थियो । हाल १४ वटा मुद्दामा छलफल जारी रहेको अवस्था छ । नगरपालिकाले निवेदन परेका मुद्दा मध्ये ७५.४३ प्रतिशत मुद्दा फर्साएको छ ।

योजना व्यवस्थापन

नगरपालिकाले सञ्चालन गर्ने वार्षिक आयोजनामध्ये करीव ८६ प्रतिशत आयोजनाहरु उपभोक्ता समितिका माध्यमवाट सञ्चालन हुने गरेका छन । आ. व २०७७/७८ मा सञ्चालन भएका कुल २५० आयोजना मध्ये ३५ आयोजना ठेक्काबाट र २१५ आयोजना उपभोक्ता समितिवाट सम्पन्न गरिएको थियो । यस मध्ये समानीकरण अनुदान अन्तर्गतका १०६,

आन्तरिक राजश्व अन्तर्गतका ५९, संघ सशर्त अन्तर्गत १०, प्रदेश सशर्त र समपुरक अन्तर्गत २०, राजश्व बाँडफाँडबाट १८, स्थानीय पुर्वाधार सा.वि.का बाट १२ र गरिवसँग विश्वेश्वर कार्यक्रम अन्तर्गत २ वटा आयोजना उपभोक्ता समितिबाट कार्यान्वयन भएका थिए ।

परिच्छेद-तीन

योजना खाका

३.१ पृष्ठभूमि

संविधानको धारा २३२ ले संघ, प्रदेश र स्थानीय तह वीचको अन्तर सम्बन्ध सहकारीता, सह अस्तित्व र समन्वय सिद्धान्तमा आधारित हुने व्यवस्था गरेर तीनै तहबीच समान सोच, लक्ष्य, उद्देश्य र रणनीति सहितको सहकारिताबाट मात्र राज्यले सोचेको समृद्धिको सपना पुरा हुने कुराको परिकल्पना गरेको छ । तसर्थ स्थानीय सरकारले निर्माण गर्ने योजना संघीय र प्रादेशिक योजनाको आधार स्तम्भमा तय गर्नुपर्ने हुन्छ । लमही नगरपालिकाको हकमा पनि दीगो विकास लक्ष्य, संघीय सरकारको पन्ध्रौ पञ्च वर्षीय योजना, लुम्बिनी प्रदेशले अंगिकार गरेको प्रादेशिक रणनैतिक योजना र नगरपालिकाको वस्तुस्थिती र स्थानीय आवश्यकताका आधारमा योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

३.२ समस्या

अधिकांश वासिन्दाहरु कृषि क्षेत्रमा निर्भर रही सिँचाई सुविधा पुगेका स्थानहरुमा कृषि क्षेत्रवाट राम्रो आम्दानी गरिरहे तापनि पहाडी र दुर्गम ग्रामिण ईलाकाका वासिन्दाहरु अझै निर्वाहमुखि खेतीमै भर पर्नु, रुपान्तरणकारी परिवर्तनका लागि आवश्यक दक्ष जनशक्तिको कमि हुनु, सहभागितामूलक योजना पद्धतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुँदा योजनागत अनुशासन खस्किदै जानु, स्थानीय तहमा कर्मचारीको व्यवस्थापन जटिल बन्दै जानु, स्थानीय तहको बढ्दो स्रोत र जिम्मेवारी अनुरुपको संस्थागत क्षमता विकास हुन नसक्नु, आयोजना कार्यान्वयनमा प्राविधिक एवम् दक्ष जनशक्तिको कमिले कामको गुणस्तर सन्तोषजनक नहुनु, आन्तरिक राजश्व तथा वित्तिय स्रोतको व्यवस्थापन कमजोर हुनु, , व्यवसायहरु नगरपालिकामा दर्ता नभई सञ्चालनमा आएकाले अभिलेखमा असमाञ्स्यता देखिनु, सडक निर्माणमा भएको लगानीको अनुपातमा उपयोगिता न्यून रहनु पनि समस्याकै रुपमा देखिएका छन् । नगरपालिकामा राजमार्गका वरिपरि बाहेकका सडकहरु धुले र कच्ची अवस्थामा छन, राजमार्ग वरिपरिका क्षेत्रको भौतिक पूर्वाधारको अवस्था सन्तोषजनक नै भएपनि ग्रामिण तथा पहाडी वस्तीहरुमा मानिसहरुले यसको सुविधा उल्लेख्य रुपमा लिन नपाउनु, शिक्षा, स्वास्थ्य, जनचेतनाको कमी, अन्तरपालिका समन्वय र सहकार्यको अभाव, परियोजनाको नियमित अनुगमनको अभाव, परम्परागत तथा अवैज्ञानिक खेती प्रणाली, प्राविधिक ज्ञान तथा शिपको अभाव, कृषकहरुमा जमिनको स्वामित्व नहुनु, व्यवस्थित वस्ती विकासको मापदण्ड नहुनु, स्रोत साधनमा कमजोर पहूँच आदि नगरपालिकाका मुख्य समस्या हुन ।

३.३ चुनौती तथा अवसर

चुनौती

संघीय पद्धतिमा रुपान्तरण भै सकेको सन्दर्भमा नगरपालिकाले सरकारको हैसियतमा काम गर्नुपर्ने हुन्छ जुन आफैमा चुनौतीपूर्ण छ । संविधान प्रदत्त २२ वटा एकल अधिकार र संघ प्रदेश र स्थानीय तहका १५ वटा साझा अधिकारलाई पूर्ण रुपमा कार्यान्वयन गर्न नगरपालिकासँग पर्याप्त ऐन तथा नीतिहरु तर्जुमा भएको हुनुपर्ने हुन्छ । अन्तरपालिका समन्वय र सहकार्यका आधारमा विकासका गतिविधिहरु सञ्चालन गर्नु, विकासका प्रकृयमा दक्ष मानव संसाधनको प्रयोग गर्नु, उपलब्ध स्रोत साधनको उच्चतम प्रयोग गर्नु आदि नगरपालिकाका लागि चुनौतिपूर्ण देखिन्छ ।

अवसर

सहज भौगोलिक अवस्थिती हुनु, उत्पादित कृषि जन्य वस्तुको सहज बजार पहुँच हुनु, थारु सँस्कृतिको जगेर्ना र विस्तारको अवसर सम्भावना हुनु, कृषि, जल तथा सांस्कृतक पर्यटनको सम्भावना हुनु आदि लमही नगरपालिकाका अवसरहरु हुन ।

३.४ दीगो विकास, राष्ट्रिय र प्रदेश लक्ष्यसँग आवधिक योजनाको तादाम्यता

नगरपालिकाका आर्थिक, समाजिक, पुर्वाधार, वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन तथा संस्थागत विकास गरी पाँच विषयगत क्षेत्र अन्तर्गतका उपक्षेत्रगत मुख्य कार्यक्रमहरु तथा नतिजा खाकालाई दीगो विकास लक्ष्यका सुचक, राष्ट्रिय समृद्धि सुचक तथा प्रदेश समृद्धि सुचकसँग तादाम्यता हुने गरी सम्वन्धित परिच्छेदमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८ दीगो विकास लक्ष्य तथा सुचक

दीगो विकास लक्ष्य (दिविल)	सुचक नं.
हरेक क्षेत्रमा रहेका सवै स्वरुपका विषम गरीवीको अन्त्य	१
भोकमरीको अन्त्य गर्ने, खाद्य सुरक्षा तथा उन्नत पोषण प्राप्ति र दिगो कृषिको प्रवर्द्धन	२
सवै उमेर समुहका व्यक्तिको स्वस्थ जीवनको सुनिश्चितता	३
समावेशी तथा समतामुलक गुणस्तरीय शिक्षा	४
लैङ्गिक समानता हासिल गर्ने	५
खानेपानी तथा सरसफाईको उपलब्धता र यसको दिगो व्यवस्थापन	६
खर्चले धान्न सकिने, भरपर्दो, दिगो र आधुनिक उर्जामा सवैको पहुँच	७
स्थिर, समावेशी र दीगो आर्थिक बृद्धि, पूर्ण उत्पादनशील रोजगारी र मर्यादित श्रम	८
उत्थानशील पूर्वाधारको निर्माण, समावेशी र दीगो औद्योगीकिकरण र नव प्रवर्तन	९
मुलुक भित्र र अन्य मुलुक विचको असमानता कम गर्ने	१०
शहर र मानव वस्तीलाई समावेशी, सुरक्षित, उत्थानशील र दीगो वनाउने	११
दीगो उपभोग र उत्पादन	१२
जलवायु परिवर्तन	१३
स्थानीय तहका लागि असान्दर्भिक	१४
पारिस्थितिकीय प्रणालीको दिगो उपयोग	१५
दीगो विकासका लागि शान्ति र समावेशी समाजको विकास गर्ने, सवैका लागि न्यायको पहुँच, प्रभावकारी, जवाफदेही तथा समावेशी संस्थाको निर्माण गर्ने	१६
दीगो विकासका लागि विश्व व्यापी साझेदारीलाई जिवन्त तुल्याउने	१७

तालिका ९ दीर्घकालिन राष्ट्रिय लक्ष्य तथा सुचक

दीर्घकालिन राष्ट्रिय लक्ष्य (दिराल)	सुचक नं.
समृद्धिका सुचक	१
उच्च समता मुलक **राष्ट्रिय आय**	१
मानव पूँजी निर्माण तथा सम्भावनाको पूर्ण उपभोग	२
सर्वसुलभ आधुनिक पूर्वाधार एवम् सघन अन्तर आवद्धता	३
उच्च र दीगो उत्पादन तथा उत्पादकत्व	४
सुखका दीर्घकालिन **राष्ट्रिय लक्ष्य**	
परिष्कृत तथा मर्यादित जीवन	५
सुरक्षित सभ्य र न्याय पूर्ण समाज	६
स्वस्थ र सन्तुलित पर्यावरण	७
सुशासन	८
सवल अर्थतन्त्र	९
राष्ट्रिय एकता, सुरक्षा र सम्मान	१०

तालिका १० दीर्घकालिन प्रदेश लक्ष्य तथा सुचक

दीर्घकालिन प्रदेश लक्ष्य (प्रदेश समृद्धि संकेत–प्रसस)	सुचक नं.
उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गरी आर्थिक दर वढाउने	१
भौतिक पुर्वाधारको निर्माण र विस्तार	२
गुणस्तरीय शिक्षा र स्वास्थ्य वृद्धि गरी मानवीय पुजीको निर्माण	३
सामाजिक समावेशिता र लैङ्गिक समता	४
विपद् व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकुलित विकास	५
विधिको शासन र सेवाग्राही मैत्री प्रशासन	६

३.५ राष्ट्रिय पन्ध्रौ योजनाको सोच

दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच : समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली

समुन्नत, स्वाधीन र समाजवाद उन्मुख अर्थतन्त्र सहितको समान अवसर प्राप्त, स्वस्थ, शिक्षित, मर्यादित र उच्च जीवनस्तर भएका सुखी नागरिक बसोबास गर्ने मुलुक।

दीर्घकालीन राष्ट्रिय लक्ष्य

क) समृद्ध नेपाल

१. सर्वसुलभ आधुनिक पूर्वाधार एवम् सघन अन्तरआबद्धता
२. मानवपूँजी निर्माण तथा सम्भावनाको पूर्ण उपयोग
३. उच्च र दिगो उत्पादन तथा उत्पादकत्व
४. उच्च र समतामूलक राष्ट्रिय आय

क) सुखी नेपाली

१. परिष्कृत तथा मर्यादित जीवन
२. सुरक्षित, सभ्य र न्यायपूर्ण समाज
३. स्वस्थ र सन्तुलित पर्यावरण
४. सुशासन
५. सबल लोकतन्त्र
६. राष्ट्रिय एकता, सुरक्षा र सम्मान

३.६ प्रादेशिक प्रथम योजनाको सोच र लक्ष्य

सोच : सम्वृद्ध प्रदेश, खुशी जनता

उच्च आर्थिक वृद्धिसहित सम्बृद्ध अर्थतन्त्र, रोजगारी सहित जिवन निर्वाहका लागि, पर्याप्त आम्दानी आधारभुत भौतिक सुविधाको उपलव्धता, सूरक्षा र स्वच्छ वातावरण कायम रहने सम्वृद्ध प्रदेशका खुशी जनता ।

प्रादेशिक लक्ष्य

समाजवाद उन्मुख, सामाजिक न्यायमा आधारित, समावेशी, सन्तुलित र दिगो विकासको माध्यमवाट आर्थिक वृद्धिदरलाई उच्च पार्दै प्रदेशवासी जनताको जीवनमा गुणात्मक परिवर्तन ल्याउनु ।

३.७ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य तथा रणनीति

३.७.१ दीर्घकालिन सोच

"समृद्धि लमहीको आधार, शिक्षा,कृषि, पर्यटन र पूर्वाधार"

३.७.२ लक्ष्य

कृषिमा उच्च उत्पादन र उत्पादकत्व, रोजगारीमूलक पर्यटन तथा उद्योग व्यवसाय, गुणस्तरीय प्राविधिक शिक्षा, स्वास्थ्य सेवामा सहज पहुँच, समावेशी न्यायपूर्ण समाज, दिगो र प्रयोगमैत्री पूर्वाधार, वन तथा जैविक विविधताको संरक्षण, सर्वसुलभ सेवा प्रवाह सहितको सभ्य र समृद्ध नगरपालिकाको निर्माणको आधारशिला तयार भएको हुने छ ।

३.७.३ उद्देश्य

- कृषि तथा पशुपंछिपालनको व्यवसायिकिकरण, औद्योगीकरण, तथा उच्च उत्पादन, उत्पादकत्व र आय आर्जनमा बृद्धि गरी रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना गर्नु,
- दिगो पर्यटकीय क्षेत्रको विकास तथा सम्वर्द्धन द्वारा आय आर्जन तथा रोजगारीमा वृद्धि गर्नु,
- गुणस्तरीय व्यवसायिक तथा प्राविधिक शिक्षा तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा सहज पहुँच विस्तार गर्दै समतामुलक समाजको निर्माण गर्नु,
- नगरपालिकामा जनशक्तिको आकर्षण बढाई नगरपालिकाको आधारशिला तयार पार्ने
- पुर्वाधार विकासलाई दीगो र गुणस्तरीय तथा वातावरणमैत्री वनाउनु,
- पर्यावरणमैत्री पालिका निर्माणकालागि जैविक विविधताको संरक्षण गर्नु,
- नगरपालिकाको सेवा प्रवाह प्रणालीलाई सहज र सुलभ वनाउनु
- सिपमूलक कार्यक्रमद्धारा युवालाई उद्यमशील हुन प्रेरित गर्नु,

३.७.४ प्राथमिकता क्षेत्र

नगरपालिकाले अङ्गिकार गरेको दीर्घकालीन सोच, आवधिक नगर विकास योजनाले निर्धारण गरेको लक्ष्य र वृहत तथा क्षेत्रगत उद्देश्य हासिल गर्न देहाय अनुसारका विषय क्षेत्रलाई विशेष प्राथमिकता दिइने छ ।

क) पूर्वाधार विकास

ख) स्वास्थ्य

ग) शिक्षा

घ) कृषि

ङ) पर्यटन

च) सुशासन

३.७.५ परिमाणात्मक लक्ष्य

तालिका १४ र १५ मा राष्ट्रिय तथा लुम्बिनी प्रदेशले अल्पकालिन, मध्यकालिन र दीर्घकालिन रुपमा परिकल्पना गरेको समृद्धि र सुखका लक्ष्यका आधारमा लमही नगरपाालिकाको आवधिक लक्ष्यको अवस्था चित्रण गरिएको छ।

तालिका ११ राष्ट्रिय तथा लुम्बिनी प्रदेशको लक्ष्य

क्र स	सूचक	इकाई	राष्ट्रिय लक्ष्य			लुम्बिनी प्रदेशको लक्ष्य			
			आधार वर्ष	आ.व.	वि सं.	आधार वर्ष	आ.व.		वि सं.
			०७५/७६	०८०/८१	२१००	०७५/७६	०८०/८१	०८७	२१००
	समृद्धिका अल्पकालिन, मध्यकालिन र दीर्घकालिन लक्ष्य								
१	आर्थिक बृद्धिदर	प्रतिशत	६.८	९.६	१०.५	७=१	१०.२	१०.५	११
२	प्रति व्यक्तिः कुल आय	डलर	१०४७	१५९५	१२१००	१०४३	१९५६	३७२१	१५७२९
३	कृषि क्षेत्रको योगदान	प्रतिशत	२७	१९.४	९	२८.२	२३.७	१७	८.५
४	उद्योग क्षेत्रको योगदान	प्रतिशत	१५.२	१६.७	३०	१४=२	२२.४	३०	५२.९
५	सेवा क्षेत्रको योगदान	प्रतिशत	५७.८	६४.२	६१	५७.६	५३.९	५३	३८.६
६	आम्दानीमा माथिल्लो १० र तल्लो ४० प्रतिशत जनसंख्याको अनुपात	अनुपात	१=३	१	१	१.४	१	१	१
७	सम्पत्तिमा आधारित गिनी गुणक	गुणक	०.३१	०.२९	०.२५	०.३७	०.२६	०.२३	०.२३
८	अपेक्षित आयु (जन्म हुँदाको)	प्रतिशत	६९.७	७२	८०	७१.७	७७	८०	८२
१०	मातृ मृत्युदर (प्रति लाख जिवित जन्ममा	संख्या	२३९	९९	२०	२३९	९९	७०	१५
११	पाँच वर्ष मुनिका वाल मृत्युदर (प्रति हजार जिवित जन्ममा	संख्या	३९	२४	८	२७	२२	१५	६
१२	साक्षरता (१५ बर्ष माथि)	प्रतिशत	५८	९०	९८	५५.६	९५	९८	९९.५
१३	युवा साक्षरता दर (१५ देखि २४ वर्ष	प्रतिशत	८५	९९	१००	८६	९९	९९	१००
१४	आधारभूत तहमा (१ देखि ८ कक्षा) खुद भर्ना दर	प्रतिशत	९२.३	९९.५	१००	९४.८	९९.५	९९.८	१००
१५	श्रम शक्ति सहभागिता दार	प्रतिशत	३८=५	४८.५	७२	३५.७	५०	६०	७५
१६	वेरोजगार दर	प्रतिशत	११=४	६	३	९	४	२	१
१७	रोजगारीमा औपचारिक क्षेत्रको अंश	प्रतिशत	३६=५	५०	७०	३९.९	५५	६५	७५

क्र स	सूचक	इकाई	राष्ट्रिय लक्ष्य			लुम्बिनी प्रदेशको लक्ष्य			
			आधार वर्ष आ.व.		वि सं.	आधार वर्ष आ.व.			वि सं.
			०७५/७६	०८०/८१	२१००	०७५/७६	०८०/८१	०८७	२१००
१८	राष्ट्रिय र प्रादेशिक लोक मार्ग (कालोपत्रे)	किमि	६९६९	१५०००	३३०००	९३७	३४५०	६९५०	१२९३७
१९	रेल मार्ग	किमि	४२	२००	२२००	०	८०	१८०	२००
२०	३० मिनेटको दुरीमा यातायात पहुँच भएको घरपरिवार	प्रतिशत	७८.९	९५	९९	८०	९६	९८	९९
२१	विद्युत सेवामा पहूच भएको जनसंख्या	संख्या	९०.७	९९	१००	८२.५	१००	१००	१००
२२	आधारभूत खानेपानीको पहुँच पुगेका घरपरिवार	किमी	९४.९	९९	१००	९१.१	१००	१००	१००
२३	इन्टरनेट प्रयोग कर्ता	प्रतिसत	५५.४	७५	१००	४८	८०	९०	१००
२४	जलविद्युत उत्पादन जडित क्षमता	मेवा	१०७४.१	५०००	४००००	४४८.५	१५००	६०००	९०००
२५	प्रति व्यक्ति प्रतिबर्ष विद्युत उपभोग	कि वा	१९८	७००	३५००	१९०	७५०	१७००	३८००
२६	कषि उत्पादकत्व (धान मकै गहुँ	टन /हे	२.९७	४	६	२.८	४	५	६
	सुखका अल्पकालिन, मध्यकालिन / दीर्ईकालिन लक्ष्य								
२७	गरिवीको रेखा मुनी रहेको जनसंख्या	प्रतिशत	१८७	११	१	१४.९१	७.४	२	०
२८	वहुआयामिक गरिवीमा रहेको जनसंख्या	प्रतिशत	२८.६	१३	३	१४.२	७.२	२	०
२९	५ वर्ष मुनीका कम तौल भएका बालबालिका	प्रतिशत	२७	१५	२	२९	१७.३	१	१
३०	मानव विकास सुचकाङ्क	सुचकाङ्क	०.५७	०.६२	०.७६	०.५९	०.६५	०.७	०.७८
३१	आफ्नै स्वामित्वको आवासमा बसोवास गर्ने परिवार	प्रतिशत	८५.३	८९		८१.७	८३	९५	९५
३२	जीवनकालमा शारीरिक वा मानसिक वा यौन हिंसा पीडित महिला	प्रतिशत	२६.३	१३		१६.९	१०	१	१
३३	दर्ता भएका लैङ्गिक हिंसा लगायतका अपराधका घटना र अनुसन्धानको अनुपान	प्रतिशत	९६.५	१००	१००	८२.७	१००	१००	१००
३४	आधारभूत सामाजिक सुरक्षामा आवद्ध जनसंख्या	प्रतिशत	१७	६०	१००	१७	६०	८०	१००
३५	हेलो सरकारमा प्राप्त उजुरीको फछ्यौंट	प्रतिशत	४८.१३	९८	९९	५३	९९	९९	९९
३६	राष्ट्रिय परिचय पत्र प्राप्त गरेका नेपाली नागरिक	प्रतिशत	०	१००	१००	०	१००	१००	१००
३७	पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाको जन्म दर्ता	प्रतिशत	५६	१००	१००	६०.१	१००	१००	१००
३८	आधारभुत खाद्य सुरक्षाको स्थितीमा रहेका जनसंख्या	प्रतिशत	४८.२	७०	१००	५६	८०	९०	१००

तालिका १२ लमही नगरपालिकाको परिमाणत्मक लक्ष्य

नतिजाको तह	सूचकहरु	इकाइ	आधार वर्ष २०७६/७७	अर्थिक वर्ष : लक्ष्य परिमाण			पुष्याईको आधार	पूर्वानुमान तथा जोखिम पक्ष
				२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
प्रभाव : आयस्तरमा अभिवृद्धिका साथै समतामूलक एवं सुसंस्कृत समाज निर्माण	**आर्थिक बिकास**							
	मानव विकास सूचकाङ्क*			०.५०	०.५०	०.५१	प्रदेश नीति तथा योजना आयोग *	
	वहुआयामिक गरिवी*		२९	२९	२८	२५	प्रदेश नीति तथा योजना आयोग *	प्रदेश तहको तथ्याङ्कका आधारमा
	निरपेक्ष गरिवी	प्रतिशत	१९	१९	१८	१४	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	शुन्य आम्दानी भएका परिवार
	आफ्नो उत्पादन तथा आयले वर्षभरी खान पुग्ने जनसंख्या	प्रतिशत	१४.५७	१५	१७	२०	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	
	वेरोजगारी दर	प्रतिशत	५.१	४	३	१	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	रोजगार केन्द्रमा २०७६ फारम भरेका बेरोजगारका आधारमा
असर - १ (आर्थिक विकास क्षेत्र) रोजगारी अवसर हरु श्रृजना एवं आय वृद्धि	रोजगारीमा गैरकृषि क्षेत्रको योगदान	प्रतिशत	१८	१८	२०	२५	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	
	आयात-निर्यातको वार्षिक औषत अनुपात	अनुपात	४:१	३:१	२:१	१:३	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	
असर- २ (सामाजिक विकास क्षेत्र) समन्यायिक, समतामूलक एवं सुसंस्कृत समाज निर्माण	**सामाजिक बिकास**							
	आधारभूत तह (कक्षा १ देखि ८ सम्म) को खूद भर्नादर	प्रतिशत	९७	९८	९९	१००	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	
	साक्षरता दर	प्रतिशत	८३	८४	८५	८८	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	सवै उमेर समुहका जनसंख्याको आधारमा

नतिजाको तह	सूचकहरु	इकाइ	आधार वर्ष २०७६/७७	अर्थिक वर्ष : लक्ष्य परिमाण			पुष्याईको आधार	पूर्वानुमान तथा जोखिम पक्ष
				२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
	औषत आयु	वर्ष	७०	७०	७०	७१	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	
	५ वर्ष मुनीको वाल मृत्युदर (प्रति हजार जीवित जन्ममा)	संख्या	१	१	०	०	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	
	मातृमुत्यु दर (प्रति लाख जीवित जन्ममा) प्रति १ लाखमा २३४	संख्या	२३	२०	१९	११५	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	
असर - ३ (पूर्वाधार विकास क्षेत्र) आधारभूत सेवा सुविधामा पहुँच अभिवृद्धि	**भौतिक पूर्वाधार बिकास**							
	खानेपानी सेवावाट लाभान्वित जनसंख्या	प्रतिशत	९७	९८	९९	१००	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	
	विद्युत सेवावाट लाभान्वित जनसंख्या		९५.०५	९६	९७	१००	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	
	दिगो, सुरक्षित र नियमित सडक यातायात सेवावाट लाभान्वित जनसंख्या	प्रतिशत	७०	७३	७५	८०	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	
	वर्षभरी नियमित सिंचाई भएको खेतीयोग्य भूमि	हेक्टर					पार्श्व चित्र, २०७६/७७	
	इण्टरनेट सेवामा पहुँच प्राप्त जनसंख्या	प्रतिशत	४०	४२	४५	५५	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	
	वन वातावरण र विपद							
	वन जंगलले ढाकेको क्षेत्र	प्रतिशत	७४	७४	७४	७५	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	
असर - ४ (संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्र)	**सुशासन र संस्थागत बिकास**							
	पालिकाको सेवा प्रवाहवाट सन्तुष्ट अनुभूति गर्ने सेवाग्राही	प्रतिशत	९०	९१	९२	९५	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	

नतिजाको तह	सूचकहरु	इकाइ	आधार वर्ष २०७६/७७	अर्थिक वर्ष : लक्ष्य परिमाण			पुष्याईको आधार	पूर्वानुमान तथा जोखिम पक्ष
				२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
सुशासनको अनुभूति								

* *प्रदेश नीति तथा योजना आयोग, प्रथम पञ्चवर्षिय योजना २०७६/७७–८०/८१*

३.७.६ रणनीति

लमही नगरपालिकाले हालसम्म गरेको विकास र परिवर्तनको जगमा वसेर आगामी योजनाहरु निर्माण हुनुपर्ने भएकाले योजना तर्जूमा कार्याशाला गोष्ठीले सुझाएका समष्टिगत रणनीतिलाई तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

- अन्तर पालिका समन्वयमा बृहत्तर पर्यटन विकासको खाका कोर्ने
- कृषि तथा पशुलान क्षेत्रको विकासका लागि एकिकृत कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने
- सहकारीका माध्यमबाट ग्रामिण क्षेत्रमा मैद्रिक पहुँच बृद्धि गर्ने
- वडागत विद्यालयलाई समेटेर महाविद्यालयको निर्माण गर्ने
- लमहीलाई सुविधा सम्पन्न स्वास्थ्य केन्द्रको रुपमा विकास गर्ने
- सेवाग्राही मैत्री पुर्वाधारको विकास गर्ने
- सामुदायिक वनहरुसँगको सहकार्यमा वन क्षेत्रलाई आयमुलक तथा रोजगार उन्मुख क्षेत्रको रुपमा विकास गर्ने
- दक्ष मानव संसाधनको प्रयोगका लागि तद अनुरुपको प्रशासनिक संरचना निर्माण गर्ने

३.७.८ कार्यनीति तथा मुख्य कार्यक्रम

कार्यनीति	मुख्य कार्यक्रम
राप्ती, अर्जुन खोला, रिहार आदि क्षेत्रलाई समेटेर वृहत पर्यटकीय क्षेत्र निर्माण गरिने छ ।	एकीकृत पर्यटन विकास कार्यक्रम
कृषि क्षेत्रको व्यवसायिकरण तथा यान्त्रिकरण गरी मूल्यश्रृंखलामा	मुल्य श्रृङखलामा आधारित कृषि तथा पशुपंछिपालन क्षेत्रको व्यवसायिकरण कार्यक्रम
प्रत्येक ३ वटा वडालाई समेटेर महाविद्यालय निर्माण गरिने छ	विद्यालय शिक्षा रुपान्तरण कार्यक्रम
स्वास्थ्य क्षेत्रको पालिका स्तरीय न्युनतम मापदण्ड तयार गरी सवै वडामा न्युनतम स्वास्थ्य पहुँचका पुर्वाधार निर्माण गरिने छ ।	स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम
पालिका स्तरीय विमामा आधारित सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।	सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम
पूर्वाधार निर्माणको गुणस्तरीयता कायम गर्न पूर्वाधार निर्माण न्युनतम मापदण्ड तयार गरी त्यसै अनुरुप पूर्वाधार विकास गरिने छ ।	भौतिक पुर्वाधार स्तरन्नोती कार्यक्रम
सवै वडालाई व्यवस्थित कालोपत्रे सडकले जोडिने छ ।	
सम्पुर्ण भौतिक पूर्वाधारलाई महिला, अपाङ्ग र बाल मैत्री वनाईने छ ।	
अति विपन्न नागरिकका लागि नागरिक आवास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ	नागरिक आवास कार्यक्रम
सार्वजनिक जग्गा ताल तलैया, वनजंगल र नदीनाला लगायत सम्पूर्ण सार्वजनिक सम्पतिको संरक्षण गरिने छ ।	वन तथा जलाधार क्षेत्र सौन्दर्यीकरण कार्यक्रम
विशेष आर्थिक प्याकेज निर्माण गरी पूजी निर्माण युक्त क्षेत्रमा सहलगानी विस्तार गरिने छ ।	सहलगानी विस्तार कार्यक्रम

३.८ नतिजा खाका

नतिजाको तह	सूचकहरु	इकाइ	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य २०७८/७९	लक्ष्य २०८०/८१	लक्ष्य २०८२/८३	पुष्याईको आधार	लक्ष्य सुचक संकेत दिविल	दिराल	प्रसस
प्रभाव : आयस्तरमा अभिवृद्धिका साथै समतामूलक एवं सुसंस्कृत समाज निर्माण भएको हुने	**आर्थिक विकास**									
	मानव विकास सूचकाङ्क*	सूचकाङ्क		०.५०	०.५०	०.५१	योजना आयोग *	३	५	३
	वहुआयामिक गरिवी*	प्रतिशत	२९	२९	२८	२५	योजना आयोग *	१	४	१
	निरपेक्ष गरिवी	प्रतिशत	१९	१९	१८	१४	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	१	४	१
	आफ्नो उत्पादन तथा आयले वर्षभरी खान पुग्ने जनसंख्या	प्रतिशत	१४.५७	१५	१७	२०	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	१	४	१
	वेरोजगारी दर	प्रतिशत	५.१	४	३	१	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	१	४	१
असर - १ (आर्थिक विकास क्षेत्र) रोजगारी अवसर हरु श्रृजना एवं आय वृद्धि	रोजगारीमा गैरकृषि क्षेत्रको योगदान	प्रतिशत	१८	१८	२०	२५	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	८	४	१
	आयात-निर्यातको वार्षिक औषत अनुपात	अनुपात	४:१	३:१	२:१	१:३	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	८	४	१
प्रतिफल १.१							आवधिक प्रतिवेदन			
	एकीकृत पर्यटन विकास कार्यक्रम	संख्या	०	१	२	३	आवधिक प्रतिवेदन	८	४	१
	कृषि तथा पशुपंछिपालन क्षेत्रको व्यवसायिकरण,	अनुदान प्रतिशत	०	२०	२०	२५	आवधिक प्रतिवेदन	८	४	१

नतिजाको तह	सूचकहरु	इकाइ	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			पुष्याईको आधार	लक्ष्य सुचक संकेत		
				२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		दिविल	दिराल	प्रसस
	यान्त्रिकरण तथा सौन्दर्यीकरणमा अनुदान									
असर- २ (सामाजिक विकास क्षेत्र) समन्यायिक, समतामूलक एवं सुसंस्कृत समाज निर्माण	**सामाजिक विकास**									
	आधारभूत तह (कक्षा १ देखि ८ सम्म) को खूद भर्नादर	प्रतिशत	९७	९८	९९	१००	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	४	२	३
	साक्षरता दर	प्रतिशत	८३	८४	८५	८८	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	४	२	३
	औषत आयु	वर्ष	७०	७०	७०	७१	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	४	२	३
	५ वर्ष मुनीको कुपोषण दर	प्रतिशत	१	१	०	०	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	४	२	३
	चारैपटक पूर्वप्रसुती सेवा लिने गर्भवती महिला (प्रतिशत)	प्रतिशत	२३	२०	१९	११५	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	४	२	३
प्रतिफल २.१	विद्यालय शिक्षा रुपान्तरण कार्यक्रम	संख्या	२	३	३	८	आवधिक प्रतिवेदन	४	२	३
	स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	संख्या		४	६	१०	आवधिक प्रतिवेदन	४	२	३
	सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम	संख्या		२	२	४	आवधिक प्रतिवेदन	४	२	३

नतिजाको तह	सूचकहरु	इकाइ	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य २०७८/७९	लक्ष्य २०८०/८१	लक्ष्य २०८२/८३	पुष्याईको आधार	लक्ष्य सुचक संकेत दिविल	दिराल	प्रसस
असर - ३ (पूर्वाधार विकास क्षेत्र) आधारभूत सेवा सुविधामा पहुँच अभिवृद्धि	**भौतिक पूर्वाधार बिकास**									
	खानेपानी सेवावाट लाभान्वित जनसंख्या	प्रतिशत	९७	९८	९९	१००	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	९	३	२
	विद्युत सेवावाट लाभान्वित जनसंख्या		९५.०५	९६	९७	१००	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	९	३	२
	दिगो, सुरक्षित र नियमित सडक यातायात सेवावाट लाभान्वित जनसंख्या	प्रतिशत	७०	७३	७५	८०	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	९	३	२
	वर्षभरी नियमित सिंचाई भएको खेतीयोग्य भूमि	हेक्टर					पार्श्व चित्र, २०७६/७७	९	३	२
	इण्टरनेट सेवामा पहुँच प्राप्त जनसंख्या	प्रतिशत	४०	४२	४५	५५	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	९	३	२
								९	३	२
प्रतिफल ३.१	सडक पूर्वाधार स्तरन्नोती कार्यक्रम	प्याकेज	०	१		१	आवधिक प्रतिवेदन	९	३	२
	नागरिक आवास कार्यक्रम	संख्या	०		१	१	आवधिक प्रतिवेदन	९	३	२
	प्रविधि मैत्री सिंचाई कार्यक्रम	संख्या	०		१	१	आवधिक प्रतिवेदन	९	३	२
	सुचना प्रविधि मैत्री सार्वजनिक क्षेत्र	संख्या	६	७	८	१०	आवधिक प्रतिवेदन	९	३	२
असर - ४	वन जंगलले ढाकेको क्षेत्र	प्रतिशत	७४	७४	७४	७५		१५	७	५

नतिजाको तह	सूचकहरु	इकाइ	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			पुष्याईको आधार	लक्ष्य सुचक संकेत		
				२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		दिविल	दिराल	प्रसस
वन वातावरण र विपद	पर्यावरणीय क्षेत्र मा आधारित उद्यम तथा व्यवसाय	प्रतिशत					पार्श्व चित्र, २०७६/७७	१५	७	५
प्रतिफल ४.१	वन तथा जलाधार क्षेत्र संरक्षण तथा सौन्दर्यीकरण कार्यक्रम	हेक्टर	०	२००	३००	४००		१५	७	५
असर - ४ (संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्र) सुशासनको अनुभूति	**सुशासन र संस्थागत बिकास**									
	पालिकाको सेवा प्रवाहवाट सन्तुष्ट अनुभूति गर्ने सेवाग्राही	प्रतिशत	९०	९१	९२	९५	पार्श्व चित्र, २०७६/७७	१६	८	६
प्रतिफल ४.१	सहलगानी विस्तार कार्यक्रम	प्रतिशत	०	१०	१५	२०		१६	८	६

* प्रदेश नीति तथा योजना आयोग, प्रथम पञ्चवर्षिय योजना २०७६/७७–८०/८१

परिच्छेद–चार

आर्थिक क्षेत्र

४.१ कृषि तथा पशुपालन

४.१.१ विद्यमान अवस्था

लमही नगरपालिकाका अधिकांश बासिन्दाहरु कृषि क्षेत्रमा निर्भर छन् । समथल र सिंचाई सुविधा पुगेका स्थानहरुमा कृषकहरु कृषि क्षेत्रबाटै राम्रो आम्दानी गरिरहेका छन् भने पहाडी र दुर्गम ग्रामिण ईलाकाका वासिन्दाहरु अझै पनि निर्वाहमुखी कृषि तथा पशुपालन गरिरहेका छन् । कृषि कार्यमा लागेका कृषकहरु मुख्य गरी पशुपालन र तरकारी खेतीमा आवद्ध छन भने यस नगरपालिकाको हावापानी र वातावरण सुन्दर र रमणीय रहेको हुँदा कृषि कार्यका लागि पनि यो क्षेत्र उर्वरा भूमिको रुपमा परिचित छ । राप्ती नदी तथा अर्जुन खोला वाट नहर निर्माण गरी सिचाई गरिने भएकोले यहाँको जमिन उर्वर रहेको छ । परम्परागत रुपमा धान, मकै, गहुँ, तेलहन तथा दलहन आदी को खेती प्रमुख रुपमा यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र गरिन्छ । आलु, प्याज, गोलभेडा, लसुन, भन्टा, चम्सुर, रायो, सिमी वोडी, बन्दा, काउली, भिण्डी, परवर आदी मुख्य तरकारी वालीको खेती यस क्षेत्र भित्र गरिन्छ। पशुपालनमा मूख्यतया बाखा, भैंसी, गाई जस्ता जनावारहरु पालिने गरिएको छ । नगरपालिकामा कृषि तथा पशुपालन फर्महरु करिब ५६ वटा छन् र कृषक समूहहरु ४२ वटा छन् ।

कृषि योग्य जमिन भए पनि प्रयाप्त सिँचाइ स्रोतको अभाव, कृषक तथा पशुपालकलाई सिपमुलक तालीमको अभाव भई व्यवसाय उन्मुख हुन नसक्नु, समयमा खेत तयार पार्न नसक्नु, कृषि कार्य गर्नका लागी आवागमनमा समस्या, कृषि प्राविधिक नहुनु, आधुनिक कृषि उपकरणको उपलब्धता नहुनु, गुणस्तरीय विउ विजनको समस्या, कृषि उत्पादनको बजारीकरण नहुनु, अव्यवस्थित जमिनको चक्लाबन्दी, तरकारीको मुल्य निर्धारण नहुनु, मलखादको समस्या, सामुहिक खेती गर्नमा कमी, उन्नत जातका पशुको अभाव, आवश्यक प्रशिक्षणको कमी, आदि कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रका समस्या हुन ।

४.१.२ चुनौती तथा अवसर

चुनौती

नगरपालिकाको वढि उत्पादकत्व भएका क्षेत्रहरुमा बसाईसराईको चाप बढ्न गई कृषि योग्य जमिन खण्डीकृत हुनु, कृषि सडक नहुनु, कृषि उत्पादनमा कमि, जमिनको उर्वराशक्तिमा ह्रास, जंगली जनावरहरुबाट खेतीलाई क्षती नोक्सानी, जनचेतनाको कमी, कृषि क्षेत्रमा युवा बर्गको आकर्षण कम हुनु, आधुनिक कृषि उत्पादनको दक्ष जनशक्तिको कमी, पर्याप्त मात्रामा सिंचाईको स्रोतको अभाव, कृषि क्षेत्रका मुख्य चुनौती हुन भने उन्नत जातका पशुपंछिको (बाखा, भैंसी) व्यवस्थाको अभाव, व्यवसायिक पशुपंछि पालनका लागि आवश्यक लगानी सुरक्षा नहुनु, पशु जन्य उत्पादनको बजारीकरण, पशुपालन क्षेत्रका मुख्य चुनौती हुन ।

अवसर

नगरपालिकाको अधिकांश जनताको पेशा नै कृषि तथा पशुपालन भएकाले लागि एक वडा एक कृषि तथा पशु प्राविधिकको व्यवस्था, पशुपालनमा लाग्ने रोगको न्यूनिकरण, माटो परिक्षणको लागि प्रयोगशाला, कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धि तालिम, सवैभन्दा ठुलो अवसर हो । कृषि उपजका यन्त्रहरु सजिलै भित्र्याइ मौसमी तथा बेमौसमी तरकारी खेती, कम उत्पादन लागतमा वस्तु उत्पादन तथा बजार पहुँच तथा संकलन केन्द्र र मिनि चिस्यान केन्द्र लगायतका कृषि पुर्वाधारको निर्माण गर्ने पक्षहरु कृषि र पशुपालन क्षेत्रको विकासका लागि अवसरका रुपमा रहेका छन ।

४.१.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य

सोच

कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रलाई व्यवसायिकरण गरी सम्बृद्ध, आत्मनिर्भर नगरपालिकाको निर्माण गर्ने ।

लक्ष्य

आधुनिक, व्यवस्थित र व्यवसायिक कृषिको विकास द्धारा गरिबी न्यनिकरण भई आत्मनिर्भर र निर्यात उन्मुख बनाउने ।

उद्देश्य

१. परम्परागत कृषिप्रणालीलाई आधुनिकीकरण, यान्त्रिकीकरण एवं व्यवसायीकरण गर्दै खाद्यान्न, तरकारी, फलफुलको उत्पादकत्व बृद्धि व्यवस्थित बजारीकरणबाट आर्थिक समृद्धि हासिल गर्नु,

२. पशुपालन व्यवसायको आधुनिकीकरण, विविधिकरण तथा व्यवसायीकरण गर्दै कृषकहरुको दीगो आयश्रोतको रुपमा स्थापित भई गरिवी न्यूनीकरण गर्नु,

४.१.४ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १ परम्परागत कृषिप्रणालीलाई आधुनिकीकरण, यान्त्रिकीकरण एवं व्यवसायीकरण गर्दै खाद्यान्न, तरकारी, फलफुलको उत्पादकत्व बृद्धि व्यवस्थित बजारीकरणबाट आर्थिक समृद्धि हासिल गर्नु,	
१.१ कृषि प्रणालीलाई आधुनिकीकरण गदै उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने,	१.१.१ सम्भाव्यताका आधारमा हरेक वडामा कृषि पकेट क्षेत्र निर्धारण गरी उत्पादन केन्द्र स्थापना गरिने छ ।
	१.१.२ युवा वर्गलाई कृषिमा आकर्षित गराउनको लागि करार खेती कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
	१.१.३ कृषि सम्बन्धि तथ्याङ्क अद्यावधिक गरी GIS Mapping गर्ने र प्रदेशको केन्द्रिय तथ्याङ्क प्रणालीमा समाविष्ट गरिने छ ।
	१.१.४ वडा २ मा बगर खेती संचालनको लागि अनुदान दिइने छ ।
	१.१.५ वडा २,८,४ मा कृषि उत्पादनको मिनि चिस्यान केन्दहरु स्थापना गरिने छ ।
	१.१.६ कृषकहरुलाई आधुनिक औजार र उपकरण प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्नको लागि अनुदान दिइने छ ।
	१.१.७ कृषि तथा पशुपालनमा उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न कृषकहरुलाई ६/६ महिनामा तालिमको व्यवस्था गरिने छ ।
	१.१.८ कृषकहरु लागि उन्नत जातको वीउ विजनहरु वितरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
उद्देश्य २ पशुपालन व्यवसायको आधुनिकीकरण, विविधिकरण तथा व्यवसायीकरण गर्दै कृषकहरुको दीगो आयश्रोतको रुपमा स्थापित भई गरिवी न्यूनीकरण गर्नु	
१.२ पशुपंछिपालन व्यवसायलाई आधुनिक,	१.२.१ पशुपछिंमा देखिने रोगको न्यूनिकरणको लागि दक्ष जनशक्ति द्धारा ६/६ महिनामा पशु शिविर सञ्चालन गरिने छ ।

व्यवस्थित तथा प्रविधिमैत्री वनाउने	१.२.२ उन्नत नश्लका पशुपंछिको खरिद तथा पशुपंछि पालनका लागि आवश्यक प्रविधिको खरिदमा अनुदानको व्यवस्था गरिने छ ।
	१.२.३ पशु पंक्षिको स्वास्थ्य परिक्षणको लागि भेटनेरी क्लिनीक निर्माण गरिने छ ।
	१.२.४ वडा २ मा माछा पालनलाई निर्यातमुखी बनाउन माछा पालन पकेट क्षेत्र निर्धारण गरिने छ ।
	१.२.५ पशुपन्छी तथा मत्स्यपालन व्यवसायलाई प्रविधियुक्त र प्रतिस्पर्धी बनाउन विभिन्न निकायको सहयोग र सहकार्यमा उन्नत प्रविधिको प्रयोग तथा प्रसार गरिनेछ ।
	१.२.६ गोठ सुधार कार्यक्रमको कार्यान्वयनबाट पशुपालक कृषकहरुले पशुमैत्री आधुनिक गोठ निर्माणका बारेमा जानकारी दिइने छ ।

४.१.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका												
क्रम	उद्देश्य नं.	रणनीति नं.	कार्यनीति नं.	संकेत नं.	कार्यक्रम	इकाइ	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकाय
								२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
१	१	१.१	१.१.१	क	सम्भाव्यताका आधारमा हरेक वडामा कृषि पकेट क्षेत्र निर्धारण गरी उत्पादन केन्द्र स्थापना	संख्या	०	१	२	३	६	नपा
२	१	१.१	१.१.२	ख	युवा वर्गलाई कृषिमा आर्कर्षित गराउनको लागि करार खेती कार्यक्रम सञ्चालन	प्याकेज	०	२०	२०	२५	२५	नपा, लुप्र
३	१	१.१	१.१.३	ख	कृषि सम्बन्धि तथ्याङ्क अद्यावधिक गरी GIS Mapping गरी प्रदेश र केन्द्रिय तथ्याङ्क प्रणालीमा समाविष्ट	संख्या	०	१			१	नपा लुप्र
४	१.	१.१	१.१.४	ग	वडा २ मा बगर खेती संचालनको लागि अनुदान	अनुदान प्रतिशत	०	२०	२०	२५	२५	लुप्र, नपा
५	१	१.१	१.१.५	ग	वडा २,८,४ मा कृषि उत्पादनको मिनि चिस्यान केन्दहरु स्थापना	संख्या	०		२	२	४	संघ
६	१	१.१	१.१.६	क	कृषकहरुलाई आधुनिक औजार र उपकरण प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्नको लागि अनुदान	अनुदान प्रतिशत	०	२०	२०	२५	२५	लुप्र, नपा
७	१.	१.१	१.१.७	क	कृषि तथा पशुपालनमा उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न कृषकहरुलाई ६ ६ महिनामा तालिमको व्यवस्था	पटक	०	२	२	२	१	नपा
८	१	१.१	१.१.८	क	कृषकहरु लागि उन्नत जातको वीउ विजनहरु वितरण कार्यक्रम सञ्चालन	पटक		४	४	४	१२	नपा

९	२	२.१	२.१.२	क	उन्नत नश्लका पशुपंछिको खरिद तथा पशुपंछि पालनका लागि आवश्यक प्रविधिको खरिदमा अनुदानको व्यवस्था	अनुदान प्रतिशत	०	३०	३०	३०	३०	नपा
१०	२	२.१	२.१.३	क	पशु पंक्षिको स्वास्थ्य परिक्षणको लागि भेटनेरी क्लिनीक निर्माण	संख्या	०	१	१	१	३	नपा
११	२	२.१	२.१.४	क	वडा २ मा माछा पालनलाई निर्यातमुखी बनाउन माछा पालन पकेट क्षेत्र निर्धारण	हेक्टर		२००	३००	४००	४००	नपा
१२	२	२.१	२.१.५	ख	पशुपन्छी तथा मत्स्यपालन व्यवसायलाई प्रविधियुक्त र प्रतिस्पर्धी बनाउन विभिन्न निकायको सहयोग र सहकार्यमा उन्नत प्रविधिको प्रयोग तथा प्रसार	प्याकेज	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	नपा
१३	२	२.१	२.१.६	ख	गोठ सुधार कार्यक्रमको कार्यान्वयनबाट पशुपालक कृषकहरुले पशुमैत्री आधुनिक गोठ निर्माणका बारेमा जानकार	प्याकेज	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	नपा

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार	दीगोल संकेत	लिविव संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रभाव	आधुनिक, व्यवस्थित र व्यवसायिक कृषिको विकास द्धारा गरिबी न्यनिकरण भई आत्मनिर्भर र निर्यात उन्मुख भएको हुने	निरपेक्ष गरिवी	प्रतिशत	१९	१९	१७	१२	१२	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		आयात-निर्यातको वार्षिक औषत अनुपात	अनुपात	४:१	३:१	२:१	१:३		नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
असर १	परम्परागत कृषि प्रणालीलाई आधुनिकीकरण, यान्त्रिकीकरण एवं व्यवसायीकरण गर्दै खाद्यान्न, तरकारी, फलफुलको उत्पादकत्व बृद्धि र व्यवस्थित बजारीकरणबाट आर्थिक समृद्धि हासिल भएको हुने	खाद्यान्न (धान, मकै, गहुँ र कोदो) उत्पादन	वार्षिक बृद्धि प्रतिशत	०	५	८	१३	१३	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		व्यवसायिक उत्पादनमा संलग्न कृषक	संख्या	३५०	३८०	४५०	४५०						
		तरकारी व्यवसायिक उत्पादन क्षेत्र	हेक्टर	६४०	६६०	६६०	७००	७००	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		सक्रिय व्यवसायिक कृषक सूमह	संख्या	१०	१८	२७	३०	३०					
		खाद्यान्न (धान, मकै, गहुँ र जौ) उत्पादन	मे.ट.	१९८७०	१९९००	१९९५०	२००००	२००००					
		तरकारी उत्पादन	मे.ट.	९०१८	९०३०	९०४०	९०७०	९०७०					
		फलफुल उत्पादन	मे.ट.	२२२६	२२५०	२२७०	२२९०	२२९०	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		आफ्नो उत्पादनले ३	प्रतिशत	३४.६	३३	३०	२५	२५	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		महिना पनि खान नपुग्ने जनसंख्या											
		मह उत्पादन	मे.ट	३७५	३८०	४००	४५०	४५०	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		मत्स्य उत्पादन	वार्षिक बृद्धि प्रतिशत	NA	६	९	१२	१२	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		व्यवसायिक कृषि नर्सरी	संख्या	१		१		२	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		सहकारीमा आवद्ध कृषक	संख्या	४५००	५०००	५२००	६०००	६०००	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		उन्नत विउ, जैविक मल र विषादी प्रयोग गर्ने, आधुनिक कृषि प्रविधी प्रयोग गर्ने	परिवार	१२८८	१३००	१५००	२०००	२०००	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		कोण्ड स्टोर/रष्टिक स्टोर	संख्या	०	१	१	१	३	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		कृषि उपज संकलन तथा बजार प्रवर्धन केन्द्र	संख्या	१	२	४	४	५	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		कम्पोष्ट र जैविक मल उत्पादन	वार्षिक बृद्धि प्रतिशत	NA	४	६	८	८	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल १.१	कृषि क्षेत्रको व्यवसायिकरण तथा यान्त्रिकरणमा बृद्धि भई कृषि क्षेत्रको उत्पादनमा सकारात्मक प्रभाव परेको हुने	सम्भाव्यताका आधारमा हरेक वडामा कृषि पकेट क्षेत्र निर्धारण गरी उत्पादन केन्द्र स्थापना	संख्या	०	१	२	३	६	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		युवा वर्गलाई कृषिमा आर्कर्षित गराउनको लागि करार खेती कार्यक्रम सञ्चालन	प्याकेज	०	२०	२०	२५	२५	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		कृषि सम्बन्धि तथ्याङ्क अद्यावधिक गरी GIS Mapping गरी प्रदेश र केन्द्रिय तथ्याङ्क प्रणालीमा समाविष्ट	संख्या	०	१			१	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल १.२		वडा २ मा बगर खेती संचालनको लागि अनुदान	अनुदान प्रतिशत	०	२०	२०	२५	२५	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल १.३		वडा २,८,४ मा कृषि उत्पादनको मिनि चिस्यान केन्दहरु स्थापना	संख्या	०		२	२	४	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल १.४		कृषकहरुलाई आधुनिक औजार र	अनुदान प्रतिशत	०	२०	२०	२५	२५	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		उपकरण प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्नको लागि अनुदान											
प्रतिफल १.५		कृषि तथा पशुपालनमा उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न कृषकहरुलाई ६ ६ महिनामा तालिमको व्यवस्था	पटक	०	२	२	२	९	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल १.६		कृषकहरु लागि उन्नत जातको वीउ विजनहरु वितरण कार्यक्रम सञ्चालन	पटक		४	४	४	१२	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल १.७		उत्पादन र उत्पादकत्तव वृद्धि	पटक	०	२	२	२	६	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार	दीराव संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रतिफल १.८		वीउ विजनहरु वितरण कार्यक्रम	पटक		४	४	४	१२	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
असर २	पशुपालन व्यवसायलाई आधुनिकीकरण, विविधिकरण तथा व्यवसायीकरण गर्दै कृषकहरुको दीगो आयश्रोतको रुपमा स्थापित भई गरिवी न्यूनीकरण भएको हुने	सकृय पशुपंछि तथा माछा पालन फर्म	संख्या	१०४	१०८	११०	११५	११५	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		उन्नत जातका बाखा	संख्या	१७६९५	१८०००	१९०००	२५०००	२५०००	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		उन्नत जातका गाई	संख्या	३८०७	४०००	४३००	४८००	४८००	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		उन्नत जातका भैसी	संख्या	६१८७	६४००	६७००	७४००	७४००	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		भैसी फार्म	संख्या	१०	१०	२५	५०	५०	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		गाई फार्म	संख्या	२५	४०	६०	७०	७०	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		कृतिम गर्भाधान केन्द्र	संख्या	२	१	१	१	५	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		नश्ल सुधार तथा उपचार केन्द्र	संख्या	२	१	१	४	४	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार	दीगो संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		पशुपालन सम्वन्धि उपलब्ध प्रविधि (खोप, कृतिम प्रजनन, क्यास्टेसन) उपयोग गर्ने परिवार	संख्या	८०००	१००००	१२०००	१३०००	१३०००	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		सकृय पशुपालन समुह	संख्या	१२	१३	१४	१५	१५	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		नश्ल सुधार भएका पशुपंछि	बार्षिक बृद्धि प्रतिशत		४	६	८	८	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		दुध तथा दुग्धजन्य उत्पादन	बार्षिक बृद्धि प्रतिशत		५	८	१०	१०	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल २.१	पशुपालनको उत्पादकत्वमा बृद्धि भएको हुने	उन्नत नश्लका पशुपंछिको खरिद तथा पशुपंछि	अनुदान प्रतिशत	०	३०	३०	३०	३०	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		पालनका लागि आवश्यक प्रविधिको खरिदमा अनुदानको व्यवस्था											
प्रतिफल २.२		पशु पंक्षिको स्वास्थ्य परिक्षणको लागि भेटनेरी क्लिनीक निर्माण	संख्या	०	१	१	१	३	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल २.३		वडा २ मा माछा पालनलाई निर्यातमुखी बनाउन माछा पालन पकेट क्षेत्र निर्धारण	हेक्टर		२००	३००	४००	४००	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		पशुपन्छी तथा मत्स्यपालन व्यवसायलाई	प्याकेज	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार	दीगो संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		प्रविधियुक्त र प्रतिस्पर्धी बनाउन विभिन्न निकायको सहयोग र सहकार्यमा उन्नत प्रविधिको प्रयोग तथा प्रसार											
प्रतिफल २.४		गोठ सुधार कार्यक्रमको कार्यान्वयनबाट पशुपालक कृषकहरुले पशुमैत्री आधुनिक गोठ निर्माणका बारेमा जानकार	प्याकेज	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर	नपा पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
										नपा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रतिफल २.६		गोठ सुधार कार्यक्रमको कार्यान्वयनबाट पशुपालक कृषकहरुले पशुमैत्री आधुनिक गोठ निर्माणका बारेमा जानकार भएका हुने	गोठ सुधार कार्यक्रम	प्याकेज	निरन्तर								

४.२ पर्यटन

४.२.१ विद्यमान अवस्था

लमही नगरपालिकाको क्षेत्र भित्र विभिन्न प्रकारका धार्मिक साँस्कृतिक सम्पदाहरु रहेका छन् । यी स्थलहरु यस नगरका प्रमुख पर्यटकीय स्थलहरु हुन् । रीति रिवाज र परम्परा अनुसार यीस्थलहरुमा विभिन्न चाडपर्वहरुमा मानिसहरु आउने गर्दछन् । थारुजातिको मौलिक संस्कृतिले यस क्षेत्रको विशिष्ट साँस्कृतिक पहिचान बोकेको छ । वडा नं. ९ मा अवस्थित रिहार मन्दिर यस नगरको प्रमुख साँस्कृतिक धरोहरका रुपमा रहेको छ । यसका साथै अन्य मन्दिर, मस्जित तथा ताल तलैयाले लमही नगर भरिपूर्ण छ । जखेरा ताल, राप्ती नदी जस्ता जलाधारले पर्यटकिय सम्भावना बोकेका छन् । राप्ती नदीमा मा रोप वे, ऱ्याफटीङ, बोटिङ जस्ता कृयाकलापहरु सञ्चालन गर्न सकिन्छ ।

पर्यटन व्यवसायको यथेष्ट संभावना हुँदा हुँदै पनि पर्यटन पूर्वाधारको विकास नहुनु, लमही नगरपालिकाको प्रमुख समस्या हो । पर्यटकिय क्षेत्रको पहिचान, संरक्षण र विकास हुन नसक्नु, धार्मिक तथा सांस्कृतिक संम्पदाहरुको संरक्षण, संर्बधन र प्रर्बधन प्रभाबकारी ढंङ्गले हुन नसक्नु, होम स्टेको लागि आवश्यक ज्ञान तथा तालिमको अभाव हुनु, अव्यवस्थित सडक तथा पथ मार्ग, भ्यू प्वाईन्टको सम्भावना हुँदा पनि प्रचार प्रसार, व्यवस्थापन तथा निमार्णको कमि हुनु, पिक्निक स्पोटहरुमा आवश्यक पर्ने आधारभूत पूर्वाधारहरु निर्माण गर्न नसक्नु आदि यसका क्षेत्रका समस्याहरु हुन् ।

४.२.२ चुनौती

पूर्वाधारको कमी ,आर्थिक अभाव, उपलब्ध पर्यटकीय क्षेत्रमा निजीक्षेत्रको चासो बढाउनु, उपलब्ध पर्यटकीय उत्पादनको उचित व्यवस्थापन गरी पर्यटकीय आकर्षण बढाउनु, पर्यटकीय क्षेत्रका चुनौती हुन ।

४.२.३ अवसर

प्राकृतिक शौन्दर्यताले भरीपुर्ण लमही नगरपालिका प्रदेश स्तरकै प्रमुख पर्यटकिय स्थलको रुपमा विकास गर्न सकिने सम्भावना यस क्षेत्रले बोकेको छ । लमही न.पा. ३ नं. वडाको जखेरा ताल र सो वरपरको बस्ती क्षेत्र, जखेरा टोल टिकुलीगढ र फल्कापुर जस्ता स्थानलाई आन्तरिक पर्यटकीय क्षेत्रको रुपमा विकास गर्न सकिने देखिन्छ भने लमही न.पा. ३ को फलकापुर र जखेरा जोड्ने कार्य, गरी स्थानिय स्तरको पर्यटन विकासमा टेवा पुर्याउन सकिने देखिन्छ । यसका अतिरिक्त नगरपालिकाले पर्यटकीय उत्पादनमा विविधिकरण ल्याई लमहीलाई पर्यटकीय गन्तव्यका रुपमा विकास गर्न सक्ने देखिन्छ ।

४.२.४ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य

सोच

पर्यटकीय सम्भावनाहरुको पहिचान गरी प्रचारप्रसार सहितको दिगो पर्यटन विकास गर्ने ।

लक्ष्य

पर्यटन क्षेत्रबाट रोजगारी वृद्धि गरी आर्थिक विकास गर्ने ।

उद्देश्य

१. पूर्वाधार विकास गरी पर्यटन व्यवसायलाई रोजगारउन्मुख बनाउँदै आर्थिक उन्नती गर्ने ।

४.२.५ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १ पूर्वाधार विकास गरी पर्यटन व्यवसायलाई रोजगारउन्मुख बनाउँदै आर्थिक उन्नती गर्ने ।	
१.१ पर्यटन क्षेत्रलाई अर्थतन्त्रको सम्बाहको रुपमा विकास गर्ने, साथै पर्यटकिय गन्तव्य पहिचान, विकास तथा विविधिकरण गर्न केन्द्रिय र प्रदेश स्तरमा सहकार्य गर्ने ।	१.१.१ पर्यटन नीति तर्जुमा गर्दै पर्यटकिय गुरु योजना तयार गर्ने ।
	१.१.२ पर्यटन पैदावार क्षेत्रको प्रचारप्रसार तथा प्रवर्द्धन गर्न भिडियो डकुमेन्ट्री तयार गरिने छ ।
	१.१.३ वडा १ मा पर्यटन प्रर्वद्धनको लागि राप्ती नदीमा ऱ्याफिटङ्ग तथा रोप वे सञ्चालनको व्यवस्था गरिने छ ।
	१.१.४ वडा ३ मा मजगाउ पलम काको ताल निर्माण गरिने छ ।
	१.१.५ वडा ३ को जखेरा तालमा स्टिमर डुङ्गा र, रोप वे सञ्चालनको व्यवस्था गरिने छ ।
	१.१.६ वडा २ मा सहिद स्मृति संग्राहलय निर्माण गरिने छ ।
	१.१.७ रिहार क्षेत्रलाई धार्मिक पर्यटीय क्षेत्रका रुपमा विकास गरिने छ ।
	१.१.८ वडा ८ मा टेङनैया बाबा गुफा क्षेत्रमा नयाँ मन्दिर निर्माण, कुण्ड र मुर्तिको स्थापना गरिने छ ।
	१.१.९ एक गाउँ एक होमस्टेको अवधारणा विकास गरिने छ ।
	१.१.१० नगरपालिकाको चुरे पहाडी भुभागमा पैदल मार्ग निर्माणको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिने छ ।

४.२.६ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका

क्रस	उद्देश्य नं.	रणनीति नं.	कार्यनीति नं.	संकेत नं.	कार्यक्रम	इकाइ	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य २०७८/७९	लक्ष्य २०८०/८१	लक्ष्य २०८२/८३	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु
१	१	१.१	१.१.१	क	पर्यटन नीति तर्जुमा गर्दै पर्यटकिय गुरु योजना तयार	संख्या	०		१		१	न पा
२	१	१.१	१.१.२	ख	पर्यटन पैदावार क्षेत्रको प्रचारप्रसार तथा प्रवर्द्धन गर्न भिडियो डकुमेन्ट्री तयार	संख्या	०	१			१	न पा , लुप्र
३	१	१.१	१.१.३	ख	वडा १ मा पर्यटन प्रर्वद्धनको लागि राप्ती नदीमा ऱ्याफिटङ्ग तथा रोप वे सञ्चालनको व्यवस्था	संख्या		१	२		३	न पा
४	१	१.१	१.१.४	क	वडा ३ मा मजगाउ पलम काको ताल निर्माण	संख्या		१			१	नपा
५	१	१.१	१.१.५	क	वडा ३ को जखेरा तालमा स्टिमर डुङ्गा र, रोप वे सञ्चालनको व्यवस्था	संख्या	०	१	२	२	५	न पा
६	१	१.१	१.१.६	क	वडा २ मा सहिद स्मृति संग्रहालय निर्माण	संख्या	०	०	२	३	५	न पा
७	१	१.१	१.१.७	क	रिहार लाई धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्रको रुपमा विकास	संख्या	०	१	१	१		न पा
८	१	१.१	१.१.९	क	एक गाउँ एक होमस्टेको अवधारणा विकास	संख्या	२	५	५	५	१५	न पा
९	१	१.१	१.१.१०	क	नगरपालिकाको चुरे पहाडी भुभागमा पैदल मार्ग निर्माणको लागि सम्भाव्यता अध्ययन	संख्या	०	१	१	२	५	न पा

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगो संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रभाव	पर्यटन क्षेत्रबाट रोजगारी वृद्धि गरी आर्थिक विकास भएको हुने	पर्यटकीय क्षेत्रको रोजगारी दर	प्रतिशत	०	१	३	५	५	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		स्टार होटल	संख्या	०		२	३	५	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
असर १	पूर्वाधार विकास गरी पर्यटन व्यवसायलाई रोजगारउन्मुख बनाउँदै आर्थिक उन्नती भएको हुने	औषत बार्षिक आन्तरिक तथा सार्क पर्यटक आगमन	संख्या	९००००	१०००००	१५००००	२०००००	२०००००	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		औषत दैनिक विदेशी पर्यटक आगमन	संख्या	०	०	५०	१००	१००	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		पर्यटकीय स्तरका होटल	संख्या	०	१	३	४	८	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		गाईड	संख्या	०	१०	१५	२०	२०	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		तालिम प्राप्त वेटर	संख्या	१०	१५	२५	३०	३०	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रतिफल १.१	पर्यटकीय पूर्वाधारको विकास सँगै आय आर्जन, रोजगारी तथा आर्थिक गतिविधिमा गुणात्मक प्रभाव परेको हुने	पर्यटन नीति तर्जुमा गर्दै पर्यटकिय गुरु योजना तयार	संख्या	०		१		१	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल १.२		पर्यटन पैदावार क्षेत्रको प्रचारप्रसार तथा प्रवर्द्धन गर्न भिडियो डकुमेन्ट्री तयार	संख्या	०	१			१	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल १.३		वडा १ मा पर्यटन प्रर्वद्धनको लागि राप्ती नदीमा ऱ्याफिटङ्ग तथा रोप वे सञ्चालनको व्यवस्था	संख्या		१	२		३	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगाल संकेत	लिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		वडा ३ मा मजगाउ पलम काको ताल निर्माण	संख्या		१			१	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल १.४		वडा ३ को जखेरा तालमा स्टिमर डुङ्गा र, रोप वे सञ्चालनको व्यवस्था	संख्या	०	१	२	२	५	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल १.५		वडा २ मा सहिद स्मृति संग्रालय निर्माण	संख्या	०	०	२	३	५	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल १.६		रिहार लाई धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्रको रुपमा विकास	संख्या	०	१	१	१		पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल १.७		एक गाउँ एक होमस्टेको	संख्या	२	५	५	५	१५	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्टयाईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगोल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		अवधारणा विकास											
प्रतिफल १.८		नगरपालिकाको चुरे पहाडी भुभागमा पैदल मार्ग निर्माणको लागि सम्भाव्यता अध्ययन	संख्या	०					पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल १.९		नगरपालिकाको चुरे पहाडी भुभागमा पैदल मार्ग निर्माणको लागि सम्भाव्यता अध्ययन	संख्या	०	१	१	२	५	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३

४.३ उद्योग तथा साना उद्योग

४.३.१ विद्यमान अवस्था

पूर्व पश्चिम राजमार्गले करिब करिब बिच भागबाट छेडेर गएकोले लमही नगरपालिकामा राजर्माग वरपरका व्यवसायमा संलग्न व्यक्तिहरुको जिविकोपार्जनको आधार व्यवसाय भएको देखिन्छ । केही व्यक्तिहरु साना तथा घरेलु उद्योग संचालन गरी नगर क्षेत्रमा केही रोजगारी समेत सिर्जना गरेको देख्न सकिन्छ । यस्ता उद्योगहरुमा मिनरल वाटर उद्योग, पोल्टी उद्योग, सावुन, दालमोठ र फर्निचर उद्योगहरु रहेका छन् । एस.एम वि ड्रिङकिङ वाटर एण्ड बेभरेज, स्र्वगद्धारी पोल्ट्री ब्रिडिङ एण्ड एग्रीकल्चर प्रा.लि., आल्मुनीयम उद्योग, ग्रील उद्योग, जोया स्टील फर्निचर उद्योग, लमही नगरपालिकाका प्रमूख उद्योग व्यवसायहरु रहेका छन् । साविक सतवरिया गा.वि.स.मा रहेका सिमेन्ट उद्योग सिमेन्ट उद्योग र सम्राट वालुवा वासिङ उद्योग निर्माणको चरणमा रहेका छन् । उक्त उद्योग संचालनमा आए पश्चात् उक्त क्षेत्रमा उल्लेख्य रोजगारी सिर्जना हुने र वरपरको समग्र आर्थिक क्षेत्रमा समग्र सकारात्मक प्रभाव पर्ने देखिन्छ ।
नगर क्षेत्रवाट प्राकृतिक स्रोत साधनहरुमा मुख्य गरी वालुवा र ढुंगा र गिट्टी को निकासी हुने गर्दछ । नगर क्षेत्रमा प्रशस्त मात्रामा खोलानालाहरु रहेकोले यी वस्तुहरुको निकासीलाई व्यवस्थित गर्न सके नगरको प्रमुख आम्दानीको स्रोत यस क्षेत्रलाई वनाउन सक्ने देखिन्छ । यस वाहेक काठ दाउरा को निकासी पनि उल्लेख्य हुन्छ । नगरको चुरेक्षेत्रमा वनजंगलका प्रशस्त पाईने हुँदा काठजन्य वस्तुहरुको निकासी पनि नगरको प्रमुख निकासी जन्य वस्तु मध्ये एक रहेको हो । कृषिजन्य वस्तुहरुमा धान, गहु र मकै आदि वस्तुहरु पनि यस क्षेत्रवाट अन्य स्थानहरुमा निकासी हुने गर्दछ । तरकारी, स्थानीय फलफुल र केही औद्योगिक उत्पादनका वस्तुहरु समेत नगर क्षेत्रवाट निकासी हुने गरेको छ ।

नगरपालिका क्षेत्रमा संचालित भएका ससाना उद्योग व्यवसाय मध्ये सवै पेशा व्यवसायहरु नगरपालिकामा दर्ता भएका छैनन् । कतिपय उद्योगहरु अन्यत्रै दर्ता भई संचालन हुने र कतिपय अनौपचारिक रुपमा कतै पनि दर्ता नै नभई संचालनमा आएको हुँदा राजश्वको दायराबाट बाहिर रहेकाले समस्याको रुपमा रहेको छ । अन्य समस्यामा व्यापारिक तथा औद्योगिक क्षेत्रको उचित व्यवस्थापन हुन नसक्नु, व्यापारिक तथा औद्योगिक क्षेत्रको पूर्वाधार विकास पूर्णरुपमा हुन नसक्नु, बजार व्यवस्थापन चुस्त हुन नसक्नु, व्यापार व्यवसाय सञ्चालनका लागि सीपमूलक तालिम कार्यक्रमहरू सञ्चालन नहुनु, उद्योग ग्रामको स्थापना गर्न आर्थिक अभाब हुनु आदि यस क्षेत्रका प्रमुख समस्याहरु हुन् ।

४.३.२ चुनौती तथा अवसर

चुनौती

पूर्वाधार विकासमा आर्थिक अभाव, रोजगारमूलक उद्योगहरूको स्थापना हुन नसक्नु, व्यवसायिक सोचमा कमी हुनु, उद्योग स्थापना र संचालन भन्दा आयात व्यापारमा आकर्षण बढि हुनु, प्रतिस्पर्धी क्षमता र औधोगीक पुर्वाधारको कमी, बजार व्यवस्थापनमा कमी, सर्वसाधारणको खर्च गर्ने क्षमता कमजोर रहेको, आदि औद्योगिक तथा व्यापारिक क्षेत्रका चुनौती हुन् ।

अवसर

महेन्द्र राजमार्गले करिब करिब बिच भागबाट छेडेर गएकोले लमही नगरपालिकामा उद्योग तथा व्यवसायका लागि सबैभन्दा अवसरको रुपमा रहेको छ । नगर क्षेत्रमा प्रशस्त मात्रामा खोलानालाहरु रहेकोले प्राकृतिक स्रोत साधनहरुको निकासीलाई व्यवस्थित गर्ने र त्यसमा आधारित उद्योग व्यवसाय व्यवस्थित रुपमा सञ्चालन गर्न सके यस नगरपालिकाले औद्योगिक विकासमा फड्को मार्न सक्छ । यस बाहेक लमही नगरपालिकामा काठ दाउराको निकासी ठूलो अवसरको रुपमा रहेको छ। औद्योगिक ग्रामको विकास गरी नगरपालिकाले कृषि तथा पशु जन्य कच्चा पदार्थको निर्यात रोजगारीको दीगो श्रोतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने आधार पनि छ ।

४.३.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य

सोच

आत्मनिर्भर उद्योग, व्यवस्थित व्यवसायः रोजगारीको दीगो स्रोत ।

लक्ष्य

स्थानीय उत्पादनमा आधारित उद्योगको प्रवर्द्धन तथा व्यवस्थित व्यवसायको विस्तारबाट रोजगार उन्मुख ग्रामिण अर्थतन्त्रको आधार तयार पार्ने ।

उद्देश्य

१. उद्योगहरूको स्थापना र उत्पादन वृद्धि गरी व्यापार घाटा, बेरोजगारी र गरिबी न्त्यूनीकरण गर्ने ।

४.३.४ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १ उद्योगहरूको स्थापना र उत्पादन वृद्धि गरी व्यापार घाटा, बेरोजगारी र गरिबी न्त्यूनीकरण गर्ने ।	
१.१ स्थानीय कच्चा पदार्थ र कृषिमा आधारित उत्पादनलाई औद्योगिकरण गरी व्यापक र वृस्तृत तुल्याउने ।	१.१.१ औद्योगिक विकासको लागि सार्वजनिक नीति साझेदारी मार्फत परियोजना सञ्चालन गर्नका लागि आवश्यक कानुनी वातावरण तयार गरिनेछ ।
	१.१.२ प्रशस्त मात्रामा खोलाजन्य प्राकृतिक स्रोतका साधनहरु (गिटि, बालुवा) उपलब्ध भएकाले त्यसमा आधारित उद्योगको स्थापना र सञ्चालनमा प्रोत्साहन गरिने छ ।
	१.१.३ बहुमूल्य जडीबुटीबाट अधिकतम फाइदा लिन जडीबुटी प्रशोधन तथा जडीबुटीमा आधारित औषधीजन्य केन्द्रको स्थापना गरिने छ ।
	१.१.४ उद्योग बाणिज्य संघ तथा सहकारी संस्थाहरुले प्रवर्द्धन गर्ने कृषि तथा बनजन्य र साना तथा घरेलु उद्योगको लागि अनुदान र कर सहुलियतको व्यवस्था गरिनेछ ।
	१.१.५ विभिन्न ठाउँहरुमा आधुनिक दुध डेरिहरु निर्माण गरिनेछ,
	१.१.६ प्रविधि अनुसन्धान र हस्तान्तरणमा सार्वजनिक, निजी बौद्धिक (Public Private Academic) सहकार्य गर्ने ।
	१.१.७ वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका युवाको ज्ञान, सीप र अनुभवलाई प्रयोग गरी ग्रामिण ब्यावसाय गर्न आवश्यक तालिम गरिने छ ।
१.२ उद्योगहरुलाई आवश्यक पर्ने पूर्वाधार विकासमा जोड दिने ।	१.२.१ व्यवस्थित पूर्वाधार र आधुनिक सुविधा सहितको औद्योगिक ग्रामको निर्माण गरिनेछ ।
	१.२.२ वडा ८ डमरुवा, वडा १, वडा ३ मा हाट बजारको स्थापना गर्ने ।
	१.२.३ उद्योग तथा व्यवसायमा संलग्न भएकालाई सिप तथा उद्यमशीलता विकास तालिम संचालन गर्ने ।

४.३.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका												
क्रम	उद्देश्य नं.	रणनीति नं.	कार्यनीति नं.	संकेत नं.	कार्यक्रम	इकाइ	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु
								२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
१	१	१.१	१.१.१	क	औद्योगिक विकासको लागि सार्वजनिक नीति साझेदारी मार्फत परियोजना सञ्चालन गर्नका लागि आवश्यक कानुनी वातावरण तयार	संख्या	०		१		१	गा पा
२	१	१.१	१.१.२	ख	प्रशस्त मात्रामा खोलाजन्य प्राकृतिक स्रोतका साधनहरु (गिट्टि, बालुवा) उपलब्ध भएकाले त्यसमा आधारित उद्योगको स्थापना र सञ्चालनमा प्रोत्साहन	संख्या	१	३	५	६	१४	गा पा
३	१	१.१	१.१.३	क	बहुमूल्य जडीबुटीबाट अधिकतम फाइदा लिन जडीबुटी प्रशोधन तथा जडीबुटीमा आधारित औषधीजन्य उत्पादन केन्द्रको स्थापना	संख्या	०		१		१	न पा
४	१	१.१	१.१.४	ग	उद्योग बाणिज्य संघ तथा सहकारी संस्थाहरुले प्रवर्द्धन गर्ने कृषि तथा बनजन्य र साना तथा घरेलु उद्योगको लागि अनुदान र कर सहुलियतको व्यवस्था	अनुदान प्रतिशत	०	२५	१५	२५	१५	न पा
५	१	१.१	१.१.५	ग	विभिन्न ठाउँहरुमा आधुनिक दुध डेरिहरु निर्माण	अनुदान प्रतिशत	०	५०	५०	५०	५०	न पा
६	१	१.१	१.१.६	क	प्रविधि अनुसन्धान र हस्तान्तरणमा सार्वजनिक, निजी बौद्धिक (Public Private Academic) सहकार्य	प्याकेज			१		१	न पा

७	१	१.१	१.१.७	क	वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका युवाको ज्ञान, सीप र अनुभवलाई प्रयोग गरी ग्रामिण व्यवसाय गर्न आवश्यक तालिम	पटक		२	२	२	६	नपा
८	१	१.२	१.२.१	क	व्यवस्थित पूर्वाधार र आधुनिक सुविधा सहितको औद्योगिक ग्रामको निर्माण	सँख्या				१	१	नपा
९	१	१.२	१.२.२	क	वडा ८ डमरुवा, वडा १, वडा ३ मा हाट बजारको स्थापना	सँख्या		१	२		३	नपा
१०	१	१.२	१.२.३	क	उद्योग तथा व्यवसायमा संलग्न भएकालाई सिप तथा उद्यमशीलता विकास तालिम संचालन	पटक		१	२	२	२	नपा

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०७९/८०	२०८२/८३						
प्रभाव	स्थानीय उत्पादनमा आधारित उद्योगको प्रवर्द्धन तथा व्यवस्थित व्यवसायको विस्तारबाट रोजगार उन्मुख ग्रामिण अर्थतन्त्रको आधार तयार भएको हुनेछ	औद्योगिक क्षेत्रको रोजगारी	प्रतिशत	७	९	९	१०	१०	पार्श्व चित्र	न पा	४	२	३
		व्यवसायिक क्षेत्रको रोजगारी	संख्या	५	५	६	७	७	पार्श्व चित्र	न पा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०७९/८०	२०८२/८३						
असर १	स्थानीय कृषि तथा गैर कृषि पदार्थमा आधारित औद्योगिक विकास	चालु घरेलु तथा साना उद्योग	वार्षिक बृद्धि प्रतिशत	NA	१०	१२	१५	१५	पार्श्व चित्र	न पा	४	२	३
		चालु मझौला उद्योग	वार्षिक बृद्धि प्रतिशत	NA	५	७	१०	१०	पार्श्व चित्र	न पा	४	२	३
		चालु ठुला उद्योग	वार्षिक बृद्धि प्रतिशत	NA	६	८	९	९	पार्श्व चित्र	न पा	४	२	३
		निकासी जन्य कच्चा पदार्थको परिमाण	वार्षिक बृद्धि प्रतिशत	NA	६	९	१२	१२	पार्श्व चित्र	न पा	४	२	३
		उद्योग तथा व्यवसाय	वार्षिक बृद्धि प्रतिशत	NA	४	६	८	८	पार्श्व चित्र	न पा	४	२	३
प्रतिफल १.१	औद्योगिक क्षेत्रको विकाससँगै युवा रोजगारी तथा आयस्रोतका	औद्योगिक विकासको लागि सार्वजनिक नीति	संख्या	०		१		१	पार्श्व चित्र	न पा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०७९/८०	२०८२/८३						
	अवसरहरुको पहुँच वृद्धि भएको हुने	साझेदारी मार्फत परियोजना सञ्चालन गर्नका लागि आवश्यक कानुनी वातावरण तयार											
प्रतिफल १.२		प्रशस्त मात्रामा खोलाजन्य प्राकृतिक स्रोतका साधनहरु (गिट्टि, बालुवा) उपलब्ध भएकाले त्यसमा आधारित उद्योगको स्थापना र	संख्या	१	३	५	६	१४	पार्श्व चित्र	न पा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्टयाईको स्रोत	जिम्मेवार	दीगोल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०७९/८०	२०८२/८३						
		सञ्चालनमा प्रोत्साहन											
प्रतिफल १.३		बहुमूल्य जडीबुटीबाट अधिकतम फाइदा लिन जडीबुटी प्रशोधन तथा जडीबुटीमा आधारित औषधीजन्य उत्पादन केन्द्रको स्थापना	संख्या	०		१		१	पार्श्व चित्र	न पा	४	२	३
प्रतिफल १.४		उद्योग बाणिज्य संघ तथा सहकारी संस्थाहरुले प्रवर्द्धन गर्ने कृषि तथा बनजन्य र	अनुदान प्रतिशत	०	२५	१५	२५	१५	पार्श्व चित्र	न पा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य २०७८/७९	२०७९/८०	२०८२/८३	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार	दीगो संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
		साना तथा घरेलु उद्योगको लागि अनुदान र कर सहुलियतको व्यवस्था											
प्रतिफल १.५		विभिन्न ठाउँहरुमा आधुनिक दुध डेरिहरु निर्माण	अनुदान प्रतिशत	०	५०	५०	५०	५०	पार्श्व चित्र	न पा	४	२	३
प्रतिफल १.६		प्रविधि अनुसन्धान र हस्तान्तरणमा सार्वजनिक, निजी बौद्धिक (Public Private Academic) सहकार्य	प्याकेज			१		१	पार्श्व चित्र	न पा	४	२	३
प्रतिफल १.७		वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका युवाको	पटक		२	२	२	६	पार्श्व चित्र	न पा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०७९/८०	२०८२/८३						
		ज्ञान, सीप र अनुभवलाई प्रयोग गरी ग्रामिण व्यवसाय गर्न आवश्यक तालिम											
प्रतिफल १.८		व्यवस्थित पूर्वाधार र आधुनिक सुविधा सहितको औद्योगिक ग्रामको निर्माण	सँख्या				१	१	पार्श्व चित्र	न पा	४	२	३
प्रतिफल १.९		वडा ८ डमरुवा, वडा १, वडा ३ मा हाट बजारको स्थापना	सँख्या		१	२		३	पार्श्व चित्र	न पा	४	२	३
प्रतिफल १.१०		उद्योग तथा व्यवसायमा संलग्न	पटक		१	२	२	२	पार्श्व चित्र	न पा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०७९/८०	२०८२/८३						
		भएकालाई सिप तथा उद्यमशीलता विकास तालिम संचालन											

४.४ वैंक सहकारी तथा वित्तिय संस्था

४.४.१ विद्यमान अवस्था

सहकारी संचालन गरेर आर्थिक गतिविधि मार्फत लमही नगरपालिकाको समृद्धि हासिल गर्न सकिन्छ । यहाँ संचालित विभिन्न सहकारी संस्था मार्फत पूँजी संकलन गरी जनताको दैनिक खाचो टार्नको साथै साना तथा घरेलु उद्योग संचालन गरी आय आर्जन गर्न सकिन्छ । देशको अर्थतन्त्रलाई चलायमान बनाउन र लगानीलाई मुनाफासँग आवद्ध गर्न वित्तीय परिचालन अत्यावश्यक रहेको छ। वित्तीय परिचालनको माध्यमबाट निजीक्षेत्रको योगदानलाई आर्थिक समृद्धिमा रुपान्तरण गर्न सकिन्छ ।

लमही नगरपालिकामा हाल १६ वटा बैंकहरु सञ्चालनमा रहेका छन् । यस पालिकामा ८ वटा विकास बैंक, १ वटा माइक्रो फाइनान्स, ७ वटा लघुवित्त र ४२ वटा सहकारी संस्थाहरु हाल सञ्चालनमा छन् ।
वैंक तथा वित्तिय संस्थाको ग्रामिण पहुँच कमजोर हुनु, कृषकले सहज प्रकृयावाट ऋण प्राप्त गर्न नसक्नु, आमा समुह जस्ता अनौपचारिक रुपमा मौद्रिक कारोवार गर्ने संगठनहरु नगरपालिकाको दायरामा नहुनु, सहकारीहरुको व्यवस्थापन कमजोर हुनु, ग्रामिण क्षेत्रमा विमाको पहुँच कम हुनु, मोबाईल वैंकिङ, इ—सेवा जस्ता आधुनिक मौद्रिक कारोवार गर्ने प्रविधि प्रयोगको दायर साँघुरो हुनु वैंक तथा वित्तिय क्षेत्रका समस्या हुन् ।

४.४.२ चुनौती तथा अवसर

चुनौती
सहकारी संस्थालाई सहकारी नीति अनुरुप संचालन गरी व्यवस्थित गर्न, सहकारी सम्बन्धी ज्ञानको अभाव रहेको, स्थानीय वासीको आयस्रोतमा कमीको कारण बचतमा समस्या भएको, सहकारी सम्बन्धी ज्ञानको अभाव, स्थानीय वासीको आयस्रोतमा कमीको कारण बचतमा समस्या, लगानीको लागि मुद्राको अभाव आदि यसका क्षेत्रका चुनौतीहरु हुन् ।

अवसर
हाल सञ्चालनमा रहेका बैंक तथा सहकारी संस्थाहरुलाई नगरपालिकाको मौद्रिक क्षमता अभिवृद्धिमा सदुपयोग गर्न सकिने देखिन्छ । आमा समुह जस्ता अनौपचारिक क्षेत्रमा मौद्रिक कृयाकलाप गर्ने समुहलाई पालिकाको दायरामा ल्याउन सके रोजगारीका अवसरहरु अभिबृद्धि गर्न सकिन्छ ।

४.४.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य

सोच
व्यवस्थित तथा सहज वित्तिय पहुँचको विकास गर्ने ।

लक्ष्य
वैंक तथा सहकारी क्षेत्रको लगानीलाई उच्च पुजी निर्माण हुने क्षेत्रमा परिचालन गर्ने ।

उद्देश्य
१. बित्तिय पँहुचलाई व्यवस्थित र दिगो बनाई विपन्न वर्गको पहुँचमा पुऱ्याई आर्थिक तथा सामाजिक उत्थान गर्नु ।

४.४.४ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
वित्तिय पँहुचलाई व्यवस्थित र दिगो बनाई विपन्न वर्गको पहुँचमा पुऱ्याई आर्थिक तथा सामाजिक उत्थान गर्नु ।	
१.१ ग्रामिण समुदायमा बैकिङ पहुँच विस्तार गर्ने ।	१.१.१ वडा केन्द्रहरुमा बैंकिग सेवाको पहूँच अभिवृद्धि गर्न मोबाईल, इन्टरनेट र शाखा रहित बैकिंग सेवालाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
	१.१.२ ग्रामिण क्षेत्रहरुमा बैंकिङ्ग पहुँच बढाउनको लागि कम लगानीमा खाता खोल्न मिल्ने स्पेशल सुविधा लिएर आउन निजि एवम् सरकारी बैंकहरुसगँ समन्वय गरिने छ ।
	१.१.३ कृषि बैङ्किग सेवा विकास गर्ने ।
१.२ सहकारी संस्थालाई उत्पादनमुखी बनाई सुशासन कायम गर्ने ।	१.२.१ सहकारी सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून तथा मापदण्ड तर्जुमा गरिनेछ ।
	१.२.२ स्थानिय स्तरमा छरिएर रहेको श्रम, शिप, पुँजी र प्रविधिको एककृत प्रयोग गरी प्रशिक्षण, नियमन, अनुगमन गरिनेछ ।
	१.२.३ सहकारीको क्षमता विकास, संस्थागत विकास, प्रविधि हस्तान्तरण तथा पूर्वाधार व्यवस्थापन गरिनेछ ।
	१.२.४ सहकारी संस्थाद्धारा उत्पादित वस्तुको बजारीकरणमा नगरपालिकाले समन्वय गरिनेछ ।

४.४.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका

क्रस	उद्देश्य नं.	रणनीति नं.	कार्यनीति नं.	संकेत नं.	कार्यक्रम	इकाइ	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु
								२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
१	१	१.१	१.१.१	क	वडा केन्द्रहरुमा बैंकिग सेवाको पहूँच अभिवृद्धि गर्न मोबाईल, इन्टरनेट र शाखा रहित बैकिंग सेवालाई प्रोत्साहित	लाभान्वित परिवार प्रतिशत	४०	६०	८०	१००	१००	नपा
२	१	१.१	१.१.२	क	ग्रामिण क्षेत्रहरुमा बैकिङ पहुँच बढाउनको लागि कम लगानीमा खाता खोल्न मिल्ने स्पेशल सुविधा लिएर आउन निजि एवम् सरकारी बैंकहरुसगँ समन्वय	प्याकेज	०	२	२	२	६	नपा
३	१	१.१	१.१.३	क	कृषि बैंकिङ सेवा विकास	संख्या	०	१	१	१	३	नपा
४	१	१.१	१.१.४	ख	सहकारी सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून तथा मापदण्ड तर्जुमा	संख्या	०	५	५	५	५	नपा
५	१	१.१	१.१.५	क	स्थानिय स्तरमा छरिएर रहेको श्रम, शिप, पुंजी र प्रविधिको एककृत प्रयोग गरी प्रशिक्षण, नियमन, अनुगमन	पटक	०	२	२	१	६	न पा
६	१	१.१	१.१.६	क	सहकारीको क्षमता विकास, संस्थागत विकास, प्रविधि हस्तान्तरण तथा पूर्वाधार व्यवस्थापन	संख्या		३	३	३	९	न पा
७	१	१.१	१.१.७	क	सहकारी संस्थाद्धारा उत्पादित वस्तुको बजारीकरणमा नगरपालिकाले समन्वय				१		१	न पा

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रभाव	वैंक तथा सहकारी क्षेत्रको लगानीलाई उच्च पुँजी निर्माण हुने क्षेत्रमा परिचालने भएको हुने	वित्तिय पहुँचमा भएको जनसंख्या	प्रतिशत	६७	७०	७५	८०	८०	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
असर १	बित्तिय पँहुचलाई व्यवस्थित र दिगो बनाई विपन्न वर्गको पहुँचमा पुऱ्याई आर्थिक तथा सामाजिक उत्थान भएको हुने	सुचारु वैंक	संख्या	१६					पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		वडा स्तरमा सञ्चालित वैंकिंङ सेवा	संख्या	०	२	३	१	६	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		सहकारी पहुँच भएको जनसंख्या	वार्षिक बृद्धि प्रतिशत	NA	१०	१४	१६	१६	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
		विमा को पहुँच	वार्षिक बृद्धि प्रतिशत	NA	६	९	१२	१२	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
			वार्षिक बृद्धि प्रतिशत	NA	४	६	८	८					
प्रतिफल १.१	ग्रामिण क्षेत्रमा मौद्रिक पहुँचको वृद्धि भई नगरपालिकाको आर्थिक क्षमतामा वृद्धि भएको हुने	लाभान्वित परिवार प्रतिशत	वार्षिक बृद्धि प्रतिशत	NA	४	६	८	८	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल १.२		ग्रामिण क्षेत्रहरुमा बैंकिङ्ग पहुँच बढाउनको लागि कम लगानीमा खाता खोल्न मिल्ने स्पेशल सुविधा लिएर आउन निजि एवम् सरकारी बैंकहरुसगँ समन्वर्ये	प्याकेज	०	२	२	२	६	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रतिफल १.३		कृषि बैङ्किग सेवा विकास	संख्या	०	१	१	१	३	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल १.४		सहकारी, नीजि क्षेत्र तथा पालिकाको सहकार्यमा उच्च पुजीनिर्माण हुने क्षेत्रको पहिचान गरी लगानी प्रबर्द्धन	संख्या	०	५	५	५	५	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल १.५		स्थानिय स्तरमा छरिएर रहेको श्रम, शिप, पुँजी र प्रविधिको एकिकृत प्रयोग गरी प्रशिक्षण,	पटक	०	२	२	१	६	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		नियमन, अनुगमन											
प्रतिफल १.६		सहकारीको क्षमता विकास, संस्थागत विकास, प्रविधि हस्तान्तरण तथा पूर्वाधार व्यवस्थापन	संख्या		३	३	३	९	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३
प्रतिफल १.७		सहकारी संस्थाद्धारा उत्पादित वस्तुको बजारीकरणमा नगरपालिकाले समन्वय				१	१	१	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	३

परिच्छेद–पाँच

सामाजिक क्षेत्र

५.१ शिक्षा

५.१.१ विद्यमान अवस्था

लमही नगरपालिका क्षेत्रमा क्याम्पस, उच्च मा.वि. र अन्य स्तरका विद्यालयहरु रहेका छन् । लमही नगरपालिकाको ५ नं. वडामा रहेको देउखुरी क्याम्पसमा स्नातक तहमा मानविकी, शिक्षाशास्त्र र व्यवस्थापन संकायका विषयहरु उपलब्ध छन् भने स्नात्तकोतर तहमा शिक्षा विषयको अध्ययन अध्यापन हुने गरेको छ। ५ नं. वडामा रहेको स्वर्णिम क्याम्पसमा व्यवस्थापन संकायको पढाई हुने गरेको छ। यस बाहेक नगरपालिकामा १३ वटा माध्यामिक विद्यालय, ३४ वटा आधारभूत तह, २ वटा प्राविधिक शिक्षालय, २ वटा मदरसा र १ वटा गृहीणी महिला विद्यालय रहेका छन् । नगरपालिकामा जम्मा २८ वटा सामुदायिक विद्यालयहरू र २१ वटा संस्थागत विद्यालयहरु सञ्चालनमा रहेका छन । नगरपालिकाको कुल साक्षरता दर ८३.३३ प्रतिशत छ ।

सामाजिक विकास अर्न्तगत शिक्षाका समस्यामा शिक्षण सिकाई क्रियाकलापमा कठिनाई, विद्यार्थी संख्या अनुसार शिक्षक दरबन्दि अभाव, निजि शिक्षकको न्यून पारिश्रमिक, विद्यार्थीहरुको उमेर र संख्या अनुसार भौतिक संरचनाको कमी, विद्यालयको भौतिक संरचना संरक्षण गर्न गाह्रो हुनु, बालबालिकाको संरक्षण न्यून हुनु, बालमैत्री, महिला मैत्री र अंपाग मैत्री विद्यालयको कमी, विद्यार्थी शिक्षक अनुपात न्युन हुनु, रहेका छन् । विद्यालयमा खानेपानी तथा शौचालयको समस्या, पुस्ताकालय, विज्ञान प्रयोगशाला र ल्यावको उचित व्यवस्थापन नुहुन, वडागत जनघनत्वका आधारमा विद्यालयको व्यवस्था हुन नसक्नु, पुर्नताजगी तालिमको अभाव, मध्यम तथा निम्न आय भएका र आदिवासि, जनजाति परिवारका बालबालिकाहरुका लागि विद्यालयमा शैक्षिक सामाग्री अभावको हुनु शिक्षा क्षेत्रका अन्य समस्या हुन ।

५.१.२ चुनौती तथा अवसर

चुनौती

विद्यालयमा शिक्षक अभिभावकको गैर जिममेवारी हुनु, विद्यालयमा अनुगमनको कमी, शिक्षकको मनोवलमा कमी हुनु गुणस्तरीय शिक्षा नहुनु, अभिभावकमा दायित्व बोध नहुनु, बालबालिकाको स्तर उन्नतीका लागि खेलमैदानको समस्या हुनु, बदलिँदो सामाजिक परिवेश अनुसारको शिक्षा उपलब्ध गराउन नसक्नु, परिवर्तित अवस्थामा शिक्षा प्रणाली व्यवसायिक र उत्पादनमुखी हुन नसक्नु, , रोजगार उन्मुख पाठ्यक्रमको विकास गर्न नसक्नु, शिक्षा क्षेत्रका प्रमुख चुनौती हुन ।

अवसर

शैक्षिक गुणस्तर कायम गर्न शिक्षकलाइ विषय गत एंवम क्षेत्रगत तालिम प्रदान गर्ने, सबै विद्यालयलाई भौतिक पुर्वाधार सम्पन्न बनाउने र शिक्षकको दरबन्दी परिपुर्ति गर्ने, शिक्षामा सबै बालबालिकाको पहुच सुनिश्चित गरी शिक्षालाई गुणस्तर, प्रविधि मैत्री र जिवन उपयोगी बनाउने, पँहुच र सहभागीता सहितको समतामुलक शिक्षा सुनिश्चित गर्ने, विशेष लक्षित/सिमान्तकृत समुहका बालबालिकाहरुमा बालबिकास कार्यक्रमहरुको पँहुच विस्तार गर्ने, प्राविधिक, शिप विकास एंवम व्यवसायिक शिक्षा तथा तालिम पद्धति विकास विस्तार गर्ने जस्ता सम्भावनाहरु यस नगरपालिकामा रहेका छन् ।

५.१.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य

सोच

गुणस्तर र सीपयुक्त शिक्षा प्रविधि मैत्री ज्ञान, शिक्षित नागरिक समृद्ध लमहीको शान ।

लक्ष्य

प्रविधि मैत्री र प्राविधिक शिक्षा मार्फत गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चितता गर्दै प्रविधि युक्त र उत्पादनमुखी दक्ष, सुसंस्कृत, सभ्य नागरिक उत्पादन गर्ने ।

उद्देश्य

१. सामुदायिक विद्यालयको शिक्षालाई गुणस्तरीयता अभिबृद्धि गर्दै प्राविधिक र व्यवसायिक शिक्षाको विस्तार गरी स्वरोजगारीको अवसर सृजना गर्नु ।

५.१.४ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १ १. सामुदायिक विद्यालयको शिक्षालाई गुणस्तरीयता अभिबृद्धि गर्दै प्राविधिक र व्यवसायिक शिक्षाको विस्तार गरी स्वरोजगारीको अवसर सृजना गर्नु ।	
१.१ शैक्षिक संस्थाहरुमा पुर्वाधार तथा मानव संसाधनलाई थप गुणस्तरीय र सुविधायुक्त बनाउनु ।	१.१.१ सामुदायिक विद्यालय विकास तथा सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
	१.१.२ शैक्षिक क्षेत्रलाई थप व्यवस्थित र गुणस्तरीय बनाउन शिक्षक तथा व्यवस्थापन समिति लगायत सरोकारवालाहरुको क्षमता वृद्धि (दरबन्धीको व्यवस्था) गरिने छ ।
	१.१.३ हरेक उच्च माध्यमिक विद्यालयमा विज्ञान ल्याव, र आइ.सि.टिको स्थापना गरिने छ ।
	१.१.४ हरेक विद्यालयमा व्यवस्थित महिलामैत्री, अपाङ्गमैत्री शौचालय तथा सुरक्षित खानेपानीको व्यवस्था मिलाइने छ ।
	१.१.५ कोरोना तथा अन्य माहामारीको बेलामा डिजिटल प्रविधिबाट अनलाइन कक्षा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
	१.१.६ सबै विद्यालयहरुमा घेरावार तथा कम्पाउण्डिङ्गको निमार्ण गरिने छ
	१.१.७ हरेक विद्यालयमा कम्प्युटर तथा इन्टरनेटको सुविधा सुनिश्चित गरिने छ ।
१.२ गुणस्तरीय, जिवनउपयोगी र रोजगारीमूलक शिक्षामा जोड दिँदै शिक्षालाई ज्ञान, सीप, प्रविधिमा आधारित बनाउनु ।	१.२.१ नगरपालिका स्तरीय नमुना आवाशिय विद्यालयको स्थापना गरिने छ ।
	१.२.२ उच्च शिक्षा लिन खोज्ने विद्यार्थीहरुको लागि मार्ग दर्शन कार्यक्रम आयोजना गरिने छ ।
	१.२.३ संस्थागत विद्यालय नियमन र गुणस्तर परीक्षण गरिने छ ।
	१.२.४ शैक्षिक संस्थामा डिजिटलाइज्ड हाजिरको व्यवस्था मिलाइने छ ।
	१.२.५ वडा ३ मा सामुदायिक ईनिजिनियरिङ्ग क्याम्पसको स्थापना गरिने छ ।

४.१.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका

क्रम	उद्देश्य नं.	रणनीति नं.	कार्यनीति नं.	संकेत नं.	कार्यक्रम	इकाइ	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु
								२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
१	१	१.१	१.१.१	क	सामुदायिक विद्यालय विकास तथा सुधार कार्यक्रम सञ्चालन	पटक	०	२	२	२	६	नपा
२	१	१.१	१.१.२	क	शैक्षिक क्षेत्रलाई थप व्यवस्थित र गुणस्तरीय बनाउन शिक्षक तथा व्यवस्थापन समिति लगायत सरोकारवालाहरुको क्षमता वृद्धि (दरबन्दीको व्यवस्था)	संख्या	५	१०	१०	१०	१०	नपा
३	१	१.१	१.१.३	क	हरेक उच्च माध्यमिक विद्यालयमा विज्ञान ल्याव, र आइ.सि.टिको स्थापना	संख्या	०		३	३	३	नपा
४	१	१.१	१.१.४	ख	हरेक विद्यालयमा व्यवस्थित महिलामैत्री, अपाङ्गमैत्री शौचालय तथा सुरक्षित खानेपानीको व्यवस्था	संख्या	०		१		१	नपा
५	१	१.१	१.१.५	क	सबै विद्यालयहरुमा घेरावार तथा कम्पाउण्डको निमार्ण	संख्या		०	५	१०	२०	नपा
६	१	१.१	१.१.६	क	हरेक विद्यालयमा कम्प्युटर तथा इन्टरनेटको सुविधा सुनिश्चित	संख्या		२६	३०	३५	४०	नपा
७	१	१.१	१.१.७	क	नगरपालिका स्तरीय नमुना आवाशिय विद्यालयको स्थापना	संख्या	०		१	१	२	नपा
८	१	१.१	१.१.८	क	वडा ३ मा सामुदायिक ईन्जिनियरिङ्ग क्याम्पसको स्थापना	संख्या			१		१	नपा

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्टयाईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रभाव	प्रविधि मैत्री र प्राविधिक शिक्षा मार्फत गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चितता गर्दै प्रविधि युक्त र उत्पादन मुखी दक्ष, सुसंस्कृत, सभ्य नागरिक उत्पादन भएका हुनेछन	दक्ष, व्यवसायिक तथा प्राविधिक विद्यार्थी उत्पादन गर्ने विद्यालय	संख्या	१	५	१५	२०	२०	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६
असर १	सामुदायिक विद्यालयको शिक्षालाई गुणस्तरीयता अभिबृद्धि गर्दै प्रविधिक र व्यवसायिक शिक्षाको विस्तार गरी स्वरोजगारीको अवसर सृजना भएका हुनेछ ।	बालमैत्री सिकाइ विधि अवलम्बल गर्ने विद्यालय	प्रतिशत	९९	९९	९९	१००		नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६
		इन्टरनेट सुविधा भएका विद्यालय	प्रतिशत	५२	५५	५७	६८	६८	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६
		औसत साक्षरता दर	प्रतिशत	८३.८८	८४	८५	८८	८८	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६
		१५ देखि ४९ वर्ष उमेर समूहका महिलाको साक्षरता दर	प्रतिशत	६६	६७	६८	७३	७३	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६

		१५ देखि २४ वर्ष उमेर समूहका महिलाको साक्षरता दर	प्रतिशत	९५	९६	९७	१००	१००	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६
		CBEGRA कार्यान्वयन भएका विद्यालय	प्रतिशत	४०	४२	४४	५०	५०	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६
		१५ देखि २४ वर्ष उमेर समूहका पुरुषको साक्षरता दर	प्रतिशत	९६	९७	९८	१००	१००	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६
		पक्की शौचालय भएका विद्यालय	प्रतिशत	९७	९७	९८	९९	९९	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६
		महिला मैत्री शौचालय भएका विद्यालय	प्रतिशत	९०	९२	९४	९७	९७	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६
		अपाङ्ग मैत्री शौचालय भएका विद्यालय	प्रतिशत	२०	१५	२०	३०	४०	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६
		बाल मैत्री भैतिक संरचना भएका विद्यालय	संख्या	०	८	१०	१५	२०	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६
		अपाङ्ग मैत्री भैतिक संरचना भएका विद्यालय	संख्या	०	५	१०	१५	१५	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६
		शुद्धिकरण सहितको खानेपानी भएका विद्यालय	संख्या	८०	१०	२०	३०	४०	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६

		QAA प्राप्त कलेज	संख्या	०			१	१	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६
प्रतिफल १.१	नविनतम प्रविधिको प्रयोग तथा व्यवसायिकताबाट नगरपालिकाको शैक्षिक गुणस्तरमा गुणात्मक वृद्धि भएको हुने	सामुदायिक विद्यालय विकास तथा सुधार कार्यक्रम सञ्चालन	पटक	०	२	२	२	६			२	४	६
प्रतिफल १.२		शैक्षिक क्षेत्रलाई थप व्यवस्थित र गुणस्तरीय बनाउन शिक्षक तथा व्यवस्थापन समिति लगायत सरोकारवालाहरुको क्षमता वृद्धि (दरबन्दीको व्यवस्था)	संख्या	५	१०	१०	१०	१०	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६
प्रतिफल १.३		हरेक उच्च माध्यमिक विद्यालयमा विज्ञान ल्याव, र आइ.सि.टिको स्थापना	संख्या	०		३	३	३	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६
प्रतिफल १.४		हरेक विद्यालयमा व्यवस्थित महिलामैत्री, अपाङ्गमैत्री शौचालय तथा सुरक्षित खानेपानीको व्यवस्था	संख्या	०		१		१	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६
प्रतिफल १.६		सबै विद्यालयहरुमा घेरावार तथा कम्पाउण्डको निमार्ण	संख्या		०	५	१०	२०	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६

प्रतिफल १.७		हरेक विद्यालयमा कम्प्युटर तथा इन्टरनेटको सुविधा सुनिश्चित	संख्या		२६	३०	३५	४०	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६
प्रतिफल १.८		नगरपालिका स्तरीय नमुना आवाशिय विद्यालयको स्थापना	संख्या	०		१	१	्२	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६
प्रतिफल १.१२		वडा ३ मा सामुदायिक ईन्जिनियरिङ्ग क्याम्पसको स्थापना	संख्या			१		१	नपा पार्श्व चित्र	नपा	२	४	६

५.२ स्वास्थ्य तथा पोषण

५.२.१ विद्यमान अवस्था

संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई राज्यबाट आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क प्राप्त गर्ने एवम् स्वास्थ्य सेवामा समान पहुँचको विषयलाई मौलिकहकको रूपमा प्रत्याभूत गरेको छ । नागरिकलाई स्वस्थ बनाउन राज्यले स्वास्थ्य क्षेत्रमा लगानी अभिवृद्धि गर्ने एवम् गुणस्तरीय, सहज, सुलभ स्वास्थ्य सेवामा समान पहुँच सुनिश्चित गर्दै सबैको स्वस्थ जीवन प्रत्याभूत गरी दिगो विकास सुनिश्चित गर्नु पर्ने दायित्व पनि संविधानबाटै निर्देशित छ । विगतमा स्वास्थ्य क्षेत्रमा देखिएको दक्ष प्राविधिक जनशक्तिको कमीलाई व्यवस्थापन गरी आधारभूत स्वास्थ्य सेवा र सुविधामा पहुँच बढाइने छ । वडास्तरमा रहेका स्वास्थ्य चौकीहरूबाट रोग लाग्न नदिने गरी प्रतिकारात्मक तथा सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

संविधानले परिकल्पना गरेको लोककल्याणकारी राज्यको अवधारणाले नागरिकको स्वास्थ्य तथा पोषण स्थितिमा सुधार गर्नका लागि लगानी गर्नु पर्ने कुरालाई केन्द्रित गर्दछ। त्यस्तैगरी दिगो विकास लक्ष्य नं.२ ले उन्नत पोषणको सुनिश्चित गर्ने र लक्ष्य नं.३ अर्न्तगत सबै उमेर समूहका व्यक्तिहरुको लागि स्वस्थ्य जीवनको सुनिश्चितता गर्दै समृद्ध जीवन प्रवर्द्धन गर्ने कुरा तोकिएको छ ।

लमही नगरपालिकामा हाल एउटा अस्पताल, २ वटा स्वास्थ्य चौकी, ७ वटा नगर स्वास्थ्य केन्द्र र ४ वटा वर्थिङ सेन्टर सञ्चालनमा छन । पर्याप्त स्वास्थ्य सेवाको सहज पहुँच हुन नसक्नु, स्वास्थ्य सम्वन्धि पूर्वाधारको अभाव, समयसापेक्ष तालिमको अभाव, प्राविधिक जनशक्ति पर्याप्त नहुनु, सवै वडामा स्वास्थ्य केन्द्र नहुनु, स्वस्थ जिवनयापनका उपायहरुको कार्यान्वयनका लागि नगरपालिकाको सोच पुग्न नसक्नु स्वास्थ्य क्षेत्रका समस्या हुन ।

५.२.२ चुनौती र अवसर

चुनौती

सवै वडामा स्वास्थ्य सुविधाको न्यायोचित वितरण गर्नु, स्वास्थ्य सम्वन्धि कमजोर सुचकमा सुधार ल्याउनु, नगरपालिकामा प्राथमिक स्तरका स्वास्थ्यसेवा सुविधा प्राप्त स्वास्थ्य केन्द्रहरु मात्र हुनु, स्वास्थ्य सेवा नियमित अनुगमन गर्नु, स्वास्थ्य सेवालाई सुलभ बनाउन आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नु स्वास्थ्य क्षेत्रका चुनौती हुन ।

अवसर

सर्वसुलभ, गुणस्तरीय र अत्यावश्यक स्वास्थ्य सेवाहरु प्रभावकारी रुपमा विकास तथा विस्तार गर्ने, स्वास्थ्य सुचना तथा स्वास्थ्य सेवामा सबै सर्वसाधारणको पँहुच र उपभोग वृद्धि गर्दै लग्ने, सल्यक्रिया, एक्स रे, ल्याब, डेन्टल र अत्याधुनिक बर्थिङ्ग सेवा सहितको कम्तिमा १५ शैयाको अस्पताल निर्माण गर्ने, हरेक वडामा एक प्रसुती केन्द्रको स्थापना गर्ने, स्वास्थ्य चौकीमा डाक्टर, कर्मचारी, औषधी र भैतिक उपकरण आदिको उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने, स्वास्थ्य क्षेत्रमा सरकारी र गैह्र सरकारी क्षेत्रको समन्वयन र सहकार्य अभिवृद्धी गर्ने, स्थानीय क्षेत्रमा उपलब्ध जडीबुटीहरुको व्यवस्थापन गरी आर्युवेद चिकित्सा प्रणालीलाई विकसित गर्ने जस्ता अवसरहरु छन् ।

५.२.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य

सोच

प्रतिरोधात्मक एंव उपचारात्मक विधि मार्फत गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराई नगरपालिकाको औषत आयुमा वृद्दि गराउने ।

लक्ष्य

गुणस्तरीय र सुविधायुक्त स्वास्थ्य सँस्थाहरुको निर्माण गरी स्वाथ्य क्षेत्रमा सबैको पहुँच निश्चित गर्ने ।

उद्देश्य

१. नगरपालिकामा सञ्चालित स्वास्थ्य संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि गरी स्वास्थ्य सुविधाको पहुँचलाई सहज बनाउनु ।

५.२.४ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १. नगरपालिकामा सञ्चालित स्वास्थ्य संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि गरी स्वास्थ्य सुविधाको पहुँचलाई सहज बनाउनु	
१.१ स्वास्थ्य सँस्थाहरुमा भौतिक पुर्वाधारको विकास गरी गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्ने ।	१.१.१ नागरिकलाई स्वस्थ बनाउन एवं गुणस्तरीय सर्वसुलभ स्वास्थ्य सेवामा समान पहुच स्थापित गर्दै सवैको स्वस्थ जीवन प्रत्याभूति गरि दीगो विकास सुनिश्चित गर्न आवश्यक स्वास्थ्य नीति तर्जुमा गरिने छ ।
	१.१.२ स्वास्थ्य चौकीमा मापदण्ड अनुसार कर्मचारी दरबन्धिको व्यवस्था गरिने छ ।
	१.१.३ वडा ३ र ६ मा सर्प दंस उपचार केन्द्रको स्थापना गरी स्वास्थ्यकर्मी, औषधी उपचार एवम् उपकरणको व्यवस्था गरिने छ ।
	१.१.४ वडा ३ मा रहेको नगर स्वास्थ्य चौकीलाई १५ शैयाको अस्पतालको रुपमा स्थापना गरिने छ ।
	१.१.५ वडा १ मा रहेको लमही आखाँ अस्पतालमा मेशिन, उपकरणको व्यवस्था साथै थप व्यवस्थापन गरिने छ ।
	१.१.६ वडा १ म बर्थिङ्ग सेन्टरको निर्माण गरिने छ ।
	१.१.७ नवजात शिशु मृत्युदर, मातृ मृत्युदर, बाल मृत्युदर घटाई औषत आयु वढाउन स्वास्थ्य संस्थाहरुको संस्थागत क्षमता, स्वास्थ्य पुर्वाधार, र उपकरणहरू (एक्सरे, भिडियो एक्सरे, प्रयोगशाला, औषधी, ल्याव आदि) उपकरणको उपलव्धतामा बृद्धि गरिनेछ ।
१.२ आयुर्वेदिक र प्राकृतिक चिकित्सा केन्द्रको स्थापना गर्ने ।	१.२.१ जडिबुटी औषधि उत्पादन केन्द्र स्थापना गरिनेछ ।
	१.२.२ नीजि क्षेत्रसँगको सहकार्यमा वजार क्षेत्रमा व्यायामशाला सञ्चालन गरिने छ ।

५.२.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका

क्र	उद्देश्य नं.	रणनीति नं.	कार्यनीति नं.	संकेत नं.	कार्यक्रम	इकाइ	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु
								२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
१	१	१.१	१.१.१	क	नागरिकलाई स्वस्थ बनाउन एवं गुणस्तरीय सर्वसुलभ स्वास्थ्य सेवामा समान पहुच स्थापित गर्दै सबैको स्वस्थ जीवन प्रत्याभूति गरि दीगो विकास सुनिश्चित गर्न आवश्यक स्वास्थ्य नीति तर्जुमा	संख्या	०	२	२	२	६	नपा
२	१	१.१	१.१.२	क	स्वास्थ्य चौकीमा मापदण्ड अनुसार कर्मचारी दरबन्दिको व्यवस्था	संख्या	०	३	७	१०	२०	नपा
३	१	१.१	१.१.३	क	वडा ३ र ६ मा सर्प दंस उपचार केन्द्रको स्थापना गरी स्वास्थ्यकर्मी, औषधी उपचार एवम् उपकरणको व्यवस्था	संख्या	०	१		१	२	नपा
४	१	१.१	१.१.४	ख	वडा ३ मा रहेको नगर स्वास्थ्य चौकीलाई १५ शैयाको अस्पतालको रुपमा स्थापना	संख्या	०		१		१	लुप्र
५	१	१.१	१.१.५	क	वडा १ मा रहेको लमही आखाँ अस्पतालमा मेशिन, उपकरणको व्यवस्था साथै थप व्यवस्थापन	संख्या	३	५	७	९	९	नपा
६	१	१.१	१.१.६	क	वडा १ मा बर्थिङ्ग सेन्टरको निर्माण	संख्या	१					नपा
७	१	१.१	१.१.७	क	स्वास्थ्य संस्थाहरुको संस्थागत क्षमता, स्वास्थ्य पुर्वाधार, र उपकरणहरू (एक्सरे, भिडियो एक्सरे, प्रयोगशाला, औषधी, ल्याव आदि) उपकरणको उपलव्धतामा बृद्धि	संख्या			५	६		नपा
८	१	१.१	१.१.८	क	जडिबुटी औषधि उत्पादन केन्द्र स्थापना	संख्या		१		१		नपा

९	१	१.१	१.१.९	क	नीजि क्षेत्रसँगको सहकार्यमा वजार क्षेत्रमा व्यायामशाला सञ्चालन	संख्या		२	२	२	नपा

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रभाव	गुणस्तरीय र सुविधायुक्त स्वास्थ्य सँस्थाहरुको निर्माण गरी स्वाथ्य क्षेत्रमा सबैको पहुँच निश्चित भएको हुने	३० मिनेट भित्र अस्पतालको पहुँचमा भएको जनसंख्या	प्रतिशत	८५	८८	९५	९५		नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
		औषत आयु	संख्या	७०	७०	७०	७१		नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
असर १	नगरपालिकामा सञ्चालित स्वास्थ्य संस्थाको क्षमता अभिवृद्धि गरी स्वास्थ्य सुविधाको पहुँचमा सहजता आएको हुनेछ	विरामी पर्दा सर्वप्रथम स्वास्थ्य चौकी/प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र/अस्पताल जाने जनसंख्या	प्रतिशत	८०	८२	८५	९०	९०	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
		दक्ष चिकित्सक	संख्या	१	२		२	२					

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		सामान्य चिकित्सक	जना	५	६	७	८	८	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
		नर्स	संख्या	५	७	९	१२	१२	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
		अनमी	संख्या	१६	१६	१६	१६	१६	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
		अहेव	संख्या	१४	१४	१४	१४	१४	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
		मघुमेय तथा रक्तचापका विरामी	प्रतिशत	२५	२४	२२	१५	१५	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
		मातृ मृत्यु दर	(प्रति हजार जिवित जन्ममा)	०	०	०	०	०	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
		सुरक्षित मातृत्व सेवा भएका स्वास्थ्य चौकी	संख्या	७	८	९	९	९	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्टयाईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		परामर्श सेवा भएका स्वास्थ्य चौकी	संख्या	७	८	९	९	९	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
		रक्त सञ्चार सेवा	संख्या	०	१	१	१	३	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
		बृद्धि अनुगमन गरिएका ५ बर्षमुनी बालबालिका	प्रतिशत	२६	२८	३०	४०	४०	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
		२५०० ग्रामभन्दा कम जन्मतौल भएका शिशु	संख्या	८	६	२	०	०	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
		प्रसुती सेवा भएका चौकी	संख्या	३	४	६	९	९	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
		ल्याव भएका स्वास्थ्य चौकी	संख्या	१	१	१	१	४	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
		दक्ष प्रसुतीबाट गराईएको जन्म	प्रतिशत	९०	९२	९४	९७	९७	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रतिफल १.१	नगर वासीले सहज, गुणस्तरीय, प्रभावकारी तथा सुलभ मुल्यमा स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गरेका हुने	नागरिकलाई स्वस्थ बनाउन एवं गुणस्तरीय सर्वसुलभ स्वास्थ्य सेवामा समान पहुच स्थापित गर्दै सवैको स्वस्थ जीवन प्रत्याभूति गरि दीगो विकास सुनिश्चित गर्न आवश्यक स्वास्थ्य नीति तर्जुमा	संख्या	०	२	२	२	६	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
प्रतिफल १.२		स्वास्थ्य चौकीमा मापदण्ड अनुसार कर्मचारी दरबन्दिको व्यवस्था	संख्या	०	३	७	१०	२०	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
प्रतिफल १.३		वडा ३ र ६ मा सर्प दंस उपचार केन्द्रको स्थापना गरी स्वास्थ्यकर्मी, औषधी उपचार	संख्या	०	१		१	२	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य २०७८/७९	लक्ष्य २०८०/८१	लक्ष्य २०८२/८३	योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगोल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
		एवम् उपकरणको व्यवस्था											
प्रतिफल १.४		वडा ३ मा रहेको नगर स्वास्थ्य चौकीलाई १५ शैयाको अस्पतालको रुपमा स्थापना	संख्या	०		१		१	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
प्रतिफल १.५		वडा १ मा रहेको लमही आखाँ अस्पतालमा मेशिन, उपकरणको व्यवस्था साथै थप व्यवस्थापन	संख्या	३	५	७	९	९	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
प्रतिफल १.६		वडा १ मा बर्थिङ्ग सेन्टरको निर्माण	संख्या	१								३	६
प्रतिफल १.७		स्वास्थ्य संस्थाहरुको संस्थागत क्षमता, स्वास्थ्य पुर्वाधार, र उपकरणहरू (एक्सरे, भिडियो एक्सरे, प्रयोगशाला, औषधी, ल्याव	संख्या						५	६		३	६

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगोल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		आदि) उपकरणको उपलब्धतामा बृद्धि											
प्रतिफल १.८		जडिबुटी औषधि उत्पादन केन्द्र स्थापना	संख्या		१					१	२	३	६
प्रतिफल १.९		नीजि क्षेत्रसँगको सहकार्यमा वजार क्षेत्रमा व्यायामशाला सञ्चालन	संख्या		२				२	२	२	३	६

५.३ खानेपानी तथा सरसफाई

५.३.१ विद्यमान अवस्था

खानेपानी तथा सरसफाई सेवा आधारभूत मानव अधिकारको रूपमा स्थापित छ । खानेपानीको पहुँचलाई नेपालको संविधानमा मौलिकहकको रूपमा नै व्याख्या भएबाट यस क्षेत्रमा थप जोड दिनु आवश्यक भएको छ । आधारभूत खानेपानी तथा सरसफाइको सुविधा सबै नागरिकलाई सनिश्चित गर्नु राज्यको मौलिक जिम्मेवारी हो ।

लमही नगरपालिकामा खानेपानी तथा सरसफाईको अवस्था सुधारोन्मुख छ। यस नगरपालिकामा ट्यूबेल वा हातेपम्पको पानी पिउने घरधुरि ४३.२ प्रतिशत र धारा/पाइप मार्फत आपूर्ति गरिएको पानी पिउने १५ प्रतिशत घरधुरी रहेका छन । १४.२ प्रतिशत घर परिवारहरूले ढाकिएको ईनारबाट पानीको आपूर्ति गरेका छन् भने २२.५ प्रतिशत घर परिवारहरूले खुला इनारबाट पिउने गरेका छन् । खुला ईनार, खुला कुवा, मूलको पानी वा नदी वा खोला जस्ता तुलनात्मक रुपले वढी असुरक्षित श्रोतको पानी खाने परिवार करिव एक चौथाई रहेको छ ।

सामाजिक सँस्थाहरु जस्तै स्वास्थ्य चौकी, विद्यालय, सरकारी कार्यलयहरुमा खानेपानी तथा सरसफाईको अवस्था सन्तोषजनक नहुनु, पर्याप्त मात्रामा खानेपानी ट्याकीँ, पाइपलाइन, धाराहरु उपलब्ध गराउन नसक्नु, खानेपानी वितरणमा समानता नहुनु, शुद्ध र सुरक्षित खानेपानी सुनिश्चित गर्न नसक्नु, वढ्दो जनसंख्याको मागलाई धान्न चुनौतीपूर्ण हुनु तथा ढल व्यवस्थापनको भरपर्दो विधि अपनाउन नसक्नु खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रका मुख्य समस्या हुन ।

५.३.२ चुनौती र अवसर

चुनौती

दिगो विकास लक्ष्य नं. ६ ले सबैका लागि सरसफाई तथा खानेपानीको उपलव्धता र दिगो व्यवस्थापनको प्रत्याभूति गर्ने कुरा उल्लेख गरेको छ तर खानेपानीको अवस्थालाई हेर्दा पानीको ट्रिटमेन्ट र रसायनिक तथा जैविक जाँच गरी प्रारम्भिक स्वच्छताको सुनिश्चितता गर्न सकिएको छैन । खानेपानी निरन्तर आपूर्ति र गुणस्तरीयता कायम गर्नु यस उपक्षेत्रका चुनौतिहरु हुन् ।

अवसर

पाइपलाइन नपुगेको ठाउँहरुमा खाने पानी पाइप विस्तार गरी धारा जडान गर्नु, सबै वडामा सञ्चालित खानेपानी आयोजनाको प्रभावकारी व्यवस्थापन गरी नगरपालिकाको खानेपानीको समस्या समाधान गर्नु, उपलब्ध पानीका प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण गर्नु, कृतिम पोखरीहरुको निर्माण गरी सुख्खा क्षेत्रमा पानीको रिचार्ज गर्न नगरपालिकालाई अवसर प्राप्त छ ।

५.३.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य

सोच

सफा, सुरक्षित खानेपानी र स्वच्छ वातावरण स्थापित गर्ने ।

लक्ष्य

सबै नगरवासीमा सफा, स्वच्छ र सुरक्षित खानेपानीको पहुँच सुनिश्चित गर्ने र फोहोर व्यवस्थापनको दिगो व्यवस्था गर्ने ।

उद्देश्य

१. स्वच्छ, सुरक्षित खानेपानीको समानुपातिक वितरण तथा फोहोर व्यवस्थापनको दिगो व्यवस्था गर्दै स्वस्थ जिवनयापनको प्रत्याभूति गर्नु ।

५.३.४ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १ स्वच्छ खानेपानीको समानुपातिक वितरण तथा पुर्ण सरसफाई कायम गर्दै स्वस्थ जिवनयापनको प्रत्याभूति गर्नु ।	
१.१ सबै घरधुरीलाई सफा सुरक्षित खानेपानीको दायरा भित्र ल्याउने ।	१.१.१ नगरपालिका स्तरीय खानेपानी तथा सरसफाई नीति तथा मापदण्ड तर्जुमा गरिने छ ।
	१.१.२ सुरक्षित तथा स्वच्छा खानेपानी निश्चित गर्न हरेक वडामा फिल्टर ट्याकींको व्यवस्था गरिने छ ।
	१.१.३ वडा ४ मा मदन चोक क्षेत्र भित्र खाने पानीको ओभर हेड पम्प को निर्माण गरिने छ ।
	१.१.४ कमानपुर बन्चौंमा राप्ती नदीबाट लिफिटङ खानेपानी योजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गरिने छ ।
	१.१.५ सबै सामाजिक तथा सरकारी कार्यलय भित्र सुरक्षित खानेपानी तथा सरसफाईको व्यवस्था गरिने छ ।
	१.१.६ वडा १ मा खानेपानीको धारा, पाइपलाइन तथा ट्याँकीको व्यवस्था गरिने छ ।
	१.१.७ जलाधारहरुको स्रोतहरु संरक्षण गरी चलिरहेका खानेपानी योजनाको र्मरत संम्भार र स्तरउन्नति गरिनेछ ।
	१.१.८ खानेपानी शुद्धिकरण तथा मर्मत संभारको कामलाई निरन्तरता दिईने छ ।
	१.१.९ खानेपानी शुद्धता परिक्षण केन्द्र स्थापना गरिने छ ।
१.२ दिगो फोहोर व्यवस्थापन तथा सरसफाई सम्बन्धी सचेतना अभिवृद्धि गर्नु ।	१.२.१ पक्की शौचालय नभएका घरधुरीलाई लक्षित गरी नीजि शौचालय निर्माण कार्यलाई प्राथमिकता दिईने छ ।
	१.२.२ उचित ठाउँ हेरी डम्पिङ्ग साइटको निर्माण गरिनेछ ।
	१.२.३ सार्वजनिक स्थान, मन्दिरहरु तथा पर्यटकीय स्थानमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण गरिनेछ ।
	१.२.४ हरेक वडाका मुख्य सार्वजनिक ठाउँहरुमा डस्टबिनको व्यवस्था गरिनेछ ।
	१.२.५ शौचालय तथा घरका फाहोरहरु जम्मा गर्ने, प्रशोधन गर्ने तथा डिस्पोज गर्ने पुर्वाधार विस्तार गरिने छ ।
	१.२.६ एक घर दश फलफुल विरुवा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति ल्याईने छ ।

५.३.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका

क्रस	उद्देश्य नं.	रणनीति नं.	कार्यनीति नं.	संकेत नं.	कार्यक्रम	इकाइ	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु
								२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
१	१	१.१	१.१.१	क	नगरपालिका स्तरीय खानेपानी तथा सरसफाई नीति तथा मापदण्ड तर्जुमा	संख्या	०		१		१	नपा
२	१	१.१	१.१.२	क	सुरक्षित तथा स्वच्छ खानेपानी निश्चित गर्न हरेक वडामा फिल्टर ट्याकींको व्यवस्था	संख्या	०	४००	१०००	१०००	२४००	नपा
३	१	१.१	१.१.३	क	वडा ४ मा मदन चोक क्षेत्र भित्र खाने पानीको ओभर हेड पम्प को निर्माण	पटक	०	१	१	२	५	नपा
४	१	१.१	१.१.४	क	कमानपुर बन्चौंमा राप्ती नदीबाट लिफिटङ खानेपानी योजनाको सम्भाव्यता अध्ययन	प्याकेज	०	१			१	नपा
५	१	१.१	१.१.५	क	सबै सामाजिक तथा सरकारी कार्यलय भित्र सुरक्षित खानेपानी तथा सरसफाईको व्यवस्था	स्थान	०	२	१	२	५	नपा
६	१	१.१	१.१.६	ख	वडा १ मा खानेपानीको धारा, पाइपलाइन तथा ट्याँकीको व्यवस्था	संख्या	०	१	१	१	३	लुप्र
७	१	१.१	१.१.७	ख	जलाधारहरुको स्रोतहरु संरक्षण गरी चलिरहेका खानेपानी योजनाको र्ममत संम्भार र स्तरउन्नति	संख्या	०	१			१	लुप्र
८	१	१.१	१.१.८	क	खानेपानी शुद्धिकरण तथा मर्मत संभारको कामलाई निरन्तरता	संख्या	०	१			१	नपा
९	१	१.१	१.१.९	क	खानेपानी शुद्धता परिक्षण केन्द्र स्थापना	प्रतिशत	०	१	१		३	नपा

१०	१	१.१	१.१.१०	ख	पक्की शौचालय नभएका घरधुरीलाई लक्षित गरी नीजि शौचालय निर्माण कार्यलाई प्राथमिकता	संख्या	०	२	१	२	५	नपा
११	१	१.१	१.१.११	ख	उचित ठाउँ हेरी डम्पिङ्ग साइटको निर्माण	संख्या	०	१	१	१	३	लुप्र
१२	१	१.१	१.१.१२	ख	सार्वजनिक स्थान, मन्दिरहरु तथा पर्यटकीय स्थानमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण	प्रतिशत	०	१			१	लुप्र
१३	१	१.१	१.१.१३	ख	हरेक वडाका मुख्य सार्वजनिक ठाउँहरुमा डस्टबिनको व्यवस्था	संख्या	०	२	१	२	५	नपा
१४	१	१.१	१.१.१४	ख	शौचालय तथा घरका फाहोरहरु जम्मा गर्ने, प्रशोधन गर्ने तथा डिस्पोज गर्ने पुर्वाधार विस्तार	संख्या	०	१	१	१	३	लुप्र
१५	१	१.१	१.१.१५	ख	एक घर दश फलफुल विरुवा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति	प्रतिशत	०	१			१	लुप्र

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्टयाईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रभाव	सबै नगरवासीमा सफा, स्वच्छ र सुरक्षित खानेपानीको पहुँच सुनिश्चित गर्ने र फोहोर व्यवस्थापनको दिगो व्यवस्था भएको हुने	उपचार गरिएको खानेपानी प्राप्त घरधुरी	संख्या	१००	२००	३००	५००		नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
		फोहोर बर्गीकरण गरी विसर्जन गर्ने परिवार	संख्या	३०००	३५००	४०००	४०००		नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
असर १	स्वच्छ, सुरक्षित खानेपानीको समानुपातिक वितरण तथा फोहोर व्यवस्थापनको दिगो व्यवस्था गर्दै स्वस्थ जिवनयापनको प्रत्याभूति भएको हुने	निजी धारा उपलब्ध घर परिवार	प्रतिशत	५९.५७	६०	८०	९०	९०	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
		पाइपलाइनबाट वितरित पानी प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	७२	७३	७५	८०	८०	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
		आधारभुत खानेपानीको सेवामा पहुँच पुगेको जनसंख्या	प्रतिशत	९४	९५	९६	९९	९९	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
		उपचार गरिएको वा सुरक्षित खानेपानी सुविधा प्राप्त घरधुरी	संख्या	५१	५३	५८	७०	७०	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		स्वच्छ (प्यान भएको) शौचालय भएका घरधुरी	संख्या	९४	९६	९७	९८	९८	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
		सार्वजनिक शौचालय	संख्या	तथ्याङ्क नभएको					नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
		अरुसँग साझेदारी नगरी आफ्नै शौचालय प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	तथ्याङ्क नभएको					नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
		जोखिमयुक्त अवस्थामा साबुनपानीले हात धुने	जनसंख्या	तथ्याङ्क नभएको					नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
		फोहोर वर्गीकरण गरी विसर्जन गर्ने परिवार	संख्या	०	१०	१५	२०	२०	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
		सक्रिय खानेपानी र सरसफाई उपभोक्ता समिति	संख्या	९	१०	११	१५	१५	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रतिफल १.१	नगरबासीले गुणस्तरीय तथा स्वच्छ खानेपानीको उपभोग गरेका हुने	नगरपालिका स्तरीय खानेपानी तथा सरसफाई नीति तथा मापदण्ड तर्जुमा	संख्या	०		१		१	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.२		सुरक्षित तथा स्वच्छ खानेपानी निश्चित गर्न हरेक वडामा फिल्टर ट्याकींको व्यवस्था	संख्या	०	४००	१०००	१०००	२४००	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.३		वडा ४ मा मदन चोक क्षेत्र भित्र खाने पानीको ओभर हेड पम्प को निर्माण	पटक	०	१	१	२	५	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.४		कमानपुर बन्चौंमा राप्ती नदीबाट लिफिटङ खानेपानी योजनाको सम्भाव्यता अध्ययन	प्याकेज	०	१			१	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगोल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रतिफल १.५		सबै सामाजिक तथा सरकारी कार्यलय भित्र सुरक्षित खानेपानी तथा सरसफाईको व्यवस्था	स्थान	०	२	१	२	५	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.६		वडा १ मा खानेपानीको धारा, पाइपलाइन तथा ट्याँकीको व्यवस्था	संख्या	०	१	१	१	३	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.७		जलाधारहरुको स्रोतहरु संरक्षण गरी चलिरहेका खानेपानी योजनाको र्ममत संम्भार र स्तरउन्नति	संख्या	०	१			१	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.८		खानेपानी शुद्धिकरण तथा मर्मत संभारको कामलाई निरन्तरता	संख्या	०	१			१	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रतिफल १.९	खानेपानी शुद्धता परिक्षण केन्द्र स्थापना	खानेपानी शुद्धता परिक्षण केन्द्र स्थापना	प्रतिशत	०	१०	२०	३०	३०	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.१०	नगरपालिकाको वातावरणीय स्वच्छतामा सकारात्मक प्रभाव परेको हुने	पक्की शौचालय नभएका घरधुरीलाई लक्षित गरी नीजि शौचालय निर्माण कार्यलाई प्राथमिकता	प्रतिशत	०	५	६	१०	१०	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.११		उचित ठाउँ हेरी डम्पिङ्ग साइटको निर्माण	संख्या	०	२	१	२	५	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.१२		सार्वजनिक स्थान, मन्दिरहरु तथा पर्यटकीय स्थानमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण	संख्या	०	१	१	१	३	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.१३		हरेक वडाका मुख्य सार्वजनिक ठाउँहरुमा	प्रतिशत	०	१			१	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		डस्टबिनको व्यवस्था											
प्रतिफल १.१४		शौचालय तथा घरका फाहोरहरु जम्मा गर्ने, प्रशोधन गर्ने तथा डिस्पोज गर्ने पुर्वाधार विस्तार	संख्या	०	२	१	२	५	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.१५		एक घर दश फलफुल विरुवा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति	संख्या	०	१	१	१	३	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६

५.४ लैङ्गिग समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

५.४.१ विद्यमान अवस्था

महिला बालबालिका तथा समाजमा पछाडि परेका वर्ग तथा समुदायको आर्थिक, सामाजिक विकास र सशक्तीकरणका लागि संविधानमा महिला, बालबालिका, दलित पिछडिएको र विपन्न बर्गको हक प्रत्याभूत गरिएको छ । नेपालको संविधान २०७२ को भाग ३ अर्न्तगत मौलिक हकको व्यवस्था गरी समानता, जातीय छुवाछुत तथा भेदभाव विरुद्धको हक, शोषण विरुद्धको हक, महिलाको हक, बालबालिकाको हक, दलितको हक, जेष्ठ नागरिकको हक, सामाजिक न्यायको हक र सामाजिक सुरक्षाको हकका लागि राज्यले विशेष व्यवस्था गर्ने प्रतिवद्धता उल्लेख गरिएको छ। त्यसैगरी संविधानको भाग ४ मा उल्लेखित राज्यको निर्देशक सिद्धान्तहरु अर्न्तगत सामाजिक न्याय र समावेशिकरण सम्बन्धि नीतिले असहाय अवस्थामा रहेकानागरिक, जोखिममा परेका, सामाजिक र पारिवारिक बहिष्करणमा परेका तथा हिंसा पीडित महिलाको पुनर्स्थापना, संरक्षण गर्ने कुरालाई जोड दिएको पाईन्छ । समाजमा रहेका उत्पीडीत वर्ग र समुदायको हितको निम्ति सुरक्षा र संरक्षण प्रदान गरेर स्वच्छ, सुन्दर र शान्तिपूर्ण समाजको स्थापना गर्ने परिकल्पना साकार गर्न जरुरी देखिन्छ । तसर्थ उनीहरुलाई मनोवैज्ञानिक ढंगले व्यवहार गरेर उनीहरुको अधिकार र हितको ग्यारेण्टी गर्नु पर्दछ ।
लमही नगरपालिकामा ६० वर्ष भन्दा माथिका जेष्ठनागरिक ६.२ प्रतिशत रहेका छन भने पुरुष र महिलाको संख्या लगभग वरावर रहेको छ भने अपाङ्गता भएका व्यक्ति २.०९ प्रतिशत रहेका छन । त्यसैगरी थारु समुदायका बाहुल्यता (५९.८८ प्रतिशत) भएको नगरपालिकामा अल्पसंख्यक दलित समुदायहरु पनि छन । निर्णय प्रकृयामा अल्पसंख्यक समुदाय, महिला तथा लक्षित वर्गका अर्थ पुर्ण सहभागिताका लागि नगरपालिकाले पहल गरिरहेको अवस्था छ ।

महिला माथि हुने घरेलु र वाह्य व्यवहारगत विभेद हट्न नसक्नु, आर्थिक, समाजिक,सांस्कृतिक र राजनैतिक क्षेत्रमा महिलाको सहभागिता कम हुनु, महिला सशक्तिकरणका कायर्क्रम नियमित रुपमा संचालन नहुनु र गरीव र उत्पीडित वर्ग र समुदायका महिलाहरुलाई संवोधन गर्ने प्रभावकारी कार्यक्रम संचालन नहुनु, वर्गिय, जातिय, लैङ्गिक र पेशागत भेदभाव हुनु, अशिक्षाको अभावले पिछडिएका वर्गमा चेतना र बुझाइको कमि हुनु, गरिबिको कारण सबै ठाउँमा पँहुचको कमि, मानसिक रुपमा विछिप्त महिला, वृद्ध, र सडक बालबालिकाको समयमा उद्धार, पुर्नस्थापना तथा व्यवस्थापन हुन नसक्नु, बालबालिकाको स्वास्थ्य, पोषण, शिक्षा, मनोरञ्जन लगायतका सुविधा पर्याप्त मात्रमा उपलब्ध नहुनु, किशोर किशोरीहरुको मनोभाव बुझेर व्यवहार नगर्नु र उनिहरुलाई समाजमा घुलमिल हुने वातावरण सृजना नहुनु, अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई सपाङ्ग सरह समाजमा प्रतिस्थापन गराउने वातावरण सिर्जना नहुनु, द्वन्द्व पीडित व्यक्तिहरुलाई समाजमा सहज ढङगले पुर्नस्थापित गराउन प्रभावकारी कार्यक्रम संचालन नहुनु, उत्पीडित तथा पिछडीएको वर्गको हितमा अपेक्षित कार्यक्रम संचालन नहुनु आदि यस क्षेत्रका समस्याहरु हुन् ।

५.४.२ चुनौती तथा अवसर

चनौती

समाजमा व्याप्त महिला हिंसा अत्य गर्न सामजिक विभेद र असमानता हटाई महिला सशक्तिकरण गराउन । जेष्ठ नागरिकको हेरचाह, खानपिन, स्वास्थ्य उपचार, मनोरञ्जन र आश्रय स्थलको निर्माण गरी उनीहरुलाई सामाजिक सुरक्षा र संरक्षण प्रदान गर्न । अपाङगताको पहिचान गर्न, तालिम र प्रशिक्षण प्रदान गर्न र सपाङगता सरह समाजमा जीउनको लागि रोजगारी र व्यवसाय संचालन गर्ने वातावरण तयार गर्न । उत्पीडित तथा पिछडिएको वर्गको हितमा प्रभावकारी कार्यक्रम संचालन गराउन जस्ता चुनौतीहरु छन् ।

अवसर

संविधानले राज्यका सर्म्पूण तह र तप्कामा सवै समुदायको समान सहभागिताको अवसर जुटाईदिएको छ। नगरपालिकाले समावेशी वजेटका माध्यमवाट सवै समुदायको चाहनाको सम्बोधन गर्ने, स्थानीय आवश्यकताका आधारमा संरक्षित क्षेत्र

तोकी निश्चित समुदायलाई केन्द्रित गरि काम गर्ने तथा समुदायको सामाजिक पुँजीलाई दीगो आय आर्जनको माध्यमका रुपमा विकास गर्ने अवसर नगरपालिकासँग रहेको छ ।

५.४.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य

सोच

असमानता, विभेद, उत्पीडिन र भेदभाव रहित समाज लमहीको आवाज ।

लक्ष्य

समाजमा पछि परेका र पारिएका जनतालाई समावेशिकरण सहित लैंगिक सवल तथा सक्षम बनाई विभिन्न आय आर्जनका अवसरहरूमा पहुँच वृद्धि गर्ने ।

उद्देश्य

१. पिछडिएका समुदाय, महिला, दलित, आदिवासी जनजाती, बृद्धबृद्धा, बालबालिका लगायत सम्पूर्ण समुदायको नगरपालिकाबाट प्राप्त हुने सम्पूर्ण सेवा तथा सुविधामा अर्थपुर्ण सहभागिताको प्रत्याभूति गर्ने ।

५.४.४ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १ पिछडिएका समुदाय, महिला, दलित, आदिवासी जनजाती, बृद्ध बृद्धा, बालबालिका लगायत सम्पूर्ण समुदायको नगरपालिकाबाट प्राप्त हुने सम्पूर्ण सेवा तथा सुविधामा अर्थपुर्ण सहभागिताको प्रत्याभुती गर्ने ।	
१.१ लक्षित समुहलाई सामाजिक सुरक्षा र पहिचानको प्रत्याभूति गराउने ।	१.१.१ लैङ्गिक समावेशीकरण नीति तर्जुमा गरिने छ ।
	१.१.२ वडा २ मा अपाङ्ग हस्तकला उद्योगको स्थापना गरिने छ ।
	१.१.३ अपाङ्ग, विपन्न, उत्पीडित, द्वन्द्वपीडीत र पिछडीएको वर्ग र समुदायको हितमा विशेष कार्यक्रम संचालन गर्न नपाले अनुदान र बजेटको संयोजन गरिनेछ ।
	१.१.४ जेष्ठनागरिकलाई सहजतापुर्वक जिवत यापन गर्न जेष्ठ नागरिक स्याहार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने तथा जेष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्रको निर्माण गरिने छ ।
	१.१.५ महिला सशक्तिकरणलाई प्रभावकारी ढङ्गले लैजान महिलाका लागि सिपमूलक तालिम तथा प्रौण शिक्षाको कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
	१.१.६ घरेलु वा सामाजिक हिंसामा परेका महिला तथा बेसाहार बालबच्चा र बृद्ध लाई सहारा केन्द्र स्थापना गरिने छ ।
	१.१.७ महिला तथा अपाङ्ग वर्गलाई आत्मनिर्भर हुन प्रोत्साहनको लागि निशुल्क व्यवसाय दर्ताको सुविधा दिईने छ ।

५.४.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका

क्रम	उद्देश्य नं.	रणनीति नं.	कार्यनीति नं.	संकेत नं.	कार्यक्रम	इकाइ	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु
								२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
१	१	१.१	१.१.१	क	लैङ्गिक समावेशीकरण नीति तर्जुमा	प्याकेज	०	निरन्तर				नपा
२	१	१.१	१.१.२	क	वडा २ मा अपाङ्ग हस्तकला उद्योगको स्थापना	प्याकेज	०	निरन्तर				नपा
३	१	१.१	१.१.३	क	अपाङ्ग, विपन्न, उत्पीडित, द्वन्द्वपीडीत र पिछडीएको वर्ग र समुदायको हितमा विशेष कार्यक्रम संचालन गर्न नपाले अनुदान र बजेटको संयोजन	संख्या			१		१	नपा
४	१	१.१	१.१.४	क	जेष्ठनागरिकलाई सहजतापुर्वक जिवत यापन गर्न जेष्ठ नागरिक स्याहार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने तथा जेष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्रको निर्माण	संख्या	०		१		१	लुप्र
५	१	१.१	१.१.५	क	महिला सशक्तिकरणलाई प्रभावकारी ढङ्गले लैजान महिलाका लागि सिपमूलक तालिम तथा प्रौण शिक्षाको कार्यक्रम सञ्चालन	संख्या	०	२	३	१	६	नपा
६	१	१.१	१.१.६	क	घरेलु वा सामाजिक हिंसामा परेका महिला तथा बेसाहार बालबच्चा र बृद्ध लाई सहारा केन्द्र स्थापना	संख्या	०	१	१	१	३	नपा
७	१	१.१	१.१.७	क	महिला तथा अपाङ्ग वर्गलाई आत्मनिर्भर हुन प्रोत्साहनको लागि निशुल्क व्यवसाय दर्ताको सुविधा	संख्या	०	१	१	१	३	नपा

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगाल संकेत	लिंगिल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रभाव	समाजमा पछि परेका र पारिएका जनतालाई समावेशिकरण सहित लैंगिक सवल तथा सक्षम बनाई विभिन्न आय आर्जनका अवसरहरूमा पहुँच वृद्वि भएको हुने	समावेशी पूर्वाधारको अवस्था	प्रतिशत	५	१०	३०	६०	६०	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६
असर १	पिछडिएका समुदाय, महिला, दलित, आदिवासी जनजाती, बृद्धबृद्धा, बालबालिका लगायत सम्पूर्ण समुदायको नगरपालिकाबाट प्राप्त हुने सम्पूर्ण सेवा तथा सुविधामा अर्थपुर्ण सहभागिताको प्रत्याभूति हुने	परिवर्तित स्थानीय संरचना तथा कानून अनुसार समावेशी (महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र अन्य पिछडिएको वर्ग) समिति, संयन्त्र तथा संजाल	संख्या	३०	३०	३०	३०	३०	नपा पार्श्व चित्र	न पा स्वा शा	२	३	६

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		महिला, बालबालिका तथा अपाङ्गता मैत्री भौतिक संरचनाको अवस्था	प्रतिशत	१०	१२	१५	२०	२०	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
		निर्णय प्रकृयामा सिमान्तकृत तथा पिछडिएका वर्गको सहभागिता	प्रतिशत	८	१०	१२	१५	१५	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
		लघु उद्यम सम्वन्धि सीपमूलक तालिम प्राप्त महिला	संख्या	१३	२०	४०	८०	८०	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
		जेष्ठ नागरिक मैत्री संरचना	प्रतिशत	०	२	४	१०	१०	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगो संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रतिफल १.१	लक्षित वर्गको आर्थिक तथा सामाजिक हैसियतमा बृद्धि भइ निर्णय प्रकृयामा सहभागिता बृद्धि भएको हुने	सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम	प्याकेज	निरन्तर					नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.२		सामाजिक पुजी जागरण कार्यक्रम	संख्या	निरन्तर					नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.३		अपाङ्ग, विपन्न, उत्पीडित, द्वन्द्वपीडीत र पिछडीएको वर्ग र समुदायको हितमा विशेष कार्यक्रम संचालन गर्न नपाले अनुदान र बजेटको संयोजन	संख्या			१		१	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.४		जेष्ठनागरिकलाई सहजतापुर्वक जिवत यापन गर्न जेष्ठ नागरिक स्याहार	संख्या	०		१		१	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने तथा जेष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्रको निर्माण											
प्रतिफल १.५		महिला सशक्तिकरणलाई प्रभावकारी ढङ्गले लैजान महिलाका लागि सिपमूलक तालिम तथा प्रौण शिक्षाको कार्यक्रम सञ्चालन	संख्या	०	२	३	१	६					
प्रतिफल १.६		घरेलु वा सामाजिक हिंसामा परेका महिला तथा बेसाहार बालबच्चा र	संख्या	०	१	१	१	३					

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	हीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		बृद्ध लाई सहारा केन्द्र स्थापना											
प्रतिफल १.७		महिला तथा अपाङ्ग वर्गलाई आत्मनिर्भर हुन प्रोत्साहनको लागि निशुल्क व्यवसाय दर्ताको सुविधा	संख्या	०	१	१	१	३					

५.५ युवा तथा खेलकुद

५.५.१ विद्यमान अवस्था

युवा उमेर (२५ देखि ४० वर्षका उमेर समूह) उर्जावान अवस्था भन्निछ । हरेक मानिसको जीवनको आधार नै युवा अवस्थामा नागरिकले प्राप्त गर्ने अवसर र हासिल गरेको सफलता वा नतिजाहरुबाट तय हुने गर्दछ। परम्परागत धारणा अनुसार युवा लक्षित कार्यक्रम अर्न्तगत खेलकुद र अनुशासनका गतिविधीहरु पर्दछन ।लमही नगरपालिकामा आर्थिक अवस्था सुदृढ गर्नको लागि युवावर्ग विदेश पलायन हुने संख्या बढ्दो देखिन्छ। तर्सथ युवा वर्गलाई रोजगारीको अवसर प्रदान गरी नगरपालिकाको जिवनस्तर सदृढ गर्न जरुरी रहेको देखिन्छ । तर्सथ युवालाई आधारभुत तालिम, शिक्षा र रोजगारीको अवसर प्रदान गरी अघि बढन जरुरी देखिन्छ । त्यसैगरी खेलकुदमा स्थानीय सरकारले प्रतियोगिताहरुको आयोजना गर्ने, मैदान बनाउनको लागि लगानी गरेतापनी खेलाडीको क्षमता विकास योजनाहरु निर्माण गर्न सकिएको छैन ।

लगभग ६० प्रतिशत जति आर्थिक रुपमा सकृय जनसंख्या भएको लमही नगरपालिकामा युवा बर्गको उल्लेख्य हिस्सा - करिब २० प्रतिशत) वैदेशिक रोजगारमा गएको देखिन्छ। सामाजिक विकासका योजनाहरुले युवाहरुलाई समेट्ने र क्षमता अभिवृद्धि गर्ने खालको योजनालाई जोड दिनु पर्दछ । त्यसैगरी खेलकुदमा स्थानीय निकायले विभिन्न प्रतियोगिताहरुको आयोजना गर्ने, प्रर्याप्त खेलको भैतिक पूर्वाधारमा लगानी गर्ने र युवाहरुलाई सकारात्मक रुपमा अगाडी बढाउने खालका योजनाहरुको निर्माण गर्नुपर्दछ् ।

युवा, युवतीलाई सिर्जनशिल कार्यमा संग्लग्न गराउन नसकनु, सामाजिक गतिविधिमा युवाहरुको संलग्नता नहुनु, खेलकुद पूर्वाधार विकास पर्याप्त नहुनु, खेलकुद मैदान पर्याप्त नहुनु, खेलाडीलाई प्रशिक्षणको अभाव, युवा दुर्व्यशनी, स्थानीय स्तरमा रोजगारीका अवसरहरु कम हुनु, कृषि तथा पशुपालन व्यवसायमा युवाको आकर्षण कम हुनु तथा प्राविधिकरुपमा दक्ष युवाको सँख्या कम हुनु युवा तथा खेलकुद क्षेत्रका प्रमुख समस्या हुन ।

५.५.२ चुनौती तथा अवसर

चुनौती

आर्थिक व्यवस्थापन नहुँदा युवाहरु विदेश जानुपर्ने, युवा वर्गलाई आकर्षण गर्न सक्ने रोजगारीका अवसरहरु सिर्जना गर्नु, सकृय उमेर समुहका युवालाई दक्ष जनशक्तिको रुपमा रुपान्तरण गर्नु, युवामा व्यवसायिकताको सस्कार भर्नु, खेलकुद पूर्वाधारको विकास गर्नु तथा युवा वर्गलाई खेल प्रति आकर्षण गर्नु युवा तथा खेलकुद क्षेत्रका चुनौतीहरु हुन ।

अवसर

युवा वर्गको प्राविधिक तथा व्यवसयिक दक्षता अभिवृद्धि गर्न, कृषि, व्यवसायिक तथा औद्योगिक क्षेत्रको विकासमा युवाको आकर्षण वढाउन, रोजगारीका अल्पकालिन तथा दीर्घकालिन अवसरहरुको पहिचान गरी युवा परिचालन गर्न, दक्ष तथा क्षमतावान युवा खेलाडी उत्पादन गर्न नगरपालिकासँग अवसरहरु प्राप्त छन ।

५.५.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य र उद्देश्य

सोच

सक्षम, सबल र दक्ष युवा जनशक्ति ।

लक्ष्य

प्राविधिक शिक्षा, उद्यमशीलता, रोजगारी, एवं सिर्जनशीलतामा युवाको पहुँच वृद्दि गरी सर्वाङ्गिण विकास गर्ने ।

उद्देश्य

१. शिप, दक्षता र क्षमताको विकास गरी युवा जनशक्ति परिचालन गर्ने र खेलकुद क्षेत्रको विकासका लागि युवा वर्गलाई आकर्षित गर्ने ।

५.५.४ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १ शिप, दक्षता र क्षमताको विकास गरी युवा जनशक्ति परिचालन गर्ने र खेलकुद क्षेत्रको विकासका लागि युवा वर्गलाई आकर्षित गर्ने ।	
१.१ खेलकुदका पूर्वाधारको विकास गरी राष्ट्रिय स्तरका खेलाडीको उत्पादन गर्ने ।	१.१.१ लमही नगरपालिकालाई खेलकुद हबको रुपमा विकास गरिने छ ।
	१.१.२ एक वडा एक खेलकुद मैदानको पूर्वाधार निर्माण गरिने छ ।
	१.१.३ खेलकुद प्रतियोगिता नियमित संचालन गरि प्रतिवान खेलाडी छनौट गर्ने ।
	१.१.४ खेलकुद प्रशिक्षण केन्द्र स्थापना गरी सञ्चालन गरिने छ ।
	१.१.५ वडा २ मा पालिका स्तरीय कर्वडहल निर्माण गरिने छ ।
	१.१.६ वडा ३ को लमही टिकुली गढमा फुटबल स्टेडिएमको निर्माण गरिने छ ।
१.२ युवावर्गलाई उद्यमशिलतातर्फ आकर्षण गर्ने र रोजगारमूलक तालिमबाट युवा वर्गको क्षमता विकास गर्ने ।	१.२.१ औद्योगिक, कृषि तथा सामाजिक क्षेत्रको विकासका लागि युवाहरुमा व्यवसायिक तालिम प्रदान गरिनेछ ।
	१.२.२ "युवासँग स्थानीय सरकार विशेष कार्यक्रम" संचालन गरिने छ ।
	१.२.३ युवा दुर्व्यसनी न्यूनिकरण गर्न युवा परामर्श कार्यक्रमहरु तथा योग तथा व्यायामका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
	१.२.४ प्राविधिक र व्यवसायिक शिपका माध्यमबाट युवा वर्गको क्षमता वृद्दि गरी उद्यमशील बनाइनेछ ।
	१.२.५ स्काउट संरचनाको र युवा संवयमसेवक संस्कृतिको विकास गरिनेछ
	१.२.६ १८ बर्ष मुनीका बालबालिकालाई धुम्रपान तथा मद्यपानजन्य वस्तुविक्री वितरण नगर्ने निति कडाईका साथ लागु गरिनेछ ।

५.५.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका

क्रम	उद्देश्य नं.	रणनीति नं.	कार्यनीति नं.	संकेत नं.	कार्यक्रम	इकाइ	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु
								२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
१	१	१.१	१.१.१	क	लमही नगरपालिकालाई खेलकुद हवको रुपमा विकास	प्याकेज	०	निरन्तर				नपा
२	१	१.१	१.१.२	क	एक वडा एक खेलकुद मैदानको पूर्वाधार निर्माण	संख्या	०	३	२	१	६	नपा
३	१	१.१	१.१.३	ख	खेलकुद प्रतियोगिता नियमित संचालन गरि प्रतिभावान खेलाडी छनौट	संख्या	१				१	लुप्र
४	१	१.१	१.१.४	क	खेलकुद प्रशिक्षण केन्द्र स्थापना गरी सञ्चालन	संख्या	०	२०	३०	५०	८०	नपा
५	१	१.१	१.१.५	क	वडा २ मा पालिका स्तरीय कर्वडहल निर्माण	संख्या	०	५०	१००	१५०	२००	नपा
६	१	१.१	१.१.६	क	वडा ३ को लमही टिकुली गढमा फुटबल स्टेडिएमको निर्माण	संख्या	०	१	१		२	नपा
७	१	१.२	१.२.१	क	औद्योगिक, कृषि तथा सामाजिक क्षेत्रको विकासका लागि युवाहरुमा व्यवसायिक तालिम प्रदान	संख्या	०	२	२	२	६	नपा
८	१	१.२	१.२.२	क	"युवासँग स्थानीय सरकार विशेष कार्यक्रम" संचालन	संख्या	०	१	१	१	३	नपा
९	१	१.२	१.२.३	क	युवा दुर्व्यसनी न्यूनिकरण गर्न युवा परामर्श कार्यक्रमहरु तथा योग तथा व्यायामका कार्यक्रम सञ्चालन	संख्या	०	१	१	१	३	नपा

१०	१	१.२	१.२.४	क	प्राविधिक र व्यवसायिक शिपका माध्यमबाट युवा वर्गको क्षमता वृद्धि गरी उद्यमशील	संख्या	०	१	१	१	३	
११	१	१.२	१.२.५	क	स्काउट संरचनाको र युवा संवयमसेवक संस्कृतिको विकास	संख्या	०	१	१	१	३	
१२	१	१.२	१.२.६	क	१८ बर्ष मुनीका बालबालिकालाई धुम्रपान तथा मद्यपानजन्य वस्तुविक्री वितरण नगर्ने निति कडाईका साथ लागु	संख्या	०	१	१	१	३	

नतिजा स्तर	नीतजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रभाव	प्राविधिक शिक्षा, उद्यमशीलता, रोजगारी, एवं सिर्जनशीलतामा युवाको पहुँच वृद्दि गरी सर्वाङ्गिण विकास भएको हुने	युवा रोजगारीको अवस्था	प्रतिशत	७	९	११	१५	१५	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
		प्रदेश तथा राष्ट्रियस्तर खेलाडी	संख्या	०	२	५	१०	१७	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
असर १	शिप, दक्षता र क्षमताको विकास गरी युवा जनशक्ति परिचालन गर्ने र खेलकुद क्षेत्रको विकासका लागि युवा वर्गलाई आकर्षित भएको हुने	व्यवसायिक खेलाडी	संख्या	०	२	४	५	५	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
		युवा द्वारा सञ्चालित करार खेती तथा अर्गानिक खेतीको उत्पादन	मे टन	०	५००	७००	१०००	२२००	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
		कवर्डहल तथा खेलकुद मैदान	संख्या	२	२	२		६	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
		पालिकामा संचालित खेलकुद प्रतियोगिता	संख्या	१	३	३	४	४	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६

नतिजा स्तर	नीतजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रतिफल १.१	खेलकुद क्षेत्रको विकास, तथा उद्यमशिलताको अभ्यासबाट युवा रोजगारीमा सकारात्मक प्रभाव परेको हुने	लमही नगरपालिकालाई खेलकुद हवको रुपमा विकास	प्याकेज	निरन्तर					नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.२		एक वडा एक खेलकुद मैदानको पूर्वाधार निर्माण	संख्या	०	३	२	१	६	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.३		खेलकुद प्रतियोगिता नियमित संचालन गरि प्रतिवान खेलाडी छनौट	संख्या	१				१	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.४		खेलकुद प्रशिक्षण केन्द्र स्थापना गरी सञ्चालन	संख्या	०	२०	३०	५०	८०	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.५		वडा २ मा पालिका स्तरीय कर्वडहल निर्माण	संख्या	०	५०	१००	१५०	२००	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.६		वडा ३ को लमही टिकुली गढमा फुटबल स्टेडिएमको निर्माण	संख्या	०	१	१		२	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.७		औद्योगिक, कृषि तथा सामाजिक क्षेत्रको विकासका लागि युवाहरुमा व्यवसायिक तालिम प्रदान	संख्या	०	२	२	२	६	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६

नतिजा स्तर	नीतजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्टयाईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रतिफल १.८		"युवासँग स्थानीय सरकार विशेष कार्यक्रम" संचालन	संख्या	०	१	१	१	३	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.९		युवा दुर्व्यसनी न्यूनिकरण गर्न युवा परामर्श कार्यक्रमहरु तथा योग तथा व्यायामका कार्यक्रम सञ्चालन	संख्या	०	१	१	१	३	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.१०		प्राविधिक र व्यवसायिक शिपका माध्यमबाट युवा वर्गको क्षमता वृद्धि गरी उद्यमशील	संख्या	०	१	१	१	३	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.११		स्काउट संरचनाको र युवा संवयमसेवक संस्कृतिको विकास	संख्या	०	१	१	१	३	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६
प्रतिफल १.१२		१८ बर्ष मुनीका बालबालिकालाई धुम्रपान तथा मद्यपानजन्य वस्तुविक्री वितरण नगर्ने निति कडाईका साथ लागु	संख्या	०	१	१	१	३	नपा पार्श्व चित्र	न पा	२	३	६

५.६ कला भाषा, साहित्य तथा सँस्कृति

५.६.१ विद्यमान अवस्था

थारु जाती समुदायको बाहुल्यता भएको लमही नगरपालिकाको मातृ भाषा पनि थारु नै हो । त्यसैले सँस्कृति, कला, भाषा तथा साहित्यका दृष्टिकोणले यस नगरपालिकाका धनी रहेको छ । विद्यमान सबै कला, सँस्कृतिको अध्ययन र संरक्षणको अभावका कारण कतिपय कला, सँस्कृति, परम्परा अमूर्त र लोपोन्मुख अवस्थामा रहेका छन् । परम्परागत संस्कृतिमा आधारित असारे गीत, तीज गीत, झ्याउरे भाका र दोहोरीगीत आदि यस नगरपालिकामा सर्वाधिक लोकप्रिय छन् । यहाँका थारु समुदायले जितिया पर्व, शुक्राती, सामा चकेवा जस्ता चाड पर्व मनाउने गर्छन् । यसका साथै नगरपालिकामा विभिन्न विधाका कलाकार तथा साहित्यकार पनि छन ।

स्थानीय कला, भाषा तथा साहित्यको प्रवर्द्धन हुन नसक्नु, स्थानीय सस्कृतिको खोजविन हुन नसक्नु, राजनीतिक नेतृत्वमा सँस्कृति, कला, भाषा तथा साहित्य संरक्षण सम्वन्धि ज्ञानको अभाव हुनु कला, भाषा, साहित्य तथा सस्कृतिका मूख्य समस्या हुन ।

५.६.२ चुनौती तथा अवसर

चुनौती

लोपोन्मुख सस्कृतिको अन्वेषण गर्नु, सँस्कृति, कला, भाषा तथा साहित्यको संरक्षण तथा विकासमा राजनीतिक नेतृत्वको चासो वढाउनु ।

अवसर

बहुजातिय तथा बहुभाषिक नगरपालिका आफैमा अवसरको रुपमा रहेको छ । विभिन्न जातजातिका कला सस्कृति अन्तर्गतका बाजा, कला तथा साहित्यको संरक्षण गरी नगरपालिकालाई सास्कृतिक पालिकाको रुपमा विकास गर्न सकिने देखिन्छ ।

५.६.३ दीर्धकालिन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति, कार्यनीति तथा मुख्य कार्यक्रम

दीर्घकालिन सोच

कला, भाषा, साहित्यको सम्मान गर्दै लोपन्मुख भाषा, सँस्कृतिको संरक्षण गर्ने ।

लक्ष्य

नगरपालिका भित्रका भाषा, साहित्य, कला तथा संस्कृतिको संरक्षण तथा विकास गर्ने ।

उद्देश्य

१. स्थानीय भाषा, साहित्य तथा कलाको प्रवर्द्धन गरि पर्यटकिय दृष्टिकोणले विकास गर्ने ।

५.६.३ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १ स्थानीय भाषा, साहित्य तथा कलाको प्रवर्द्धन गरि पर्यटकिय दृष्टिकोणले विकास गर्ने ।	
१.१ भाषा, साहित्य तथा कलाको संरक्षण तथा विकासका लागि नीतिगत व्यवस्था गर्ने	१.१.१ वडा २ मा थारु संग्राहलयको स्थापना गरिने छ ।
	१.१.२ कला, संस्कृति प्रबद्धन गर्न कला संस्कृति भवन निर्माण गरिने छ ।
	१.१.३ कला तथा साहित्यलाई प्रत्साहन गर्न अन्तरपालिका साहित्यिक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।

५.६.४ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका

क्रस	उद्देश्य नं.	रणनीति नं.	कार्यनीति नं.	संकेत नं.	कार्यक्रम	इकाइ	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु
								२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
१	१	१.१	१.१.१	क	वडा २ मा थारु संग्राहलयको स्थापना	संख्या	०	१			१	नपा
२	१	१.१	१.१.२	क	कला, संस्कृति प्रबद्धन गर्न कला संस्कृति भवन निर्माण	संख्या	०	१			१	नपा
३	१	१.१	१.१.३	क	कला तथा साहित्यलाई प्रत्साहन गर्न अन्तरपालिका साहित्यिक कार्यक्रम सञ्चालन	संख्या	०	१	१	१	३	नपा

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा उपलब्धि	पुष्टयाईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रभाव	नगरपालिका भित्रका भाषा, साहित्य, कला तथा संस्कृतिको संरक्षण तथा विकास भएको हुने	कला, संस्कृति, भाषा र साहित्यमा जिल्ला, प्रदेश र राष्ट्रको प्रतिनिधित्व गर्ने स्रष्टा	संख्या	०	१	४		४	पार्श्व चित्र	नपा	२		८
		संरक्षित कला, सँस्कृति र सम्पदाका प्रकार	संख्या	०	२	४		६	पार्श्व चित्र	नपा	२		८
असर १	स्थानीय भाषा, साहित्य तथा कलाको प्रवर्द्धन गरि पर्यटकिय दृष्टिकोणले विकास भएको हुने	कला, भाषा र साहित्यलाई पेशाको रुपमा अवलम्ब नगर्ने व्यक्ति	संख्या	०	२	३		५	पार्श्व चित्र	नपा	२		८
		स्थानीय संस्कृति, कला, सम्पदा र साहित्य संबन्धीअध्ययन तथा अनुसन्धान		०	१	१		२	पार्श्व चित्र	नपा	२		८
		स्थानीयकला, संस्कृति, सम्पदा, भाषा साहित्यमा आधारित प्रकाशन	०	१	१	१		३	पार्श्व चित्र	नपा	२		८
प्रतिफल १.१	नगरपालिकाको भाषा साहित्य र सस्कृतिको	वडा २ मा थारु संग्राहलयको स्थापना	०	१				१	पार्श्व चित्र	नपा	२		८

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा उपलब्धि	पुष्ट्याइँको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगोल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रतिफल १.२	उत्थानमा सकारात्मक प्रभाव परेको हुने	कला, संस्कृति प्रबद्धन गर्न कला संस्कृति भवन निर्माण	०	१	३	४			पार्श्व चित्र	नपा	२		८
प्रतिफल १.३		कला तथा साहित्यलाई प्रत्साहन गर्न अन्तरपालिका साहित्यिक कार्यक्रम सञ्चालन											

परिच्छेद – छ

पूर्वाधार विकास

६.१ सडक तथा पुल

६.१.१ विद्यमान अवस्था

पूर्व पश्चिम महेन्द्र राजमार्गको करिव ५२ किलोमिटर क्षेत्र लमही नगरपालिका भित्र पर्दछ। पूर्व पश्चिम राजमार्ग बाहेक यस नगरपालिकामा मात्र १० किलोमिटर कालोपत्रे सडकहरु रहेका छन्। राजमार्ग वरपर क्षेत्रका केही सडकहरु कालोपत्रे भए पनि अधिकांस सहकहरु ग्राभेल र धुले छन्। नगरपालिकामा लगभग ७८.४ कि.मि सडक ग्राभेल अवस्थामा रहेका छन्। नगरका लगभग सवै गाउँहरुमा सडक सुविधा पुगेको छ। नगर क्षेत्र भरमा करिव १५०/१५० मिटरमा ३ वटा झोलुङ्गे पुल रहेका छन् जसले ग्रामिण जनतालाई केही राहत दिएका छन् भने सवै वडामा गरी २८ स्थानमा साधारण काठेपुल रहेका छन्। त्यस्तै नगरपालिकाको अर्जुनखोला देखि अमिलिया सम्म राजमार्ग क्षेत्रमा २० वटा पक्की पुलहरु रहेका छन्।

नगरपालिकाले पूर्वाधारको विकासमा ध्यान दिएको भएपनि धेरै जस्तो बाटोहरु ग्रावेल अवस्थामै रहेका छन्। जसले गर्दा वर्षा र गर्मी दुवै समयमा जनताले हिलो र धूलोको सामना गर्नुपरेको अवस्था छ। यसले एकातिर जनस्वास्थ्यमा गम्भीर असर पार्ने देखिन्छ भने अर्कातिर जनताले स्वच्छ वातावरणमा जिउने मौलिक हकको उल्लंघन भएको देखिन्छ। कृषि सडकको अभावले गर्दा कृषि तथा पशुपालनलाई बजारीकरण तथा वितरणमा समस्या परेको छ। त्यसैगरि कमजोर पूर्वाधारको अवस्थाले गर्दा शिक्षा, स्वास्थ्य लगायतका विकासका आधारमा पनि असर पुगेको छ। प्रमुख पर्यटकीय गन्तव्यमा सडक र आवासिय पूर्वाधारको अवस्था पनि सन्तोषजनक देखिदैन। सडकको चौडाई साँघुरो हुनु, पर्यावरणलाई जोगाउने तर्फ ध्यान नपुग्नु, सडक निर्माण सँगसँगै नाला र ढल निर्माण नहुदा गुणस्तरीय सडक नबन्नु सडक क्षेत्रका मुख्य समस्या हुन।

६.१.२ चुनौती र अवसर

चुनौती

राजमार्ग वरिपरिका क्षेत्रको भौतिक पूर्वाधारको अवस्था सन्तोषजनकै भएपनि ग्रामिण तथा पहाडी वस्तीहरुमा मानिसहरुले यसको सुविधा उल्लेख्य रुपमा लिन नपाउनु, सडक तथा पुल निर्माणमा देखिएका चुनौती हुन। साथै सडकको गुणस्तरीयतामा कमी हुनु, सबै वडालाई पक्की सडकको रुपमा विकास गर्नु, झोलुङ्गे पुलको निर्माण, वडाहरुमा यातायत साधनको आवतजावतको पर्याप्तता, सडक मापदण्ड सम्वन्धि ठोस नीतिको तर्जुमा सडक तथा पुल क्षेत्रका चुनौतीहरु हुन।

अवसर

गोरेटो, कच्ची र ग्रावेल सडकको पहुँचमा भएका घरधुरीलाई पक्की सडकको पहुँचमा ल्याउने, ग्रामिण क्षेत्रमा हुने आर्थिक गतिविधिलाई पालिकाको मुल प्रवाहमा जोड्ने, ग्रमिण क्षेत्रमा विकासका अवसरहरु फराकिलो बनाउने तथा नगरपालिकाको समग्र विकास प्रकृयालाई अगाडि वढाउने अवसर नगरपालिकाले प्राप्त गर्नेछ।

६.१.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्य

दीर्घकालिन सोच

गुणस्तरीय वातावरण मैत्री सडक पूर्वाधार, दिगो विकासको मुल आधार।

लक्ष्य

दिगो सडक संजालको विस्तार गरी आर्थिक तथा सामाजिक अवसरहरुमा लमही नगरवासीको पहुचँ वृद्धि गर्ने ।

उद्देश्य

१.विद्यमान सडकहरुको स्तर-उन्नती र दिगो, गुणस्तरीय पुलहरु निर्माण गरी सम्पूर्ण नगरपालिकावासीहरुमा यातायातको सुविधा सहज गराउनु ।

६.१.४ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १ विद्यमान सडकहरुको स्तर-उन्नती र दिगो, गुणस्तरीय पुलहरु निर्माण गरी सम्पूर्ण नगरपालिकावासीहरुमा यातायातको सुविधा सहज गराउनु ।	
१.१ राष्ट्रिय मापदण्डमा आधारित गुणस्तरीय, दिगो, सुरक्षित र वातावरणमैत्री सडक सजांल तथा पुलको निर्माण गर्ने ।	१.१.१ सडक तथा पुल नीति तर्जुमा गरिनेछ ।
	१.१.२ प्राथमिकताका आधारमा नगरपालिका भरि कच्ची तथा ग्रावेल सडकहरुको स्तरोन्नती गरी पक्की कालोपत्रे सडक निर्माण गरिने छ ।
	१.१.३ नगरपालिका भरी जिर्ण अवस्थामा रहेका सडक तथा पुलहरुको र्ममत संभार गरिने छ ।
	१.१.४ नक्साङ्कन गर्न बाकि बाटोहरुको नक्साङ्कन कार्य सम्पादन गरिने छ ।
	१.१.५ सबै वडामा अपाङ्गमैत्री बाटोको निर्माण थालनी गरिने छ ।
	१.१.६ विभिन्न ठाउँहरुमा कृषि सडकहरु निर्माण गरिनेछ ।
	१.१.७ नगरपालिकाका बाक्लो वस्ती भएका ठाउँमा पक्की नाला सहित सडक स्तरोन्नती गरिने छ ।
	१.१.८ नगरपालिकाका अधिकांश वडा छुने गरी पालिका स्तरको रिङ्गरोड अवधारणा थालनी गर्दै त्यही अनुसारको सडक, पुल निर्माण गरिने छ ।
	१.१.९ आवश्यकताका आधारमा नगरपालिका भित्र विभिन्न खोला, खोल्सी तथा नदीमा पुल तथा कल्वर्ड निर्माण गरिने छ ।
	१.१.१० निर्माणधीन अवस्थामा रहेका सडक तथा पुलको निर्माण कार्य सम्पादन गरिने छ ।

६.१.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका

क्र.स	उद्देश्य नं.	रणनीति नं.	कार्यनीति नं.	संकेत नं.	कार्यक्रम	इकाइ	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु
								२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
१	१	१.१	१.१.१	क	सडक तथा पुल नीति तर्जुमा	संख्या	१			१		नपा
२	१	१.१	१.१.२	ख	प्राथमिकताका आधारमा नगरपालिका भरि कच्ची तथा ग्रावेल सडकहरुको स्तरोन्नती गरी पक्की कालोपत्रे सडक निर्माण	किमि	०	३	५	८	१६	लुप्र
३	१	१.१	१.१.३	क	नगरपालिका भरी जिर्ण अवस्थामा रहेका सडक तथा पुलहरुको र्ममत संभार	किमि	०	१			१	नपा
४	१	१.१	१.१.४	क	नक्साङ्कन गर्न बाँकि बाटोहरुको नक्साङ्कन कार्य सम्पादन	किमि	०					नपा
५	१	१.१	१.१.५	ख	सबै वडामा अपाङ्गमैत्री बाटोको निर्माण थालनी	किमि						लुप्र
६	१	१.१	१.१.६	क	विभिन्न ठाउँहरुमा कृषि सडकहरु निर्माण	किमि						नपा
७	१	१.१	१.१.७	क	नगरपालिकाका बाक्लो वस्ती भएका ठाउँमा पक्की नाला सहित सडक स्तरोन्नती	किमि	०	५	८	५	१८	नपा
८	१	१.१	१.१.८	ख	नगरपालिकाका अधिकांश वडा छुने गरी पालिका स्तरको रिङ्गरोड अवधारणा थालनी गर्दै त्यही अनुसारको सडक, पुल निर्माण	किमि	०	२	२	३	७	लुप्र
९	१	१.१	१.१.९	क	आवश्यकताका आधारमा नगरपालिका भित्र विभिन्न खोला, खोल्सी तथा नदीमा पुल तथा कल्वर्ड निर्माण	किमि						नपा
१०	१	१.१	१.१.१०	क	निर्माणधीन अवस्थामा रहेका सडक तथा पुलको निर्माण कार्य सम्पादन	किमि						नपा

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्टयाईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रभाव	दिगो सडक संजालको विस्तार गरी आर्थिक तथा सामाजिक अवसरहरुमा लमही नगरवासीको पहुचँ वृद्धि भएको हुने	कालोपत्रे सडकको प्रत्यक्ष पहुँचमा भएको घरधुरी	प्रतिशत	३८	४२	४५	५०	५०	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
		ग्राभेल सडकको पहुँचमा भएका घरधुरी	प्रतिशत	८	२०	४०	५०	५०	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
असर १	विद्यमान सडकहरुको स्तर-उन्नती र दिगो, गुणस्तरीय पुलहरु निर्माण गरी सम्पूर्ण नगरपालिकावासीहरुमा यातायातको सुविधा सहज भएको हुने	कालोपत्रे सडक	किमी	४०	४४	५०	६०	६०	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
		ग्राभेल सडक	किमी	१७५	१८०	१९०	२००	२००	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
		धुले सडक	किमी	४४६	४३५	४३०	४००	४००	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
		पक्की पुल	संख्या	६	७	८	९	९	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
		कल्भर्ट	संख्या	१६८	१६८	१७०	१७५	१७५	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
		सडक नालीको लम्बाई	मिटर	NA		३०००	५०००	५०००	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्टयाईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसम संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		नियमित मर्मत संभार भएको सडकको लम्बाई	किमी	NA		४०	५०	५०	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
		वायोइञ्जिनिरिङ्ग प्रविधी र सडक साइड वृक्षारोपण	किमी	NA		१	१	१	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
		व्यवस्थित ढल	मीटर	NA				५०००	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
प्रतिफल १.१	सडक तथा पुल नीति तर्जुमा	सडक तथा पुल नीति तर्जुमा गरिने छ	संख्या	१			१		पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
प्रतिफल १.२	नगरपालिकाको सडक पूर्वाधारको गुणस्तरीयतामा सुधार आएको हुने	प्राथमिकताका आधारमा नगरपालिका भरि कच्ची तथा ग्रावेल सडकहरुको स्तरोन्नती गरी पक्की कालोपत्रे सडक निर्माण	किमि	०	३	५	८	१६	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगत संकेत	दिविल संकेत	प्रसम संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रतिफल १.३		नक्साङ्कन गर्न बाकिँ बाटोहरुको नक्साङ्कन कार्य सम्पादन	किमि	०	१			१					
प्रतिफल १.४		सबै वडामा अपाङ्गमैत्री बाटोको निर्माण थालनी	किमि	०									
प्रतिफल १.५		विभिन्न ठाउँहरुमा कृषि सडकहरु निर्माण	किमि										
प्रतिफल १.६		नगरपालिकाका बाक्लो वस्ती भएका ठाउँमा पक्की नाला सहित सडक स्तरोन्नती	किमि										
प्रतिफल १.७		नगरपालिकाका अधिकांश वडा छुने गरी पालिका स्तरको रिङ्गरोड	किमि	०	५	८	५	१८					

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगोल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		अवधारणा थालनी गर्दै त्यही अनुसारको सडक, पुल निर्माण											
प्रतिफल १.८		आवश्यकताका आधारमा नगरपालिका भित्र विभिन्न खोला, खोल्सी तथा नदीमा पुल तथा कल्वर्ड निर्माण	किमि	०	२	२	३	७					
प्रतिफल १.९		निर्माणाधिन अवस्थामा रहेका सडक तथा पुलको निर्माण कार्य सम्पादन	किमि										
			किमि										

६.२. आवास तथा वस्ती विकास

६.२.१ विद्यमान अवस्था

नगरपालिका क्षेत्रका सवै ९ वटै वडामा गरि करिव ९० प्रमुख मानव वस्तीहरु रहेका छन् । राजमार्ग वरिपरिका केही वस्तीहरु वाहेक अन्य वस्तीहरु ग्रामिण ईलाकामा रहेका छन् । लमही नगरपालिकामा रहेका कुल ९,४३२ घरपरिवार मध्ये ९१.२२ प्रतिशत अर्थात ८,६०४ परिवार आफ्नै स्वामित्वको घरमा बसेका छन् भने करिव ८ प्रतिशत परिवार भाडाका र नगन्य मात्रामा संस्थागत वा अन्य प्रकारको घरको स्वामित्व अन्तर्गत वसोवास गरेका छन् । नगरपालिकामा ४८ प्रतिशत परिवारको घर जग माटोको जोडाइ भएको, २८ प्रतिशत परिवार वस्ने घर काठको खम्वाले गाडेको ११ र प्रतिशतको पक्की घर रहेको छ ।

व्यवस्थित बस्ति निर्माणमा वडाबासीहरुको सोचाईमा एकरुपता नहुनु, अव्यवस्थित रुपमा वस्तीविकास तथा शहरीकरण हुनु, प्राविधिक तथा दक्ष जनशक्तिको अभाव हुनु, अधिकांश घर निर्माणमा भूकम्प प्रतिरोधी मापदण्ड पालना नगर्नु, घरनक्शा पास गर्नु पर्ने प्रावधानको वेवास्था गर्नु, भवन आचासंहिताको पालना हुन नसक्नु, जमिनको अनियन्त्रित खण्डीकरण तथा प्लटिङ हुनु आवास तथा वस्ती विकासका प्रमुख समस्या हुन ।

६.२.२ चुनौती तथा अवसर

चुनौती

वस्ती विकास गर्दा नगरवासीहरु सर्न नमान्ने, सरकारी र सामुदायिक भवन बनाउन असहज, लालपूर्जा नभएको जग्गाहरु धेरै संख्यामा रहेको, राष्ट्रिय भवन निर्माण आचारसंहिता अनुरुप भवन निर्माण मापदण्ड तयार गरी कार्यन्वयन गर्न, सुरक्षित, स्वास्थ्यकर, सुविधायुक्त, कम खचिलो, भु-कम्प प्रतिरोधी, वातावरण मैत्री भवन निर्माण गर्न, दक्ष कामदार, प्राविधिक र गुणस्तरीय निर्माण सामाग्री उपलब्ध गराई भवन तथा आवास निर्माण गर्न, जोखिमयुक्त र छरिएका बस्तीहरुलाई स्थानान्तरण गराई एकीकृत बस्ती निर्माण गर्न जस्ता चुनौतीहरु छन् ।

अवसर

महेन्द्र राजमार्गमा पर्ने लमही बजारलाई व्यवस्थित आवास क्षेत्र व्यवस्थित आवास क्षेत्रको रुपमा विकास गर्ने, दीर्घकालिन योजना बनाई व्यवस्थित आवासिय विकास गर्ने, एकीकृत तथा वहुतले आवास क्षेत्रको निर्माण गरी जमिनमा भईरहेको अतिक्रमण रोक्ने, तथा सार्वजनिक जग्गामा व्यवस्थित तथा उत्पादनशील प्रयोग गर्ने अवसर नगरपालिकासँग छ ।

६.२.३ दीर्घकालिन सोच लक्ष्य उद्देश्य

दीर्घकालिन सोच

सुरक्षित आवास, दीगो वस्ती विकास, समृद्ध जिवन ।

लक्ष्य

वातावरण मैत्री, प्रविधियुक्त, सुरक्षित, सुविधायुक्त र स्थानीय निर्माण सामाग्रीमा आधारित वस्ति विकास र व्यवस्थित सहरीकरण सुनिश्चितता गर्ने ।

उद्देश्य

राष्ट्रिय भवन संहिता र स्थानीय भवन मापदण्ड पालना गरी भुकम्पप्रतिरोधी, सुरक्षित, वातावरणमैत्री र व्यवस्थित आवास क्षेत्रको निर्माण गर्ने ।

६.२.४ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १ राष्ट्रिय भवन संहिता र स्थानीय भवन मापदण्ड पालना गरी भुकम्पप्रतिरोधी, सुरक्षित, वातावरणमैत्री र व्यवस्थित आवास क्षेत्रको निर्माण गर्ने ।	
१.१ आवास तथा भूमि व्यवस्थापन सम्वन्धी योजना बनाउने ।	१.१.१ थारु समुदायको मौलिक वस्तीको निर्माण गरिने छ
	१.१.२ वजार उम्मुख वस्तीहरुलाई वगौचा वस्तीको रुपमा विकास गरिने छ
	१.१.३ वस्ती विकास मापदण्ड तयार गरिने छ ।
	१.१.४ समावेशी भौतिक संरचनाको निर्माण गरिने छ
	१.१.५ खोलीगाउँ, भतरकुण्डा, गोभ्रेनामा प्रतिक्षालयको स्थापना गरिने छ ।
	१.१.६ शहरी विकास कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याईने छ ।

६.२.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका

क्रम	उद्देश्य नं.	रणनीति नं.	कार्यनीति नं.	संकेत नं.	कार्यक्रम	इकाइ	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु
								२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
१	१	१.१	१.१.१	क	आर्थिक रुपमा बिपन्न थारु समुदायको मौलिक वस्ति निर्माण गरिने	संख्या	०		१		१	नपा
१	१	१.१	१.१.२	ख	वजार उम्मुख वस्तीहरुलाई वगौचा वस्तीको रुपमा विकास	प्याकेज	०	१			१	लुप्र
१	१	१.१	१.१.३	ख	वस्ती विकासको मापदण्ड तयार पार्ने	संख्या	०	१००	२००	३००	३००	लुप्र
१	१	१.१	१.१.४	क	समावेशी भौतिक संरचना निर्माण	संख्या	०	१	२	१	४	नपा
१	१	१.१	१.१.५	क	खोलीगाउँ, भतरकुण्डा, गोझेनामा प्रतिक्षालयको स्थापना गर्ने ।	संख्या	०	१	१	१	३	नपा
१	१	१.१	१.१.६	ग	शहरी विकास कार्यक्रम सञ्चालन	संख्या	०	१	१	३	५	संघ

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दिगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रभाव	वातावरण मैत्री, प्रविधियुक्त, सुरक्षित, सुविधायुक्त र स्थानीय	प्रवर्तित, व्यवस्थित तथा सुरक्षित आवासमा वस्ने घरधुरी	प्रतिशत	NA	२०	२५	५०	५०	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५

	निर्माण सामाग्रीमा आधारित वस्ति विकास र व्यवस्थित सहरीकरण सुनिश्चितता भएको हुने												
असर १	राष्ट्रिय भवन संहिता र स्थानीय भवन मापदण्ड पालना गरी भुकम्पप्रतिरोधी, सुरक्षित, वातावरणमैत्री र व्यवस्थित आवास क्षेत्रको निर्माण भएको हुने	भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण सम्बन्धी दक्ष व्यक्ति	संख्या	NA	१००	२००	३००	६५०	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
		भूकम्प प्रतिरोधी प्रविधि र मापदण्ड अनुसार निर्माण भएका सार्वजनिक भवन तथा संरचना	बार्षिक वृद्धि प्रतिशत	NA	१०	१५	२०	२०	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
		मौलिक वस्ती	संख्या	०	२	४	५	५	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
		आधारभूत पूर्वाधारसहित व्यवस्थित बजार	संख्या	१	२			३	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
प्रतिफल १.१	नगरपालिका भित्रका वस्तीहरुमा सौन्र्यीकरण तथा मौलिकता आएको हुने	आर्थिक रुपमा बिपन्न थारु समुदायको मौलिक वस्ति निर्माण गरिने	संख्या	०		१		१	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
प्रतिफल १.२		वजार उन्मुख वस्तीहरुलाई वगौचा वस्तीको रुपमा विकास	प्याकेज	०	१			१	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
प्रतिफल १.३		वस्ती विकासको मापदण्ड तयार पार्ने	संख्या	०	१००	२००	३००	३००	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
प्रतिफल १.४		समावेशी भौतिक संरचना निर्माण	संख्या	०	१	२	१	४	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५

प्रतिफल १.५		खोलीगाउँ, भतरकुण्डा, गोभ्फेनामा प्रतिक्षालयको स्थापना गर्ने ।	संख्या	०	१	१	१	३	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५
प्रतिफल १.६		शहरी विकास कार्यक्रम सञ्चालन	संख्या	०	१	१	३	५	पार्श्व चित्र	न पा	३	९	५

६.३ विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा

६.३.१ विद्यमान अवस्था

कुनै पनि नगरको आधुनिकीकरण, पूर्वाधार विकास तथा उद्यम व्यवसायको विस्तारमा ऊर्जाको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । यसमा ऊर्जाका सम्भाव्य विभिन्न स्रोतहरू जस्तै-बायो ग्यास, सौर्य ऊर्जा, लघु जल विद्युत् तथा राष्ट्रिय ग्रिड प्रणाली रहेका छन् । नगरमा विद्युत्/ऊर्जाको आपूर्तिद्वारा उद्योग व्यापार, व्यवसाय प्रवर्द्धनका साथै दैनिक जनजीवनलाई सहज बनाउन सहयोग पुग्दछ । ऊर्जाको सहज उपलब्धता र प्रयोगले दाउरा र ग्यासको बचत हुन गई वातावरणीय योगदान पुऱ्याउनका साथै आयात प्रतिस्थापन गर्न समेत मद्दत पुग्ने हुन्छ ।

नगरपालिकाका कूल घरधुरीहरू मध्ये ७८ प्रतिशत परिवारले वत्ती बाल्न विजुली प्रयोग गरेको भने बाँकी करिव २३ प्रतिशत परिवारमा विजुलीको पहुँच नपुगेको अवस्था रहेको छ । विजुलीको पहुँच नपुगेका परिवार मध्ये १३.५ प्रतिशतले मट्तिेल, २.७ प्रतिशतले सोलार र बाँकीले अन्य प्रकारको माध्यम प्रयोग गरेका छन् ।

त्यसैगरी जम्मा ९,४३२ परिवार मध्ये करिव तीन चौथाई परिवारले खाना पकाउन दाउरा प्रयोग गर्ने गरेका छन् । खाना पकाउन एल.पी.ग्याँस प्रयोग गर्ने १२.६ प्रतिशत रहेको छ भने गोवरग्याँस बाल्ने ११.१ प्रतिशत र गुईठाको प्रयोग गर्ने परिवार ०.३ प्रतिशत रहेको छ ।
ग्रामिण पहाडी क्षेत्रहरुमा विद्युतको पहुच नहुनु, विद्युतका पोलहरु कमजोर तथा अव्यवस्थित हुनु, ट्रान्सफर्मरको खराबीका कारणले विद्युत अवरुद्ध हुनु, विद्युतीय सञ्चार माध्यमहरु द्धारा गरिने कृयाकलाप हुन नसकिनु, बाढी पहिरो जस्ता प्राकृतिक जोखिमले विद्युत संरचनामा क्षती पुऱ्याउनु विद्युता तथा वैकल्पिक उर्जाका समस्या हुन ।

६.३.२ चुनौती तथा अवसर

चुनौती

वैकल्पिक ऊर्जा सम्बन्धी जनचेतनाको कमी, बजार क्षेत्रको सुन्दरतामा चुनौती बनेको विद्युतीय तारहरुको व्यवस्थापन गर्नु, उपलब्ध विद्युतलाई नगरपालिकाको आर्थिक समृद्धिमा उपयोग गर्नु, विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जामा उत्पादनमा आत्मनिर्भर हुनु आदि विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जाका चुनौती हुन ।

अवसर

स्थानीय खोलानालाबाट लधु जलविद्युत उत्पादन गर्न सक्ने सम्भावना अध्ययन गर्ने, वैकल्पिक उर्जाको रुपमा सोलार प्लान्ट स्थापना गर्ने, उत्पादित विद्युतीय उर्जाको स्थानीय तथा वाह्य बजारमा खपत गरी आन्तरिक आयको स्रोत वढाउनु, प्रविधिको प्रयोग मार्फत युवा रोजगारी अभिबृद्धि गर्ने अवसर विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जाको विकासबाट नगरपालिकालाई प्राप्त हुने छ ।

६.३.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य

दीर्घकालिन सोच

गुणस्तरीय विद्युत सेवाको पहुँच, समृद्ध विकासको आधार ।

लक्ष्य

सबै घरधुरी लगायत सार्वजनिक क्षेत्र, उद्योग व्यवसाय सञ्चालनमा समेत १२ है महिना गुणस्तरीय विद्युत सेवा सुनिश्चित गर्ने ।

उद्देश्य

१. सत प्रतिशत विद्युत सेवा सुनिश्चित गरी वैकल्पिक उर्जाको विकास सगैं कृषि तथा औद्योगिक अभ्यासहरुलाई प्रविधिमैत्री तथा मितव्ययि बनाउने ।

६.३.४ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १ सत प्रतिशत विद्युत सेवा सुनिश्चित गरी वैकल्पिक उर्जाको विकास सगैं कृषि तथा औद्योगिक अभ्यासहरुलाई प्रविधिमैत्री तथा मितव्ययि बनाउने ।	
१.१ विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जालाई नगरपालिकाको आर्थिक समृद्धिको आधारका रुपमा विकास गर्ने	१.१.१ वैकल्पिक उर्जा सम्वन्धि नीति, कानुन तथा मापदण्ड तर्जुमा गरिने छ ।
	१.१.२ नगरपालिका भरि विद्युत पोल तार व्यवस्थापन गरिनेछ ।
	१.१.३ बिद्युतीय सवारीका लागि फास्ट चार्जजिङ स्टेशन निर्माण गरिनेछ ।
	१.१.४ बगरुवा, जरहनिपामा विद्युतपोल, तार र ट्रान्सफरको व्यवस्था गरिने छ ।
	१.१.५ नगरपालिका केन्द्र, वडा केन्द, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी र मुख्य मुख्य बजारकेन्द्र मा सौर्य वत्ती जडान गरिने छ ।
	१.१.६ कृषि सहकारी आदिको सहकार्यमा ठुलो क्षमताको बायोग्यास प्लान्ट स्थापना गरी बायोग्यास तथा प्राङगारीक मल उत्पादन मार्फत कृषि तथा औद्योगिक क्षेत्रलाई प्रविधिमैत्री बनाई रोजगारी सिर्जना गरिनेछ ।
	१.१.७ हरेक वडामा विद्युत प्राविधिक र वित्तीय व्यवस्थापन सुनिश्चत गरिनेछ ।
	१.१.८ वडा ९ मा विद्युतको पोल तथा तार विस्तार गर्ने ।

६.३.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका

क्रम	उद्देश्य नं.	रणनीति नं.	कार्यनीति नं.	संकेत नं.	कार्यक्रम	इकाइ	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु
								२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
१	१	१.१	१.१.१	क	वैकल्पिक उर्जा सम्वन्धि नीति, कानुन तथा मापदण्ड तर्जुमा	संख्या	०	१			१	नपा
२	१	१.१	१.१.२	क	नगरपालिका भरि विद्युत पोल तार व्यवस्थापन	संख्या	०	२	२	१	५	नपा
३	१	१.१	१.१.३	क	बिद्युतीय सवारीका लागि फास्ट चार्जजिङ स्टेशन निर्माण	संख्या		१			१	नपा
४	१	१.१	१.१.४	ख	बगरुवा, जरहनिपामा विद्युतपोल, तार र ट्रान्सफरको व्यवस्था	प्याकेज			१	१	२	लुप्र
५	१	१.१	१.१.५	ग	नगरपालिका केन्द्र, वडा केन्द्, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी र मुख्य मुख्य बजारकेन्द्र मा सौर्य वत्ती जडान	अनुदान प्रतिशत	०	५०	५०	५०	५०	संघ
६	१	१.१	१.१.६	ग	कृषि सहकारी आदिको सहकार्यमा ठुलो क्षमताको बायोग्यास प्लान्ट स्थापना गरी बायोग्यास तथा प्राङगारीक मल उत्पादन मार्फत कृषि तथा औद्योगिक क्षेत्रलाई प्रविधिमैत्री बनाई रोजगारी सिर्जना	प्रतिशत	०	२	३	४	५	नपा
७	१	१.१	१.१.७	ग	हरेक वडामा विद्युत प्राविधिक र वित्तीय व्यवस्थापन	संख्या	०	१	१	३	५	नपा
८	१	१.१	१.१.८	ग	वडा ९ मा विद्युतको पोल तथा तार विस्तार	संख्या	०	१	१	२	४	नपा

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रभाव	सबै घरधुरी लगायत सार्वजनिक क्षेत्र, उद्योग व्यवसाय सञ्चालनमा समेत १२ है महिना गुणस्तरीय विद्युत सेवा सुनिश्चित भएको हुने ।	सोलार प्रणाली सहित विद्युत सेवा पुगेका घरपरिवार	प्रतिशत	९०	९३		९५	९५	पार्श्व चित्र	न पा	३	७	२
असर १	सत प्रतिशत विद्युत सेवा सुनिश्चित गरी वैकल्पिक उर्जाको विकास सगैं कृषि तथा औद्योगिक अभ्यासहरुलाई प्रविधिमैत्री तथा मितव्ययि भएको हुने	विद्युत सेवा पुगेका घरपरिवार	प्रतिशत	९५	९६	९७	९९	९९	पार्श्व चित्र	न पा	३	७	२
		सुधारिएको उर्जा (वायोग्यास, एलपि) प्रयोग गर्ने	प्रतिशत	५८	६०	६१	६५	६५	पार्श्व चित्र	न पा	३	७	२
		जडान सौर्य होम प्रणाली र संस्थागत प्रणाली	संख्या	na		२		२	पार्श्व चित्र	न पा	३	७	२
		गोवर ग्याँस जडान भएका परिवार	प्रतिशत	८.५	१०	१३	१६	१६	पार्श्व चित्र	न पा	३	७	२
		खाना पकाउन काठ दाउरा प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	३१.३	३५	४०	४५	४५	पार्श्व चित्र	न पा	३	७	२
		भूमिगत विद्युतिय तार	मिटर	०	१५०००	१७०००	२००००	२००००	पार्श्व चित्र	न पा	३	७	२

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याइँको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रतिफल १.१	विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जाको प्रयोगमा सहजता आएको हुने ।	वैकल्पिक उर्जा सम्वन्धि नीति, कानुन तथा मापदण्ड तर्जुमा	संख्या	०	१			१	पार्श्व चित्र	न पा	३	७	२
प्रतिफल १.२		नगरपालिका भरि विद्युत पोल तार व्यवस्थापन	संख्या	०	२	२	१	५	पार्श्व चित्र	न पा	३	७	२
		विद्युतीय सवारीका लागि फास्ट चार्जजिङ स्टेशन निर्माण	संख्या		१			१	पार्श्व चित्र	न पा	३	७	२
प्रतिफल १.३		बगरुवा, जरहनिपामा विद्युतपोल, तार र ट्रान्सफरको व्यवस्था	प्याकेज			१	१	२	पार्श्व चित्र	न पा	३	७	२
प्रतिफल १.४		नगरपालिका केन्द्र, वडा केन्द, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी र मुख्य मुख्य बजारकेन्द्र मा सौर्य वत्ती जडान	अनुदान प्रतिशत	०	५०	५०	५०	५०	पार्श्व चित्र	न पा	३	७	२
प्रतिफल १.५		कृषि सहकारी आदिको सहकार्यमा ठुलो क्षमताको बायोग्यास प्लान्ट स्थापना गरी बायोग्यास तथा प्राङगारीक मल उत्पादन मार्फत कृषि तथा	प्रतिशत	०	२	३	४	५	पार्श्व चित्र	न पा	३	७	२

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		औद्योगिक क्षेत्रलाई प्रविधिमैत्री बनाई रोजगारी सिर्जना											
प्रतिफल १.६		हरेक वडामा विद्युत प्राविधिक र वित्तीय व्यवस्थापन	संख्या	०	१	१	३	५					
प्रतिफल १.७		वडा ९ मा विद्युतको पोल तथा तार विस्तार	संख्या	०	१	१	२	४					
प्रतिफल १.८		वडा ९ मा विद्युतको पोल तथा तार विस्तार											

६.४ सुचना तथा प्रविधि

६.४.१ विद्यमान अवस्था

एक्काईसौं शताब्दीको भूमण्डलीकृत समाज सूचना र सञ्चारको युगमा छ । सूचना र सञ्चारको क्षेत्रमा आएको क्रान्तिलाई नेपालको शहरी क्षेत्रले लगभग आत्मसाथ गरिसकेको भएपनि ग्रामीण क्षेत्रमा टेलिभिजन, पत्रपत्रिका, ईन्टरनेट, टेलिफोन, मोबाइल र कुरियर सेवा विस्तार हुन बाँकी छ। सञ्चार र प्रविधिका यी माध्यमहरूको पूर्णरुपले विकास गरी ग्रामीण जनतालाई सूचना र सञ्चारको दुनियाँमा प्रवेश गराउनु चुनौतिपूर्ण रहेको छ । नेपालको संविधानले जनताको सूचनाको हकलाई मौलिक हकको रुपमा परिभाषित गरेको छ ।

लमही नगरपालिका क्षेत्रमा आधुनिक संचार माध्यमको रुपमा ल्याण्डलाईन टेलिफोन, मोवाईल फोन र ईन्टरनेट सेवाको प्रयोग दिनप्रतिदिन वढिरहेको छ । नगरपालिकाका कुल ९,४३२ परिवार मध्ये ६,७५३ परिवारमा कम्तीमा कुनै एक सदस्यसंग मोबाईल फोन रहेको छ। ५,५५८ परिवारसंग साईकल रहेको, ५,२८४ परिवारसंग रेडियो रहेको पनि देखिएको छ । तयसैगरी २,२२३ परिवारमा टि. भि. रहेको, ६८५ परिवारमा मोटरसाईकल, ५२३ परिवारमा रेफ्रिजरेटर, ४४५ परिवारमा कम्प्यूटर रहेको र १२७ परिवारका अन्य प्रकारका सवारी साधन रहेको देखिएको छ ।

गुणस्तरिय संचार सेवा प्रयाप्त नहुनु, नगरपालिकाका सवै वडामा इन्टरनेट तथा टेलिफोनको सहज पहुँच हुन नसक्नु, सुचना तथा तथ्याङ्कलाई कम्पुटरकृत गर्ने परिपाटी विकास भइनसक्नु, विषयगत क्षेत्र तथा उपक्षेत्रका सुचनाहरुलाई व्यवस्थापन गर्ने प्रणालीको विकास नभएको, सेवा ग्राहीलाई सुचना प्रविधिको पूर्ण ज्ञान नभएको, सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सुचना प्रविधिको प्रयोग पूर्ण रुपमा हुन नसक्नु,सुचना तथा सञ्चार प्रविधिका समस्या हुन ।

६.४.२ चुनौती तथा अवसर

चुनौती

इन्टरनेट सेवा प्रदायक संस्थाहरुको संख्या वृद्धि हुदै जादाँ सुचना प्रविधिको विकास र साइबर सुरक्षाको लागी पर्याप्त व्यवस्थाको कमि हुनु, सुचना संचार तथा प्रविधि विकास सम्बन्धी तालीम प्राप्त व्यक्तिको अभाव, परम्परागत हुलाक सेवालाई विविधिकरण गर्न नसकेको, सामाजिक संञ्जालको प्रयोग बढेसँगै यस्को दुरुपयोग बढ्दै जानु, सेवा प्रवाहको लागी बस्ती छरिएर रहनु, सूचना तथा संचार सम्बन्धी नीति नियम निर्माणमा प्रदेश र संघीय सरकार क्रियाशील हुनुदुरसञ्चार सेवामा सबै नागरिकको पँहुच पुग्न नसकेको, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी, सार्वजनिक कार्यालय जस्ता ठाँउहरुमा फोन, नगरपालिका भित्र संचालित कार्यक्रमहरुलाई रेडियो, एफ .एम लगायत अन्य संचार माध्यमद्वारा प्रचार प्रसार गराउन जस्ता चुनौतीहरु छन् ।

अवसर

नगरपालिकाका सम्पूर्ण विद्यालयहरुमा इन्टरनेट सुविधा उपलब्ध गराई प्रविधिमैत्री शिक्षण सिकाई क्रियाकपाल संचालन गर्न र प्रविधिमैत्री स्वास्थोपचार सुविधा उपलब्ध गराउनु,संचार क्षेत्रको विकासका लालिुप्रदेश सरकारसँग समन्वयन हुनु, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी, सार्वजनिक कार्यालय जस्ता ठाँउहरुमा फोन, कम्प्युटर तथा इन्टरनेटको सुविधा पर्याप्त मात्रामा प्रर्वाह गर्ने, WIFI free zone हरुको स्थापना गर्न सकिने, पालिकाको सबै घरमा सुचना र संचार प्रविधिको पँहुच तथा उपयोग वृदि गर्ने, परम्परागत हुलाक सेवालाइ पुर्नसंरचना गरी प्रतिस्पर्धी र व्यवसायिक बनाउने, दुरसञ्चार सेवामा सबै नागरिकको पँहुच सुनिश्चत गर्ने, नगरपालिकाका कामहरु डिजिटल रुपमा व्यवस्थित हुदै जानु, जनतामा डिजिटल साक्षरता क्रमशः बढदै जानु जस्ता अवसरहरु छन् ।

६.४.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य

दीर्घकालिन सोच

सूचना तथा सञ्चार, प्रविधीमैत्री लमहीको विकासको आधार ।

लक्ष्य

सुचना तथा सञ्चारको सत प्रतिशत पहुँच भई सबैको जिवनयापन सहज र प्रविधिमैत्री बनाउने ।

उद्देश्य

१. नगरपालिका वासीमा सुचना तथा सञ्चार प्रविधिको पहुँचलाई सहज र सरल बनाउनु ।

६.४.४ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १ नगरपालिका वासीमा सुचना तथा सञ्चार प्रविधिको पहुँचलाई सहज र सरल बनाउनु ।	
१.१ नगरपालिकालाई प्रविधिमैत्री पालिकाको रुपमा विकास गर्ने ।	१.१.१ नगरपालिकाको आवश्यकता अनुरुप सुचना तथा सञ्चार नीति तर्जुमा गरिनेछ ।
	१.१.२ हरेक सरकारी कार्यालयहरुमा र सामुदायिक भवनहरुमा सूचना प्रविधि पूर्वाधार विकास गरिनेछ ।
	१.१.३ सूचना प्रविधिसँग सम्बन्धित प्राविधिक जनशक्तिलाई तालिम गराई उनीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ ।
	१.१.४ प्रत्येक विद्यालयलाई प्रविधिमैत्री बनाईने छ ।
	१.१.५ ठाउँ ठाउँमा Free WiFi Zone को स्थापना गर्ने ।
	१.१.६ सुविधायुक्त टेलिसेन्टरहरूको विकास गरिनेछ ।

६.४.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका

क्रस	उद्देश्य नं.	रणनीति नं.	कार्यनीति नं.	संकेत नं.	कार्यक्रम	इकाइ	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु
								२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
१	१	१.१	१.१.१	क	नगरपालिकाको आवश्यकता अनुरुप सुचना तथा सञ्चार नीति तर्जुमा	संख्या	०	१			१	नपा
२	१	१.१	१.१.२	ख	हरेक सरकारी कार्यालयहरुमा र सामुदायिक भवनहरुमा सूचना प्रविधि पूर्वाधार विकास	प्याकेज	०	निरन्तर				नपा
३	१	१.१	१.१.३	ग	सूचना प्रविधिसँग सम्बन्धित प्राविधिक जनशक्तिलाई तालिम गराई उनीहरूको क्षमता अभिवृद्धि	संख्या	०	२	३	१	६	नपा
३	१	१.१	१.१.४	क	प्रत्येक विद्यालयलाई प्रविधिमैत्री	संख्या	०	५	७	२०	३२	नपा
४	१	१.१	१.१.५	ख	ठाउँ ठाउँमा Free WiFi Zone को स्थापना	संख्या	०		३	३	६	नपा
५	१	१.१	१.१.६	क	सुविधायुक्त टेलिसेन्टरहरूको विकास	संख्या	०		१		१	नपा

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगाल संकेत	द्विविल संकेत	प्रयास संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रभाव	सुचना तथा सञ्चारको सत प्रतिशत पहुँच भई सबैको जिवनयापन सहज र प्रविधिमैत्री भएको हुने	सर्वजनिक सेवामा सुचना प्रविधिको प्रयोग	प्रतिशत	५	१०	२०	५०	५०	पार्श्व चित्र	नपा	३	९	५
		इन्टरनेट सेवा प्रयोग गर्ने जनसंख्या	प्रतिशत	४०	५०	६०	७०	७०	पार्श्व चित्र	नपा	३	९	५

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराघ संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
असर १	नगरपालिका वासीमा सुचना तथा सञ्चार प्रविधिको पहुँचलाई सहज र सरल भएको हने	संचारका कुनै एक साधन उपलब्ध परिवार	प्रतिशत	९५	९६	९७	९९	९९	पार्श्व चित्र	नपा	३	९	५
		इन्टरनेट सेवा प्रयोग गर्ने जनसंख्या	प्रतिशत	३०	४०	५०	६०	६०	पार्श्व चित्र	नपा	३	९	५
		मोवाईल वैंकिङको सुविधा लिने जनसंख्या	प्रतिशत	५	७	१२	१८	२५	पार्श्व चित्र	नपा	३	९	५
		इ—सेवा प्रयोगकर्ता	प्रतिशत	२	५	१०	१५	१५					
		उद्यम व्यवसायमा सूचना प्रविधि प्रयोग गर्ने व्यक्ति	प्रतिशत	७	१०	१३	२५	२५	पार्श्व चित्र	नपा	३	९	५
प्रतिफल १.१	नगरपालिकाबाट प्राप्त सेवा सुविधाले नागरिकमा प्रविधिको पहुँच विस्तार भएको हुने	नगरपालिकाको आवश्यकता अनुरुप सुचना तथा सञ्चार नीति तर्जुमा	संख्या	०	१			१	पार्श्व चित्र	नपा	३	९	५
प्रतिफल १.२		हरेक सरकारी कार्यालयहरुमा र सामुदायिक भवनहरुमा सूचना प्रविधि पूर्वाधार विकास	प्याकेज	०	निरन्तर				पार्श्व चित्र	नपा	३	९	५
प्रतिफल १.३		सूचना प्रविधिसँग सम्बन्धित प्राविधिक जनशक्तिलाई तालिम गराई उनीहरूको क्षमता अभिवृद्धि	संख्या	०	२	३	१	६					

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याइँको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराघ संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रतिफल १.४		प्रत्येक विद्यालयलाई प्रविधिमैत्री	संख्या	०	५	७	२०	३२					
प्रतिफल १.५		ठाउँ ठाउँमा Free WiFi Zone को स्थापना	संख्या	०		३	३	६					
प्रतिफल १.६		सुविधायुक्त टेलिसेन्टरहरूको विकास	संख्या	०		१		१					

६.५ सिंचाई

नयाँ खेतीको विधि तथा ढाँचाहरूको अभ्यास गर्ने र उत्पादकत्व बढाई खाद्य सुरक्षा तथा गरिबी निवारणमा योगदान पुऱ्याउन सिंचाईको मुख्य भूमिका रहने हुँदा उच्च प्राथमिकताका साथ कार्य गर्ने आवश्यकता रहेको छ । आवश्यक स्रोतको व्यवस्था गर्नुपर्ने जरुरी छ । पक्की कुलाहरुको निर्माणको सुरुवात भइसकेको छ । सिंचाईको अभावसँग जुध्न नगरपालिकाले हरसम्भव प्रयास गरिरहेको छ ।

लमही नगरपालिकाको अधिकांश भू—भाग समथर रहेकोले यस नगरपालिकाले सिंचाईको लागि धेरै सम्भावना बोकेको छ । योजना सञ्चालनमा रहेका छन । राप्ती नदी तथा अर्जुन खोला बाट नहर निर्माण गरी सिंभाई गरिने भएकोले यहाँको जमिन उर्वर रहेको छ । नगरपालिकामा हाल डिप बोरिङ्ग, स्यालो ट्युब वेल, नाला, नहर, कुलो जस्ता सिंचाईका माध्यमहरु सञ्चालनमा छन् ।

६.५.१ समस्या

कृषि सिँचाईका लागी पक्की कुलोको कमी, सिंचाई आयोजनाहरुको मर्मत संभार नहुनु, सुख्खायाममा सिंचाई सुविधा पर्याप्त नहुनु, परम्परागत शैलीको सिंचाई प्रविधि अपनाउनु, पानीको स्रोत कम हुदै जानु, तटवन्धको अभावले सिंचाई योजना सुरक्षित नहुनु, सबै वाडमा सिंचाई सुविधाको समान वितरण नहुनु, पानीको स्रोतको पहिचान हुन नसक्नु, सिंचाई आयोजना सञ्चालनमा आर्थिक अभाव हुनु सिंचाई क्षेत्रका प्रमुख समस्या हुन ।

६.५.२ चुनौती र अवसर

चुनौती

पानीका स्रोतको व्यवस्थापन गर्नु, आधुनिक सिंचाई प्रविधिको प्रयोग वढाउनु, उपलब्ध सिंचाई आयोजनाहरुको क्षमता वृद्धि गर्नु, सिंचाई सुविधाको समान वितरण गर्नु, हिउँद याममा सिंचाईको उपलब्धता वढाउनु सिंचाइ क्षेत्रका प्रमुख चुनौती हुन ।

अवसर

वैज्ञानिक सिंचाई प्रणालीको व्यवस्था गर्नु, पानीको स्रोतको पहिचान तथा संरचना निकासा, डीप बोरिंङ्ग निर्माण गर्नु , ठाउँ ठाउँमा सिचाइँ व्यवस्था सहज बनाउन कूलोको निर्माण गर्नु, बर्षातको पानी संकलन गरेर ड्याम बाँध्ने व्यवस्था, लिफि्टंग द्वारा सिँचाइको व्यवस्था गर्ने, उपलब्ध सिंचाई आयोजनाहरुको दिगो प्रयोगको व्यवस्था मिलाउने, आधुनिक सिंचाई प्रविधिको व्यवस्थापनमा सहजीकरण गर्ने, संघ तथा प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा सिंचाई आयोजना निर्माण गर्ने तथा पानीको कृतिम रिचार्जका लागि पोखरीहरुको निर्माण गर्ने अवसर नगरपालिकालाई छ ।

६.५.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य उद्देश्य

दीर्घकालिन सोच

कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिको मूल आधार, दिगो सिचाईको विकास ।

लक्ष्य

सिँचित क्षेत्रको विस्तारसँगै खाद्य पर्याप्तता सुनिश्चित गरि निर्यातमुखी भई आयमा वृद्धि गर्ने ।

उद्देश्य

१. कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्व बृद्धि गर्न भरपर्दो सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउनु ।

६.५.४ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १ कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्व बृद्धि गर्न भरपर्दो सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउनु ।	
१.१ खेतीयोग्य जमिनहरुमा प्रविधियुक्त सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउने ।	१.१.१ सतह, भूमिगत, लिफ्ट थोपा सिंचाई आदि प्रबिधिको विस्तार गरी भरपर्दो सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराईने छ ।
	१.१.२ संघ र प्रदेशसँगको लागत सहभागितामा स्थानीय आवश्यकता अनुसारका सिंचाई आयोजनाहरु कार्यान्वयन गरिने छ ।
	१.१.३ ठाउँ ठाउँमा सम्भाव्यता हेरि सिचाइँ व्यवस्थाको लागि डिप बोरिङ्ग, स्यालो ट्युब वेल, को निर्माण गरिने छ ।
	१.१.४ सिम्रहावादेखि बुताखावा सम्म राप्ति नदीमा ड्याम निर्माण गरी सिचाइँको व्यवस्था गरिने छ ।
	१.१.५ वडा ८ मा टैङनैया खोलामा ड्याम निर्माण गरी सिचाइँको व्यवस्था गरिने छ ।
	१.१.६ कर्रि खोलामा ड्याम निर्माण गरी सिचाइँको व्यवस्था गरिने छ ।
	१.१.७ परम्परागत सिंचाई प्रविधिहरुलाई वाहै महिना सिंचाई उपलब्ध हुन सक्ने गरि स्तरोन्नती गरिने छ
	१.१.८ सतवरियामा ठूलो साइफन सहित नहर निर्माण गरी सिचाइँको व्यवस्था गरिने छ ।
	१.१.९ नगरपालिकाको उच्च क्षेत्रमा ठुला पोखरी निर्माण गरिने छ ।

६.५.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका

क्रस	उद्देश्य नं.	रणनीति नं.	कार्यनीति नं.	संकेत नं.	कार्यक्रम	इकाइ	आधार वर्ष २०७७/७८	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु
								२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
१	१	१.१	१.१.१	क	सतह, भूमिगत, लिफ्ट थोपा सिंचाई आदि प्रबिधिको विस्तार गरी भरपर्दो सिंचाई सुविधा	हेक्टर		५००	३००	५००	१३००	नपा
२	१	१.१	१.१.२	क	संघ र प्रदेशसँगको लागत सहभागितामा स्थानीय आवश्यकता अनुसारका सिंचाई आयोजनाहरु कार्यान्वयन	संख्या	४	५	६	७	७	न पा
३	१	१.१	१.१.३	ग	ठाउँ ठाउँमा सम्भाव्यता हेरि सिचाइँ व्यवस्थाको लागि डिप बोरिङ्ग, स्यालो ट्युब वेल, को निर्माण	संख्या	०	२	१	१	४	संघ
४	१	१.१	१.१.४	क	सिम्रहावादेखि बुताखावा सम्म राप्ति नदीमा ड्याम निर्माण गरी सिचाइँको व्यवस्था	संख्या	०	२	३	७	१२	नपा
५	१	१.१	१.१.५	क	वडा ८ मा टैडनैया खोलामा ड्याम निर्माण गरी सिचाइँको व्यवस्था	संख्या		१			१	नपा
६	१	१.१	१.१.६	क	कर्रि खोलामा ड्याम निर्माण गरी सिचाइँको व्यवस्था	संख्या			१		१	नपा
७	१	१.१	१.१.७	क	परम्परागत सिंचाई प्रविधिहरुलाई वाहै महिना सिंचाई उपलब्ध हुन सक्ने गरि स्तरोन्नती	संख्या		१			१	नपा
८	१	१.१	१.१.८	क	सतवरियामा ठूलो साइफन सहित नहर निर्माण गरी सिचाइँको व्यवस्था	संख्या		१			१	नपा
९	१	१.१	१.१.९	क	नगरपालिकाको उच्च क्षेत्रमा ठुला पोखरी निर्माण	संख्या			१	३	४	नपा

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रभाव	सिँचित क्षेत्रको विस्तारसँगै खाद्य पर्याप्तता सुनिश्चित गरि निर्यातमुखी भई आयमा वृद्धि भएको हुने	१२ महिना सिंचाई हुने क्षेत्र	बार्षिक बृद्धि प्रतिशत	Na					पार्श्व चित्र	नपा	४	२	५
असर १	कृषि क्षेत्रको उत्पादकत्व बृद्धि गर्न भरपर्दो सिंचाई सुविधा उपलब्ध भएको हुने छ	प्रयोगमा आएका सिचाई प्रविधि (सतह, पोखरी, ड्रिप, लिफ्ट, थोपा आदी)	संख्या	Na	३	६	८	८	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	५
		सुचारु सिंचाई आयोजना	संख्या	Na	२	१	२	५	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	५
		सिचाई सुविधा नपुगेको कृषि भूमि	हेक्टर	Na					पार्श्व चित्र	नपा	४	२	५
प्रतिफल १.१	नगरपालिका क्षेत्रको कृषि योग्य भूमिमा सिंचाइ सुविधा सहज भएको हुने	सतह, भूमिगत, लिफ्ट थोपा सिंचाई आदि प्रबिधिको विस्तार गरी भरपर्दो सिंचाई सुविधा	हेक्टर		५००	३००	५००	१३००	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	५

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रतिफल १.२		संघ र प्रदेशसँगको लागत सहभागितामा स्थानीय आवश्यकता अनुसारका सिंचाई आयोजनाहरु कार्यान्वयन	संख्या	४	५	६	७	७	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	५
प्रतिफल १.३		ठाउँ ठाउँमा सम्भाव्यता हेरि सिचाइँ व्यवस्थाको लागि डिप बोरिङ्ग, स्यालो ट्युब वेल, को निर्माण	संख्या	०	२	१	१	४	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	५
प्रतिफल १.४		सिम्रहावादेखि बुताखावा सम्म राप्ति नदीमा ड्याम निर्माण गरी सिचाइँको व्यवस्था	संख्या	०	२	३	७	१२	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	५
प्रतिफल १.५		वडा ८ मा टैडनैया खोलामा ड्याम निर्माण गरी सिचाइँको व्यवस्था	संख्या		१			१	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	५

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रतिफल १.६		कर्रि खोलामा ड्याम निर्माण गरी सिचाइँको व्यवस्था	संख्या			१		१	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	५
प्रतिफल १.७		परम्परागत सिंचाई प्रविधिहरुलाई बाहै महिना सिंचाई उपलब्ध हुन सक्ने गरि स्तरोन्नती	संख्या		१			१	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	५
प्रतिफल १.८		सतवरियामा ठूलो साइफन सहित नहर निर्माण गरी सिचाइँको व्यवस्था	संख्या		१			१	पार्श्व चित्र	नपा	४	२	५
प्रतिफल १.९		नगरपालिकाको उच्च क्षेत्रमा ठुला पोखरी निर्माण	संख्या			१	३	४					

परिच्छेद – सात

वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

७.१ वन तथा जैविक विविधता

७.१.१ विद्यमान अवस्था

नगरपालिकाको कुल ३२६.६६ वर्ग किमि क्षेत्रफल मध्ये करिब १२८.७६ वर्ग किमि वन क्षेत्रले ओगटेको छ। करिब ४३ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिबाट रहेको यस नगरपालिकाको भू क्षेत्र तराई र चुरे क्षेत्रहरु मिलेर बनेको छ। यस्तो भूवनोटले गर्दा यस क्षेत्रमा प्राकृतिक स्रोतको आधारमा ठूलो विविधता पाईन्छ । नगर क्षेत्रमा वनजंगल प्रचुर मात्रमा उपलव्ध छ । विविध प्रकारका वनस्पति तथा वन्यजन्तु पाईने यी वनजंगलहरु घाँस, दाउरा र काठका मुख्य स्रोतहरु हुन । वनस्पतिका विविध प्रजातिहरु यी वन जंगलमा पाईन्छन । साल, साज, सिसौ खयर, जामुन, रोईनी, धौति आदि विभिन्न प्रजातिका काठजन्य वनस्पति यस क्षेत्रका वनजंगलहरुमा प्रशस्तै पाईन्छन् । विभिन्न किसिमका गैह्र काष्ठ बन पैदावार, औषधिय जडिबुटी तथा फलफूल समेत यी जंगलमा भेटिन्छन् । प्राय : सबै वडाहरुलाई सामुदायिक वनहरुले छोएका छन् भने सरकारी वन तथा धार्मिक वनहरु पनि यस क्षेत्रमा रहेका छन् । करिब ८२२१ घरधुरीहरु सामुदायिक वनहरुबाट लाभान्वित छन् ।

विपद व्यवस्थापन नगरपालिकाको प्रमुख समस्याको रुपमा रहेको छ। खोला, नालामा तटबन्धन नभएकाले बाढी, पहिरो, हावाहुरी, राजमार्ग भएकाले सडक दुर्घटना, जस्ता दैविक प्रकोपहरु यस नगरपालिकाको चिन्ताको विषय रहेको छ ।

नयाँ बोट विरुवा रोपाईको अभाव, खुल्ला चरिचरन, वन क्षेत्रमा हुने अतिक्रमण, आगलागी तथा चोरी निकासी नियन्त्रण गर्न नसक्नु, पोखरी तथा जल क्षेत्रको पहिचान र नक्शांकन गर्न नसक्नु, सार्वजनिक जग्गा व्यवस्थापनमा चुनौती हुनु, पानी मुहान संरक्षण,पोखरीको संरक्षण तथा वैज्ञानिक व्यवस्थापन गर्न नसक्नु, नगरपालिका क्षेत्र भित्रका खोला नालाको उचित व्यवस्थापन गर्न नसक्नु, जलाधार क्षेत्रको उचित संरक्षण गर्न नसक्नु, भूक्षय तथा खाली जमिनमा वृक्षारोपण नहुनु, नदी किनारमा तटवन्धन हुन नसक्नु वन तथा वातावरण तथा विपद व्यवस्थापनका प्रमुख समस्या हुन ।

७.१.२ चुनौती तथा अवसर

चुनौती

भूक्षय, वनविनाश, धुवाँधुलोको उचित व्यवस्थापन गरी वातावरण संरक्षण गर्न, वातावरणमैत्री विकास संस्थागत हुन नसक्नु, खोला सार्वजनिक स्थलहरूबाट ढुंगा, गिट्टी, वालुवा, माटोको अत्यधिक र अनियन्त्रित प्रयोग, प्राकृतिक स्रोतको अधिक दोहन, स्थानीय तहमा वातावरण संरक्षण सम्बन्धी सुपरीवेक्षण गर्ने निकायको संरचना प्रभावकारी गराउनु, नागरिक स्तरमा वातावरण सम्बन्धी दायित्वबोध गराउनु आगलागी जस्ता प्राकृतिक प्रकोपबाट वन तथा जैविक विविधताको संरक्षण गर्नु, जलाधार क्षेत्रको दीगो उपयोग, वन्य जन्तुको चोरी निकासी वढ्नु, वन्य जन्तु र मानव विचको सम्वन्धको व्यवस्थापन गर्नु, विपद् व्यवस्थापन पुर्वतयारीका पुर्वाधारहरु कमजोर अवस्थामा हुनु, पूर्वाधार निर्माण तथा वन संरक्षण बीचको तालमेल आदि वन वातावारण तथा विपद् व्यवस्थापनका चुनौतीहरु हुन ।

अवसर

प्रसस्त सामुदायिक वन तथा जैविक विविधताले भरिएको वन क्षेत्र नगरपालिकाको आय स्रोत बृद्धिका लागि महत्वपूर्ण स्रोतका रुपमा रहेको छ । सामुदायिक वनसँगको सहकार्यमा नगरपालिकाले ती वनहरुलाई उत्पादशील बनाउन सक्ने सम्भावना छ । सामुदायिक वनलाई रोजगार प्रवर्द्धनका लागि पनि प्रयोग गर्न सकिने सम्भावना पनि नगरपालिकासँग छ

। राप्ती नदी, अर्जुन खोला, कर्रि खोला लगायतका जलस्रोत लाई उचित संरक्षण तथा प्रयोग गर्न सके नगरपालिकाले जल पर्यटनको विकास गर्न सक्ने सम्भावना पनि छ ।

७.१.३ दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य

दीर्धकालिन सोच

वन, वन्यजन्तु जलाधार तथा वातावरण संरक्षण, प्रर्वद्धन र विकास गर्ने ।

लक्ष्य

जैविक विविधताको संरक्षण गर्दै त्यसको दीगो उपयोग र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका उपायहरु अवलम्बन गरी जीविकोपार्जनका अवसरहरु वृद्धिका साथै प्राकृतिक तथा मानविय कारणले आईपर्ने विपदको व्यवस्थापन गर्ने ।

उद्देश्य

१. वन तथा जैविक विविधतालाई आम्दानीमुलक दीगो स्रोतका रुपमा विकास गर्नु

२. जलाधार क्षेत्रको संरक्षण र दीगो उपयोग गर्दै जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी न्यूनीकरणका उपायहरु अवलम्बन गरी जीविकोपार्जनका अवसरहरु वृद्धि गर्ने ।

३. वातावरणीय स्वच्छता कायम राख्नु ।

४. प्राकृतिक विपतबाट हुने जोखिम तथा क्षति न्यूनीकरणका लागि विपत व्यवस्थापन योजना निर्माण गरि समुदायस्तरमा कार्यन्वयन गर्ने ।

७.१.४ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १ वन तथा जैविक विविधतालाई आम्दानीमुलक दीगो स्रोतका रुपमा विकास गर्नु	
१.१ वनलाई संरक्षणमुखी व्यवस्थापनबाट उत्पादनमुखी व्यवस्थापनमा रुपान्तरण गरी वन तथा जैविक विविधताको दिगो उपयोग गर्ने ।	१.१.१ वन, जैविक विविधता तथा प्राकृतिक स्रोतहरुको व्यवस्थापन गर्न आवश्यक नीति, मापदण्ड तयार गरिने छ ।
	१.१.२ विशेष संरक्षण क्षेत्र छुट्ट्याई वनमा आश्रित वन्यजन्तु तथा जडिबुटीको पहिचान तथा संरक्षण गरिनेछ ।
	१.१.३ चप्परखोला सामुदायिक वनमा काडेतार लगाइने छ ।
	१.१.४ गैरकाष्ठ वन पैदावारको खेती विस्तार तथा वजारीकरण गरि आम्दानीको स्रोतमा वृद्धि गरिने छ ।
	१.१.५ जडीबुडी प्रशोधन केन्द्र स्थापना गरिनेछ ।
	१.१.६ सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको सहकार्यमा वनमा आधारित उद्यमहरुको विकास गरिनेछ ।
	१.१.७ मानव र वन्यजन्तु बिचको द्वन्द न्यूनीकरणका लागि वन क्षेत्र वरिपरि मेष जाली लगाई कम्पाउण्डिङ्ग गरिने छ ।

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य २ जलाधार क्षेत्रको संरक्षण र दीगो उपयोग गर्दै जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी न्यूनीकरणका उपायहरु अवलम्बन गरी जीविकोपार्जनका अवसरहरु वृद्धि गर्ने ।	
२.१ सिमसार तथा जलाधार क्षेत्रफलको संरक्षण र सम्वर्द्धन गर्ने ।	२.१.१ जलवायू परिवर्तन सम्वन्धी तथ्यांकहरु संकलन गरी अनुकुलन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
	२.१.२ नगर क्षेत्र भित्र रहेका जलाधार क्षेत्रहरु पहिचान, संरक्षण गरिने छ ।
उद्देश्य ३ वातावरणीय स्वच्छता कायम राख्नु ।	
३.१ वातावरणीय स्वस्छतालाई दीगो रुपमा व्यवस्थापन गर्न समुदायसँगको सहकार्यलाई जोड दिने ।	३.१.१ वातावरणीय मूल्याङ्कन आवश्यक हुने उद्योग तथा पूर्वाधारको नीति तथा मापदण्ड तयार गरिनेछ ।
	३.१.२ वडा स्तरीय एक आगँन दुई विरुवा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने
	३.१.३ वातावरण प्रदूषण गर्ने वस्तुको उत्पादन कम गर्न पुनः प्रशोधन एवम् पुनःप्रयोग गर्ने (Recycle and Reuse) कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
	३.१.४ गोवर ग्याँस, सुधारिएको चुलो, विद्युतिय चुलो जस्ता कम खर्चिला तथा वातावरणीय रुपमा अनुकुल प्रविधिको प्रयोगमा जोड दिईने छ ।
	३.१.५ प्लाष्टिकजन्य सामाग्री लगायत वातावरण प्रदुषित गर्ने दैनिक प्रयोगका सामग्रीको प्रयोगलाई निरुत्साहित गरिनेछ ।
	३.१.६ हरेक वडामा बहुउद्धेसिय पार्क (बाल उद्यान, जेष्ठ नागरिक चौतारी र बिपद ब्याबस्थापन केन्द्र) निमार्ण गरिने ।
उद्देश्य ४ प्राकृतिक विपतबाट हुने जोखिम तथा क्षति न्यूनीकरणका लागि विपत व्यवस्थापन योजना निर्माण गरि समुदायस्तरमा कार्यन्वयन गर्ने ।	
४.१ नगरपालिका स्तरिय विपद व्यवस्थापनको योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने ।	४.१.१ विपद् पूर्व तयारी र व्यवस्थापन गर्नलाई दैबिक प्रकोप व्यवस्थापन केन्द्र स्थापना
	४.१.२ विपद् पछिको पुनर्स्थापनाको लागि उद्धार सामाग्री, कोष, उद्धार संयन्त्र र प्रविधिको विकास
	४.१.३ कोरोना न्युनिकरणमा एफ.एम द्धारा सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
	४.१.४ खहरे खोला, कर्रि खोला, भतरकुन्डा खोला, मानखोला, धैँसे खोला, राप्ती नदीमा तटबन्धन गरिने छ ।
	४.१.५ नारायणपुर देखि रातामाटा हुँदै सितलापुर बाटोमा कच्चि सडकको पहिरो सरसफाई कार्य सञ्चालन
	४.१.६ बालोदय पुल देखि फत्तेबसन्तपुर मिलनपुर बाटोमा कच्ची सडकको पहिरो सफाई कार्य सञ्चालन

७.१.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नतिजा खाका

क्रम	उद्देश्य नं.	रणनीति नं.	कार्यनीति नं.	संकेत नं.	कार्यक्रम	इकाइ	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु
								२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
१	१	१.१	१.१.१	क	वन, जैविक विविधता तथा प्राकृतिक स्रोतहरुको व्यवस्थापन गर्न आवश्यक नीति, मापदण्ड तयार	संख्या	०	१			१	नपा
२	१	१.१	१.१.२	ग	विशेष संरक्षण क्षेत्र छुट्टयाई वनमा आश्रित वन्यजन्तु तथा जडिबुटीको पहिचान तथा संरक्षण	प्याकेज	०	२		३	५	सा व, नपा
३	१	१.१	१.१.३	ख	चप्परखोला सामुदायिक वनमा काडेतार	संख्या	०	४		४	८	सा व, नपा
४	१	१.१	१.१.४	क	गैरकाष्ठ वन पैदावारको खेती विस्तार तथा वजारीकरण गरि आम्दानीको स्रोतमा वृद्धि	संख्या	०	२		४	६	न पा
५	१	१.१	१.१.५	क	जडीबुडी प्रशोधन केन्द्र स्थापना	हेक्टर	०	५०		७०	१२०	न पा
६	१	१.१	१.१.६	क	सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको सहकार्यमा वनमा आधारित उद्यमहरुको विकास	हेक्टर	०	३०		१०	४०	न पा
७	१	१.१	१.१.७	क	मानव र वन्यजन्तु बिचको द्वन्द न्यूनीकरणका लागि वन क्षेत्र वरिपरि मेष जाली	प्याकेज	०	१		१	२	न पा

८	२	२.१	२.१.१	क	जलवायू परिवर्तन सम्वन्धी तथ्यांकहरु संकलन गरी अनुकुलन कार्यक्रम संचालन	संख्या	०	३		३	६	न पा
९	२	२.१	२.१.२	क	नगर क्षेत्र भित्र रहेका जलाधार क्षेत्रहरु पहिचान, संरक्षण	प्याकेज	०	३		३	६	न पा
१०	३	३.१	३.१.१	क	वातावरणीय मूल्याङ्कन आवश्यक हुने उद्योग तथा पूर्वाधारको नीति तथा मापदण्ड तयार	रु हजार	०	१०००		२०००	३०००	न पा
११	३	३.१	३.१.२	क	वडा स्तरीय एक आगँन दुई विरुवा कार्यक्रम सञ्चालन	संख्या	०	२		२	४	न पा
१२	३	३.१	३.१.३	क	वातावरण प्रदूषण गर्ने वस्तुको उत्पादन कम गर्न पुनः प्रशोधन एवम् पुनःप्रयोग गर्ने (Recycle and Reuse) कार्यक्रम सञ्चालन	संख्या		१	२	२	५	
१३	३	३.१	३.१.४	क	गोवर ग्याँस, सुधारिएको चुलो, विद्युतिय चुलो जस्ता कम खर्चिला तथा वातावरणीय रुपमा अनुकुल प्रविधिको प्रयोग	संख्या	१	१	१	३	६	
१४	३	३.१	३.१.५	क	प्लाष्टिकजन्य सामग्री लगायत वातावरण प्रदुषित गर्ने दैनिक प्रयोगका सामग्रीको प्रयोगलाई निरुत्साहित	संख्या	निरन्तर					
१५	३	३.१	३.१.६	क	हरेक वडामा बहुउद्धेसिय पार्क (बाल उद्यान, जेष्ठ नागरिक चौतारी र बिपद व्याबस्थापन केन्द्र) निमार्ण	संख्या		१	१	१	३	

१६	४	४.१	४.१.१	ख	विपद् पूर्व तयारी र व्यवस्थापन गर्नलाई दैबिक प्रकोप व्यवस्थापन केन्द्र स्थापना	संख्या		१			१	
१७	४	४.१	४.१.२	ख	विपद् पछिको पुनर्स्थापनाको लागि उद्धार सामग्री, कोष, उद्धार संयन्त्र र प्रविधिको विकास	प्याकेज		निरन्तर				
१८	४	४.१	४.१.४	ख	खहरे खोला, कर्रि खोला, भतरकुन्डा खोला, मानखोला, धैंसे खोला, राप्ती नदीमा तटबन्धन	किमि		२	३	१	५	

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रभाव	जैविक विविधताको संरक्षण गर्दै त्यसको दीगो उपयोग र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका उपायहरु अवलम्बन गरी जीविकोपार्जनका अवसरहरु वृद्धिका साथै प्राकृतिक तथा मानविय कारणले आईपर्ने विपदको व्यवस्थापन भएको हुने	वन तथा जलस्रोत क्षेत्रबाट नगरपालिकाको आन्तरिक आयमा भएको योगदान (हजारमा)	रु	०	१०००	२०००	३०००	४०००	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		वन तथा वातावरण क्षेत्रले प्रदान गरेको रोजगारी	प्रतिशत	०	३	४	५	५	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		व्यवस्थित सामुदायिक वन	संख्या	५३	५४	५४	५५	५५	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		उद्यमशिलातामा आधारित निजीवन क्षेत्र	हेक्टर	०	४००	१००	१००	६००	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		वृक्षारोपण क्षेत्र	हेक्टर	०	३००	४००	२००	९००	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		आयमूलक कार्य संचालित वन क्षेत्र	हेक्टर	०	२००	४००	३००	९००	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		जैविकविविधता युक्त पार्क क्षेत्र	हेक्टर	०	१००	१००	२००	४००	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगोल संकेत	ढिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		गैरकाष्ठवन पैदावारहरुको व्यवसायिक खेतीगरिएको अद्यावधिक क्षेत्रफल	हेक्टर	०	२००	४००	१००	७००	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
प्रतिफल १	वन, जैविक विविधता तथा प्राकृतिक स्रोतहरुको व्यवस्थापन गर्न आवश्यक नीति, मापदण्ड तयार भएको हुने	वन, जैविक विविधता तथा प्राकृतिक स्रोतहरुको व्यवस्थापन गर्न आवश्यक नीति, मापदण्ड तयार	संख्या		१			१	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
	विशेष संरक्षण क्षेत्र छुट्ट्याई वनमा आश्रित वन्यजन्तु तथा जडिबुटीको पहिचान तथा संरक्षण भएको हने	जडीवुटी पकेट क्षेत्र निर्माण	हेक्टर		५०		५०	१००	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
	चप्परखोला सामुदायिक वनमा काडेतार लगाइने हुने	जैविक मार्गको निर्माण	कि मि	०	३		४	७	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
	गैरकाष्ठ वन पैदावारको खेती विस्तार तथा वजारीकरण गरि आम्दानीको स्रोतमा वृद्धि भएको हुने	नगरपालिकामा पुष्पजन्य वनस्पती को विस्तार	हेक्टर		५०		५०	१००	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
	जडीबुडी प्रशोधन केन्द्र स्थापना	जडीबुडी प्रशोधन केन्द्र स्थापना			५०		५०	१००	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगोल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
असर २	जलाधार क्षेत्रको संरक्षण र दीगो उपयोग गर्दै जलवायु परिवर्तन अनुकूलन सम्बन्धी न्यूनीकरणका उपायहरु अवलम्बन गरी जीविकोपार्जनका अवसरहरु वृद्धि भएको हुने	संरक्षित पानी मुहान क्षेत्र	संख्या						पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		संरक्षित खेतबारीको क्षेत्रफल	हेक्टर	NA	२००	३००	१००	६००	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		नदीनियन्त्रण लम्बाई	मी	NA	५००		८००	८००	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		स्पर तथा बाँध, चेकड्याम	किमी	NA	२	१	१	५	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		संरक्षित र व्यवस्थित तालतलैया र सिमसार क्षेत्र	हेक्टर	०	५०	५०	३०	१३०	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		वायोइन्जिनियरिङ प्रविधि प्रयोग संरचनाको लम्बाई	किमी	०	२		३	५	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		व्यवस्थित संरक्षणतथा Ridge पोखरी	संख्या	०	२		४	६	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
प्रतिफल २	जलवायू परिवर्तन सम्वन्धी तथ्यांकहरु संकलन गरी अनुकुलन कार्यकम संचालन भएको हुने	सार्वजनिक पोखरी सिमसारहरुको चार किल्ला निर्धारण गरि तिनको संरक्षण, सम्वर्द्धन र दीगो उपयोग	संख्या	२	३		४	९	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
	नगर क्षेत्र भित्र रहेका जलाधार क्षेत्रहरु पहिचान, संरक्षण गरिन	जलाधार तथा सार्वजनिक भूमिको उत्पादशील प्रयोग	संख्या	१	२		४	६	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
	कृतिम पोखरी तथा तालबाट सुख्खा ग्रस्त वडाहरुमा पानीको माग पुरा भएको हुने	पर्याप्त मात्रामा जलाधार नभएका वडाहरुलाई दृष्टिगत गर्दै कृतिम पोखरी तथा ताल निर्माण	संख्या	१	३		३	७	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
असर ३	वातावरणीय स्वस्छता कायम भएको हुने	मनोरञ्जनस्थल, पार्क र हरित क्षेत्र	संख्या	०	२	२	३	३	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		प्रयोग भएका फोहोरमैला व्यवस्थापन प्रणाली	संख्या	१	१	१		३	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		कम्पोष्ट-विन र गार्वेज-पिट प्रयोग गर्ने परिवार	संख्या	०	५००	६००	१०००	१०००	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		निष्काशित फोहोरमैलाको औषत परिमाण	मेटन	३०	३५	४०	४५		पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		परम्परागत उर्जा प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	३१	३०	२५	२०	२०	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		प्रशोधन गरिएको फोहोरमैला अनुपात	प्रतिशत	०	१०	२०	३०	३०	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		नियमित सरसफाइको अभ्यास गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	०	१०	१५	२०	२०	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		घरभित्रको धुवाँमुक्त घरधुरी	प्रतिशत	६९	७१	७५	८५	८५	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		फोहोर मैला व्यवस्थापन केन्द्र	संख्या	१		१		१	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
प्रतिफल ३	प्लाष्टिकजन्य सामग्री लगायत वातावरण प्रदुषित गर्ने दैनिक प्रयोगका सामग्रीको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्ने नीतिबाट वातावरणीय स्वच्छता कायम भएको हुने	प्लाष्टिकजन्य सामग्री लगायत वातावरण प्रदुषित गर्ने दैनिक प्रयोगका सामग्रीको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्ने नीति	संख्या	१				१	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
	गोवर ग्याँस, सुधारिएको चुलो, विद्युतिय चुलो जस्ता कम खर्चिला तथा वातावरणीय रुपमा अनुकुल प्रविधिको प्रयोगबाट मानविय हरेक वडामा बहुउद्धेसिय पार्क (बाल उद्यान, जेष्ठ नागरिक चौतारी र बिपद ब्याबस्थापन केन्द्र) निमाण	गोवर ग्याँस, सुधारिएको चुलो, विद्युतिय चुलोको प्रयोगमा जोड दिन नीतिगत तथा अनुदानको व्यवस्था	संख्या	१	१		१	३	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगोल संकेत	द्विविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
	वातावरण प्रदूषण गर्ने वस्तुको उत्पादन कम गर्न पुनः प्रशोधन एवम् पुनःप्रयोग गर्ने (Recycle and Reuse) कार्यक्रम सञ्चालन	वातावरण मैत्री फोहोर मैला व्यवस्थापन केन्द्र को स्थापना	संख्या	१			१	२	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
असर ४	प्राकृतिक विपतबाट हुने जोखिम तथा क्षति न्यूनीकरणका लागि विपत व्यवस्थापन योजना निर्माण गरि समुदायस्तरमा कार्यन्वयन भएको हुने	सुरक्षित, एकीकृत र व्यवस्थित वस्ती/आवास क्षेत्र	संख्या	NA					पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		वस्ती अयोग्य स्थानमा बसोबास गरेका परिवार	संख्या	NA					पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		विपदबाट भएको बार्षिक क्षत्ती (जग्गा, संरचना, बालीनाली, पशु र अन्य सम्पत्ती)	बार्षिक प्रतिशत कम क्षति	NA	५	१०	१५	२०	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		खुल्ला क्षेत्र र स्थान	संख्या	NA	१	१	३	५	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		तालिम प्राप्त स्वयंसेवक	ज्ना	NA	१०	१५	३०	३०	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
		विपद् व्यवस्थापन स्थानीयकोष (हजारमा)	रु.	NA		२००००	३००००	३००००	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगाल संकेत	डिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		विपद् व्यवस्थापनमा क्रियाशील संघ/संस्थाहरु	संख्या	१०				१०	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
प्रतिफल ४	विपद् व्यवस्थापन पुर्व तयारी पुर्वाधार (दमकल, एम्वुलेन्स आदि) को व्यवस्थापनवाट विपद व्यवस्थापनमा प्रभावकारिता वढेको हुने	विपद् व्यवस्थापन पुर्व तयारी पुर्वाधार (दमकल, एम्वुलेन्स आदि)	संख्या	२	३			५	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
	विपद व्यवस्थापन र जोखिम न्यूनिकरण कोषले विपद्को समयमा पिडितलाई राहत महसुस भएको हुने	विपद व्यवस्थापन र जोखिम न्यूनिकरण कोष	रु	१ करोड			२ करोड		पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५
	विपद् व्यवस्थापनकालागि विपदपूर्व तथा विपद पश्चातगर्नु पर्ने सचेतना तथा प्रतिकार्य योजनाबाट सम्वन्धित निकाय विपदबाट सुरक्षित रहन सचेत भएका हुने	विपद् व्यवस्थापनकालागि विपदपूर्व तथा विपद पश्चात गर्नु पर्ने सचेतना तथा प्रतिकार्य योजना	संख्या	१	१		१	३	पार्श्व चित्र	नपा	७	१५	५

परिच्छेद – आठ

संस्थागत विकास तथा सुशासन

८.१ संस्थागत विकास तथा सुशासन

८.१.१ विद्यमान अवस्था

लमही नगरपालिकाको शासकिय संरचना क्रमिक रुपमा व्यवस्थित हुदै गईरहेको छ । नगरपालिकाले संवैधानिक रुपमा एकल अधिकार भित्र रहेका क्षेत्रहरुलाई सम्वोधन गर्ने गरी १३ वटा ऐन, २ वटा नियम/विनियम, ११ वटा निर्देशिका र ४ वटा नीति मार्गदर्शन तयार पारेको छ । नगरपालिका मातहत १४ वटा नीतिगत समितिहरु क्रियाशिल छन । जवाफदेहिता तथा पारदर्शितालाई कार्यान्वयन गर्न नगरपालिकाले बार्षिक ७ वटा नागरिक वडा पत्र तयार पारेको छ भने बार्षिक ४ पटक सार्वजनिक सुनुवाई र दुई पटक सामाजिक परीक्षण हुने गरेको छ । नगरपालिकाको वार्षिक योजनामा आर्थिक विकास तथा आयमुलक क्षेत्रमा लगानी अनुपात ४.३६ प्रतिशत, कुल आयोजना मध्ये उपभोक्ता समितिबाट कार्यान्वयन भएका आयोजनाको अनुपात ८० प्रतिशत, समयमा सम्पन्न आयोजनाको अनुपात ६५ प्रतिशत रहेको छ। अर्को तर्फ हाल ६७ जना कर्मचारी नगरपालिकामा कार्यरत छन भने ती मध्ये ११ जना विषय विज्ञ कर्मचारी छन ।

नगरपालिकाले गरेका काम कारवाहीको पारदर्शिता, जवाफदेहिता तथा उत्तरदायित्व अभिबृद्धि गर्न सार्वजनिक सुनुवाई तथा परीक्षण हुने गरेको भएपनि सेवा प्रवाहमा त्यस्को प्रभाव कम देखिनु, नगरपालिकामा निरीक्षण, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने दक्ष संयन्त्र नहुनु, व्यवस्थित र प्रभावकारी सुचना प्रणाली नहुनु **जवाफदेहिता तथा पारदर्शिता**सँग जोडिएका समस्या हुन भने पालिकाको आफ्नै कार्यालय नभएका वडाहरुको भौतिक संरचनाको अवस्था पनि सेवा प्रवाहका दृष्टिले जनमैत्री हुन नसक्नु पनि **भौतिक अवस्था**सँग जोडिएको समस्या हो ।

त्यसै गरी दक्ष कर्मचारी तथा विषय विज्ञको अभाव, जनप्रतिनिधिमा पर्याप्त विषयगत ज्ञानको अभाव, पालिकाले योजना निर्माण तथा कार्यान्वयनमा परिवर्तित राजनीतिक संरचनालाई पूर्ण रुपमा आत्मसाथ गर्न नसक्नु, कर्मचारी प्रशासन र जनप्रतिनिधि बीचको बुझाईमा एकरुपता हुन नसक्नु **मानव संसाधनसँग** सम्बन्धित समस्या हुन ।

अर्को तर्फ योजना छनौट तथा कार्यान्वयन प्रभावकारी नहुनु, नियमित अवलोकन, निरीक्षण, अनुगमन संयन्त्रको अभाव, विद्यमान कर प्रणाली व्यवहारिक नहुनु, पेश्की फर्छौट नहुनु, बेरुजु नियमित नहुनु र लेखा समितिबाट आन्तरिक लेखा परीक्षण नहुनु, र एका तर्फ सात तहको योजना निर्माण प्रकृया र अर्को तर्फ ऐनद्वारा निर्देशित आवधिक योजना तथा मध्यकालिन खर्च संरचनाको सैद्धान्तिक आधार पालिकाको वित्तिय श्रोत परिचालन र योजना व्यवस्थापन सम्बन्धि समस्या हुन ।

८.१.२ चुनौती तथा अवसर

चुनौती

सेवाग्राहीलाई स्थानीय सरकारको आभास दिलाएर काम गर्नु, संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तह विचको अधिकार वाँडफाँडमा पूर्णरुपमा प्रष्टता ल्याउनु, एकल अधिकार अन्तर्गतका क्षेत्रहरुको कानुन निर्माण आदि नगरपालिकाका चुनौती हुन ।

अवसर

परिवर्तित अवस्था अनुरुप संविधानले स्थानीय तहलाई सरकारको हैसियतमा काम गर्ने अवसर प्रदान गरेको छ। स्थानीय तह हैसियतमा नगरपालिकाले आवश्यकता अनुसार कानुन तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने अवसर पाएको छ।

८.१.३ दीर्घकालिन सोच लक्ष्य तथा उद्देश्य

दीर्घकालिन सोच

सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, प्रविधिमैत्री, जवाफदेहि, परिणाममुखी, नागरिक मैत्री वनाउने।

लक्ष्य

चुस्त र प्रविधिमैत्री प्रशासनिक संरचना, पारदर्शी र मितव्ययी सेवाप्रवाह, दीगो र फराकिलो वित्तिय स्रोत व्यवस्थापन तथा प्रभावकारी योजना व्यवस्थापन सहितको नगरपालिका निर्माण गर्ने

उद्देश्य

- नगरपालिकाको प्रशासनिक संरचनालाई प्रविधिमैत्री, पारदर्शी र मितव्ययी वनाउनु,
- नगरपालिकाको जनशक्तिको क्षमता अभिबृद्धि गर्नु
- दीगो र फराकिलो वित्तय स्रोत व्यवस्थापनका लागि नीतिगत व्यवस्थापन गर्नु,
- प्रभावकारी, सहभागितामुलक तथा दीगो योजना व्यवस्थापन गर्नु

८.१.४ रणनीति तथा कार्यनीति

रणनीति	कार्यनीति
उद्देश्य १ नगरपालिकाको प्रशासनिक संरचनालाई प्रविधिमैत्री, पारदर्शी र मितव्ययी वनाउनु	
१.१ प्रशासनिक संयन्त्रको सेवा प्रवाहको प्रकृयालाई पारदर्शी तथा जवाफदेही वनाउने नीतिगत व्यवस्था गर्ने ,	१.१.१ आवश्यक नीति तर्जुमा गरिनेछ।
	१.१.२ विद्युतीय शासन पद्धति मार्फत सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी तथा प्रभावकारी वनाईने
उद्देश्य २ नगरपालिकाको जनशक्तिको क्षमता अभिबृद्धि गर्नु	
२.१ “स्मार्ट कर्मचारी प्रशासन”को संरचनात्मक व्यवस्था र जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको क्षमता बृद्धी गर्ने	२.१.१ परिवर्तित अवस्थालाई वैज्ञानिक विश्लेषण गरि संगठन संरचना तथा जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने नीति लिईने छ। २.१.२ जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुको क्षमता अभिबृद्धि, कार्य विभाजन तथा आचार संहिता निर्माण गरी लागु गरिने छ। २.१.३ सेवाग्राहीहरुलाई गुणस्तरीय र सहज सेवा प्रदान गर्नका लागि सेवाग्राही मैत्री वडा कार्यालयको घोषणा गर्ने नीति लिईने छ।
	२.१.४ नगरपालिकाको संरचनात्मक विकास लागि स्थानीय पुजी निर्माण योगदान गर्न सक्ने सार्वजनिक संस्थानहरु

रणनीति	कार्यनीति
	सार्वजनिक, सहकारी, नीजि तथा जनसहभागिताको मोडलमा स्थापना गरिने छ।
उद्देश्य ३ दीगो र फराकिलो वित्तय स्रोत व्यवस्थापनका लागि नीतिगत व्यवस्थापन गर्नु	
३.१ आन्तरिक राजश्व प्रणालीलाई पारदर्शी र सुदृढीकरण गर्दै सार्वजनिक, नीजि तथा स्थानीय समुदायको सहभागितामुलक प्रकृयाबाट स्रोत परिचालनको मोडालिटी बनाउने,	३.१.१ नगरपालिकाको राजश्व सुधार सम्भाव्यता अध्ययन गरिने छ। ३.१.२ राजश्व अभिबृद्धि गर्न राजश्व अनुसन्धान अधिकृतको व्यवस्था गरिने छ।
उद्देश्य ४ प्रभावकारी, सहभागितामुलक तथा दीगो योजना व्यवस्थापन गर्नु	
४.१ समावेशी सहभागीतामुलक योजना तर्जुमा प्रक्रिया, सामाजिक उत्तरदायित्व तथा जवाफदेहिताका विधिहरुको कार्यान्वयनलाई संस्थागत गर्ने,	४.१.१ उपभोक्ता समितिमार्फत गर्ने भनी खरिद विधि छनौट भएका योजनाहरुको कार्यान्वयनका लागि प्रत्येक आ.व.को श्रावण मसान्त भित्र प्रचलिन कानुन वमोजिम उपभोक्ता समिति गठन गरिसक्नु पर्ने नीति ल्याईने छ। ४.१.२ लाभलागत विश्लेषणका आधारमा योजनाको छनौट तथा कार्यान्वयन गरिने छ। ४.१.३ स्थानीय वस्तुगत विवरण, तथ्यांक र आवश्यकताको आधारमा योजना तर्जुमा गरिनेछ।

८.१.५ मुख्य कार्यक्रम तथा नजिता खाका

क्रम	उद्देश्य नं.	रणनीति नं.	कार्यनीति नं.	संकेत नं.	कार्यक्रम	इकाइ	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	जिम्मेवार निकायहरु
								२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३		
१	१	१.१	१.१.१	क	नगरपालिकामा आवश्यक नीति तथा कानुन तर्जुमा	संख्या	०	१			१	नपा
२	१	१.१	१.१.२	क	विद्युतीय शासन पद्धतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन	संख्या		१			१	नपा
३	२	२.१	२.१.१	क	परिवर्तित अवस्थालाई वैज्ञानिक विश्लेषण गरि संगठन संरचना अध्ययनका आधारमा जनशक्ति व्यवस्थापन	संख्या		१			१	नपा
४	२	२.१	२.१.२	क	जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुको क्षमता अभिबृद्धि, कार्य विभाजन तथा आचार संहिता निर्माण	प्याकेज		१			१	नपा
५	२	२.१	२.१.३	क	कृषि, पर्यटन, खानेपानी शिक्षा सम्वन्धि सार्वजनिक संस्थानको स्थापना	संख्या		१	१	१	३	नपा
६	३	३.१	३.१.१	क	नगरपालिकाको राजश्व सुधार सम्भाव्यता अध्ययन	संख्या		१			१	नपा
७	३	३.१	३.१.२	क	राजश्व अभिबृद्धि गर्न राजश्व अनुसन्धान अधिकृतको व्यवस्था	संख्या		१			१	नपा
८	३	३.१	३.१.३	क	नगरपालिकाको वित्तिय कारोवारलाई SUTRA प्रणालीमा आवद्ध गरी व्यवस्थित गरिने	संख्या		१			१	नपा
९	४	४.१	४.१.१	क	उपभोक्ता समिति ठेक्केदार मार्फत गर्ने भनी खरिद विधि छनौट भएका योजनाहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनका नीतिगत व्यवस्था गरिने छ	संख्या		१			१	नपा
१०	४	४.१	४.१.२	क	लाभलागत विश्लेषणका आधारमा योजनाको छानौट तथा कार्यान्वयन गरिने	संख्या		१			१	नपा

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगाल संकेत	छिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रभाव	नगरपालिका सेवाग्राहीमा स्थानीय सरकारको आभास दिन सफल भएको हुने	सेवा प्रबाहमा सेवा ग्राहीको सन्तुष्टिको स्तर	प्रतिशत	८५	९०		९५	९५	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		वार्षिक योजनामा आर्थिक विकास तथा आयमुलक क्षेत्रमा लगानी	प्रतिशत	४	८		१०	१०	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
असर १	संघिय, प्रादेशिक तथा स्थानीय ऐन, कानूनको परिपालनाबाट सेवाप्रवाहमा प्रभावकारीता एवं सुशासन अभिवृद्धि भएको हुने	नगरपालिकाले स्वीकृत गरेका कानून तथा नीति	संख्या						पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		ऐन	संख्या	११	१३	१४	२०	२०	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		नियम तथा विनियम	संख्या	३	५	८	१०	१०	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड	संख्या	२७	२८		३०	३०	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		नीति तथा मार्गदर्शन	संख्या						पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		क्रियाशिल नीतिगत समिति तथा संयन्त्र (विधायन, सुशासन,	संख्या	१४					पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्टयाईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
		लेखा, राजस्व, योजना तथा बजेट तर्जुमा, अनुगमन आदि)											
		अभ्यास गरिएका सामाजिक जवाफदेहिताका औजारका प्रकार (क्षतिपूर्ति सहिको नागरिक वडापत्र, सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, समुदाय स्कोर कार्य आदि)	संख्या	४				४	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		पालिका पेश भएका सरकार संचालन तथा सेवा प्रवाहसम्बन्धी गुनासो सुनुवाई	संख्या	४	४	४	४	४	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
प्रतिफल १	नगरपालिकाको सेवा प्रवाह पारदर्शी तथा	नगरपालिकामा आवश्यक नीति तथा कानुन तर्जुमा							पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
	प्रभावकारी भएको हुने	ऐन	संख्या	५	५	२	२	२२	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		नियम तथा विनियम	संख्या	३	३	४	५	१४	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड	संख्या	१०	१२	१२	१४	१४	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		नीति तथा मार्गदर्शन	संख्या										
असर २	प्रभावकारी सँगठन संरचना निर्माणका साथै संस्थागत क्षमता विकास भई गुणस्तरीय सेवा प्रवाहमा अभिवृद्धि भएको हुने	नगरपालिकामा कार्यरत मानव संशाधन	संख्या	**५४**	**५४**	**५४**	**५५**	५५	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		पालिकामा कार्यरत विषय विज्ञ कर्मचारी	संख्या	**०**	**२**	**२**	**३**	२	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		नगरपालिका तथा वडा कार्यालय भवन	संख्या	**१०**	**१०**	**११**	**१२**	१२	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
प्रतिफल २	संगठन विकास अध्ययनबाट नगरपालिकाको आवश्यकता बमोजिमको प्रशासनिक	परिवर्तित अवस्थालाई वैज्ञानिक विश्लेषण गरि संगठन संरचना अध्ययन	संख्या	**१**				१	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगल संकेत	ढिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
	संरचना निर्माण गर्न सहयोग पुगेको हुने												
	जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीको कार्यविभाजन तथा क्षमता अभिबृद्धिबाट कार्यपालिकाको कार्यपद्दतिमा गुणात्मक सुधार भएको हुने	जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुको क्षमता अभिबृद्धि, कार्य विभाजन तथा आचार संहिता निर्माण नीति तथा कार्यक्रम	संख्या	१	१		२						
	सेवा ग्राही मैत्री वडाको घोषणाबाट सेवा ग्राहीले प्रभावकारी सेवा पाएका हुने	सेवाग्राही मैत्री वडा कार्यालयको घोषणा	संख्या	१	३	२	६	६	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याइँको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगाल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
असर ३	नगरपालिकाको दीगो र नियमित प्राप्त हुने सक्ने वित्तीय श्रोतको पहिचान भई अधिकतम उपलव्धी हुने क्षेत्रहरुमा श्रोत परिचालन भएको हुने	नगरपालिकाको बार्षिक आन्तरिक आय रकम (हजारमा)	रु.	३४४,३५०	३६८,४५५	३९४,२४६	४२१,८४४	**१,९८०,२६७**	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		संघीय सरकारबाट राजस्व बाँडबाँड प्राप्त रकम	रु. हजारमा	१११,५६७	११९,३७७	१२७,७३३	१३६,६७४	**६४१,५९३**	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		प्रदेश सरकारबाट राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त रकम	रु.हजारमा	२६,९९१	२८,८८०	३०,९०२	३३,०६५	**१५५,२१८**	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		संघ समानीकरण	रु हजारमा	१५१,१००	१६१,६७७	१७२,९९४	१८५,१०४	**८६८,९३७**	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		प्रदेश समानीकरण	रु हजारमा	७,१५७	७,६५८	८,१९४	८,७६८	**४१,१५८**	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		संघ सशर्त	रु. हजारमा	२८८,०००	३०८,१६०	३२९,७३१	३५२,८१२	**१,६५६,२१३**	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		प्रदेश सशर्त	रु हजारमा	११,५४४	१२,३५२	१३,२१७	१४,१४२	**६६,३८७**	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		सार्वजनिक निजी लगानी (हजारमा)	रु	०	१००००	२००००	३००००	३००००	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		निजी क्षेत्रको लगानी (हजारमा)	रु	०	१००००	२००००	३००००	३००००	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
प्रतिफल ३	नगरपालिकाको आन्तरिक आयको सम्भाव्य स्रोतको लेखाजोखा हुने	नगरपालिकाको राजश्व सुधार सम्भाव्यता अध्ययन	संख्या	१				१	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
	राजश्व अभिबृद्धिका लागि विषय विज्ञताको परिपुर्ती हुने	राजश्व अभिबृद्धि गर्न राजश्व अनुसन्धान अधिकृतको व्यवस्था	दरवन्दी	१			**१**		पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
	वित्तिय कारोवार व्यवस्थित हुने	नगरपालिकाको वित्तिय कारोवारलाई SUTRA प्रणालीमा आवद्ध गरी व्यवस्थित गरिने	प्याकेज	निरन्तर									
असर ४	स्थानीय योजना तर्जुमा एवं कार्यान्वयनमा	स्थानीय गौरवका आयोजनाहरुको सूची	संख्या	१५					पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		बार्षिक योजनामा आर्थिक विकास तथा	प्रतिशत	४.३६	६	७	८	८	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुष्ट्याईको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीगाल संकेत	छिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
	व्यापक जनसहभागिता र अनुगमन नतिजामूलक र प्रभावकारी भएको हुनेछ।	आयमूलक क्षेत्रमा लगानी अनुपात											
		कूल आयोजना मध्ये उपभोक्ता समितिबाट कार्यान्वयन भएका आयोजनाको अनुपात	प्रतिशत	८०					पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		समयमा सम्पन्न आयोजना/ कार्यक्रमको अनुपात	प्रतिशत	७०	७१	७५	८०	८०	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		आयोजना/कार्यक्रम अनुगमन प्रतिवेदन संख्या (पटके, मासिक, चौमासिक, बार्षिक)	पटक	७				७	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
		नगरपालिकाबाट प्रकाशित दस्तावेज र प्रतिवेदन	संख्या						पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७
प्रतिफल ४	उपभोक्ता समितिबाट कार्यान्वयन भएका आयोजना वढी	उपभोक्ता समितिमार्फत गर्ने भनी खरिद विधि छनौट भएका योजनाहरुको	संख्या	१			१	१	पार्श्व चित्र	न पा	८	१६	७

नतिजा स्तर	नतिजा	सुचक	इकाई	आधार वर्ष २०७६/७७	लक्ष्य			योजना अवधिको जम्मा लक्ष्य	पुर्याउँको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	दीराल संकेत	दिविल संकेत	प्रसस संकेत
					२०७८/७९	२०८०/८१	२०८२/८३						
	प्रभावकारी भएका हुने	कार्यान्वयनका लागि प्रत्येक आ.व. को श्रावण मसान्त भित्र प्रचलित कानुन वमोजिम उपभोक्ता समिति गठन गरिसक्नु पर्ने नीति ल्याईने											
	सामाजिक तथा आर्थिक क्षेत्रमा योगदान पुग्ने आयोजना मात्र कार्यान्वयन भएका हुने	लाभ लागत विश्लेषणका आधारमा योजनाको छानौट तथा कार्यान्वयन	संख्या	**१**			**१**	**१**	**पार्श्व चित्र**	**न पा**	**८**	**१६**	**७**

परिच्छेद – नौ

स्रोत परिचालन तथा कार्यक्रम व्यवस्थापन

९.१ स्रोत व्यवस्थापन

लमही नगरपालिकाले हालसम्म संघीय तथा प्रदेश सरकारवाट वित्तिय समानीकरण, राजश्व बाँडफाँड, शसर्त र समपुरक अनुदान शिर्षक अन्तर्गत प्राप्त अनुदान तथा आन्तरिक आयलाई मुख्य पुँजीगत स्रोतका रुपमा प्रयोग गर्दै आईरहेको अवस्था छ। आ व २०७८/७९ का लागि कुल १ अर्व ८ करोड ४१ लाख वरावरको राजश्व परिचालनको अनुमान गरेको छ । जसमा आन्तरिक राजश्वको हिस्सा लगभग ३४ करोड ४३ लाख, अस्पतालबाट प्राप्त आन्तरिक आय २ करोड र बैंक मौज्दात ८ करोड थियो जुन तालिका १३ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

नगरपालिकाको चालु आव को अनुमानित राजश्व परिचालनलाई आधार मानी आवधिक योजनाको प्रयोजनार्थ आगामी पाँच वर्षका लागि नगरपालिकाले लगानी गर्न सक्ने अनुमानित राजश्वको प्रक्षेपण तालिका १४ मा प्रस्तुत गरिएको मौज्दात तथा अस्पतालबाट प्राप्त आन्तरिक आयलाई हटाईएको छ।

तालिका १३ आ व ०७८/७९ को अनुमानित वजेट

आय शिर्षक	आ.व.०७८।७९
समानिकरण	
संघ	१५१,१००
प्रदेश	७,१५७
राजश्व वांडफांड	
संघ	१११,५६७
पदेश	२६,९९१
शसर्त	
संघ	२८८,०००
प्रदेश	११,५४४
समपुरक	
समपुरक प्रदेश	२०,०००
विशेष	
संघ विशेष	८,३००
प्रदेश विशेष	७,०००
आन्तरिक	३४४,३५०
बैंक मौजदात र अस्पतालबाट प्राप्त आन्तरिक आय	१०८,१८९
जम्मा	**१,०८४,१९८**

प्रत्येक वर्ष करीव ७ प्रतिशतका दरले राजश्व परिचालन वढ्ने अनुमानित प्रक्षेपणका आधारमा तयार पारिएको राजश्व प्रक्षेपणले आवधिक योजनाको अवधिमा आव २०८२/८३ सम्ममा करीव रु ५ अर्व ५८ करोड ५१ लाख राजश्व परिचालन हुने देखाएको छ। उक्त राजश्वमा चालु खर्च (प्रशासनिक खर्च, सामाजिक सुरक्षा भत्ता बापतको रकम र सशर्त अनुदानको ५० देखि ६० प्रतिशत) लाई घटाए पछि प्राप्त हुने कुल रु. २ अर्व ४६ करोड ८८ लाख राजश्व मात्र आगामी ५ बर्षकालागि लगानी योग्य राजश्वको रुपमा रहन्छ जसलाई नगरपालिकाले विभिन्न विषय क्षेत्रमा खर्च गर्न सक्नेछ।

तालिका १४ राजश्व प्रक्षेपण						
आय शिर्षक	**आ.व.०७८।७९**	**आ.व.०७९।८०**	**आ.व.०८०।८१**	**आ.व.०८१।८२**	**आ.व.०८२।८३**	**कूल राजश्व परिचालन**
समानिकरण						**९१०,०९४.७०**
संघ	१५१,१००	१६१,६७७	१७२,९९४	१८५,१०४	१९८,०६१	**८६८,९३७**
प्रदेश	७,१५७	७,६५८	८,१९४	८,७६८	९,३८१	**४१,१५८**
राजश्व बांडफांड						**७९६,८११**
संघ	१११,५६७	११९,३७७	१२७,७३३	१३६,६७४	१४६,२४२	**६४१,५९३**
पदेश	२६,९९१	२८,८८०	३०,९०२	३३,०६५	३५,३८०	**१५५,२१८**
शसर्त						**१,७२२,५९९**
संघ	२८८,०००	३०८,१६०	३२९,७३१	३५२,८१२	३७७,५०९	**१,६५६,२१३**
प्रदेश	११,५४४	१२,३५२	१३,२१७	१४,१४२	१५,१३२	**६६,३८७**
समपुरक						**८७,४११**
समपुरक संघ	१५,२००	१६,२६४	१७,४०२	१८,६२१	१९,९२४	**८७,४११**
समपुरक प्रदेश	२०,०००	२१,४००	२२,८९८	२४,५०१	२६,२१६	**११५,०१५**
विशेष						**८७,९८६**
संघ विशेष	८,३००	८,८८१	९,५०३	१०,१६८	१०,८८०	**४७,७३१**
प्रदेश विशेष	७,०००	७,४९०	८,०१४	८,५७५	९,१७६	**४०,२५५**
आन्तरिक	३४४,३५०	३६८,४५५	३९४,२४६	४२१,८४४	४५१,३७३	**१,९८०,२६७**
जम्मा	**९९१,२०९**	**१,०६०,५९४**	**१,१३४,८३५**	**१,२१४,२७४**	**१,२९९,२७३**	**५,५८५,१६९**
प्रशासनिक खर्च, सामाजिक सुरक्षा भत्ता र सशर्त अनुदानको ६० प्रतिसत	५४१,९०२	५७९,८३५	६२०,४२४	६६३,८५३	७१०,३२३	**३,११६,३३७**
कुल लगानी योग्य राजश्व प्रक्षेपण						**२,४६८,८३३**

९.२ रणनीतिक कार्यक्रम तथा क्षेत्रगत वजेट विनियोजन

लमही नगरपालिकाको योजना तर्जुमा कार्यशालाले आव २०८२/८३ सम्ममा कार्यान्वयन गर्ने गरी परिकल्पना गरेका रणनीतिक कार्यक्रम तालिका १५ मा प्रस्तुत गरिएको छ। यी कार्यक्रमले नगरपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, पुर्वाधार, वन वातावरण, तथा संस्थागत विकास गरी पाँच विकास क्षेत्रका कार्यक्रमहरुलाई समेटेको छ। रणनीतिक कार्यक्रम खाका अन्तर्गत विशेष गरी वडा स्तरीय आयोजनाहरुलाई समेटिएको छ। यी आयोजनाहरु नगरपालिकाले आगामी ५ वर्ष भित्र सम्पन्न गर्ने अपेक्षा गरेको छ भने आयोजनाहरु सम्पन्न गर्न लाग्ने अनुमानित वजेट ४ अर्व ६३ करोड ८१ लाख रहेको छ।

तालिका १५: रणनीतिक कार्यक्रम खाका

क) आर्थिक विकास आयोजना (कृषि, उद्योग र पर्यटन)

नगरपालिका स्तरीय आयोजना

	कार्यक्रमको नाम	योजना कार्यान्वयन	अनुमानित लागत रु (लाखमा)	आर्थिक वर्ष					
				पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	चौथो	पाचौं	सहकार्य
कृषि तथा पशुपालन	सम्भाव्यताका आधारमा हरेक वडामा कृषि पकेट क्षेत्र निर्धारण गरी उत्पादन केन्द्र स्थापना गर्ने।	नगरपालिका	१५०.००						
	कृषि सम्बन्धि तथ्याङ्क अद्यावधिक गरी GIS Mapping गर्ने र प्रदेशको केन्द्रिय तथ्याङ्क प्रणालीमा समाविष्ट गर्ने।	नगरपालिका	२००.००						
	तरकारी तथा फलफुलको बजारीकरण गर्न नगरपालिकामा संकलन केन्द्र स्थापना गर्ने।	२,५	१५०.००						
	वडा २ मा बगर खेती संचालनको लागि अनुदानको व्यवस्था	२	५०.००						
	वडा २ मा कृषि उत्पादनको चिस्यान केन्द स्थापना गर्ने	२	१००.००						
	पशु पंक्षिको स्वास्थ्य परिक्षणको लागि भेटनेरी क्लिनीक निर्माण गर्ने।	७,६	५००.००						
	कृषकहरुलाई आधुनिक औजार र उपकरण प्रयोग गन प्रोत्साहन गर्नको को लागि अनुदान दिने।	नगरपालिका	३००.००						
	पशुको लागि खोप, दाना तथा कृषकहरु लागि उन्नत जातको वीउ विजनहरु वितरण गर्ने।	नगरपालिका	२०.००						
	वडा ३ मा बधशालाको निर्माण गर्ने।	३	२००.००						
	हालको नमूना फर्मको अवधारणामा सुधार गरी स्थापना तथा विस्तार गर्ने।	नगरपालिका	२५०.००						

	छाडा चौपाया व्यवस्थापनको लागि गौशालाको निर्माण गर्ने ।	३,९,८	२५००.००						
	माछा पालनलाई निर्यातमुखी बनाउन कृषकलाई डेलिभरी भ्यान खरिदमा अनुदान दिने ।	३	५०.००						
	जम्मा कृषि तथा पशुपालन		**४४७०.००**						
उद्योग	विभिन्न ठाउँहरुमा आधुनिक दुध डेरिहरु निर्माण गर्ने ।	नगरपालिका	१५०.००						
	वडा ३ मा गार्मेन्ट उद्योग स्थापनाको लागि अनुदान दिने ।	३	१२०.००						
	वडा ३ मा व्यपारिक भवन निर्माण गर्ने ।	३	१००.००						
	व्यावसायिक तरकारी खेती गर्नलाई अनुदान दिने ।	नगरपालिका	५०.००						
	वडा ५ मा रासायनिक मल उत्पादन गर्ने उद्योगको स्थापना गर्ने ।	५	२६०.००						
	वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका युवाको ज्ञान, सीप र अनुभवलाई प्रयोग गरी ग्रामिण ब्यावसाय गर्न आवश्यक तालिम दिने ।	सबै वडा	५००.००						
	शितभण्डार निर्माण गर्ने ।	८	३००.००						
	उद्योग ग्रामको स्थापना र संचालन गर्ने ।	९	१०००.००						
	वडा ८ डमरुवामा हाट बजारको स्थापना गर्ने ।	८	५०.००						
	बजार केन्द्रहरुको स्थापना तथा विस्तार गर्ने ।	नगरपालिका	७०.००						
	उद्योग तथा व्यवसायमा संलग्न भएकालाई सिप तथा उद्यमशीलता विकास तालिम संचालन गर्ने ।	नगरपालिका	०.५०						
	जम्मा उद्योग		**२६००.५०**						
पर्यटन	पर्यटकिय गुरु योजना तयार गर्ने ।	नगरपालिका	२०.००						
	वडा १ म पर्यटन प्रर्वद्धनको लागि राप्ती नदीमा ऱ्याफिटङ्ग तथा रोप वे सञ्चालनको व्यवस्था गर्ने ।	१	१५००.००						
	वडा ३ मा मजगाउ पलम काको ताल निर्माण गर्ने ।	३	११.००						
	वडा ३ को जखेरा तालमा स्टिमर डुङ्गा र रोप वे सञ्चालनको व्यवस्था गर्ने	३	१७५०.००						
	वडा ३ मा जखेरा ताल रिर्सोट निर्माणको लागि अनुदान दिने ।	३	१००.००						
	वडा २ मा सहिद स्मृति संग्रालय निर्माण गर्ने ।	२	५०.००						
	रिहार धार्मिक क्षेत्रको निर्माण	९	१००.००						

	थारु सास्कृतिक ग्रामको निर्माण गर्ने	८	५०.००						
	जम्मा पर्यटन		**३५८१.००**						
सहकारी	पुजी निर्माण हुने क्षेत्रमा लगानीका लागि सहकारी पालिका सहकार्य कार्यक्रम	नगरपालिका	१०००.००						
	सहकारी उत्पादन, बजारीकरण र बचत परिचालन गर्ने ।	नगरपालिका	२००.००						
	विमा पहुँच विस्तार कार्यक्रम	नगरपालिका	५००.००						
	नगरका वडाहरुमा बैंकिङ तथा वित्तीय सेवाहरुको विस्तार तथा सेवा सुदृढिकरण (शाखा, अस्थायी बैंकिङ इकाई वा ATM मेसिन) गराउने ।	नगरपालिका	१००.००						
	जम्मा वैक वित्तिय संस्था तथा सहकारी		**१८००.००**						
	जम्मा आर्थिक		**१२४५१.५०**						

सामाजिक विकास									
विषय क्षेत्र	**कार्यक्रमको नाम**	**आयोजना कार्यान्वयन**	**अनुमानित लागत रु**	आर्थिक वर्ष					**अन्य स्रोतको लागि सहकार्य**
				पहिलो	**दोस्रो**	**तेस्रो**	**चौथो**	**पाचौं**	
	न्युनतम शैक्षिक मापदण्ड तयार पारी शैक्षिक पूर्वाधारको विकास गर्ने	नगरपालिका	५०.००						
	सम्पूर्ण विद्यालयमा समावेशी भौतिक पूर्वाधारको निर्माण गर्ने		१००.००						
	वडा नं. ३ मा प्राविधिक महाविद्यालयको स्थापना गर्ने	३	५०००.००						
	सामुदायिक विद्यालयहरुमा सार्वजनिक स्कुल बसको व्यवस्थाका लागि अनुदान	नगरपालिका	१०.००						
	सम्पूर्ण माध्यमिक विद्यालयलाई व्यवसायिक विद्यालयको रुपमा रुपान्तरण गर्ने	१	१७०.००						
	जम्मा शिक्षा		**५३३०.००**						
स्वास्थ्य	वडा ३ मा रहेको नगर स्वास्थ्य चौकीलाई १५ शैयाको अस्पतालको रुपमा स्थापना गर्ने ।	३	१०००.००						

	स्वास्थ्य चौकी तथा उपस्वास्थ्य चौकीमा मापदण्ड अनुसार कर्मचारी दरबन्दिको व्यवस्था गर्ने ।	नगरपालिका	५०.००							
	वडा १ मा बर्थिङ्ग सेन्टरको निर्माण गर्ने ।	१	१५०.००							
	वडा १ मा रहेको लमही आखाँ अस्पतालमा मेशिन, उपकरणको व्यवस्था साथै थप व्यवस्थापन गर्ने ।	१	२०.००							
	सम्भव ठाउँहरुमा आपत्कालिन सेवाको (एमबुलेन्स) विस्तार गर्ने ।	नगरपालिका								
	वडा २ र ४ मा २४ घन्टे प्रसुती केन्द्रको स्थापना गर्ने ।	२,४	१२०.००							
	आधारभूत तथा प्रजनन स्वास्थ्य सेवा विस्तार गर्ने ।	नगरपालिका	३०.००							
	जम्मा स्वास्थ्य		**१३७०.००**							
खानेपानी तथा सरसफाई	खानेपानी पुर्वाधारको न्युनतम मापदण्ड तयार गरी त्यसै अनुरुप पूर्वाधार निर्माण गर्ने	१	२०००.००							
	सुरक्षित तथा स्वच्छा खानेपानी निश्चित गर्न फिल्टर ट्याकींको व्यवस्था गर्ने ।	नगरपालिका	२५०.००							
	मदन चोक क्षेत्र भित्र खानेपानीको ओभर हेड पम्प को निर्माण गर्ने ।	४	२००.००							
	सबै वडा कार्यक्रयहरु भित्र खानेपानी तथा सरसफाईको व्यवस्था गर्ने	सबै वडा	५०.००							
	कमानपुर बन्चौंमा राप्ती नदीबाट लिफिटङ खानेपानी योजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गर्ने ।	७	१००.००							
	जम्मा खानेपानी तथा सरसफाई		**२६००.००**							
युवा तथा खेलकुद	वडा स्तरीय खेलकुद कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	नगरपालिका	२.००							
	खेल मैदानको स्थापना तथा भएका खेल मैदानको स्तरउन्नती गर्ने ।	नगरपालिका	४०.००							
	वडा २ मा पालिका स्तरीय कर्वडहल निर्माण गर्ने ।	२	५.००							
	लमही टिकुली गढमा फुटबल स्टेडिएमको निर्माण गर्ने ।	३	१५००.००							

	वुर्जुवाको खेलकुद मैदानमा माटो पटानी गर्ने		१००.००						
	वडा ७ को कमानपुर, हसनापुर र बनघुस्रीमा खेलकुद मैदान निर्माण गर्ने ।	७	१५०.००						
	"युवासँग स्थानीय सरकार विशेष कार्यक्रम" संचालन गर्ने ।	नगरपालिका	२००.००						
	वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवा लक्षित उद्यमशीलता विकास कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	नगरपालिका	२००.००						
सामाजिक समावेशीकरण	**जम्मा युवा तथा खेलकुद**		**२१९७.००**						
	बिपन्न तथा पिछडिएका समुदाय लक्षित पालिका स्तरीय सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	सबै वडा	**३००.००**						
	निर्माणधीन अवस्थामा रहेको महिला भवनको कार्य सम्पन्न गर्ने ।	१,८	**५०.००**						
	अपाङ्ग हस्तकला उद्योगको स्थापना गर्ने	वडा नं २	**५०.००**						
	जेष्ठ नागरिकहरुको लागि जेष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्रको निर्माण गर्ने ।	८	**२०.००**						
	जम्मा सामाजिक समावेशीकरण		**४२०.००**						
कला भाषा, साहित्य तथा सँस्कृति	वडा २ मा थारु संग्राहलयको स्थापना	नगरपालिका	**२५.००**						
	कला, संस्कृति प्रबद्धन गर्न कला संस्कृति भवन निर्माण	नगरपालिका	**८.००**						
	कला तथा साहित्यलाई प्रत्साहन गर्न अन्तरपालिका साहित्यिक कार्यक्रम सञ्चालन	नगरपालिका	**१०.००**						
	जम्मा कला भाषा, साहित्य तथा सँस्कृति		**४३.००**						
	जम्मा सामाजिक		**११९६०.००**						

ग) पूर्वाधार विकास आयोजना (सडक, पुल, सिचांई, खानेपानी, बिद्युतीकरण, भवन तथा अन्य)									
नगरपालिका स्तरीय आयोजना									
विषय क्षेत्र	**कार्यक्रमको नाम**	**आयोजना कार्यान्वयन**	**अनुमानित लागत रु**	**आवधिक योजना**					
				पहिलो	**दोस्रो**	**तेस्रो**	**चौथो**	**पाचौं**	**अन्य स्रोतको लागि सहकार्य**
सडक	सडक तथा पुल नीति तर्जुमा	१	२.००						
	प्राथमिकताका आधारमा नगरपालिका भरि कच्ची तथा ग्रावेल सडकहरुको स्तरोन्नती गरी पक्की कालोपत्रे सडक निर्माण	१	५००.००						
	नगरपालिका भरी जिर्ण अवस्थामा रहेका सडक तथा पुलहरुको मर्मत संभार	१	४००.००						
	नक्साङ्कन गर्न बाँकि बाटोहरुको नक्साङ्कन कार्य सम्पादन	१	३५०.००						
	सबै वडामा अपाङ्गमैत्री बाटोको निर्माण	१	६००.००						
	विभिन्न ठाउँहरुमा कृषि सडकहरु निर्माण	२	५००.००						
	नगरपालिकाका बाक्लो वस्ती भएका ठाउँमा पक्की नाला सहित सडक स्तरोन्नती	२	७५०.००						
	नगरपालिकाका अधिकांश वडा छुने गरी पालिका स्तरको रिङ्गरोड अवधारणा थालनी गर्दै त्यही अनुसारको सडक, पुल निर्माण	२	१०००.००						
	आवश्यकताका आधारमा नगरपालिका भित्र विभिन्न खोला, खोल्सी तथा नदीमा पुल तथा कल्वर्ड निर्माण	२	२००.००						
	निर्माणधीन अवस्थामा रहेका सडक तथा पुलको निर्माण कार्य सम्पादन		१०००.००						
	जम्मा सडक		**५३०२.००**						

सूचना तथा सञ्चार प्रविधि	नगरपालिकाको आवश्यकता अनुरुप सुचना तथा सञ्चार नीति तर्जुमा	१	२०.००						
	हरेक सरकारी कार्यालयहरुमा र सामुदायिक भवनहरुमा सूचना प्रविधि पूर्वाधार विकास	१	१०.००						
	सूचना प्रविधिसँग सम्बन्धित प्राविधिक जनशक्तिलाई तालिम गराई उनीहरूको क्षमता अभिवृद्धि	७	५०.००						
	प्रत्येक विद्यालयलाई प्रविधिमैत्री	७	५०.००						
	ठाउँ ठाउँमा Free WiFi Zone को स्थापना	२	२०.००						
	सुविधायुक्त टेलिसेन्टरहरूको विकास	७	२०.००						
	जम्मा सुचना तथा सञ्चार प्रविधि		**१७०.००**						
आवास, वस्ती विकास तथा सार्वजनिक निर्माण	आर्थिक रुपमा बिपन्न थारु समुदायको मौलिक वस्ति निर्माण गरिने	२	२००.००						
	वजार उम्मुख वस्तीहरुलाई वगैचा वस्तीको रुपमा विकास	१	४००.००						
	वस्ती विकासको मापदण्ड तयार पार्ने		२०.००						
	समावेशी भौतिक संरचना निर्माण	४	६००.००						
	खोलीगाउँ, भतरकुण्डा, गोभ्केनामा प्रतिक्षालयको स्थापना गर्ने ।	८	२००.००						
	शहरी विकास कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याउने ।		१००.००						
	जम्मा आवास, वस्ती विकास तथा सार्वजनिक निर्माण		**१५२०.००**						
विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा	वैकल्पिक उर्जा सम्वन्धि नीति, कानुन तथा मापदण्ड तर्जुमा	नगरपालिका	४.००						
	नगरपालिका भरि विद्युतपोल र तार व्यवस्थापन	९	२५.००						
	विद्युतीय सवारीका लागि फास्ट चार्जिङ स्टेशन निर्माण	८	३०.००						

	बगरुवा, जरहनिपामा विद्युतपोल, तार र ट्रान्सफरको व्यवस्था	नगरपालिका	२०.००						
	नगरपालिका केन्द्र, वडा केन्द्र, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी र मुख्य मुख्य बजारकेन्द्र मा सौर्य वत्ती जडान	नगरपालिका	५०.००						
	कृषि सहकारी आदिको सहकार्यमा ठुलो क्षमताको बायोग्यास प्लान्ट स्थापना गरी बायोग्यास तथा प्राङगारीक मल उत्पादन मार्फत कृषि तथा औद्योगिक क्षेत्रलाई प्रविधिमैत्री बनाई रोजगारी सिर्जना	नगरपालिका	१००.००						
	हरेक वडामा विद्युत प्राविधिक र वित्तीय व्यवस्थापन	नगरपालिका	२००.००						
	बैकल्पिक ऊर्जाको उत्पादन तथा विकास गर्ने ।	नगरपालिका	१०००.००						
	जम्मा बिद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा		**१४२९.००**						
सिंचाई	बौराहा खोलाबाट सिचाइँ गर्न पाइप खरिद तथा पोखरी निर्माण गर्ने ।	१	४.००						
	सुन्डवरी टोलमा सिचाइँ नालीको निर्माण गर्ने ।	१	२.००						
	सिचाइँको लागि डिप बोरिङ्गको निर्माण गर्ने ।	१,७,८	२५०.००						
	वडा १ मा सिचाइँको व्यवस्था गर्ने ।	१	२००.००						
	कौडीया भोजराज कुषाल देखि पूर्व गल्लीमा ग्रवेल तथा नाली निर्माण गर्ने ।	१	५.००						
	सिम्रहवा देखि वुताखावा सम्म राप्ती नदीमा ड्याम निर्माण गर्ने	नगरपालिका	१०००.००						
	टैडनैया खोलामा ड्याम बाध्ँने ।	८	१००.००						
	कर्रि खोलामा ड्याम निर्माण गर्ने ।		१०००.००						
	वडा नं. ७ र ९ मा सिंचाइका लागि पाईपलाइन विस्तार	७,९	१००.००						
	सतवरियामा ठूलो साइफन सहित नहर निर्माण गर्ने।	८	२५.००						
	जम्मा सिचाइँ		**२६८६.००**						

	जम्मा पुर्वाधार विकास		१११०७.००						

घ) वातावरण तथा जोखिम नियन्त्रण आयोजना									
नगरपालिका स्तरीय आयोजना									
	कार्यक्रमको नाम	आयोजना कार्यान्वयन	अनुमानित लागत रु	आर्थिक वर्ष					
				पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	चौथो	पाचौँ	सहकार्य
वन तथा वातावरण	सडकका दुवै तिर वृक्षारोपण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	नगरपालिका	२५०.००						
	चप्परखोला सामुदायिक वनमा काँडेतार लगाउने ।		२००.००						
	घुम्ना सामुदायिक वनका लागि भवन निर्माण गर्ने		१००.००						
	जडिबुटी तथा फलफुल खेतिलाई प्रोत्साहन गर्ने ।	नगरपालिका	३००.००						
	एक घर दश विरुवा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	नगरपालिका	१००.००						
	गैरकाष्ठ वन पैदावारको खेती विस्तार तथा वजारीकरण गर्ने ।	नगरपालिका	३००.००						
	विशेष संरक्षण क्षेत्र छुट्टयाई महत्वपूर्ण वन तथा पारिस्थतिकीय प्रणालीको संरक्षण गर्ने ।	नगरपालिका	३५०.००						
	वनहरुमा अग्नि रेखा निमार्ण गर्ने ।	नगरपालिका	२००.००						
	जम्मा वन तथा वातावरण		१८००.००						
भू तथा जलाधार संरक्षण	हरेक वडामा एउटा सार्वजनिक शौचालय र पार्क/बर्गैचा निर्माण गर्ने ।	नगरपालिका	५००.००						
	जलवायू परिवर्तन सम्वन्धी तथ्यांकहरु संकलन गरी अनुकुलन कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	नगरपालिका	२०.००						
	नगर क्षेत्र भित्र रहेका जलाधार क्षेत्रहरु पहिचान, संरक्षण गर्ने ।	नगरपालिका	५०.००						
	जलवायू परिवर्तन सम्वन्धी सूचनामूलक र सचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने ।	नगरपालिका	१०.००						
	जम्मा भू तथा जलाधार संरक्षण		५८०.००						

फोहोरमैला	बजार तथा मुख्य सार्वजनिक स्थलहरूमा सार्वजनिक शौचालयहरू निर्माण गर्ने ।	सबै वडा	२०.००						
	मुख्य सार्वजनिक क्षेत्रहरुमा डस्टविन राख्ने ।	सबै वडा	५०.००						
	आधुनिक फोहोर संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र निमार्ण गर्ने ।	सबै वडा	२००.००						
	फोहोरको पुनः प्रयोग सम्बन्धी सचेतना कार्यक्रम गर्ने ।	सबै वडा	५०.००						
	जम्मा फोहोरमैला व्यवस्थापन		३२०.००						
	छिंगतपुर सिमाना देखि राजपुर सम्म तटबन्ध निर्माण गर्ने ।	२	२०००.००						
	वडा ८ मा खहरे खोलामा तटबन्धन गर्ने ।	८	४५.००						
	विपद् पछिको पुनर्स्थापनाको लागि उद्धार सामग्री, कोष, उद्धार संयन्त्र र प्रविधिको विकास गर्ने ।	नगरपालिका	५००.००						
	विपद् पूर्व तयारी र व्यवस्थापन गर्नलाई दैबिक प्रकोप व्यवस्थापन केन्द्र स्थापना गर्ने ।	नगरपालिका	३००.००						
	कर्रि खोलामा तटबन्धन र पुल निर्माण गर्ने ।	८	१०००.००						
	भतरकुन्डा खोलामा तट बन्धन निर्माण ।	८	४०.००						
	मानखोला तट बन्धन निर्माण गर्ने ।	४	२०००.००						
	धैंसे खोला तट बन्धन निर्माण गर्ने ।	७	२००.००						
	जम्मा विपद् व्यवस्थापन		६०८५.००						
	जम्मा वन तथा विपद् व्यवस्थापन		८७८५.०						

ङ) संस्थागत विकास तथा सुशासन आयोजना									
नगरपालिका स्तरीय आयोजना									
क्र सं	कार्यक्रमको नाम	वडा नं	अनुमानित लागत रु	आर्थिक वर्ष					सहकार्य
				पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	चौथो	पाचौं	
	नगरपालिकामा आवश्यक नीति तथा कानुन तर्जुमा	नगरपालिका	५						
5	विद्युतीय शासन पद्धतिको प्रभावकारी कार्यान्वयन	नगरपालिका	२०						
6	परिवर्तित अवस्थालाई वैज्ञानिक विश्लेषण गरि संगठन संरचना अध्ययनका आधारमा जनशक्ति व्यवस्थापन	नगरपालिका	१०						
8	जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुको क्षमता अभिबृद्धि, कार्य विभाजन तथा आचार संहिता निर्माण	नगरपालिका	१०						
9	कृषि, पर्यटन, खानेपानी शिक्षा सम्वन्धि सार्वजनिक संस्थानको स्थापना	नगरपालिका	२,०००						
10	नगरपालिकाको राजश्व सुधार सम्भाव्यता अध्ययन	नगरपालिका	१२						
11	राजश्व अभिबृद्धि गर्न राजश्व अनुसन्धान अधिकृतको व्यवस्था	नगरपालिका	१२						
12	नगरपालिकाको वित्तिय कारोवारलाई SUTRA प्रणालीमा आवद्ध गरी व्यवस्थित गरिने	नगरपालिका	१०						
13	उपभोक्ता समिति ठेक्केदार मार्फत गर्ने भनी खरिद विधि छनौट भएका योजनाहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनका नीतिगत व्यवस्था गरिने छ	नगरपालिका	३						
	लाभलागत विश्लेषणका आधारमा योजनाको छानौट तथा कार्यान्वयन गरिने	नगरपालिका							
	जम्मा	नगरपालिका	**२,०७७**						

९.३ नगर गौरवका आयोजना

प्रमुख कार्यक्रम	आयोजना कार्यान्वयनको स्थान	अनुमानित लागत (रु.लाखमा)
लमही रिङरोड	लमही	२०००
अर्जुन खोला हाईड्याम	वडा नं. ६ र ७	३५००
कृषि पकेट एरिया	वडा नं. २	१०००
पशुपालन पकेट एरिया	वडा नं. ७,८,९	३०००
महाविद्यालय	महाविद्यालय (वडा नं. १,२,३–१, ४५६– २, वडा नं. ७८९– ३)	४०००
बृहत वहुतले आवाशिय क्षेत्र	रातु डाँडा वडा नं. ५	५०००
लमही– पर्यटन गन्तव्य विन्दु आयोजना		४५००
शितलापुर, वसन्तपुर पर्यटकीय क्षेत्र		३०००
थारु सास्कृतिक ग्राम आयोजना		२०००
जम्मा		**२८०००**

९.४ भूउपयोग योजना

भूमि व्यवस्थापन	क्षेत्र (समेट्ने वडाहरु)	योजनाले ओघट्ने क्षेत्रफल (वर्ग किमी)
कृषि पकेट क्षेत्र	महेन्द्र राजमार्ग देखि दक्षिणतर्फको क्षेत्र	
आवासिय क्षेत्र	महेन्द्र राजमार्ग देखि उत्तरतर्फको क्षेत्र	
कृषि हाट वजार, संकलन केन्द्र, चिस्यान केन्द्र	कृषि हाट वजार वडा नं. ३ वजार क्षेत्र, संकलन केन्द्र वडा नं. २,४,५ चिस्यान केन्द्र वडा नं. १	
वस पार्क		
व्यवसायिक क्षेत्र	लमही वजार	
खेलकुद क्षेत्र	वडा नं. १,५,३	
विद्यालय, कलेज क्षेत्र (शैक्षिक क्षेत्र)	महाविद्यालय (वडा नं. १,२,३–१, ४५६– २, वडा नं. ७८९– ३)	
पार्क तथा पर्यटकीय क्षेत्र तथा कृषि पर्यटन र जलाशय क्षेत्र	राप्ती करिडोर, अर्जुन खोला, रिहार वावा	
स्वास्थ्य क्षेत्र	वडा नं. ४	
वन क्षेत्र	नगरपालिकाको उत्तरी क्षेत्र	
धार्मिक क्षेत्र	वडा नं. ६, ९ र १४	
फोहोर मैला व्यवस्थापन क्षेत्र	वडा नं. ५	
औद्योगिक ग्राम	वडा नं. ७	
अटो भिलेज पार्क	वडा नं. ७	

९.५ क्षेत्रगत वजेट विनियोजन

क.सं.	**कार्यक्रम**	**अनुमानित लागत अनुमान**	**प्रतिशत**
	नगर गौरवका आयोजना	**२८०००**	**३७.६**
क)	**आर्थिक विकास योजना**	**१२,४५२**	**१६.७**
१	कृषि तथा पशुपालन	४,४७०	**६.०**
२	उद्योग तथा बाणिज्य	२,६०१	**३.५**
३	पर्यटन	३,५८१	**४.८**
४	सहकारी तथा वित्त	१,८००	**२.४**
ग)	**सामाजिक विकास योजना**	**११,९६०**	**१६.१**
१	शिक्षा	५,३३०	७.२
२	स्वास्थ्य	१,३७०	१.८
३	खानेपानी	२,६००	३.५
४	सामाजिक समावेशीकरण	४२०	०.६
५	युवा तथा खेलकुद	२,१९७	३.०
६	कला भाषा, साहित्य तथा सँस्कृति	४३	०.१
ख)	**पूर्वाधार विकास योजना**	**११,१०७**	**१४.९**
१	सडक	५,३०२	७.१
२	आवास तथा वस्ती विकास	१,५२०	२.०
३	सिचांई	२,६८६	३.६
५	वैकल्पिक उर्जा तथा विद्युत	१,४२९	१.९
६	सुचना तथा सञ्चार प्रविधि	१७०	०.२
घ)	**वातावरण तथा बिपद व्यावस्थापन**	**८,७८५**	**११.८**
१	वन तथा वातावरण	१,८००	२.४
२	भू तथा जलाधार संरक्षण	५८०	०.८
३	फोहोरमैला व्यवस्थापन	३२०	०.४
४	विपद् व्यवस्थापन	६,०८५	८.२
ङ)	**संस्थागत विकास सेवा प्रवाह तथा सुसासन योजना**	**२,०७७**	२.८
१	संस्थागत विकास	२,०७७	२.८
	कुल जम्मा	**७४,३८१**	**१००.००**

आगामी ५ वर्षकालागि परिकल्पना गरेका कार्यक्रमहरुको सफल कार्यान्वयनका लागि नगरपालिकाले ७ अर्व ४३ करोड ८१ लाख वरावरको वजेटको परिकल्पना गरेको छ। तर प्रस्तुत कार्यक्रम सञ्चालन गर्न नगरपालिकाले संघ र प्रदेशबाट प्राप्त गर्ने वित्तिय समानीकरण र सशर्त अनुदान तथा राजश्व बाँडफाँडबाट आगामी पाँच बर्षमा प्राप्त गर्ने अुनमानित वजेट २ अर्व ३८ करोड १४ लाख हुन आउँछ। तसर्थ सम्पूर्ण कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न नगरपालिकालाई आगामी ५ वर्षमा लगभग ५ अर्व ५ करोड अपुग हुने देखिन्छ। उक्त अपुग बजेटको व्यवस्थापनका लागि नगरपालिकाले देहायका काम गर्नेछ :

- राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय विकास साझेदारहरुसँग समन्वय गर्ने
- आन्तरिक आयस्रोतको दायराको खोजी गर्ने
- संघ तथा प्रदेशसँग समन्वय गर्ने
- अन्तर स्थानीय तह साझेदारी गर्ने
- निजी तथा सार्वजनिक साझेदारी एवं सहकार्य गर्ने
- जनसहभागिता वृद्धि गर्ने

परिच्छेद – दश

मध्यमकालिन खर्च संरचना

१०.१ दीर्घकालीन सोच र समष्टिगत लक्ष्य

नगरपालिकाको दीर्घकालीन सोच र समष्टिगत लक्ष्य यसै प्रतिवेदनको परिच्छेद तीनमा उल्लेख छ। सोही दीर्घकालीन सोच र समष्टिगत लक्ष्यलाई आधार मानी मध्यमकालीन खर्च संरचना तर्जुमा भएको छ।

१०.२ विषयक्षेत्रगत उद्देश्य, रणनीति तथा लक्ष्य परिमाण

मध्यमकालीन खर्च संरचना अन्तर्गत विषय क्षेत्रगत सोच, उद्देश्य, रणनीति तथा लक्ष्य परिमाण यसै प्रतिवेदनको परिच्छेद ४,५,६,७, र ८ मा उल्लेख गरिएको छ। सोही विषय क्षेत्रगत, उप-विषय क्षेत्रगत उद्देश्य, रणनीति तथा कार्यनीति र लक्ष्य परिमाणका आधारमा मध्यमकालीन कार्यक्रमको ढाँचा तयार पारिएको छ। आगामी ३ वर्षको लागि उपलव्धी सूचकहरु पनि सोही आधारमा तयार पारिएको छ। समग्रमा आवधिक योजनाका दीर्घकालीन सोच, समष्टिगत लक्ष्य, विषयक्षेत्रगत रणनीति तथा कार्यनीतिलाई अंगिकार गर्दै मध्यमकालीन खर्च संरचनासंग तादात्म्यता मिलाइएको छ। यसै मध्यमकालीन खर्च संरचनालाई आधार मानी पालिकाले वार्षिक योजना तथा विकास कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्ने छ।

१०.३ मध्यकालिन खर्च संरचनाको खाका

आगामी ५ वर्षकालागि नगरपालिकाको कुल अनुमानित राजश्व परिचालन रहेकोमा मध्यकालिन खर्च संरचना अन्तर्गत आगामी तीन वर्ष (आ व २०७८/७९, ०७९/०८० र ०८०/०८१) का लागि क्षेत्रगत कार्यक्रमका लागि राजश्व परिचालनको अनुमान पेश गरिएको छ। उक्त अनुमान नगरपालिकाको दीर्घकालिन सोच, लक्ष्य तथा उद्देश्यका आधारमा तयार पारिएको हो। नगरपालिकाले गौरवका योजनाका रुपमा परिकल्पना गरेका योजनका साथै दीगो विकास लक्ष्य, राष्ट्रिय लक्ष्य, तथा प्रादेशिक लक्ष्यलाई योगदान पुग्ने प्रकृतिका योजनाहरुलाई समावेश गरी मध्यकालिन खर्च संरचनाको खाका तयार पारिएको छ।

नगरपालिकाले कृषि, शिक्षा तथा पूर्वाधार विकासलाई दीगो विकासको २५ वर्षे सोच बनाएको हुनाले त्रिवर्षिय खर्च अनुमानले तिनै क्षेत्रलाई वढी प्राथमिकता दिएको छ। नगरपालिकाको क्षेत्रगत कार्यक्रम तथा बजेट विनियोजनको त्रिवर्षिय अनुमानको विस्तृत खाका तल प्रस्तुत गरिएको छ

१०.४.१ विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

सूचक	एकाई	आ.व २०७६/७७ को वास्तविक उपलब्धि	आ.व २०७७/७८ को अनुमानित उपलब्धि	मध्यकालिन लक्ष्य		
				आ.व २०७८/७९	आ.व २०७९/८०	आ.व २०८०/८१
आर्थिक विकास						
कृषि तथा पशुपालन						
वडा नं. २ केन्द्रित बृहत कृषि पकेट क्षेत्र						
वडा नं. ७, ८, ९ आधुनिक पशुपालन क्षेत्र						
चिस्यान तथा कृषि उपज संकलन केन्द्र स्थापन						
पर्यटन तथा सिंचाई						
अर्जुन खोला उच्च तटवन्ध कार्यक्रम						
थारु सास्कृतिक संग्राहलय तथा होम स्टे विकास						
रिहार वावा एकीकृत धार्मिक पर्यटन विकास						
उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय						
वडा नं. ७ मा औद्योगिकको स्थापना						
वैंक वित्तिय संस्था सहकारी						
एक वडा एक सहकारी साझेदारी कार्यक्रम						
समुदाय लक्षित विमा प्याकेज कार्यक्रम						
सहकारी नगरपालिका रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम						
सामाजिक विकास						
शिक्षा						
एक वडा एक नमुना विद्यालय						
महाविद्यालयको पूर्वाधार निर्माण						
एक विद्यालय एक सुचना प्रविधि ल्याव प्रविधिमैत्री व्यवसायिक विद्यालय						
पूर्व प्रारम्भिक वाल विकास कार्यक्रम						
स्वास्थ्य						
वडा नं. ४ मा ट्रमा सेन्टर सहितको अस्पताल						

वडा ३ र ६ मा सर्प दंस उपचार केन्द्रको स्थापना						
प्रत्येक वडामा वर्थिङ सेन्टर निर्माण						
खानेपानी सरसफाई						
रिहार खानेपानी आयोजना निर्माण						
पाइपलाईन व्यवस्थापन आयोजना						
सामाजिक समावेशीकरण तथा लैङ्गिक समता						
अपांग तथा दलित शिप विकास कार्यक्रम						
जेष्ठनागरिक वालबालिका घरदैलो स्वास्थ्य कार्यक्रम						
जेष्ठनागरिक सेवा तथा मनोरन्जन केन्द्र						
आदिवासी जनजाती उत्थान कार्यक्रम (शिप हस्तान्तरण						
युवा तथा खेलकुद						
एक वडा एक खेलकुद मैदान						
पुर्वाधार विकास						
सडक						
लमही रिङरोड विकाय आयोजना						
शितलपुर, वसन्तपुर पर्यटकीय सडक योजना						
आवास, वस्ती विकास तथा सार्वजनिक निर्माण						
थारु मौलिक आवास कार्यक्रम						
वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन						
वन तथा जैविक विविधता						
कप्तानगञ्ज गिद्ध वासस्थन संरक्षण						
भूमी तथा जलाधार व्यवस्थापन						
जखेरा ताल संरक्षण						
खहरे खोला, कर्रि खोला, भतरकुन्डा खोला, मानखोला, धैंसे खोला, राप्ती नदीमा तटबन्धन						
वातावरण तथा स्वच्छता						

हरेक वडामा बहुउद्धेसिय पार्क (बाल उद्यान, जेष्ठ नागरिक चौतारी र बिपद व्याबस्थापन केन्द्र) निमार्ण गर्ने						
जलवायु परिवर्तन तथा विपद् व्यवस्थापन						
विपद पुर्व सुचना प्रणाली स्थापना (बाढी वन्यजन्तु)						
विपद राहत कार्यक्रम						
वन्य जन्तु प्रभावित किसानलाई अनुदान						
दमकल तथा दमकल पइन्ट स्थापना						
सुशासन तथा संस्थागत विकास						
संस्थागत संरचना तथा मानव संसाधन विकास						
कृषि, पशुपालन, पर्यटन लगायतका उच्च पूजी निर्माण हुने क्षेत्रमा सहलगानी विस्तारका लागि पालिका स्तरीय संस्थान निर्माण						

१०.४.२ विषय क्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षिय अनुमान

विषय क्षेत्र	आ व	वजेट अनुमान			स्रोत									
		कुल वजेट हजारमा	चालु हजारमा	पूँजीगत हजारमा	संघ			प्रदेश			आन्तरिक स्रोत	जनसहभागिता	सहकारी	नीजि क्षेत्र
					१	२	३	१	२	३				
आर्थिक विकास	२०७८/७९	८००००	१६०००	६४०००	२०००				१०००				७००	४५२
	२०७९/८०	६००००	११४००	४५६००		३००००				१५०००		३०००	६०००	६०००
	२०८०/८१	६००००	११४००	४५६००	३००००			७७८.५				११५.७	३११.४	३११.४
जम्मा		२०००००	३८८००	१५५२००	३२०००	३००००	०	७७८.५	१०००	घघघघ	०	३११५.७	७०११	६७६३
सामाजिक विकास	२०७८/७९	७६०००	१५२००	६०८००	४५६००			२२८००			७६००			
	२०७९/८०	५७०००	११४००	४५६००	३४२००			१७१००			५७००			
	२०८०/८१	५७०००	११४००	४५६००	३४२००			१७१००			५७००			
जम्मा		१९००००	३८०००	१५२०००	११४०००			५७०००			१९०००			
पुर्वाधार विकास	२०७८/७९	९४०००	१६००	६४००		४७०००			३७६००			५६४०	३७६०	
	२०७९/८०	७०५००	१२००	४८००		३५२५०			३५२५०					
	२०८०/८१	७०५००	१२००	४८००		३५२५०			१५७५					
जम्मा		२३५०००	४०००	१६०००	०	११७५००			७४४२५			५६४०	३७६०	
वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन	२०७८/७९	७८२४००	१००८०	४०३२०		३९१२००			३१२९६०			४६९४४	३१२९६	
	२०७९/८०	५८६८००	७५६०	३०२४०		२९३४००			२९३४००					
	२०८०/८१	५८६८००	७५६०	३०२४०		२९३४००			१५७५					
जम्मा		१९५६०००	२५२००	१००८००	०	९७८०००	०	०	६०७९३५	०	०	४६९४४	३१२९६	
सुशासन तथा	२०७८/७९	८०००	२४००	४८०		४०००			३२००			४८०	३२०	
	२०७९/८०	६०००	१८००	३६०		३०००			३०००					६७६३

संस्थागत विकास	२०८०/८१	६०००	१८००	३६०		३०००			१५७५					
जम्मा		**२००००**	**६०००**	**१२००**	**०**	**१००००**	**०**	**०**	**७७७५**	**०**	**०**	**४८०**	**३२०**	**६७६३**
जम्मा		२६०१०००	११२०००	४२५२००	१४६०००	११३५५००	०	५७७७८.५	६९११३५	१५०००	१९०००	५६१७९.७	४२३८७	१३५२७

१०.४.३ कार्यक्रम तथा योजनाको संक्षिप्त विवरण

विषय क्षेत्र	कार्यक्रम	उद्देश्य	आयोजनाको अवधि		लागत तथा पुष्ट्याई		आगामी तीन वर्षको उपलब्धि
			शुरु	समाप्ति	लागत (रु लाखमा)	पुष्ट्याई	
	आर्थिक विकास				**२०००००**		
	कृषि तथा पशुपालन				**९५०००**		
आर्थिक विकास	वडा नं. २ केन्द्रित बृहत कृषि पकेट क्षेत्र	तरकारी फलफुल र खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर हुनु	२०७८	२०८०	१००००	संघ शसर्त	तरकारी फलफुल र खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर हुने छ
	वडा नं. ७, ८, ९ आधुनिक पशुपालन क्षेत्र	पशुपालनमा आत्मनिर्भर हुनु	२०७८	२०८०	१५०००	प्रदेश	पशुपालन बाट आय आर्जन वढ्ने छ।
	चिस्यान तथा कृषि उपज संकलन केन्द्र स्थापन	कृषि उत्पादनको सुरक्षा गर्नु	२०७८	२०८०	**७००००**		कृषकले कृषि उत्पादनको उचित मुल्य प्राप्त गर्न सक्नेछन
	पर्यटन तथा सिंचाई				**७३०००**		
	अर्जुन खोला उच्च तटवन्ध कार्यक्रम	सिचाई तथा पर्यटन विकास प्रवर्द्धन गर्नु	२०७९	२०८०	२४०००	प्रदेश	पर्यटक आवागमनमा बृद्धि हुनाले पालिकाको आर्थिक गतिविधि तथा रोजगारी वढ्ने छ भन्नृ सिंचित क्षेत्र विस्तार भइ उत्पादकत्व वढ्ने छ
	थारु सास्कृतिक संग्राहलय तथा होम स्टे विकास	सास्कृतिक पर्यटन विकास गर्नु	२०७९	२०८०	४०००	प्रदेश	
	रिहार वावा एकीकृत धार्मिक पर्यटन विकास	धार्मिक पर्यटनको व्यवस्थित विकास गर्नु	२०७९	२०८०	४५०००	आन्तरिक	

	उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय				**१०००**		
	वडा नं. ७ मा औद्योगिकको स्थापना	औद्योगिक विकास मार्फत आर्थिक गतिविधि वढाउने	२०७८	२०८०	१०००	प्रदेश	औद्योगिक विकास रोजगारी का साथै आन्तरिक उत्पादन वढ्ने छ
	वैंक वित्तिय संस्था सहकारी				**३१०००**		
	एक वडा एक सहकारी साझेदारी कार्यक्रम		२०७८	२०८०	१०००		
	समुदाय लक्षित विमा प्याकेज कार्यक्रम		२०७८	२०८०	१००००		
	सहकारी नगरपालिका रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम		२०७८	२०८०	२००००		
	सामाजिक विकास				**१९००००**		
	शिक्षा				**४५०००**		
सामाजिक विकास	एक वडा एक नमुना विद्यालय	शिक्षा क्षेत्रमा सुधार ल्याउने	२०७९	२०८०	१००००	संघ	सवै समुहका विद्यार्थीको पठन पाठनमा सहजता आउनु छ
	महाविद्यालयको पूर्वाधार निर्माण		२०७८	२०८०	५०००		
	एक विद्यालय एक सुचना प्रविधि ल्याव प्रविधिमैत्री व्यवसायिक विद्यालय	सुचना प्रविधिका माध्यम वाट शिक्षाको गुणस्तर मा सुधार ल्याउने	२०७८	२०८०	२००००	संघ	सुचना प्रविधिका माध्यम वाट शिक्षाको गुणस्तर मा सुधार आउने छ
	पूर्व प्रारम्भिक वाल विकास कार्यक्रम	बालबालिकको शिक्षाको गुणस्तरमा सुधार ल्याउने	२०७८	२०८०	१००००	संघ	विद्यार्थीले रोजगारमुलक गुणस्तरीय शिक्षा पाउने छन
	स्वास्थ्य				**३००००**		
	वडा नं. ४ मा ट्रमा सेन्टर सहितको अस्पताल	स्वास्थ्य पहुँचलाई सहज वनाउने	२०७९	२०८०	१००००	संघ	स्वास्थ्य सेवाको सहज पहुँच हुनेछ
	वडा ३ र ६ मा सर्प दंस उपचार केन्द्रको स्थापना		२०८०	निरन्तर	१५०००	प्रदेश	

	प्रत्येक वडामा वर्थिङ सेन्टर निर्माण	प्रसुति सेवालाई सुरक्षित तथा सहज वनाउनु	२०८०	निरन्तर	५०००		
	खानेपानी सरसफाई				**१५०००**		
	रिहार खानेपानी आयोजना निर्माण		२०७८	२०८०	१००००		
	पाइपलाईन व्यवस्थापन आयोजना		२०७८	२०८०	५०००		
	सामाजिक समावेशीकरण तथा लैङ्गिक समता				**४००००**		
	अपांग तथा दलित शिप विकास कार्यक्रम		२०७८	२०८०	**५०००**		
	जेष्ठनागरिक वालबालिका घरदैलो स्वास्थ्य कार्यक्रम		२०७८	२०८०	**५०००**		
	जेष्ठनागरिक सेवा तथा मनोरन्जन केन्द्र		२०७८	२०८०	**१००००**		
	आदिवासी जनजाती उत्थान कार्यक्रम (शिप हस्तान्तरण		२०७८	२०८०	२००००		
युवा तथा खेलकुद					**६००००**		
	एक वडा एक खेलकुद मैदान		२०७८	२०८०	६००००		
	पुर्वाधार विकास				**२३५०००**		
	सडक				**२१५०००**		
	लमही रिङरोड विकाय आयोजना	सडक पहुँच लाई सहज वनाउने	२०७८	२०८०	२०००००	प्रदेश	
	शितलपुर, वसन्तपुर पर्यटकीय सडक योजना		२०७८	२०८०	१५०००	प्रदेश	
	आवास, वस्ती विकास तथा सार्वजनिक निर्माण				**२००००**		
	थारु मौलिक आवास कार्यक्रम				**२००००**		
	वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन				**१९५६०००**		
	वन तथा जैविक विविधता				**२००००**		
	कप्तानगञ्ज गिद्ध वासस्थान संरक्षण		२०७८	२०८०	२००००		

	भूमी तथा जलाधार व्यवस्थापन				**१८०००००**		
	जखेरा ताल संरक्षण		२०७८	२०८०	१००००००		
	खहरे खोला, कर्रि खोला, भतरकुन्डा खोला, मानखोला, धैँसे खोला, राप्ती नदीमा तटबन्धन		२०७८	२०८०	८०००००		
	वातावरण तथा स्वच्छता				**१००००**		
	हरेक वडामा बहुउद्धेशिय पार्क (बाल उद्यान, जेष्ठ नागरिक चौतारी र विपद व्यवस्थापन केन्द्र) निमार्ण गर्ने		२०७८	२०८०	१००००		
	जलवायु परिवर्तन तथा विपद् व्यवस्थापन				१२६०००		
	विपद पुर्व सुचना प्रणाली स्थापना (बाढी वन्यजन्तु)		२०७८	२०८०	२००००		
	विपद राहत कार्यक्रम		२०७८	२०८०	३००००		
	वन्य जन्तु प्रभावित किसानलाई अनुदान		२०७८	२०८०	६०००		
	दमकल तथा दमकल प्वइन्ट स्थापना		२०७८	२०८०	७००००		
	सुशासन तथा संस्थागत विकास				२००००		
	संस्थागत संरचना तथा मानव संसाधन विकास		२०७८	२०८०			
	कृषि, पशुपालन, पर्यटन लगायतका उच्च पूजी निर्माण हुने क्षेत्रमा सहलगानी विस्तारका लागि पालिका स्तरीय संस्थान निर्माण		२०७८	२०८०	२००००		

१०.४.४ कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, सांकेतिकीकरण, तथा त्रिवर्षिय खर्च अनुमान

क्र स			आ.व २०७८/७९ को बिनियोजन			आ.व २०७९/८० को अनुमान			आ.व २०८०/८१ को अनुमान							
	कार्यक्रम	कुल त्रिवर्षिय बजेट	कुल बजेट	चालु	पुँजीगत	कुल बजेट	चालु	पुँजीगत	कुल बजेट	चालु	पुँजीगत	प्राथमिकता क्रम	दिविस	गरिबी न्युनीकरण संकेत	लैगिक संकेत	जलवायु संकेत
	आर्थिक विकास	२०००००	८००००	१६०००	६४०००	६००००	१२०००	४८०००	६००००	१२०००	४८०००					
१	**कृषि तथा पशुपालन**	९५०००	३८०००	७६००	३०४००	२८५००	५७००	२२८००	२८५००	५७००	२२८००			**उत्तम**	**न्युन**	**तटस्थ**
२	वडा नं. २ केन्द्रित बृहत कृषि पकेट क्षेत्र	१००००	४०००	८००	३२००	३०००	६००	२४००	३०००	६००	२४००	१	२	उत्तम	न्युन	तटस्थ
३	वडा नं. ७, ८, ९ आधुनिक पशुपालन क्षेत्र	१५०००	६०००	१२००	४८००	४५००	९००	३६००	४५००	९००	३६००	१	२	उत्तम	न्युन	तटस्थ
६	चिस्यान तथा कृषि उपज संकलन केन्द्र स्थापन	७०९००	२८०००	५६००	२२४००	२१०००	४२००	१६८००	२१९००	४३८०	१७५२०	१	२	उत्तम	न्युन	तटस्थ
	पर्यटन	७३०००	२९२००	५८४०	२३३६०	२१९००	४३८०	१७५२०	२१९००	४३८०	१७५२०					
७	अर्जुन खोला उच्च तटवन्ध कार्यक्रम	७३०००	२९२००	५८४०	२३३६०	२१९००	४३८०	१७५२०	२१९००	४३८०	१७५२०	१	२	उत्तम	न्युन	तटस्थ
८	थारु सास्कृतिक संग्राहलय तथा होम स्टे विकास	२४०००	९६००	१९२०	७६८०	७२००	१४४०	५७६०	७२००	१४४०	५७६०	१	२	उत्तम	न्युन	तटस्थ
९	रिहार वावा एकीकृत धार्मिक पर्यटन विकास	४०००	१६००	३२०	१२८०	१२००	२४०	९६०	१२००	२४०	९६०	१	२	उत्तम	न्युन	तटस्थ
	उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय	१०००	४००	८०	३२०	३००	६०	२४०	३००	६०	२४०					
१२	वडा नं. ७ मा औद्योगिकको स्थापना	१०००	७६०००	१५२००	६०८००	५७०००	११४००	४५६००	३००	६०	२४०	१	२	उत्तम	न्युन	तटस्थ
	वैंक वित्तिय संस्था सहकारी	३१०००	१२४००	२४८०	९९२०	९३००	१८६०	७४४०	९३००	१८६०	७४४०					
१३	एक वडा एक सहकारी साझेदारी कार्यक्रम	१०००	४००	८०	३२०	३००	६०	२४०	३००	६०	२४०	१	२	उत्तम	न्युन	तटस्थ
१४	समुदाय लक्षित विमा प्याकेज कार्यक्रम	१००००	४०००	८००	३२००	३०००	६००	२४००	३०००	६००	२४००	१	२	उत्तम	न्युन	तटस्थ
१५	सहकारी नगरपालिका रोजगार प्रवर्द्धन कार्यक्रम	२००००	८०००	१६००	६४००	६०००	१२००	४८००	६०००	१२००	४८००	२	४	उत्तम	उत्तम	न्युन
	सामाजिक विकास	१९००००	७६०००	१५२००	६०८००	५७०००	११४००	४५६००	५७०००	११४००	४५६००	२	४	उत्तम	उत्तम	न्युन
	शिक्षा	४५०००	१८०००	३६००	१४४००	५७०००	११४००	४५६००	५७०००	११४००	४५६००	१	४	उत्तम	उत्तम	न्युन
१६	एक वडा एक नमुना विद्यालय	१००००	४०००	८००	३२००	१३५००	२७००	१०८००	१३५००	२७००	१०८००	१	४	उत्तम	उत्तम	न्युन

१७	महाविद्यालयको पूर्वाधार निर्माण	५०००	२०००	४००	१६००	३०००	६००	२४००	३०००	६००	२४००	१	३	उत्तम	उत्तम	न्युन
१९	एक विद्यालय एक सुचना प्रविधि ल्याव प्रविधिमैत्री व्यवसायिक विद्यालय	२००००	८०००	१६००	६४००	३०००	६००	२४००	३०००	६००	२४००	२	३	उत्तम	उत्तम	न्युन
२०	पूर्व प्रारम्भिक वाल विकास कार्यक्रम	१००००	४०००	८००	३२००	९०००	१८००	७२००	९०००	१८००	७२००	२	३	उत्तम	उत्तम	न्यन
	स्वास्थ्य	३००००	१२०००	२४००	९६००	३०००	६००	२४००	३०००	६००	२४००	२	३	उत्तम	उत्तम	न्युन
२१	वडा नं. ४ मा ट्रमा सेन्टर सहितको अस्पताल	१००००	२०००	४००	१६००	४५००	९००	३६००	४५००	९००	३६००	१	३	उत्तम	उत्तम	न्युन
२८	वडा ३ र ६ मा सर्प दंस उपचार केन्द्रको स्थापना	१५०००	६०००	१२००	४८००	१५००	३००	१२००	१५००	३००	१२००	१	३	उत्तम	उत्तम	न्युन
३०	प्रत्येक वडामा वर्थिङ सेन्टर निर्माण	५०००	२०००	४००	१६००	३०००	६००	२४००	३०००	६००	२४००	१	३	उत्तम	उत्तम	न्युन
	खानेपानी सरसफाई	१५०००	१६०००	३२००	१२८००	१५००	३००	१२००	१५००	३००	१२००	२	३	उत्तम	उत्तम	न्युन
३२	रिहार खानेपानी आयोजना निर्माण	१००००	४०००	८००	३२००	१२०००	२४००	९६००	१२०००	२४००	९६००	१	३	उत्तम	उत्तम	न्युन
३३	पाइपलाईन व्यवस्थापन आयोजना	५०००	२०००	४००	१६००	१५००	३००	१२००	१५००	३००	१२००	२	३	उत्तम	उत्तम	न्युन
	सामाजिक समावेशीकरण तथा लैङ्गिक समता	४००००	१६०००	३२००	१२८००	१२०००	२४००	९६००	१२०००	२४००	९६००	१	३	उत्तम	उत्तम	न्युन
३७	अपांग तथा दलित सीप विकास कार्यक्रम	५०००	२०००	४००	१६००	१५००	३००	१२००	१५००	३००	१२००	१	३	उत्तम	उत्तम	न्युन
३८	जेष्ठनागरिक वालबालिका घरदैलो स्वास्थ्य कार्यक्रम	५०००	२०००	४००	१६००	१५००	३००	१२००	१५००	३००	१२००	२	९	उत्तम	उत्तम	न्युन
४०	जेष्ठनागरिक सेवा तथा मनोरन्जन केन्द्र	१००००	४०००	८००	३२००	३०००	६००	२४००	३०००	६००	२४००	१	९	उत्तम	उत्तम	न्युन
४२	आदिवासी जनजाती उत्थान कार्यक्रम (शिप हस्तान्तरण	२००००	८०००	१६००	६४००	६०००	१२००	४८००	६०००	१२००	४८००	२	९	उत्तम	उत्तम	न्युन
	युवा तथा खेलकुद	६००००	२४०००	४८००	१९२००	१८०००	३६००	१४४००	१८०००	३६००	१४४००	१	७	उत्तम	उत्तम	न्युन
४३	एक वडा एक खेलकुद मैदान	६००००	२४०००	४८००	१९२००	१८०००	३६००	१४४००	१८०००	३६००	१४४००	१	७	उत्तम	उत्तम	न्युन
	पुर्वाधार विकास	२३५०००	९४०००	१८८००	७५२००	७०५००	१४१००	५६४००	७०५००	१४१००	५६४००	१	९	उत्तम	उत्तम	न्युन
	सडक	२१५०००	८६०००	१७२००	६८८००	६४५००	१२९००	५१६००	६४५००	१२९००	५१६००	१	२	उत्तम	उत्तम	न्युन
४६	लमही रिङरोड विकाय आयोजना	२०००००	८००००	१६०००	६४०००	६००००	१२०००	४८०००	६००००	१२०००	४८०००	१	२	उत्तम	उत्तम	न्युन
४७	शितलपुर, वसन्तपुर पर्यटकीय सडक योजना	१५०००	६०००	१२००	४८००	४५००	९००	३६००	४५००	९००	३६००	१	२	उत्तम	उत्तम	न्युन
	आवास, वस्ती विकास तथा सार्वजनिक निर्माण	२००००	८०००	१६००	६४००	६०००	१२००	४८००	६०००	१२००	४८००					
४९	**थारु मौलिक आवास कार्यक्रम**	२००००	८०००	१६००	६४००	६०००	१२००	४८००	६०००	१२००	४८००	१	१५	उत्तम	न्युन	उत्तम
	वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	१९५६०००	७८२४००	१५६४८०	६२५९२०	५८६८००	११७३६०	४६९४४०	५८६८००	११७३६०	४६९४४०	१	१५	उत्तम	न्युन	उत्तम
	वन तथा जैविक विविधता	२००००	८०००	१६००	६४००	६०००	१२००	४८००	६०००	१२००	४८००					
५१	कप्तानगञ्ज गिद्ध वासस्थन संरक्षण	२००००	८०००	१६००	६४००	६०००	१२००	४८००	६०००	१२००	४८००	१	२	उत्तम	न्युन	उत्तम
	भूमी तथा जलाधार व्यवस्थापन	१८०००००	७२००००	१४४०००	५७६०००	५४००००	१०८०००	४३२०००	५४००००	१०८०००	४३२०००	१	२	उत्तम	न्युन	उत्तम
५२	जखेरा ताल संरक्षण	१००००००	४०००००	८००००	३२००००	३०००००	६००००	२४००००	३०००००	६००००	२४००००					
५३	खहरे खोला, कर्रि खोला, भतरकुन्डा खोला, मानखोला, धैंसे खोला, राप्ती नदीमा तटबन्धन	८०००००	३२००००	६४०००	२५६०००	२४००००	४८०००	१९२०००	२४००००	४८०००	१९२०००					

	वातावरण तथा स्वच्छता	१००००	४०००	८००	३२००	३०००	६००	२४००	३०००	६००	२४००	२		उत्तम	उत्तम	न्युन
५४	हरेक वडामा बहुउद्दश्यीय पार्क (बाल उद्यान, जेष्ठ नागरिक चौतारी र बिपद व्यवस्थापन केन्द्र) निमार्ण गर्ने	१००००	४०००	८००	३२००	३०००	६००	२४००	३०००	६००	२४००	१		उत्तम	न्युन	न्युन
	जलवायु परिवर्तन तथा विपद् व्यवस्थापन	१२६०००	५०४००	१००८०	४०३२०	३७८००	७५६०	३०२४०	३७८००	७५६०	३०२४०					
५५	विपद पुर्व सुचना प्रणाली स्थापना (बाढी वन्यजन्तु)	२००००	८०००	१६००	६४००	६०००	१२००	४८००	६०००	१२००	४८००	1		उत्तम	न्युन	उत्तम
५६	विपद राहत कार्यक्रम	३००००	१२०००	२४००	९६००	९०००	१८००	७२००	९०००	१८००	७२००	2		उत्तम	न्युन	उत्तम
५७	वन्य जन्तु प्रभावित किसानलाई अनुदान	६०००	२४००	४८०	१९२०	१८००	३६०	१४४०	१८००	३६०	१४४०	2		उत्तम	न्युन	उत्तम
५८	दमकल तथा दमकल पइन्ट स्थापना	७००००	२८०००	५६००	२२४००	२१०००	४२००	१६८००	२१०००	४२००	१६८००	1		उत्तम	न्युन	उत्तम
	सुशासन तथा संस्थागत विकास	२००००	८०००	१६००	६४००	६०००	१२००	४८००	६०००	१२००	४८००					
५९	कृषि, पशुपालन, पर्यटन लगायतका उच्च पूजी निर्माण हुने क्षेत्रमा सहलगानी विस्तारका लागि पालिका स्तरीय संस्थान निर्माण	२००००	८०००	१६००	६४००	६०००	१२००	४८००	६०००	१२००	४८००	1		न्युन	न्युन	न्युन
	जम्मा	२६०१०००														

१०.५ कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्राथमिकता क्रम बमोजिम तीन आ. वको वजेट अुनमान तथा प्रक्षेत्रपण

प्राथमिकता क्रम	आयोजना संख्या		गत आवको यर्थाथ		चालु आ व को संशोधित अनुमान		आ व २०७८/८९		आ व २०७९/८०		आ व २०८०/८१	
			रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
पहिलो	४२	७१३९००					२३७९६६.६६६७	३३.३३	२३७९६६.६६६७	३३.३३	२३७९६६.६६६७	३३.३३
दोश्रो	१९	१८८७१००					६२९०३३.३३३३	३३.३३	६२९०३३.३३३३	३३.३३	६२९०३३.३३३३	३३.३३
कुल जम्मा	६१	२६०१०००					८६७०००		८६७०००		८६७०००	

१०.६ दीगो विकास लक्ष्यका आधारमा तीन आर्थिक वर्षको वजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण (रु लाख मा)

संकेत नं.	दिगो विकास लक्ष्य	गत आवको यर्थाथ		चालु आ व को संशोधित अनुमान		कुल प्रक्षेपित वजेट	आ व २०७८/८९		आ व २०७९/८०		आ व २०८०/८१	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	हरेक क्षेत्रमा रहेका सवै स्वरुपका विषम गरीबीको अन्त्य					२०००००	६६६६७	३३.३३	६६६६६.६६७	३३.३३	६६६६६.६६७	३३.३३
२	भोकमरीको अन्त्य गर्ने, खाद्य सुरक्षा तथा उन्नत पोषण प्राप्ति र दिगो कृषिको प्रवर्द्धन											
३	सवै उमेर समुहका व्यक्तिको स्वस्थ जीवनको सुनिश्चितता					३००००	१००००	३३.३३	१००००	३३.३३	१००००	३३.३३
४	समावेशी तथा समतामुलक गुणस्तरीय शिक्षा					४५०००	१५०००	३३.३३	१५०००	३३.३३	१५०००	३३.३३
५	लैङ्गिक समानता हासिल गर्ने					४००००	१३३३३	३३.३३	१३३३३.३३३	३३.३३	१३३३३.३३३	३३.३३
६	खानेपानी तथा सरसफाईको उपलब्धता र यसको दिगो व्यवस्थापन					१५०००	५०००	३३.३३	५०००	३३.३३	५०००	३३.३३
७	खर्चले धान्न सकिने, भरपर्दो, दिगो र आधुनिक उर्जामा सबैको पहुँच						०.००	३३.३३	०.००	३३.३३	०.००	३३.३३
८	स्थिर, समावेशी र दीगो आर्थिक बृद्धि, पूर्ण उत्पादनशील रोजगारी र मर्यादित श्रम						०		०		०	

९	उत्थानशील पूर्वाधारको निर्माण, समावेशी र दीगो औद्योगीकिकरण र नव प्रवर्तन					२३५०००	७८३३३.३३	३३.३३	७८३३३.३३३		७८३३३.३३३	३३.३३
१०	मुलुक भित्र र अन्य मुलुक विचको असमानता कम गर्ने						०		०		०	
११	शहर र मानव वस्तीलाई समावेशी, शुरक्षित, उत्थानशील र दीगो वनाउने					२००००	६६६६.६६६६६७	३३.३३	६६६६.६६६७	३३.३३	६६६६.६६६७	३३.३३
१२	दीगो उपभोग र उत्पादन											
१३	जलवायु परिवर्तन											
१४	स्थानीय तहका लागि असान्दर्भिक											
१५	पारिस्थितिकीय प्रणालीको दिगो उपयोग					१८०००००	६०००००.०	३३.३३	६०००००	३३.३३	६०००००	३३.३३
१६	दीगो विकासका लागि शान्ति र समावेशी समाजको विकास गर्ने, सवैका लागि न्यायको पहुँच, प्रभावकारी, जवाफदेही तथा समावेशी संस्थाको निर्माण गर्ने					२००००	६६६६.७	३३.३३	६६६६.७	३३.३३	६६६६.६७	३३.३३
१७	दीगो विकासका लागि विश्व व्यापी साझेदारीलाई जिवन्त तुल्याउने						०		०		०	
कूल जम्मा						२२०५०००	८०१६६६.६६६७		८०१६६६.६७		८०१६६६.६७	

परिच्छेद– एघार

अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

स्थानीय तहको विकासको मेरुदण्डको रूपमा रहेका विकास नीति, योजना तथा कार्यक्रमहरूको सफल कार्यान्वयनका लागि अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । स्थानीय तहले योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा सशक्त स्वःअनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणालीको स्थापना गरी आफूले निर्धारण गरेका लक्ष्य तथा उद्देश्य हासिल गर्ने दिशातर्फ योजनाको प्रगति उन्मुख भएको छ वा छैन भन्ने जानकारी प्राप्त गर्नुपर्ने हुन्छ । कार्यान्वयन चरणको समयमा नै आयोजनाहरूमा भएको लगानी तथा साधनको प्रवाह समुचित ढंगले भएको छ वा छैन, कार्यतालिका अनुसार क्रियाकलापहरू सुचारु भएका छन् वा छैनन साथै व्यवस्थापकीय कमजोरीहरू के के छन् भन्ने जानकारी प्राप्त गर्नुपर्ने हुन्छ । त्यसैले, नगरपालिकाले आवधिक योजनाको आधारमा वार्षिक विकास योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने हुन्छ । वार्षिक योजना कार्यान्वयनका लागि कार्यान्वयन तालिका समेत तयार गर्नुपर्ने र सो कार्यान्वयन तालिकामा बजेट सहितका अनुगमनका कार्यहरूसमेत निर्दिष्ट गरी तदअनुसार अनुगमन गर्ने कार्यप्रणाली स्थापित गरिनु पर्दछ ।

११.१ अवसर र चुनौती

योजनाबद्ध विकासको प्रयासमा अनुगमनलाई योजना चक्रको अभिन्न हिस्सा र प्रगति सिंहावलोकन गर्ने प्रमुख आधार मान्ने गरिन्छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १४ ले उपाध्यक्षको र वडाअध्यक्षको काम कर्तव्य र अधिकारमा योजना तथा कार्यक्रमको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण गरी सोको प्रतिवेदन बैठकमा पेस गर्नुपर्ने कानुनी व्यवस्था गरेको छ । त्यस्तै उपाध्यक्षको अध्यक्षतामा अनुगमन समितिको समेत प्रबन्ध भएको देखिन्छ । जिल्ला समन्वय समितिले पनि अनुगमन र वार्षिक समीक्षा गर्नुपर्ने संस्थागत र कानूनी व्यवस्था भएको छ । त्यस्तै ऐनको दफा ८४ ले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले प्रमुखको निर्देशनमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने गराउने कानूनी व्यवस्था गरेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले नगरपालिकालाई आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र पर्ने विकास योजनाको अनुगमन सम्बन्धी कानूनी संस्थागत तथा कार्यविधिगत जिम्मेवारी समेत किटानी व्यवस्था हुनुलाई प्रभावकारी अनुगमन प्रणाली स्थापना गर्ने अवसरको रूपमा लिनुपर्ने हुन्छ ।

स्थानीय तहहरूको संस्थागत विकास भइनसकेको वर्तमान अवस्थामा उपरोक्त कानूनी व्यवस्थाको कार्यान्वयन गर्नु चुनौतीपूर्ण रहेको छ । योजना सम्बद्ध प्राविधिक जनशक्तिको अभावले नियमित अनुगमन प्रभावित भइरहेको अवस्था छ । अनुगमन सम्बन्धी संयन्त्रहरू क्रियाशील हुन सकिरहेका छैनन, अनुगमनका लागि भिन्दै बजेटको विनियोजन समेत हुन सकेको देखिदैन । यसैगरी स्थानीय सरकारका रूपमा विभिन्न विषयगत कार्य जिम्मेवारीहरू प्राप्त भए तापनि ती कार्य जिम्मेवारी अनुसारका अनुगमनका सूचकहरू निर्धारण हुन नसक्नु, तत्तत् विषयगत शाखाबाट आआफ्नो कार्यक्रम अनुसारका क्रियाकलापगत, परिमाणत्मक, नतिजागत, असर वा प्रतिफलगत तहसम्मका सूचकहरू प्राप्त गरी अनुगमन प्रणालीलाई सुव्यवस्थित गर्नु चुनौतीपूर्ण कार्यको रूपमा रहेको छ । प्रतिनिधिहरूलाई अनुगमनको महत्वबोध गराउन नसकिँदा अनुगमनले उचित प्राथमिकता प्राप्त गर्न सकेको देखिँदैन ।

कार्यक्रम अनुसारका चरणगत अनुगमन गरी पूर्वनिर्धारित समय, गुणस्तर, लागतमा कार्य भए नभएको यकिन गर्न कार्यान्वय चरणदेखि नै प्रभावकारी अनुगमन प्रणाली स्थापित गरी नतिजामुखी अनुगमन प्रणालीको स्थापना हुन झनै जरुरी देखिन्छ ।

११.२ उद्देश्य / असर

आवधिक नगर विकास योजना र यसबमोजिम तर्जुमा हुने वार्षिक योजनाहरूको नतिजामुखी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धति स्थापित भई संस्थागत भएको हुनेछ ।

११.३ रणनीति

- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन बमोजिमको अनुगमन संयन्त्रलाई संस्थागत गरी क्रियाशील गराइनेछ ।
- आवधिक नगरविकास योजनाले निर्दिष्ट गरेका लक्ष्य, उद्देश्य हासिल भए नभएको लक्ष्य र नतिजा सूचकहरूको विकास गरी मध्यावधि मूल्याङ्कन गरिनेछ ।
- आवधिक नगरविकास योजनाका आधारमा वार्षिक योजना तर्जुमा गरी योजनाले निर्दिष्ट गरेका लक्ष्यहरू प्राप्त उन्मुख भए नभएको अनुगमन गरिनेछ ।
- विषयगत कार्यक्रमहरूको कार्यक्रमगत सूचकहरूको निर्माण गरी तदअनुसार अनुगमन गरिनेछ ।
- अनुगमनको कार्यतालिका बनाई अनुगमन गर्ने प्रणालीको विकास गरी, तदअनुसार क्षमता विकासका साथै बजेटको व्यवस्था गरिनेछ ।
- अनुगमन पश्चात अनुगमनकर्ताबाट लिखित रूपमा अनुगमन प्रतिवेदन लिने, यसलाई नियमित बैठकमा छलफल गरी देखिएका बाधा अड्चन फुकाइनेछ ।
- प्राप्त अनुगमन प्रतिवेदन अनुगमन समितिमा र चौमासिक र बार्षिक प्रतिवेदनको चौमासिक र बार्षिक समीक्षा नियमित रुपमा नगरपालिकामा सबै सरोकारवालाहरुको संलगनतामा गरिनेछ र तत्काल समस्याको समाधान गरी योजना समयमा नै सम्पन्न गर्न तदारुकता लिइनेछ ।
- चौमासिक समीक्षा तथा स्थानीय तहको समस्या समाधान समितिको बैठकमा अनुगमन समितिबाट समष्टिगत अनुगमन प्राप्त गरी छलफल गरी समस्याको समाधान गर्ने प्रणालीको स्थापना गरिनेछ ।
- योजनाको आर्थिक तथा भौतिक प्रगतिको प्रतिवेदन सम्बन्धित तह, निकायमा तोकिएको समयमा पठाइनेछ । यसका लागि संघ र प्रदेशसंग समन्वय गरी कम्प्युटरमा आधारित एकिकृत सूचना प्रणालीका फर्मेटहरु विकास गरी आबद्ध गरिनेछ ।
- आवधिक नगरविकास योजनाको मध्यावधि मूल्याङ्कन तेश्रो वर्षमा र अन्तिम मूल्याङ्कन योजनाको समाप्ति पछि गरिनेछ ।
- अनुगमन र मूल्याङ्कन प्रतिवेदन नगरपालिकाको वेबसाइटमा राखिनुका साथै सार्वजनिक समेत गरिनेछ ।

११.४ अनुगमन मुल्याङ्कन खाका

आवधिक नगरविकास योजनाको प्रभाव, असर, प्रतिफलको नतिजा मापन तथा संचालित कार्यक्रमको प्रक्रिया अनुगमन गरिनेछ । प्रक्रिया अनुगमन तथा प्राप्त नतिजाको मापन गर्ने जिम्मेवारी नगर कार्यपालिकाको हुनेछ भने यस कार्यमा सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समितिलाई परिचालन गरिनेछ । आवधिक नगरविकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको जिम्मेवारी तथा विधि देहायअनुसार रहेका छन् :

- नगरकार्यपालिका तथा विषयगत समिति
- सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समिति
- जिल्ला समन्वय समिति

- विषयगत शाखा उपशाखा, परियोजना, संघ संस्था
- नागरिक समाज संस्था तथा तेश्रो पक्ष

आवधिक नगरविकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका साधन तथा विधि देहायअनुसार रहनेछन ।

- स्थलगत अनुगमन ।
- कार्ययोजना (लक्ष्य) र प्रगति वीच तुलना ।
- नागरिक अनुगमन ।
- सहभागितामूलक मध्यावधि समीक्षा ।
- सहभागितामूलक अन्तिम समीक्षा (तेश्रो पक्षबाट मूल्याङ्कन) ।

आवधिक नगरविकास योजनाको अनुमान तथा मूल्याङ्कन प्रक्रिया देहाय वमोजिम हुनेछ

तालिका १६ आवधिक नगरविकास योजनाको अनुमगन तथा मूल्याङ्कन प्रक्रिया

के अनुगमन गर्ने ?	कसले अनुगमन गर्ने ?	कहिले अनुगमन गर्ने ?	कसरी अनुगमन गर्ने?
कार्यक्रम वा प्रक्रिया अनुगमन	सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति, वडा समिति, सरकारी र गैसस, परियोजना	पटके, मासिक, चौमासिक र बार्षिक	स्थलगत अनुगमन गर्ने, चौमासिक कार्ययोजनाको लक्ष्य र प्रगति, विवरणको तुलना गर्ने,
प्रतिफल अनुगमन	नगरकार्यपालिका, सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति	चौमासिक, अर्धवार्षिक, बार्षिक र मध्यावधि	स्थलगत अनुगमन गर्ने, बार्षिक कार्ययोजनाको लक्ष्य र प्रगति, विवरणको तुलना गर्ने, नतिजामूलक अनुगमन खाका अनुसार नतिजा मापन गर्ने,
असर तह अनुगमन	सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति र तेश्रो पक्ष	बार्षिक, मध्यावधि र अन्तिम बर्ष	सहभागितामूलक छलफल गर्ने, नतिजामूलक अनुगमन खाका अनुसार नतिजा मापन गर्ने, नमूना सर्वेक्षण गर्ने,
प्रभाव तह अनुगमन	सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति र तेश्रो पक्ष	मध्यावधि र अन्तिम बर्ष	नतिजामूलक अनुगमन खाका अनुसार नतिजा मापन गर्ने, सहभागितामूलक छलफल गर्ने, अध्ययन तथा सर्वेक्षण गर्ने,

अनुसूचि
अनुसूची- १ आयोजना वैंक
अनुसूची- २ नगरपालिकाको जिआईएस नक्शा
अनुसूची- ३ आवधिक विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धि माईन्यूट्स
अनुसूची- ४ फोटोहरु
अनुसुची- ५ मध्यमकालिन खर्च संरचनाका आयोजनाका प्राथमीकिरण सुचकहरु

अनुसुची १ योजना वैंक

कार्यक्रम	लागत तथा पुष्ट्याई		उपलब्धि
	लागत (रु लाखमा)	पुष्ट्याई	
कृषि			
वडा नं. २ केन्द्रित बृहत कृषि पकेट एरिया	१००	संघ	कृषि उत्पादन र उत्पादकत्तव वृद्धि भएको हुने
कृषि सम्बन्धि तथ्याङ्क अद्यावधिक गरी GIS Mapping गर्ने र प्रदेशको केन्द्रिय तथ्याङ्क प्रणालीमा समाविष्ट गरिने	१००	प्रदेश	कृषि सम्बन्धि तथ्याङ्क अद्यावधिक भएको हुर्नु
वडा २,८,४ मा कृषि उत्पादनको मिनि चिस्यान केन्द्रहरु स्थापना गरिने	२००	प्रदेश	कृषि उत्पादनको बजारीकरण भएको हुने
पशुपालन			
वडा २ मा माछा पालनलाई निर्यातमुखी बनाउन माछा पालन पकेट क्षेत्र निर्धारण गरिने	५०	संघ	पशुपालनमा उत्पादन र उत्पादकत्तव वृद्धि भएको हुने
पशु पंक्षिको स्वास्थ्य परिक्षणको लागि भेटनेरी क्लिनीक निर्माण गरिन	५००	संघ	पशुपंछीमा हुने रोगको परिक्षण र न्यूनिकरण भएको हुर्नु
पर्यटन			
पर्यटकिय गुरु योजना तयार गर्ने ।	५०	आन्तरिक	पर्यटनको विकास गरी आय वृद्धि भएको हुने
पर्यटन पैदावार क्षेत्रको प्रचारप्रसार तथा प्रवर्द्धन गर्न भिडियो डकुमेन्ट्री तयार गरिने	५०	आन्तरिक	पर्यटनको प्रचार प्रसार भएको हुने
वडा ३ मा मजगाउ पलम काको ताल निर्माण गरिने	११	प्रदेश	पर्यटनको विकास गरी आय वृद्धि भएको हुर्नु
वडा ५ मा भ्यू टावरको स्थापना गरिने	१००	प्रदेश	पर्यटनको विकास गरी आय वृद्धि भएको हुने
वडा १ म पर्यटन प्रर्वद्धनको लागि राप्ती नदीमा र्‍याफिटङ्ग तथा रोप वे सञ्चालनको व्यवस्था गर्ने	१५००	संघ	पर्यटनको विकास गरी आय वृद्धि भएको हुने
वडा ३ को जखेरा तालमा स्टिमर डुङ्गा र, रोप वे सञ्चालनको व्यवस्था गर्ने ।	१७५०	आन्तरिक	पर्यटनको विकास गरी आय वृद्धि भएको हुने
नगरपालिकाको चुरे पहाडी भुभागमा पैदल मार्ग निर्माणको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिने	२०००	प्रदेश	पर्यटनको विकास भएको हुने
वडा २ मा सहिद स्मृति संग्रालय निर्माण गरिने	१००	आन्तरिक	पर्यटनको विकास भएको हुने
वडा ८ मा टेङनैया बाबा गुफा क्षेत्रमा नयाँ मन्दिर निर्माण, कुण्ड र मुर्तिको स्थापना गरिन	५०	प्रदेश	धार्मिक पर्यटनको विकास भएको हुने

उद्योग तथा व्यापार			
व्यवस्थित पूर्वाधार र आधुनिक सुविधा सहितको औद्योगिक ग्रामको निर्माण गरिने	१०००	प्रदेश	उद्योग क्षेत्रको विकास भएको हुने
विभिन्न ठाउँहरुमा आधुनिक दुध डेरिहरु निर्माण गर्ने ।	१५०	आन्तरिक	उत्पादित वस्तुको बजारिकरण भएको हुने
वडा ५ मा रासायनिक मल उत्पादन गर्ने उद्योगको स्थापना गर्ने ।	१००	प्रदेश	स्थानिय स्रोत साधनको उपयोग गर्दै रोजगारी र आय वृद्धि भएको हुने
नगरपालिकाको पहिचान झल्कने लोगोको विकास गर्ने र सोहि लोगोको आधारमा लमहीको मायाको चिनो स्वरुप स्थानीय हस्तकलाको विकास गर्ने ।	५०	आन्तरिक	स्थानिय स्रोत साधनको उपयोग गर्दै रोजगारी र आय वृद्धि भएको हुने
वडा ८ डमरुवा, वडा १, वडा ३ मा हाट बजारको स्थापना गर्ने	१५०	संघ	उत्पादित वस्तुको बजारिकरण भएको हुने
वडा ६ मा जडिबुट्टि संकलन तथा प्रशोधन उद्योग स्थापना गर्ने	२००	संघ	स्थानिय स्रोत साधनको उपयोग गर्दै रोजगारी र आय वृद्धि भएको हुने
वडा १ ढुङ्गालाई खानीको रुपमा विकास गर्ने ।	२००	संघ	स्थानिय स्रोत साधनको उपयोग गर्दै रोजगारी र आय वृद्धि भएको हुने
बैंकिङ्ग तथा सहकारी			
ग्रामिण क्षेत्रहरुमा बैंकिङ पहुँच बढाउनको लागि कम लगानीमा खाता खोल्न मिल्ने स्पेशल सुविधा लिएर आउन निजि एवम् सरकारी बैंकहरुसगँ समन्वय गरिने	२०	आन्तरिक	ग्रामिण क्षेत्रहरुमा बैंकिङ्ग पहुँच बढेको हुने
कृषि बैंकिङ सेवाको विकास गर्ने	५०	आन्तरिक	कृषि र कृषकलाई टेवा पुगेको हुने
जम्मा आर्थिक	**८५११**		
शिक्षा			
हरेक उच्च माध्यमिक विद्यालयमा विज्ञान ल्याव, र आइ.सि.टिको स्थापना गरिने	२००	संघ	शैक्षिक क्षेत्रको पूर्वाधारको विकास भएको हुने
हरेक विद्यालयमा व्यवस्थित महिलामैत्री, अपाङ्गमैत्री शौचालय तथा सुरक्षित खानेपानीको व्यवस्था मिलाइने	१००	प्रदेश	विद्यालयको पुर्वाधार विकासलाई समावेशी बनेको हुने
कोरोना तथा अन्य माहामारीको बेलामा डिजिटल प्रविधिबाट अनलाइन कक्षा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइने	१००	आन्तरिक	शैक्षिक क्षेत्रको पूर्वाधारको विकास भएको हुने

सबै विद्यालयहरुमा घेरावार तथा कम्पाउण्डिङ्गको निमार्ण गरिने	१००	संघ	शैक्षिक क्षेत्रको पूर्वाधारको विकास भएको हुने
हरेक विद्यालयमा कम्प्युटर तथा इन्टरनेटको सुविधा सुनिश्चित गरिने	१००	संघ	शैक्षिक क्षेत्रको पूर्वाधारको विकास भएको हुने
नगरपालिका स्तरीय नमुना आवाशिय विद्यालयको स्थापना गरिने	१००	प्रदेश	शिक्षाको गुणस्तरमा सुधार भएको हुने
वडा ३ मा सामुदायिक ईन्जिनियरिङ्ग क्याम्पसको स्थापना गरिने	५०००	प्रदेश	शिक्षा क्षेत्रको विकास भएको हुने
शैक्षिक सँस्थामा डिजिटलाइज्ड हाजिरको व्यवस्था मिलाइने	५०	आन्तरिक	शिक्षाको क्षेत्रमा सुधार भएको हुने
स्वास्थ्य			
वडा ३ र ६ मा सर्प दंस उपचार केन्द्रको स्थापना गरी स्वास्थ्यकर्मी, औषधी उपचार एवम् उपकरणको व्यवस्था गरिन	१०००	प्रदेश	स्वास्थ्य क्षेत्रको पूर्वाधारको विकास भएको हुने
वडा ३ मा रहेको नगर स्वास्थ्य चौकीलाई १५ शैयाको अस्पतालको रुपमा स्थापना गरिने	१०००	संघ	स्वास्थ्य क्षेत्रको विकास गरी गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चित भएको हुने
जडिबुटी तथा आयुर्वेदिक स्वास्थ्य केन्द्र स्थापना गर्ने ।	५००	प्रदेश	स्थानिय स्रोत साधनको उपयोग गर्दै स्वास्थ्य क्षेत्रको विकासमा टेवा पुगेको हु
वडा १ मा रहेको लमही आँखा अस्पतालमा मेशिन, उपकरणको व्यवस्था साथै थप व्यवस्थापन गरिने	२०	संघ	स्वास्थ्य क्षेत्रको भौतिके विकास भएको हुने
वडा १ म बर्थिङ्ग सेन्टरको निर्माण गरिने	१५०	प्रदेश	स्वास्थ्य क्षेत्रको विकास भएको हुने
खानेपानी तथा सरसफाई			
सुरक्षित तथा स्वच्छा खानेपानी निश्चित गर्न हरेक वडामा फिल्टर ट्याकींको व्यवस्था गरिन	२५०	प्रदेश	सुरक्षित तथा स्वच्छा खानेपानी सुनिश्चित भएको हुने
वडा ४ मा मदन चोक क्षेत्र भित्र खाने पानीको ओभर हेड पम्प को निर्माण गरिने	१०००	प्रदेश	सुरक्षित तथा स्वच्छा खानेपानी सुनिश्चित भएको हुने
सार्वजनिक स्थान, मन्दिरहरु तथा पर्यटकीय स्थानमा सार्वजनिक शौचालय निर्माण गरिने	२००	प्रदेश	
हरेक वडाका मुख्य सार्वजनिक ठाउँहरुमा डस्टबिनको व्यवस्था गरिने	५०	आन्तरिक	फोहोर व्यवस्थापन भएको हुर्नु

शौचालय तथा घरका फाहोरहरु जम्मा गर्ने, प्रशोधन गर्ने तथा डिस्पोज गर्ने पुर्वाधार विस्तार गरिने	१००	संघ	फोहोर व्यवस्थापन भएको हुने
कमानपुर बन्चौंमा राप्ती नदीबाट लिफिटङ खानेपानी योजनाको सम्भाव्यता अध्ययन गरिने	१००	प्रदेश	सत प्रतिशत खानेपानीको पहुँच सुनिश्चित भएको हुने
वडा १ मा खानेपानीको धारा, पाइपलाइन तथा ट्याँकीको व्यवस्था गरिने	४००	प्रदेश	सत प्रतिशत खानेपानीको पहुँच सुनिश्चित भएको हुने
उचित ठाउँ हेरी डम्पिङ्ग साइटको निर्माण गरिने	५००	आन्तरिक	फोहोर व्यवस्थापन भएको हुने
सामाजिक समावेशीकरण			
वडा २ मा अपाङ्ग हस्तकला उद्योगको स्थापना गरिने	२०	आन्तरिक	अपाङ्ग व्यक्तिहरुमा रोजगारीको सिर्जना गर्दै आय वृद्धि भएको हुने
जेष्ठनागरिकलाई सहजतापुर्वक जिवत यापन गर्न जेष्ठ नागरिक स्याहार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने तथा जेष्ठ नागरिक दिवा सेवा केन्द्रको निर्माण गरिने	२००	आन्तरिक	जेष्ठ नागरिकको जिवन सहज बनेको हुने
घरेलु वा सामाजिक हिंसामा परेका महिला तथा बेसाहार बालबच्चा र बृद्ध लाई सहारा केन्द्र स्थापना गरिने	१००	प्रदेश	महिला, बृद्ध तथा बालबालिकाको जिवन सहज बनेको हुने
युवा तथा खेलकूद			
एक वडा एक खेलकुद मैदानको पूर्वाधार निर्माण गरिने	२००	आन्तरिक	खेलकुद क्षेत्रको विकास भएको हुने
खेलकुद प्रशिक्षण केन्द्र स्थापना गर्ने	१००	प्रदेश	खेलकुद क्षेत्रको विकास भएको हुने
वडा २ मा पालिका स्तरीय कर्वडहल निर्माण गरिने	५००	प्रदेश	खेलकुद क्षेत्रको विकास भएको हुने
वडा ३ को लमही टिकुली गढमा फुटबल स्टेडिएमको निर्माण गर्ने	१५००	संघ	खेलकुद क्षेत्रको विकास भएको हुने
कला, भाषा, सँस्कृति, साहित्य			
वडा २ मा थारु संग्राहलयको स्थापना गरिने	५००	आन्तरिक	कला, संस्कृति प्रबद्धन भएको हुने
कला, संस्कृति प्रबद्धन गर्न कला संस्कृति भवन निर्माण गरिने	५०१	आन्तरिक	कला, संस्कृति प्रबद्धन भएको हुने
जम्मा सामाजिक	**१४६४१**		

सडक तथा पुल			
सबै विद्यमान मुख्य र शाखा सडकहरुको अन्तिम २ देखि ७ बर्ष भित्र स्तरउन्नती र कालो पत्रे गर्ने	१०००	संघ	नगरपालिका पूर्वाधार विकास गरी विकासका क्षेत्रमा टेवा पुगेको हुने
विभिन्न ठाउँहरुमा कृषि सडकहरु निर्माण गरिने	२००	संघ	नगरपालिका पूर्वाधार विकास गरी विकासका क्षेत्रमा टेवा पुगेको हुने
सबै वडामा अपाङ्गमैत्री बाटोको निर्माण थालनी गरिने	२००	संघ	समावेशी पूर्वाधार विकास भएको हुने
दामोदर मार्ग कालोपत्रे गर्ने	१०००	संघ	
कृषि दामोदर सडक कमानपुर, हसनापुर, बनघुस्री हुदैं कचकपुर जाने बाटोमा पक्की नाला सहित कालोपत्रे गर्ने।	१०००	संघ	
नगरपालिकाका अधिकांश वडा छुने गरी पालिका स्तरको रिङ्गरोड अवधारणा थालनी गर्दै त्यही अनुसारको सडक, पुल निर्माण गरिने	२५००	संघ	नगरपालिका पूर्वाधार विकास गरी विकासका क्षेत्रमा टेवा पुगेको हुने
आवश्यकताका आधारमा नगरपालिका भित्र विभिन्न खोला, खोल्सी तथा नदीमा पुल तथा कल्वर्ड निर्माण गरिने	२०००	संघ	पूर्वाधार विकास भएको हुने
नगरपालिका भरी जिर्ण अवस्थामा रहेका सडक तथा पुलहरुको र्ममत संभार गरिने	६००	संघ	पूर्वाधार विकास भएको हुने
निर्माणधीन अवस्थामा रहेका सडक तथा पुलको निर्माण कार्य सम्पादन गरिने	६००	संघ	पूर्वाधार विकास भएको हुने
भवन तथा आवास			
बहुउद्धेशिय व्यवसायिक भवन निर्माण गर्ने।	२००	प्रदेश	नगरपालिका पूर्वाधार विकास भएको हुने
खोलीगाउँ, भतरकुण्डा, गोफ्नेनामा प्रतिक्षालयको स्थापना गर्ने।	६००	प्रदेश	व्यवस्थित वस्ती विकास विस्तार भएको हुने
वडा ४ मा कृषि भवन निर्माण गरिने छ।	१००	प्रदेश	व्यवस्थित वस्ती विकास विस्तार भएको हुने
वडा ४ मा शान्ति सामुदायिक वनको कार्यालय भवन निर्माण गरिने छ।	१५०	प्रदेश	नगरपालिका पूर्वाधार विकास भएको हुने
वडा १ मा नगर स्वास्थ्य भवन निर्माण गरिने छ	१००	प्रदेश	स्वास्थ्य पूर्वाधार विकास भएको हुने
ठूलो घुम्नामा सामुदायिक वनको कार्यालय भवन निर्माण गरिने छ।	५०	प्रदेश	वन पूर्वाधार विकास भएको हुने

सिचाइँ			
विभिन्न ठाउँहरुमा सम्भाव्यता हेरी सिचाइँको लागि गुणस्तरीय डिप बोरिङ्ग तथा स्यालो ट्युबवेल सञ्चालनमा ल्याउने ।	१२००	प्रदेश	कृषि तथा पशुपालनमा टेवा भएको हुने
नगरपालिकाको उच्च क्षेत्रमा ठुला पोखरी निर्माण गरिने	१००	संघ	सिचाइँ व्यवस्था सुदृढिकरण भएको हुने
सतवरियामा ठूलो साइफन सहित नहर निर्माण गरी सिचाइँको व्यवस्था गरिने	२५	आन्तरिक	सिचाइँ व्यवस्था सुदृढिकरण भएको हुने
कर्रि खोलामा ड्याम निर्माण गरी सिचाइँको व्यवस्था गरिने	१००	संघ	सिचाइँ व्यवस्था सुदृढिकरण भएको हुने
वडा ८ मा टैङनैया खोलामा ड्याम निर्माण गरी सिचाइँको व्यवस्था	१००	संघ	सिचाइँ व्यवस्था सुदृढिकरण भएको हुने
जिर्ण अवस्थामा रहेको सिचाँई योजना मर्मत गर्ने	३००	आन्तरिक	सिचाइँ व्यवस्था सुदृढिकरण भएको हुने
विद्युत			
कृषि सहकारी आदिको सहकार्यमा ठुलो क्षमताको बायोग्यास प्लान्ट स्थापना गरी बायोग्यास तथा प्राङगारीक मल उत्पादन गर्ने ।	३००	प्रदेश	वैकल्पिक ऊर्जाको विकास भएको हुने
परम्परागत ऐतिहासिक बस्तीमा अन्डरग्राउण्ड विद्युत विस्तार गरी ताररहित बस्ती विकास गर्ने ।	१००	संघ	गुणस्तरीय विद्युत सेवाको विस्तार भएको हुने
वडा ९ मा विद्युतको पोल तथा तार विस्तार गर्ने	२५	आन्तरिक	गुणस्तरीय विद्युत सेवाको विस्तार भएको हुने
विद्युतीय सवारीका लागि फास्ट चार्जजिङ स्टेशन निर्माण गरिने	१००	प्रदेश	गुणस्तरीय विद्युत सेवाको विस्तार भएको हुने
बगरुवा, जरहनिपामा विद्युतपोल, तार र ट्रान्सफरको व्यवस्था गरिने	२६	आन्तरिक	गुणस्तरीय विद्युत सेवाको विस्तार भएको हुने
नगरपालिका केन्द्र, वडा केन्द्र, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी र मुख्य मुख्य बजारकेन्द्र मा सौर्य वत्ती जडान गर्ने ।	२००	प्रदेश	वैकल्पिक ऊर्जाको विकास भएको हुने
सुचना तथा सञ्चार			
ठाउँ ठाउँमा Free WiFi Zone को स्थापना गर्ने	५०	आन्तरिक	यातायात व्यवस्था सुधार भएको हुने
सुविधायुक्त टेलिसेन्टरहरूको विकास गरिने	१००	आन्तरिक	
हरेक सरकारी कार्यालयहरुमा र सामुदायिक भवनहरुमा सूचना प्रविधि पूर्वाधार विकास	५०	प्रदेश	

प्रत्येक विद्यालयलाई प्रविधिमैत्री बनाईने	१५०	प्रदेश	
जम्मा पूर्वाधार	**१३२२६**		
वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन			
चप्परखोला सामुदायिक वनमा काडेतार लगाइने	५०	प्रदेश	मानव र वन्यजन्तु बिचको द्वन्द न्यूनीकरणका भएको हुने
हरेक वडामा बहुउद्धेसिय पार्क (बाल उद्यान, जेष्ठ नागरिक चौतारी र विपद व्यवस्थापन केन्द्र) निमार्ण गर्ने ।	३००	प्रदेश	बहुउद्धेसिय पार्क
मानव र वन्यजन्तु बिचको द्वन्द न्यूनीकरणका लागि वन क्षेत्र वरिपरि मेष जाली लगाई कम्पाउण्डिङ्ग गरिने	१०००	संघ	मानव र वन्यजन्तु बिचको द्वन्द न्यूनीकरणका भएको हुने
जडीबुडी प्रशोधन केन्द्र स्थापना गरिने	२००	प्रदेश	स्थानीय स्रोत साधनको उपयोगबाट आम्दानी र रोजगारी वृद्धि भएको हुने
विपद् पूर्व तयारी र व्यवस्थापन गर्नलाई दैवि प्रकोप व्यवस्थापन केन्द्र स्थापना	१००	आन्तरिक	विपद् व्यवस्थापन भएको हुने
खहरे खोला, कर्रि खोला, भतरकुन्डा खोला, मानखोला, धैंसे खोला, राप्ती नदीमा तटबन्धन गरिने	५०००	संघ	बाढी, डुबान नियन्त्रण भएको हुने
नारायणपुर देखि रातामाटा हुँदै सितलापुर बाटोमा कच्चि सडकको पहिरो सरसफाई कार्य सञ्चालन	३	आन्तरिक	सामाजिक विकासका क्षेत्रलाई टेवा पुगेको हुने
दमकल प्वाइन्टसहरु निर्माण गर्ने ।	५०	प्रदेश	
बालोदय पुल देखि फत्तेबसन्तपुर मिलनपुर बाटोमा कच्ची सडकको पहिरो सफाई कार्य सञ्चालन	२.५	आन्तरिक	सामाजिक विकासका क्षेत्रलाई टेवा पुगेको हुने
जम्मा वन तथा विपद् व्यवस्थापन	**६७०५.५**		

अनुसूची- २ गाउँपालिकाको जिआईएस नक्सा

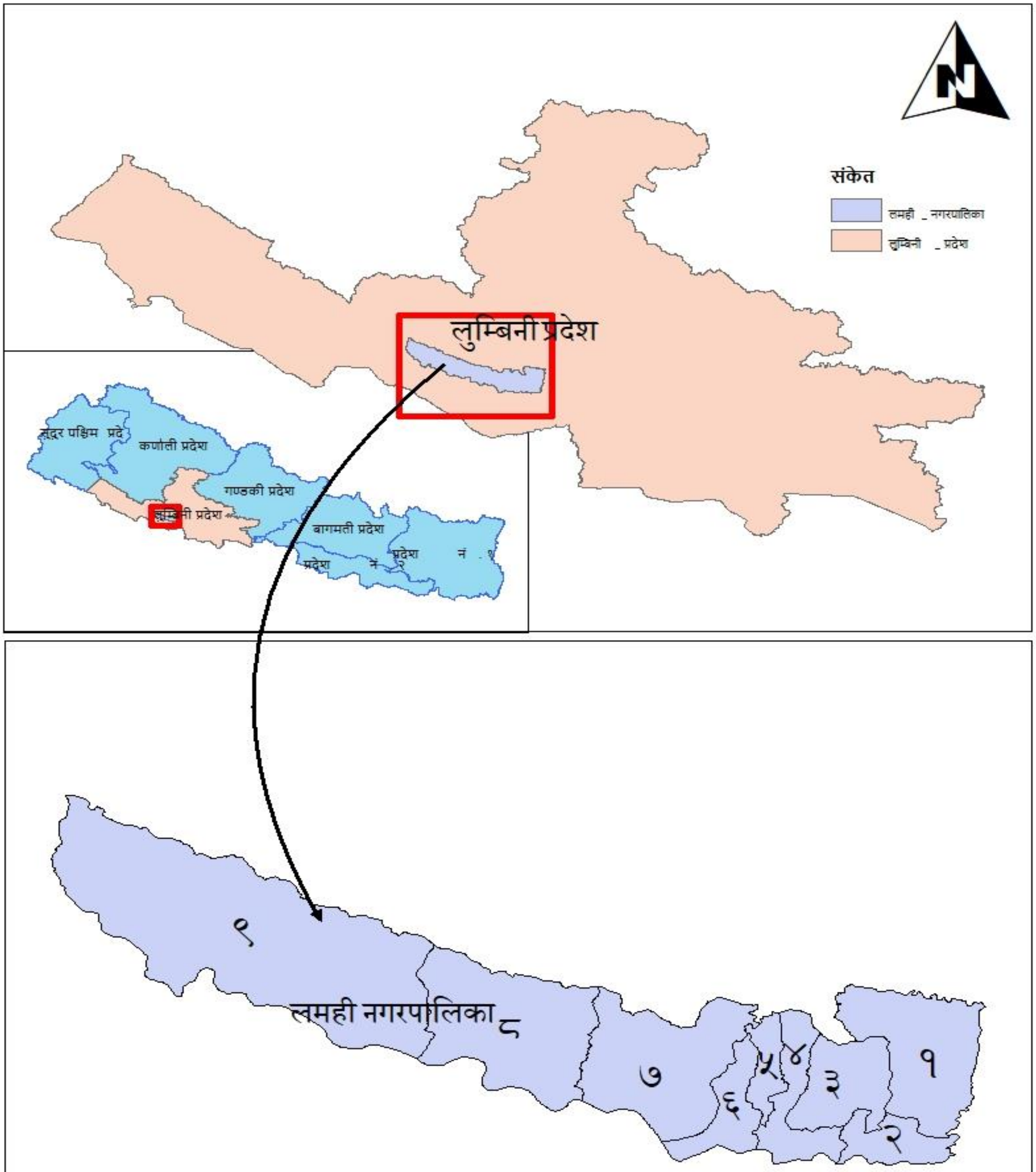

चित्र : लमही नगरपालिकाको अवस्थिति नक्सा

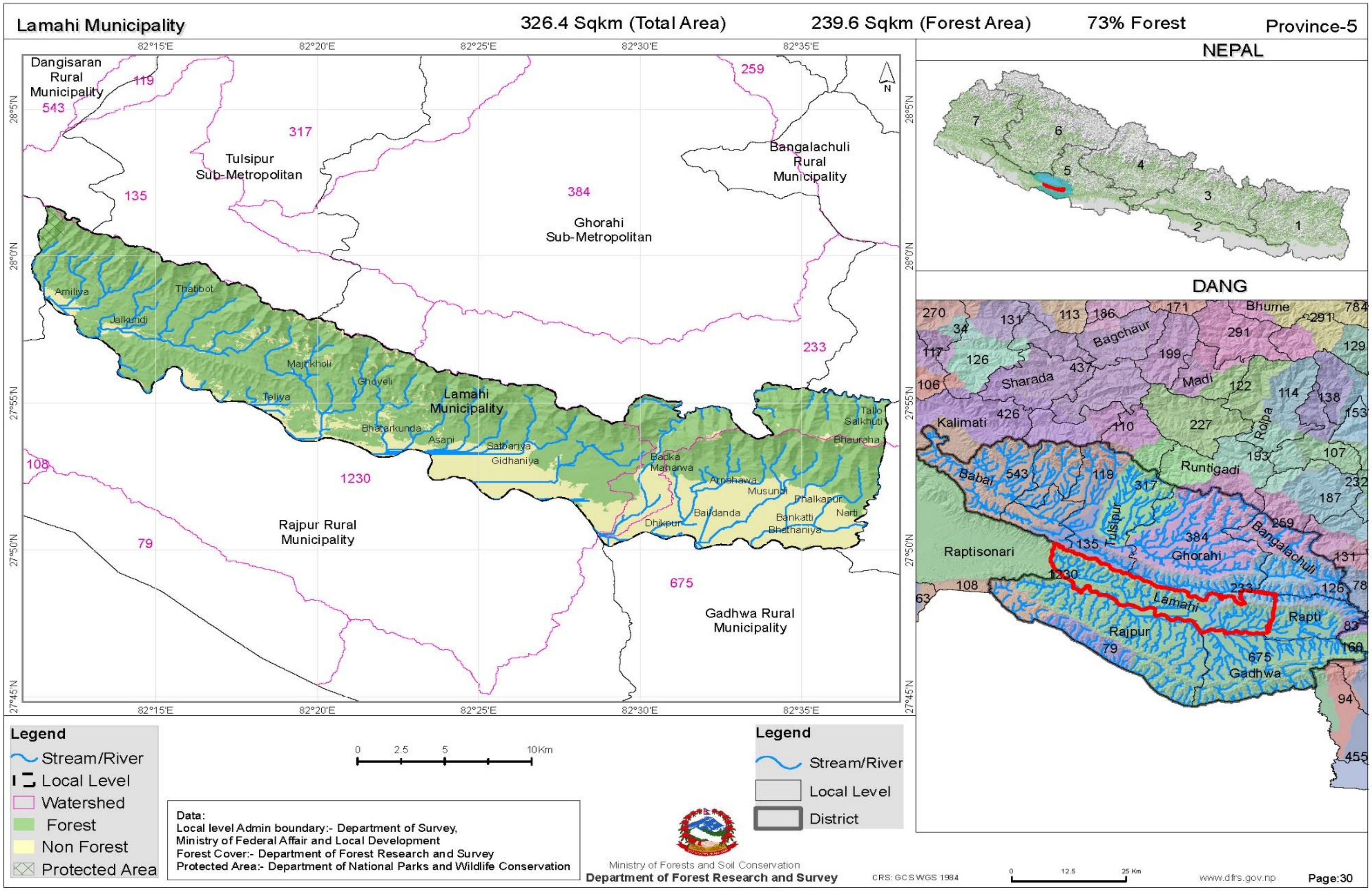
Lamahi Municipality
326.4 Sqkm (Total Area)
239.6 Sqkm (Forest Area)
73% Forest
Province-5
NEPAL
DANG
Dangisaran Rural Municipality
Tulsipur Sub-Metropolitan
Bangalachuli Rural Municipality
Ghorahi Sub-Metropolitan
Lamahi Municipality
Rajpur Rural Municipality
Gadhwa Rural Municipality
Legend
Stream/River
Local Level
Watershed
Forest
Non Forest
Protected Area
District
0 2.5 5 10Km
Data:
Local level Admin boundary:- Department of Survey, Ministry of Federal Affair and Local Development
Forest Cover:- Department of Forest Research and Survey
Protected Area:- Department of National Parks and Wildlife Conservation
Ministry of Forests and Soil Conservation
Department of Forest Research and Survey
CRS: GCS WGS 1984
www.dfrs.gov.np
Page:30

अनुसूची- ३ आवधिक विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धि माईन्यूट्स

PAGE NO.

DATE / /

आज मिति २०७८ साल जेठ ९८ गते दिउँसो ३:०० बजे यस लमही नगरपालिकाका नगर प्रमुख श्री कुल बहादुर के.सी.-ज्यूको अध्यक्षतामा प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान नेपालगञ्ज र लमही नगरपालिको संयोजनमा तयार हुने लमही नगरपालिकाको पहिलो आवधिक योजना सम्बन्धमा प्रारम्भिक छलफल कार्यक्रम देहायको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो।

उपस्थिति

श्री कुल बहादुर के.सी., नगर प्रमुख, लमही न.पा.
श्री देवका बेलबासे, नगर उपप्रमुख " "
श्री गेहेन्द्र बहादुर डाँगी, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
श्री विमबहादुर के.सी. वडा अध्यक्ष, ४ नं. वडा लमही न.पा.
श्री मेघनारायण चौधरी वडा अध्यक्ष, ८ नं. वडा " "
श्री तुमराज पौडेल वडा अध्यक्ष, १ नं वडा " "
श्री नेपालु चौधरी वडा अध्यक्ष २ नं वडा " "
श्री बाबुराम चौधरी " " ३ " " " "
श्री मोहन गिरी " " ६ " " " "
श्री सुभाष न्यौपाने " " ४ " " " "
श्री शेर बहादुर के.सी. " " ९ " " " "
श्री वम बहादुर वि.क., कार्यपालिका सदस्य
श्री अनिता चौधरी, " "
श्री राधादेवी के.सी. " "
श्री नारायणी खड्का " "
श्री ठगो नेपाली " "
श्री सुनिता चौधरी " "

श्री रवीन्द्र क्षेत्री, अधिकृत स्तर नवौं
डा० रमेश बस्नेत
श्री लोकनाथ उपाध्याय अधिकृत छैठौं प्रशासन शाखा
श्री तेजा गौर अधिकृत छैठौं योजना शाखा
श्री लालमणि सुवेदी स्वास्थ्य संयोजक
श्री अमर कुमार चौधरी अधिकृत छठौं कृषि वि. उपशाखा
श्री भवानी गिरी, अधिकृत छैठौं शिक्षा शाखा

Scanned with CamScanner

PAGE NO.
DATE / /

लमही नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

लम. श्री लक्ष्मी सुवेदी सहायक कार्यालय प्रमुख उपशाखा
[signature] आयशी थापा डि.अं.ई.म. विषय का शाखा
<u>परामर्शदाता</u> (भजमोल मिडिया प्रा.लि.)
[signature] श्री महेन्द्र विष्ट, आवधिक योजना परामर्शदाता
[signature] श्री सुदिप झा, " " "

<u>प्रस्तावहरु</u>:-
(१) नगर आवधिक योजना निर्माण सम्बन्धमा निर्देशक समिति, विषयगत समिति, सहजीकरण समिति तथा फोकल पर्सन तोक्ने सम्बन्धमा,
(२) विविध सम्बन्धमा,

<u>निर्णयहरु</u>:-
(१) प्रस्ताव नं १ मा छलफल गर्दा लमही नगरपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्न देहायबमोजिमको निर्देशक समिति, विषयगत समिति र सहजीकरण समिति रहने निर्णय गरियो ।

① <u>निर्देशक समिति</u>:-
संयोजक — श्री कुल बहादुर के.सी., नगरप्रमुख
उप-संयोजक — श्री देवका बेल्बासे, नगर उपप्रमुख
~~सदस्य — श्री महेन्द्र बहादुर डाँगी, प्र.प्र.अ,~~
सदस्य — श्री खिम ब. के.सी., वडाध्यक्ष, ५ नं. वडा
सदस्य — श्री मेघनारायण चौधरी, " ६ "
सदस्य — श्री तुमराज पौडेल, " १ "
सदस्य — श्री नेपाल चौधरी, " २ "
सदस्य — श्री बाबुराम चौधरी, " ३ "
सदस्य — श्री मोहन गिरी, " ७ "
सदस्य — श्री सुभाष न्यौपाने " ४ "
सदस्य — श्री मेघबहादुर के.सी. " ९ "
सदस्य — श्री बमबहादुर बि.क. कार्यपालिका सदस्य

Scanned with CamScanner

लमही नगरपालिका नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

PAGE NO.
DATE / /

सदस्य – श्री [illegible] के.सी., कार्यपालिका सदस्य
सदस्य – श्री नारायणी खड्का, ,,
सदस्य – श्री ठगो नेपाली, ,,
सदस्य – श्री सुनिता चौधरी, ,,
सदस्य-सचिव – श्री जितेन्द्र बहादुर डाँगी, प्र.प्र.अ.

यस आवधिक योजना तर्जुमाको लागि फोकल पर्सन्‌ह. शिक्षा शाखा प्रमुख श्री रवीन्द्र क्षेत्री ज्यूलाई तोक्ने निर्णय गरियो।

विषयगत समिति:-

१) आर्थिक विकास समिति
२) सामाजिक विकास समिति
३) भौतिक पूर्वाधार विकास समिति
४) वन, वातावरण तथा विपद जलवायु अनुकुलन समिति
५) संस्थागत विकास तथा सुशासन समिति

सहजीकरण समिति:-

(१) संयोजक — प्र.प्र.अ., श्री जितेन्द्र बहादुर डाँगी,
(२) सदस्य — प्रमुख, योजना शाखा, श्री तेजा गौरे
(३) सदस्य — सामाजिक विकास शाखा, श्री रवीन्द्र क्षेत्री,
(४) सदस्य — आर्थिक प्र. शाखा, श्री यश ब. ओली,
(५) सदस्य-सचिव — पूर्वाधार शाखा, श्री सौगात वली,

निर्णय नं. २

प्रस्ताव नं. २ मा छलफल गर्दा वडास्तरीय अभिमुखिकरण तथा छलफल कार्य देहायबमोजिमको मितिमा गर्ने निर्णय गरियो:

सि.नं.	वडा नं.	मिति	समय
१.	१	२०७८/२/१५	११:०० बजे
२.	२.	,,	१:०० बजे
३.	४.	,,	४:०० बजे

Scanned with CamScanner

PAGE NO.

DATE / /

आज मिति २०८१ साल जेठ १३ गतेका दिन यस लमही नगरपालिका वडा नं. १ दाङ लमही नगरपालिका आवधिक योजना तर्जुमा वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी वडा नं. १ का वडा अध्यक्ष श्री नुमराज पौडेल ज्यूको अध्यक्षतामा पार्थ आजमोली मिडिया प्रा. लि. को सहजीकरणमा बैठक बसी तपसिल बमोजिमको प्रस्ताव माथि छलफल गरी निर्णय गरियो ।

उपस्थिती

श्री नुमराज पौडेल - वडा अध्यक्ष
श्री नुमा कुमारी पौडेल - म. वडा सदस्य
श्री हिमा कमेरी - द. वडा सदस्य
श्री राधा कुमारी चौधरी - वडा सदस्य
श्री गिरिराज वली - वडा सदस्य
श्री लाल बहादुर चौधरी - वडा सचिव
श्री धनिराम चौधरी (अध्यक्ष) अवानी टोल
श्री जंग बहादुर घर्ति मगर सचिव वौराहा टोल
श्री होत राज पोख्रेल (अध्यक्ष) हरियाली टोल विकास संस्था, धु.
श्री शोभा घिमिरे (अध्यक्ष) वृद्धआश्रम " " " "
श्री रिता कुँवर (नगर स्वास्थ्य केन्द्र प्रमुख)
श्री रश्मिराज रिजाल शिक्षक बा. आ. वि. सुनबुदरी दाङ
श्री चेतकला खनाल खेल मैदान टोल विकास संस्था
श्री टुकलाल उपाध्या, टुक्री सुनदेउराली टोल विकास संस्था
देवेन्द्र कुमार श्रेष्ठ सुन्दरी स्मृति टोल विकास संस्था
जय पाल डाँगी, देविमाता टोल विकास संस्था
छोटेलाल चौधरी टोल विकास संस्था
दुर्गादत्त अधिकारी टोल विकास संस्था (प्रगतीनगर)
श्री रिम ब. डाँगी (जन सुधार टोल)
भोजराज सुवेदी (जोडिया टोल)
महेन्द्र विहर परामर्शदाता, आजमोली मिडिया प्रा.ली.
सुदिप झा "
श्री देवराज कुमाल - कार्यालय सहयोगी

Scanned with CamScanner

PAGE NO.
DATE / /

प्रस्तावहरु:

१. आवधिक योजना सम्बन्धी अभिमुखिकरण सम्बन्धमा।
२. वडा स्तरीय योजना तर्जुमा सम्बन्धमा।
३. विविध सम्बन्धमा।

निर्णयहरु:

निर्णय नं. १

प्रस्ताव नं. १ मा छलफल गर्दा लमही नगरपालिका वडा नं. १ का सम्पूर्ण जनप्रतिनिधि तथा सरोकारवालाहरुलाई ~~छोस्त~~ आजओल्टी मिडिया प्रा. लि. का प्रतिनिधिहरु बाट आवधिक योजना सम्बन्धी अभिमुखीकरण गरियो।

निर्णय नं. २ माथि छलफल गर्दा पालिका स्तरिय आवधिक योजनामा वडा स्तरीय योजना समावेश गर्नका लागि यस वडामा रहेका शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन, पूर्वाधार लगायतका विषयमा छलफल गरी योजना निर्माण पनि सरोकारवालित पक्षलाई सहभागी गराई योजना तर्जुमा गर्ने र समुहका लागि वडा कार्यालयले जिम्मेवारी लिने छलफल गरी निर्णय गरियो।

[signature]
वडा अध्यक्ष
नुमराज पौडेल

Scanned with CamScanner

आज मिति २०७८ साल जेठ १९गतेका दिन यस लमही नगरपालिका वडा नं.२ दाङ लमही नगरपालिका आवधिक योजना तर्जुमा वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी वडा नं.२ का का.व. वडा अध्यक्ष श्री काली चरण चौधरी ज्यूको अध्यक्षतामा साथै आजभोली मिडिया प्रा.लि.को सहजीकरणमा बैठक बसी तपसिल बमोजिमका प्रस्ताव माथि छलफल गरि निर्णय गरियो ।

उपस्थिती

श्री काली चरण चौधरी- का.व. वडा अध्यक्ष
.श्री सुनिता चौधरी-म.वडा सदस्य
.श्री रामा भजन चौधरी- वडा सचिव
.श्री शिव नारायण चौधरी-मा.वि. सोनपुर शिक्षक
.श्री रेवती प्रसाद चौधरी-प्र.अ.
.श्री इन्दुमति चौधरी- प्रमुख स्वा.चौकी सोनपुर
.श्री काली प्रसाद चौधरी- टोल विकास संस्था अध्यक्ष
.श्री महेश कुमार चौधरी-टोल विकास संस्था अध्यक्ष
श्री छुनिलाल चौधरी-टोल विकास संस्था अध्यक्ष
श्री अमित कुमार चौधरी-टोल विकास संस्था अध्यक्ष
श्री मुम प्रसाद सुवेदी-टोल विकास संस्था अध्यक्ष
.श्री लोक राज सेढाई-टोल विकास संस्था अध्यक्ष
.श्री रेवती प्रसाद चौधरी-अगुवा सोनपुर
श्री फत्ते सिंह चौधरी-खा.पा.सदस्य
. श्री सन्तोष कुमार चौधरी- कम्प्यूटर स.
श्री पुनम चौधरी-सव अ.
श्री वासुदेव रेग्मी-का.सहयोगी
श्री महेन्द्र विष्ट- परामर्शदाता,आजभोली मिडिया प्रा.लि.
श्री सुदिप झा- परामर्शदाता,आजभोली मिडिया प्रा.लि.

प्रस्तावहरु :

१. आवधिक योजना सम्बन्धि अभिमुखिकरण सम्बन्धमा ।
२.वडा स्तरीय योजना तर्जुमा सम्बन्धमा ।

निर्णयहरु :

निर्णय नं.१. प्रस्ताव नं. १ माथि छलफल गर्दा लमही नगरापालिका यस २ नं.वडका जनप्रतिनिधी तथा सरोकारवालाहरु समेतको सहभागीतामा आजभोली मिडिया प्रा.लि.का प्रतिनिधीहरुबाट अवधीक योजना सम्बन्धि अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

निर्णय नं.२. प्रस्ताव नं.२ माथि छलफल गर्दा पालिका स्तरीय आवधी र योजनामा वडा स्तरीय योजना समावेश गर्नका लागी यस वडा अन्तरगत रहेका शिक्षा,स्वास्थ्य,कृषि,पर्यटन,खा.पा.,पूर्वाधार लगायतका विषयहरुमा छलफल गरि योजना निर्माणमा सबै सरोकारी पक्षलाई सहभागी गराई योजना तर्जुमा गर्ने र यसका लागी वडा कार्यालयले जिम्मेवारी लिने छलफल गरि निर्णय गरियो ।

का.वा. वडा अध्यक्ष
वडा नं. २

Scanned with CamScanner

आज मिति २०७८/०२/२० गतेका दिन यस लमही नगरपालिका वडा नं.३ का वडा अध्यक्ष श्री वावुराम चौधरीको अध्यक्षतामा लमही नगरपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा तथा वडा स्तरिय कार्यशाला गोष्ठी, आजभोली मिडिया प्रा.लि.को सहजिकरणमा तपशिलको उपस्थितिमा विभिन्न प्रस्ताव माथि छलफल गरी निर्णय गरियो ।

उपस्थिति:

श्री वावुराम चौधरी (अध्यक्ष)
श्री श्याम सुन्दर चौधरी (सदस्य)
श्री कृष्ण घिमिरे (सदस्य)
श्री धनु परियार (द.महिला सदस्य)
श्री पुर्णिमा चौधरी (महिला सदस्य)
श्री रेशमलाल शर्मा (वडा सचिव)

आमन्त्रित

श्री ठगे नेपाली, कार्यपालिका सदस्य
श्री कृष्ण के.सी., प्र.अ. वालजनता मा.वि., वनगाँउ
श्री ईश्वर वहादुर के.सी., प्र.अ. वालजनता आ.वि., वनगाँउ
श्री लोकमणि वन्जाडे, सचिव जखेरा समुदायीक वन
श्री नारायण भूषाल, अगुवा कृषक
श्री रविध्वज थापा, सहअध्यक्ष जखेरा समुदायीक वन
श्री पुनाराम चौधरी, ककनदार, दक्षिण फल्कापुर
श्री टुकलाल ~~आचार्य~~ पौडेल, डेरी व्यवस्थापक
श्री प्रेम नारायण भूषाल, अगुवा कृषक
श्री राजेश्वर चौधरी, कर्मचारी विद्युत प्राधिकरण
श्री शिवराज रिजाल, शिक्षक
श्री मग्घुलाल चौधरी, अध्यक्ष, न्यू कान्छीटोल विकास संस्था
श्री महेन्द्र विष्ट, परामर्शदाता आजभोली मिडिया प्रा.लि.
श्री सुदिप झा, परामर्शदाता आजभोली मिडिया प्रा.लि.

निर्णयहरु :

निर्णय नं.१, यस लमही नगरपालिका ३ नं. वडाका जनप्रतिनीधी तथा सरोकारवाला अगुवा व्यक्तिहरुको सहभागितामा आजभोली मिडिया प्रा.लि.प्रतिनीधीवाट आवधिक योजना सम्वन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

निर्णय नं.२, लमही नगरपालिका स्तरिय आवधिक योजना र वडा स्तरिय योजनाको निमार्ण गर्दा यस वडा अर्न्तगत रहेका शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन, खानेपानी, पूर्वाधार लगायतका विभिन्न विषयमा छलफल गरी योजना निमार्णमा सवै सरोकारवाला पक्षलाई सहभागी गराई योजना तर्जुमा गर्नको लागि वडा कार्यालयले जिम्मेवारी लिने निर्णय गरियो ।

वावुराम चौधरी
वडा अध्यक्ष

Scanned with CamScanner

आज मिति २०७८ साल जेठ १३ गतेका दिन यस लमही नगरपालिका वडा नं. ४ दाङ. लमही नगरपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी वडा नं. ४ का वडा अध्यक्ष श्री सुवास न्यौपानेज्यूको अध्यक्षतामा साथै आजश्रोली मिडिया प्रा.लि.को सहजीकरणमा बैठक बसी तपसिल बमोजिमका प्रस्ताव माथि छलफल गरि निर्णय गरियो।

उपस्थिती

श्री सुवास न्यौपाने - वडा अध्यक्ष
श्री कुन्ता नेपाली - वडा सदस्य
श्री प्रसादी चौधरी - वडा सदस्य
श्री काशीनाथ चौधरी - वडा सदस्य
श्री देव नारायण चौधरी - वडा सदस्य
श्री सोनु थापा - वडा सचिव
श्री प्रेम चौधरी - टो. वि. स. अध्यक्ष
श्री प्रेमलाल चौधरी - टो. वि. स. अध्यक्ष
श्री दानु चौधरी - टो. वि. स. सचिव
श्री ईश्वर चौधरी - शिक्षक
श्री ललित बहादुर रावल - पू.प्र. शिक्षक
श्री दिल बहादुर चौधरी - वडा सचिव
श्री दुर्गा सुवेदी - टो. वि. स. सचिव
श्री कृष्ण पौडेल - परामर्शदाता, आजश्रोली मिडिया प्रा. लि.
श्री महेन्द्र विष्ट - परामर्शदाता, आजश्रोली मिडिया प्रा. लि.
श्री सुदिप कुँवर - परामर्शदाता, आजश्रोली मिडिया प्रा. लि.

प्रस्तावहरु:

१. आवधिक योजना सम्बन्धि अभिमुखिकरण सम्बन्धमा।
२. वडा स्तरीय योजना तर्जुमा सम्बन्धमा।

निर्णयहरु:

निर्णय नं.१. प्रस्ताव नं. १ माथि छलफल गर्दा लमही नगरपालिका यस ४ नं. वडाका जनप्रतिनिधी तथा सरोकारवालाहरु समेतको सहभागितामा आजश्रोली मिडिया प्रा.लि.का प्रतिनिधीहरुबाट आवधिक योजना सम्बन्धि अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

निर्णय नं.२. प्रस्ताव नं.२ माथि छलफल गर्दा पालिका स्तरिय आवधी र योजनामा वडा स्तरीय योजना समावेश गर्नका लागि यस वडा अन्तर्गत रहेका शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन, खा.पा., पूर्वाधार लगायतका विषयहरुमा छलफल गरि योजना निर्माणमा सबै सरोकारी पक्षलाई सहभागी गराई योजना तर्जुमा गर्ने र यसका लागि वडा कार्यालयले जिम्मेवारी लिने छलफल गरि निर्णय गरियो।

सुवास न्यौपाने
वडा अध्यक्ष
लमही न.पा.-४

Scanned with CamScanner

Scanned with CamScanner

आज मिति २०७८ साल [illegible] का दिन यस लमही नगरपालिका वडा नं. ५ [illegible] आवधिक योजना तर्जुमा वडा स्तरीय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी वडा नं. ५ का वडा अध्यक्ष श्री भिम बहादुर के.सी. ज्यू को अध्यक्षता मा साथै आजमोली मिडिया प्रा.लि. को सहजीकरणमा बैठक बसी तपसिल बमोजिमका प्रस्ताव माथि छलफल गरी निर्णय गरीयो।

उपस्थिति

१. श्री भिम बहादुर के.सी. वडा अध्यक्ष
२. ,, भगवती [illegible]
३. ,, सिता [illegible]
४. ,, कुमार भट्टराई - वडा सदस्य
५. ,, जगनारायण चौधरी - वडा सदस्य
६. ,, बाल कृष्ण चौधरी - वडा सचिव
(७) ,, छडीराम चौधरी (ने.क.पा. (एमाले) प्रतिनिधि तथा ने.क.पा. (माओवादी) तथा सि.डि. अध्यक्ष)
(८) ,, जंग बहादुर चौधरी - नेपाली कांग्रेस प्रतिनिधि
(९) ,, बम बहादुर के.सी. - रा.प्र.पा. नेपाल प्रतिनिधि
(१०) ,, किशोर कुमार आले मगर - जनता समाजवादी पार्टी नेपाल [illegible]
(११) ,, [illegible]
(१२) ,, [illegible]
(१३) ,, महेन्द्र विष्ट - परामर्शदाता, आजमोली मिडिया प्रोले
(१४) ,, सुदिप झा - परामर्शदाता, आजमोली मिडिया प्रोले
(१५) कुल्ला

प्रस्तावहरु

१ - आवधिक योजना सम्बन्धि आमे मुद्दा [illegible]
२ - वडा स्तरीय योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी सम्बन्धमा

निर्णय नं. १

प्रस्ताव नं. १ माथि [illegible] गर्दा लमही नगरपालिका कार्यालय ५ [illegible] वालाहरु समेतको सहभागी र आजमोली मिडिया प्रोले. का प्रतिनिधिहरु बाट आवधिक योजना सम्बन्धि आमे [illegible] निर्णय गरीयो।

Scanned with CamScanner

PAGE NO.

निर्णय नं ३

प्रस्ताव नं. ३ माथि छलफल गर्दा लमही नगरपालिका स्तरीय आवधिक योजना वडा स्तरीय योजना समावेश गर्नका लागि यस लमही नगरपालिका ५ नं. वडा अन्तर्गत रहेका शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन, खानेपानी, विद्युत, सिंचाई र वातावरण पूर्वाधार लगायत विषयहरुमा छलफल गरी योजनामा सबै सरोकार पक्ष लगायत सहभागी गराई योजना तर्जुमा गर्ने र यसका लागि वडा कार्यालयले जिम्मेवारी लिने निर्णय गरीयो।

भिम बहादुर के.सी.
वडा अध्यक्ष
लमही न.पा. ५

Scanned with CamScanner

DATE: ....

आज मिति २०७८ साल जेठ २१ गतेका दिन यस लमही नगरपालिका वडा नं. ८ सतबरियामा आवधिक योजना तर्जुमा वडा स्तरिय कार्यशाला गोष्ठि वडा नं. ८ का वडा -अध्यक्ष श्री मेहा नारायण चौधरी ज्यू को अध्यक्षतामा साथी अजभोली मिडिया प्रा.ली. को सहजीकरणमा बैठक बसी तपशिल बमोजिमका प्रस्ताव माथी छलफल गरी निर्णय गरियो ।

उपस्थिती

श्री मेहा नारायण चौधरी	- वडा अध्यक्ष
नारायणी श्री नारायणी खड्का	- वडा सदस्य
देवा श्री देवा (नेपाली) परियार	" "
श्री गणेश चौधरी	" "
श्री लक्ष्मी सुवेदी	वडा सचिव
श्री लोकराज पौडेल	स्वास्थ्य चौकी प्रमुख
श्री लाल बहादुर बुढाथोकी	ने.का. प्रतिनिधि
श्री गोपाल चौधरी	ने.क.पा. प्रतिनिधि
श्री बिहारी चौधरी	शिक्षक
श्री जंग बहादुर चौधरी	शिक्षक
महेन्द्र श्री महेन्द्र चौधरी	कृषक महेन्द्र
श्री प्रेम बहादुर चौधरी	अध्यक्ष, भतरकुण्डा टो.वि. संस्था
श्री राज कुमार चौधरी	सचिव " "
श्री गहनलाल चौधरी	अध्यक्ष, अपाङ्ग संघ
श्री प्रेमुमनी चौधरी	कृषक
श्री महेन्द्र बिष्ट	परामर्शदाता आवधिक योजना
श्री सुदिप झा	"
श्री कृष्ण प्रसाद पौडेल	"

Scanned with CamScanner

DATE: __________

प्रस्तावहरु :

१. आवधिक योजना सम्बन्धि अभिमुखीकरण सम्बन्धमा

२. वडा स्तरिय योजना तर्जुमा सम्बन्धमा

निर्णयहरु :

निर्णय नं. १ प्रस्ताव नं. १ माथि छलफल गर्दा लमही नगरपालिका वडा नं. ८ का जनप्रतिनिधी तथा सरोकारवालाहरु समेतको सहभागितामा अजमोली मिडिया प्रा.ली. का प्रतिनिधी हरु बाट आवधिक योजना सम्बन्धि अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

निर्णय नं. २ प्रस्ताव नं. २ माथि छलफल गर्दा पालिका स्तरिय आवधिक योजनामा वडा स्तरिय योजना समावेश गर्नका लागि यस वडा अन्तर्गत रहेका शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन, खानेपानी, पूर्वाधार लगायतका बिषयहरुमा छलफल गरी योजना निर्माणमा सम्पूर्ण सरोकारवाला पक्ष लाई सहभागी गराई योजना तर्जुमा गर्ने र यसका लागि वडा कार्यालयले जिम्मेवारी लिने छलफल गरी निर्णय गरियो।

मध नारायण चौध
वडा अध्यक्ष

Scanned with CamScanner

लमही नगरपालिका ७ नं. वडा कार्यालय लुम्बिनी प्रदेश नेपाल

Page No.
Date

आज मिति २०७८ साल जेठ २१ गतेका दिन लमही नगरपालिका वडा नं. ७ काङ लमही नगरपालिका आवधिक योजना तर्जुमा वडा स्तरिय कार्यशाला गोष्ठी वडा नं. ७का वडा अध्यक्ष श्री मोहन गिरीको अध्यक्षतामा सार्वे आप मोली मिडिया प्रा.लि.को सहजिकरण बैठक बसी तपसिल बमोजिमका प्रस्ताव माथि छलफल गरी निर्णय गरियो।

१. उपस्थिति

१. श्री मोहन गिरी वडा अध्यक्ष
२. सुनमाली वि.क. वडा सदस्य
३. राधा के.सी. "
४. केदार चौधरी "
५. कुल बहादुर बुढा "
६. वीर बहादुर चौधरी वडा सचिव
७. नारायण प्रसाद मजगैयाँ निवृत शिक्षक
८. पदम प्रसाद चौधरी पुष्पाञ्जलि स्कूल वि. अध्यक्ष
९. कमल बहादुर चौधरी अधिकारी कनकपुर लो.वि. सचिव
१० अमर खुबिराम चौधरी (बनघुसरी लो.वि. ए. अध्यक्ष
११ विजय प्रसाद चौ. (शिक्षक)
१२ शिव नारायण चौधरी (कम्प्युटर सहायक)
१३. प्रेम लाल चौधरी
१४. महेश न्यौपाने (भानु आधारभूत वि. प्र. अ
१५. सत नारायण चौधरी
१६. विष्णु चौधरी
१७. महेन्द्र विष्ट (प्रामसंदाता आवधिक योजना)
१८ कुलदिप झा (" " "

प्रस्तावहरु :-
१. आवधिक योजना सम्बन्धी अभिमुखिकरण सम्बन्धमा
२. वडा स्तरिय योजना तर्जुमा सम्बन्धमा

निर्णयहरु :-

Scanned with CamScanner

निर्णय नं. १ प्रस्ताव नं. १ माथि छलफल गर्दा
लमही नगर पालिका वडा नं. ७ का जनप्रतिनिधि
तथा सरोकारवाला व्यक्तिहरूको समेतको सहभागिता
आरमोलि मिडिया प्रा.लि. का प्रतिनिधीबाट
आवधिक योजना सम्बन्धि अभिमुखिकरण
कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।
निर्णय नं. २ प्रस्ताव माथि छलफल गर्दा
पालिका स्तरिय आवधिक योजनामा वडा
स्तरिय योजना समावेश गर्नका लागि यस
वडा अन्तरगत रहेका शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि,
पर्यटन, खा. पा. पुर्वाधार लगायतका विषयहरूमा
छलफल गरि योजना निर्माणमा एवं सरोकार
वाला पक्षलाई सहभागी गराई योजना तर्जुमा
गर्ने र यसका लागि वडा कार्यालय लाई
जिम्मेवारी दिने निर्णय गरियो ।

Scanned with CamScanner

लमही नगरपालिका
वडा नं. ६ वडा कार्यालय
लमही, दाङ
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

आज मिति २०७८ साल जेठ महिनाको २० गते बिहीबारको दिन यस लमही नगरपालिका वडा नं. ६, लमही दाङका आवधिक योजना तर्जुमा वडा स्तरिय कार्यशाला गोष्ठी वडा नं. ६ का वडा अध्यक्ष श्री गणेशमान चौधरीको अध्यक्षतामा तथा आशमोली मिडिया प्रा.लि.को सहजीकरणमा बैठक बसी तपसिल बमोजिमको प्रस्ताव माथि छलफल गरि तपसिल बमोजिमको निर्णय गरियो।

उपस्थिति :-

१. गणेशमान चौधरी
२. कृष्ण बहादुर खत्री क्षेत्री
३. कमल सिंह चौधरी
४. अनिता चौधरी
५. रामचन्द्र खनाल
६. बर्षा खड्का
७. रमा बली डि.सी.
८. सन्तराम चौधरी
९. शारदा खड्का
१०. अनुप कुंवर मगर
११. आस्बिना चौधरी
१२. पूर्णिमा चौधरी
१३. तुलसीराम चौधरी
१४. सुषमा चौधरी
१५. कृष्ण पौडेल
१६. महेन्द्र बिष्ट
१७. सुदिप झा

प्रस्ताव नं. १.
आवधिक योजना सम्बन्धी अभिमुखिकरण सम्बन्धमा।

प्रस्ताव नं: २

Scanned with CamScanner

लमही नगरपालिका
वडा नं. ६ वडा कार्यालय
लमही, दाङ
लुम्बिनी प्रदेश, नेपाल

निर्णयहरु:-

निर्णय नं:१: प्रस्ताव नं. १ माथी छलफल गर्दा लमही नगरपालिका ६ नं. वडाका जनप्रतिनिधि तथा सरोकारवालाहरु समेतको सहभागिता आवधिक योजना सम्बन्धी झलझली मिडिया प्रा.लि.का प्रतिनिधीबाट अभिमुखिकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

निर्णय नं२: प्रस्ताव नं. २ माथी छलफल गर्दा पालिका स्तरिय आवधिक योजनामा वडा स्तरीय योजना समावेश गर्नको लागी यस वडा अन्तर्गत रहेका शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन, खानेपानी, सरसफाइ लगायतका विषयहरुमा छलफल गरी योजना निर्माणमा सबै सरोकारवाला पक्षलाई सहभागी गराई योजना तर्जुमा गर्ने र यसका लागी वडा कार्यालयले जिम्मेवारी लिने लगायतका विषयमा निर्णय गरियो।

गणेश मान चौधरी
वडा अध्यक्ष
लमही न.पा.-६

Scanned with CamScanner

लमही नगरपालिका
वडा कार्यालय
लुम्बिनी प्रदेश

आज मिति २०७८ साल ... महिनाको २५ गते शुक्रबारका दिन यस लमही नगरपालिका वडा नं. ५ लमही दाङको आवधिक योजना तर्जुमा वडा स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी वडा नं. ५ का वडा अध्यक्ष मेघ बहादुर के.सी. को अध्यक्षतामा तथा आजमोली मिडिया प्रा. लि. को सहजीकरणमा बैठक बसी तपसिल बमोजिमका प्रस्ताव माथि छलफल गरी तपसिल बमोजिमका निर्णय गरियो।

उपस्थिति

१. मेघ बहादुर के.सी. (वडा अध्यक्ष)
२. देवका बेलवासे (उपमेयर)
३. रविन्द्र बहादुर खत्री (वडा सदस्य)
४. बुद्धि राम चौधरी (,,)
५. पार्वती वि.क. (,,)
६. बिन्दी राम चौधरी (वडा सचिव)
७. गंगा वली सामाजिक परिचालक
८. नगेन्द्र प्रसाद चौधरी (सहायक कम्प्युटर अपरेटर)
९. प्रमिता हवलदार (सी.पि.)
१०. ओम प्रकाश कटेल (प्रा.वि. स्कूल (प्र.अ.))
११. रविन्द्र बहादुर के.सी.
१२. जोगेश्वर पहाडी
१३. टेक बहादुर अधिकारी
१४. आशा कुमाल
१५. लेखा रेग्मी
१६. प्रदिप झा (परामर्शदाता) आवधिक योजना
१७. महेन्द्र विष्ट (,,) ,,
१८. कृष्ण पौडेल (,,) ,,
१९. नन्दुराम चौधरी (कृषक)

Scanned with CamScanner

लमही नगरपालिका
५ नं. वडा कार्यालय

प्रस्ताव नं. १: आवधिक योजना सम्बन्धी अभिमुखीकरण सम्बन्धमा

प्रस्ताव नं. २ योजना निर्माण सम्बन्धमा

निर्णयहरु:

निर्णय नं. १ प्रस्ताव नं. माथि छलफल गर्दा लमही नगरपालिका ५ नं. वडाका जनप्रतिनिधि तथा सरोकारवालाहरु समेतको सहभागिता आजभोली मिडिया प्रा.लि.का प्रतिनिधिबाट आवधिक योजना सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

निर्णय नं. २ प्रस्ताव नं. २ माथी छलफल गर्दा पालिका स्तरीय आवधिक योजना वडा स्तरीय योजना समावेश गर्नको लागी यस वडा अन्तर्गत रहेका शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, पर्यटन, खानेपानी, पूर्वाधार लगायतका विषयमा छलफल गरी योजना निर्माणमा एवं सरोकारवाला पक्षलाई सहभागी गराई योजना तर्जुमा गर्ने र यसका लागी वडा कार्यालयले जिम्मेवारी लिने लगायतका विषयमा निर्णय गरियो।

Scanned with CamScanner

DATE / /

आज मिति २०७८।०३।१५ गते दिउँसो १२:३० बजे यस लमही नगरपालिकाका नगर प्रमुख श्री कुलबहादुर के.सी ज्यूको अध्यक्षतामा लमही नगरपालिका आवधिक योजना तर्जुमा कार्यशाला गोष्ठी देहायको उपस्थितिमा — सम्पन्न गरियो।

उपस्थिति

श्री कुलबहादुर के.सी. नगर प्रमुख लमही नगरपालिका
श्री हेमका वेहवाले नगर उपप्रमुख " "
श्री गेहेन्द्र बहादुर डाँगी प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
~~श्री ... चौधरी वडाअध्यक्ष वडा नं. ८~~
श्री ...बहादुर के.सी. " " नं. ५
श्री मेघनारायण चौधरी वडाध्यक्ष, वडा नं. ८
श्री नुमराज पौडेल, " वडा नं ७
श्री नेपालु चौधरी " " २
श्री बाबुराम चौधरी " " ३
श्री मोहन गिरी " " ६
श्री सुभाष न्यौपाने " " ४
श्री भेष बहादुर के.सी, " " ९
श्री वम बहादुर वि.क, कार्यपालिका सदस्य
श्री ...निता चौधरी, " "
श्री राधादेवी के.सी, " "
श्री नारायणी खड्का " "
श्री डगो नेपाली " "
श्री सुनिता चौधरी " "
श्री रमेश कुमार " "
श्री पार्वती वि.क " "
श्री रवीन्द्र ... शिक्षा शाखा प्रमुख
श्री लोकनाथ उपाध्याय, प्रशासन उपशाखा
श्री लालमणि सुवेदी स्वास्थ्य शाखा
श्री तेजा गैरे अधिकृत छैठौं, योजना शाखा
श्री चिन्ताराम चौधरी, वडा नं. ९
श्री भवानी गिरी, शिक्षा शाखा
श्री सौगात वली, प्राविधिक शाखा

Scanned with CamScanner

PAGE NO.......
DATE / /

- श्री शरद पुरी, प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम,
- श्री डा. अञ्जली थापा मगर, पशु चिकित्सक
- श्री लक्ष्मी सुवेदी सहायक पाँचौं राजस्व उपशाखा
- श्री कृष्ण नेपाली, अमिन
- श्री नरेन्द्र कुमार शुक्ला, सु. प्र. अ.
- श्री कमल शर्मा, पञ्जीकरण शाखा

श्री मति क. थली, अ. प्र. शाखा

श्री रमेश चन्द्र न्यायिक समिति सचिवालय

श्री गायत्री थापा, महासचिव, हरियाली नेपाल विकास

श्री नारद थापा, परामर्शदाता, काठमाडौं

श्री सुदीप कुमार झा, " , "

श्री दिपक खनाल परामर्शदाता, बुटवल

श्री [illegible]

निर्णयहरु:-

१) यस लमही नगरपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमाको सिलसिलामा पहिलो चरणको वडास्तरीय कार्यशाला सम्पन्न भई वडागत कार्यक्रम तथा वडाहरुको माग संकलन भएकोमा यस दोस्रो चरणको नगरपालिका स्तरीय आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठी सम्पन्न भई वडावार संकलन हुन बाँकी रहेका तथ्यांक संकलन गरी ड्राफ्ट तयार गरी प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, लुम्बिनी प्रदेश, नेपालगंजमा पेश गर्ने निर्णय गरियो ।

२) यस लमही नगरपालिकाको आवधिक योजनामा दिर्घकालिन सोच तथा विषयगत समितिहरुको समेत दीर्घकालिन सोच निम्नानुसार राख्ने निर्णय गरियो ।

तपसिल

" नगर समृद्धिको आधार: शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषी, पर्यटन र पूर्वाधार "

विषयगत समिति

स्वच्छ नगर, रमणिय वातावरण। ५ वन
विपद् प्रतिकार्य सहितको व्यवस्थापन ।।

CS Scanned with CamScanner

PAGE NO.......

DATE / /

सक्षम, प्रतिस्पर्धि एवं जनमुखि प्रशासन !
समृद्ध लमहीको आधार सुशासन !! } संस्थागत विकास स.

सुखी र समृद्ध लमही को आधार !
शिक्षित, स्वास्थ्य एवं सफा गाउँ र बजार !! } सामाजिक

पर्यटन, सडक पूर्वाधार विकास, सहितको व्यवस्थित शहर !
गुणस्तरीय दिर्घकालिन संरचनाको समार्ट लमही नगर !! } पूर्वाधार वि.स.

समृद्ध लमही नगर
कृषी पर्यटन र रोजगार } आर्थिक

अनुसूची- ४ फोटोहरु

प्रमाणीकरण कार्यशालाको अध्यक्ष्य तथा उपाध्यक्ष्य द्वारा सम्बोधन गरिदै

आवधिक योकार्यशालामा सहभागी जनप्रतिनिधिहरु, कर्मचारीहरु तथा अन्य सरोकारवालाहरु

वडा स्तरीय भेलाका केहि झलकहरु

प्रारम्भिक कार्यशाला, लमही नगरपालिका

अनुसुची ५
मध्यमकालिन खर्च संरचनाका आयोजनाका प्राथमीकिरण सुचकहरु

चालु आवधिक योजनाको फराकिलो आधारको समावेशी आर्थिक बृद्धिको लक्ष्य प्राप्तीमा योगदान पुऱ्याउने							**१५**
क्षेत्रगत मूल्य अभिबृद्धि							अति उत्तम
क्षत्रगत आय अभिबृद्धि							
माथिका विषयहरुमा अप्रत्यक्ष तथा उल्लेखनीय रुपमा योगदान प							उत्तम
माथिका विषयहरुमा कम वा सामान्य योगदान पुऱ्याउने							सामान्य
माथिका विषयहरुमा योगदान नपुऱ्याउने							न्युन
दिगो विकास लक्ष्यहरु प्राप्तीमा योगदान							**१५**
निम्न विषयहरुमा प्रत्यक्ष तथा उल्लेखनीय योगदान पुऱ्याउने							
दिगो विकास लक्ष्य १ (सवै प्रकारका गरिवीको अन्त्य)							अति उत्तम
दिगो विकासको लक्ष्य ८ को पूर्ण र उत्पादन मुलक रोजगारी बृद्धि							
माथि विषयहरुमा अप्रत्यक्ष तथा उल्लेखनीय रुप्मा योगदान पुऱ्याउने							
माथिका विषयहरुमा अप्रत्यक्ष तथा उल्लेखनीय रुपमा योगदान प							उत्तम
माथिका विषयहरुमा कम वा सामान्य योगदान पुऱ्याउने							सामान्य
माथिका विषयहरुमा योगदान नपुऱ्याउने							न्युन
सहभागिताको अवस्था							**५**
निम्न क्षेत्र वा संस्थाहरु मध्ये कुनै एकको सहभागिता रहने							अति उत्तम
नागरिक समाज, सामुदायिक संस्था गैरसरकारी संस्था, उपभोक्ता समुह वा सेवाग्राही							
स्थानीय तह वा प्रदेश वा							
निजी क्षेत्र							
माथिका विषयहरुमा अप्रत्यक्ष तथा उल्लेखनीय रुपमा योगदान पुऱ्याउने							उत्तम
माथिका विषयहरुमा कम वा सामान्य योगदान पुऱ्याउने							सामान्य
माथिका विषयहरुमा योगदान नपुऱ्याउने							न्युन
समावेशीकरणमा योगदान							**१०**
क्षेत्रीय समावेशीकरणमा योगदान							**५**
मानव विकास सुचाकांकमा तलदेखि १९ औं स्थानसम्मका जिल्लाहरुमा सञ्चालित हुने आयोजना कार्यक्रम							अति उत्तम
मानव विकास सुचकांकमा तलदेखि २० औं देखि ३८ औं स्थानसम्मका जिल्लाहरुमा सञ्चालित हुने आयोजना							उत्तम
मानव विकास सुचकांकमा तलदेखि ३९ औं देखि ५७ औं स्थानसम्मका जिल्लाहरुमा सञ्चालित हुने आयोजना							सामान्य

मावन विकास सुचकांकमा तलदेखि ५८ औं देखि ७७ औं स्थान सम्मका जिल्लाहरुमा सञ्चालित हुने क्षेत्रिय सन्तुलनमा स्पष्ट योगदान नपुऱ्याउने आयोजना							न्युन
सामाजिक समावेशीकरण र लैगिक मुलप्रवाहीकरणमा योगदान							
सामाजिक र लैंगिक मुलप्रवाहीकरण, समानता र सशक्तिीकरण (दिगो विकास लक्ष्य ५) लाई प्रत्यक्ष तथा उल्लेख्य रुपमा वढावा दिने							अति उत्तम
माथिका विषयहरुमा अप्रत्यक्ष तथा उल्लेखनीय रुपमा योगदन पुऱ्याउने							उत्तम
माथिका विषयहरुमा कम वा सामान्य योगदन पुऱ्याउने							सामान्य
माथिका विषयहरुमा योगदान नपुऱ्याउने							न्युन
आयोजनाको पूर्व कार्य प्रगति सम्पन्न हुन लाग्ने समय वा कार्यान्वयन तयारी							२०
चालु आयोजनाका लागि							
गत आव को दोस्रो चौमासिकसम्मको औषत भौतिक तथा वित्तिय प्रगती ८० प्रतिशत वा सो भन्दा माथि रहेको वा							
आगामी आ.व मा आयोजना सम्पन्न हुने सुनिश्चित रहेको वा							
नयाँ आयोजनाकालागि							
आयोजनाको कार्यान्वयन तयारी कार्य पुरा भएको							अति उत्तम
चालु आयोजनाका लागि							
गत आव को दोस्रो चौमासिकसम्मको औषत भौतिक तथा वित्तिय प्रगति ६५ देखि ८० प्रतिशतसम्म वा सो भन्दा माथि रहेको वा							
आगामी दुई वर्षमा मा आयोजना सम्पन्न हुने सुनिश्चित रहेको वा							
नयाँ आयोजनाकालागि							
आयोजना कार्यन्वयन तयारी कार्य अन्तिम चरणमा रहेको							उत्तम
चालु आयोजनाका लागि							
गत आ.व. को दोस्रो चौमासिकसम्मको औषत भौतिक तथा वित्तिय प्रगति ५० देखि ६५ प्रतिशतसम्म वा सो भन्दा माथि रहेको वा							
आगामी तीन वर्षमा मा आयोजना सम्पन्न हुने सुनिश्चित रहेको वा							
नयाँ आयोजनाकालागि							
आयोजना कार्यन्वयन तयारी कार्य भईरहेको							सामान्य
चालु आयोजनाका लागि							
गत आ.व. को दोस्रो चौमासिकसम्मको औषत भौतिक तथा वित्तिय प्रगति ५० प्रतिशत भन्दा कम रहेको वा							
आगामी चार वर्षमा मा आयोजना सम्पन्न हुने सुनिश्चित नरहेको वा							
नयाँ आयोजनाकालागि							
आयोजना कार्यन्वयन तयारी कार्य नभएको							न्युन

क्षेत्रगत आधारहरु							
चालु आवधिक योजनाको क्षेत्रगत लक्ष्य र उद्देश्य अनुरुपको नतिजा प्राप्तिमा योगदान							
चालु आवधिक योजनाको क्षेत्रगत लक्ष्य र उद्देश्य अनुरुपको नतिजा प्राप्तिमा प्रत्यक्ष र उल्लेखनीय योगदान पुऱ्याउने	अति उत्तम						२०
चालु आवधिक योजनाको क्षेत्रगत लक्ष्य र उद्देश्य अनुरुपको नतिजा प्राप्तिमाअप्रत्यक्ष र उच्च योगदान योगदान पुऱ्याउने	उत्तम						
चालु आवधिक योजनाको क्षेत्रगत लक्ष्य र उद्देश्य अनुरुपको नतिजा प्राप्तिमा सामान्य र कम योगदान योगदान पुऱ्याउने	सामान्य						
चालु आवधिक योजनाको क्षेत्रगत लक्ष्य र उद्देश्य अनुरुपको नतिजा प्राप्तिमा योगदान नपुऱ्याउने	न्युन						
दिगो विकास लक्ष्यहरु प्राप्तीमा योगदान							**१५**
दिगो विकास को लक्ष्य ९ को दिगो समावेशी औद्योगिकीकरण प्रवर्द्धन वा	अति उत्तम						
आयात प्रतिस्थापन र निर्यात प्रवर्द्धन वा							
वस्तु र सेवाको आन्तरिक आपूर्ति व्यवस्थापन वा							
पर्यटन पूर्वाधार निर्माण र पर्यटक आगमनमा वृद्धि गर्न वा							
मर्यादित कामको प्रवर्द्धन, सुमधुर औद्योगिक सम्वन्ध कायम गर्न							
राजश्व वृद्धि र खर्च व्यवस्थापन							
माथिका विषयहरुमा अप्रत्यक्ष र उल्लेख्य योगदान पुऱ्याउने	उत्तम						
माथिका विषयहरुमा सामान्य र कम योगदान पुऱ्याउने	सामान्य						